

**Dubois, Jacques. De
Medicamentorum simplicium delectu,
praeparationibus, mistionis modo,
libri tres, Jacobo Sylvio medico
authore.**

*Parisiis. Vaeneunt prope gymnasium Cameracense,
è regione sancti Christofori per Iacobum Gasellum.,
1542.*

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 5029(2)

De medicamentorum

SIMPLICIVM DELECTV, PRAE-
PARATIONIBVS, MISTIONIS

modo, Libri tres, Iacobo
Sylvio medico
autore.

PARISIIS

Vaneunt prope gymnasium Cameracense, è re-
gione sancti Christofori per Iacobum
Gasellum.

1 5 4 2.

Cum Priuilegio

De medicamentorum

SIMPLICIUM DELECTU, PRAE-
PARATIONIBUS, MISTIONIS

modo, libri tres, Jacobo

Sylvio medico

autore.

A Court veue la Requite presentee a icelle par Maistre
L Jaques Syluius medecin en ceste ville de Paris, avec la cer-
tification de deux docteurs en la faculte de Medecine, A
permis & permet a icelluy Syluius ensemble a Limprimeur ou Li-
braire que par luy sera aduoue en ceste partie, d'imprimer, ou faire
imprimer mettre ou exposer en vente vn liuret nagueres par ledict
Syluius compose, intitule De Medicamentorum simplicium Dele-
ctu, Preparationibus, & Mixtionis modo, defendat a tous autres Im-
primeurs, libraires, marchans & autres, icelluy liure imprimer, ven-
dre & distribuer dedans trois ans prochainement venans, Sur peine
de confiscation desdicts liures qui autrement seroient imprimez, &
damende arbitraire a la discretion de ladiete Court.

PARISIIS

Venerunt prope gymnasium Cantuariensis

Gene fanchi Christophori par Jacobum

Gallum.

1542

Com Privilegio

Quam quidem nomine hinc exercere vult
que excolat & tota in ea veretur: hoc est
procurant posse mihi peritiam, quam dicitur
exercere ante constituit, hanc recurre prius
notat. Id quod si hodie diligenter observant

hominem, nonnulli multum scilicet hanc in
nulla medicina parte hinc peritiam nullam ad hanc
in ratione quod precipue observant. Cum tamen esse
non sed magis etiam agere, si nullum etiam ad hanc
tunc curandum, quem non sine observant a praetoribus cur

Vnc laborem meū reipublicæ imprimis vtilem, & mi-
rum ni etiam necessarium dedo ac dedico amplissime
H Parrhisorum politię administratoribus maximis simul
& optimis Stephano à Monte Mirabili, in summo Par-
rhisorum Senatu Consuli equissimo, mercatoribusque
Præfecto, & Quatuor viris (Scabinos vocat Gallia) Thomę Bragero-
nio Cõsuli Castellano, Guichardo Curtino vrbis (vt vocat) Quarta-
nario, Gulielmo Crasso, & Nicolao Perotto mercatoribus iustissi-
mis & opulentissimis: quorū vt reipublicæ nostræ incremētis ac or-
namentis felicia omnia ac summa comprecor pro sua in me nō vul-
gari benignitate. Quam propterea quod equare non potui, geome-
tricis aliquot machinis huic vrbi maxime vtilibus, quod gratię de-
fuit, hoc munusculo sufficere tētaui. quod vt manu grata suscipiant,
vehementer obsecro.

A ij

publica rebus: quod non certis dignum magis est
Cur la in hoc curat & vult hanc amantibus
nonnulli exat: que hinc: capient infatigabilem
hic exat: que hinc: que hinc: que hinc: que hinc:
tunc non non non non non non non non non non
hominum ordine in medicina non curantibus
tunc non in medicina: & in hinc: hinc: hinc:
tunc non in medicina: hinc: hinc: hinc: hinc:
tunc non in medicina: hinc: hinc: hinc: hinc:
tunc non in medicina: hinc: hinc: hinc: hinc:
tunc non in medicina: hinc: hinc: hinc: hinc:
tunc non in medicina: hinc: hinc: hinc: hinc:

AD LECTOREM.

V

T rectè est veterum sermone celebrata sentètia, Quam quisque nouit artè, hanc exerceat vnà atque excolat, & totus in ea versetur: sic rectè nunc pronuciari posse mihi persuadeo, quam quisq; exercere artè constituit, hanc accuratè prius pernoscat. Id quod si hodie diligentius obseruarent homines, non tam multi repente fierent medici, nulladū medicinę parte illis probe peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cum tamè esset è re ipsorum: sed magis etiam ægrorū, si nullum omnino affectum susciperent curandum, quem non antè obseruassent à præceptoribus curatum. Quam rectè cum ægris ageretur, si hac ætate qui medicinā factitant, sic essent antè sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura prænunciare. Non mediussidius per hominum mortes, experimenta sic agerent imperiti adhuc & rerum omnium suarū rudes medici: tam quæstus auidi, vt quid eos deceat ignorent, quid famam perstringat nesciant, vt interim animæ detrimentum taceā. Vbi enim medicas nescio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quasdam scripturas, se medicos profitentur. Illis est satis scire antidotum, catholicū verbi gratia, humorum omnium redundantiam vacuare, cum ignorent, quibus, & quanta singulorum mensura constet, quæ singulorum sit facultas, quæ horum cum illis sic mistorum: eadèmq; in ceteris medicamentis compositis vtūtur, ignoratię impostura. Quid per deum immortalem hoc hominis portento, se medicum mentiente, est reipublicæ pestilentius: quod nota censoria dignum magis est facinus. Cur leges cessatis in hos carnifices, vt meriti sunt animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inscitiam puniāt, & nouo vindictæ exemplo coerceant? aut si hæc peccandi licentia impune permittitur, cur non modo ex typographorū prælis, sed omni omnium hominum ordine in medicinā non cōuolatur? Sed deus optime maxime nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantia suæ conscientiam oppone, vt facinorum tam indignorum pœnitentia confusi in ordinem suum redigantur. Iam ab hac arena explosis circulatoribus istis, rem medicā sincere tractaturo non soli pharmacopœo necessariam esse hanc medicinæ partem quæ simplicia deligit, ad compositionem præparat, & deniq; feliciter commiscet, docere aggredior. si enim pharmacopœi fides tibi suspecta est, velisq;que

ob id ipsi simplicia deligēti, præparanti, miscēti, adesse, quid ex hoc studio emolumentū cōsequere, nisi hæc tu vt ille pernoscas? imò quam tibi infamiae notam imprudens inuris, dum ignarus horum simplicium medicamentorum, tanquam asinus quidam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi sæpe etiam volens pharmacopœus illudit, & mea sentētia iustissimè, dum coryli nucamentum pro pipere longo ostentat, dum cētaurii magni radicem pro rha pontico, dum acorum palustrem nostrum pro Indico & vero porrigit, sed vitia hæc tolerabilia sunt. Pro elleboro autem nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibusdā, hodie prope ab omnibus pharmacopœis substitui quis ferat? an non communis est vtriq; medicorum & aromatariorum ordini ignorātia & culpa? Venia dignior est impostura, cum aristolochiā clematitim nobis frequētem pro duabus aliis rarioribus supponūt: indignior, cum scammonium crudum pro cocto miscēt, aut largius quàm scriptura medicamenti postulet, medicamentis immiscent, aut etiam cum alicuius ex tithymallis lac miscēt pro scāmōnio. Quæ errata ceteraque omnia in medicamentorum mitione committi solita si vellem persequi, longior Iliade nostra procederet oratio. At vt donemus medico ad componendum nihil opus esse diligenti ista in simplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miscendis exercitatione, iam pharmacopœo commissa: ad pernosendum autem cōpositi vires, omnia hæc illi ad vnguem sunt pernoscēda. si enim vnus simplicis improbitas totam sæpe compositionem vitiat, vt abundè in methodo medicamēta cōponendi docuimus, an parui esse tibi debet singulorū simplicium delectus, si item præparationis ratio simplicium vires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, vt libro secundo explicamus: quam tu horum ignarus facultatem toti medicamēto tribues? Si deniq; mitionis modus ex eadem materia vnguentum, ceratum, emplastrum efficiat, an tibi est negligendus? Crede mihi absurdissimus est, ac sæpe ridiculus, qui medicinam facit harū rerum ignarus, nō dico quoties medici imperiti enumerata simplicium turba subscribant, fiat emplastrum, vel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formā scripta illa simplicia nunquam veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorantiae suspectū merito reddit. Præterea multos me vidisse tam harum rerum imperitos, vt cum in officinas diuertissent pharmacopœorum, non modo simplicia vsu ipsis quotidiano celebrata non agnouisse, sed neque composita medicamenta illis prope cōtinenter in ore & calamo versata nouisse mollia ne essent an solida. an nō id est ignorantia rerum maxime necessariarum crassissima? Quam ne

A iij

exuant plerique, à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu sedere, quæ componuntur obseruare. quæ consuetudo, vt in Gallia Narbonensi est antiquissima, vtinã hic saltem nũc inciperet ac procederet, spectarēt medici quàm fœde frequenter labuntur ob compositorum iniquitatem, & fortasse sua dignitate, si sciētia id minime possent sua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua compositione deterrent. Hęc prolixius à me scripta quàm rei natura postulet, fortasse ineptus aliquis calumniabitur: cū tamē res ipsa longissimam efflagitet orationē, quæ profligata multorum ignorantia omnes medici nomine dignandos in id studium impellere posset, ne posthac esset accusationi locus. Faxit deus, vt quisq; quā exercet artē pernoscat, & medicus nihil eorū ignoret quæ ad morbos cito & tuto curādos vtilia, vel necessaria esse consueuerunt. Porro medicum omnia hæc intelligere oportet, non vt in opus pharmacopœorum euadat (nisi siquando horum desiderio cogatur aliquid huius artis moliri) sed vt componenti pharmacopœo possit non modò adesse, sed etiã præesse. nec huius discipline ignarus quotidie describat simplicia quæ in emplastrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplastrū perfici queat, quomodo cum amphiora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue, vale lector, siquid scis rectius istis

Candidus imperti: si non, his vttere gratus.

DE PHARMACOPOEI OFFICIO.

VANQVAM plurima cum medico habet cōmunia pharmacopœus, prudentiã natura in-
fitam, medicamentorũ absolutam cognitionem,
Q diligentiam in his omnibus quæ suarũ sunt par-
tium maximam, probitatem: tamen non pauca
ipsi propemodum propria videntur, quæ tamen
aliquãdo & medicorũ fuerunt cum ipsi medica-
mẽta parabãt, id quod Galenũ fecisse passim scripta ipsius loquun-
tur. Eius generis sunt medicamẽtorum delectus, ratione & experiẽ-
tia summa quæsitus: deinde seruãdi hæc modus, & tempus quo vi-
gent, aut iam viribus effœta sunt ac exanimata. Item qua ratione v-
numquodque sit vtẽdum, siue illud ipsum per se, siue cum alijs co-
quẽdo & terẽdo, vel alia ratione præparãdo. Sit præterea doctus grã-
maticam, vt compositiones veterum, & scripturas medicorum quo-
tidianas intelligat, in quibus siquid interdum hi scripserint largius
aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic cõpetere coniectet phar-
macopœus, medicum amicẽ admoneat. Volumus præterea pharma-
copœum artem omnẽ medicamẽta deligendi, præparandi, & com-
ponendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetũ, diligen-
tem in rem ægrorum: non auarum, nõ libidinosum, non ebriosum,
non contentiosum. Quẽ iterum illi cum medico sunt communia, vt
Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corpo-
ris, & fortunæ dotibus si præditus erit pharmacopœus, nihil incon-
sulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarum vi-
rium, sed neque quantũuis paruarũ, cum horũ vires nesciat: & ple-
runque auxilia, hæc quãuis, vt videtur, imbecilla, tamẽ quantitate,
qualitate, tempore insalubria, magnorũ sæpe morborũ sunt occasio,
& legitimam curandi rationem peruertũt, dum sub his curatũ cor-
pus remedia iam maiora, sed idonea non feret. Nihil etiã vel amore
vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit. neq; venena,
abortum faciẽtia, exoleta, adulterina, aut supposititia vnquam exhi-
bebit: sed medicum doctum consulet quodnam simplex, aut com-
positum illius pœnuria volet substitui. Non augebit medicamẽti a-
licuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore sequuta di-
catur medicamenta habere præstantiora. Quam vellem huius æta-
tis pharmacopœos ad hunc se velut canonem conformare, & me-
dicos ad suum. Non esset cur hodie tam neglecta iaceret medicina,

etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum sup-
plex oro, & obtestor, vt aliquando id studium in mētes medicorum
& pharmacopœorum immittat, vt esse quisque quàm videri aut di-
ci malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quòd si di-
uinam illam gratiam neglexerint, faxit deus vt regia censura
in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius ex-
ercent quàm pernouerint hominum corpori tam
salubrem cum recte obitur, tam insalubrem
& perniciosam, cum inscianter tra-
ctatur.

De Medicamentorum simpli-

CIVM DELECTV RITE FACIENDO,

LIBER PRIMVS.

QUOS TRES libros his mēſibus proximis ſum pollicitus ad modum rectē medicamenta componendi pertinentes, præſtare aggredior. Primum ſcilicet, de accurato medicamentorum ſimplicium delectu: Alterum de legitima ipſorum præparatione: Poſtremū, de modo miſcendi medicamēta componi idonea. Quod verò ad primū laborem mihi propoſitum attinet, quanquam rectē à Meſue tradita eſt methodus medicamenta purgātia deligēdi, & quam facile ad alia quocumque medicamenta deligenda tranſferre poſſit lector non indoctus: tamen paucis viſum mihi eſt eam methodum illuſtrare, & planiorē reddere locis aliquot communibus, à Meſue poſt Dioſcoridem & Galenū obſeruatis, noſtro autem commētariorum latius effuſis: quanquam & à me non pauca in hanc rem ſunt dicta initio methodi medicamenta componendi: ſed tamen quæ nunc trademus, neq; bis dicta, neq; ocioſa facile intelliges, ſi ea legeris attentius. Delectus itaq; medicamentorum ſimplicium, vt aliarum rerum plurimarū præcipue ſumitur ab ipſorum ſubſtantia, quātitate, qualitate, actione, ſitū, & tēpore. Quædam enim ipſorum præſtantiora ſunt ſi craſſe ſint ſubſtantiæ, alia tenuis, nonnulla denſe, alia raræ. Sunt quæ magis leuitas commendat, quædā grauitas. Nec deſunt quæ friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu cōtumacia. Adhæc glutinoſa quædam, alia fluxilia. Aſpera item nonnulla præponimus, alia læuia. Poſtremo hæc mollia alijs præſtantiora, illa verò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatū tactilium nomina ſubſtantiæ per ſe incomprehenſibili & indicibili tribuuntur: quòd eius craſſamentum & ex elementis miſtionem primæ ſequuntur, & omnium poſt ſapores (qui etiam ad has referri poſſunt, cum guſtatus quoq; Ariſtoteli & Galeno quidam tactus ſit) maxime demonſtrāt. Ad eandem plenius de clarādā non leuiter cōferunt ſinceritas, impuritas, hepatis, ferri, aliarumque rerum nobis notarum, in ſubſtantiā ſimilitudo. Præterea ſubſtantiæ triplicis in vnoquoque, ſi obſeruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autē hæc nomina qualitatū tactilium medico ſignificēt, licet abunde ſit explicatum libro ſecundo noſtrę methodi medicamenta componendi, hoc loco tamen paucis perſtringere non fuerit alienum.

Craſſum ſeu *παχυμερής*, quod egrē in tenues partes comminui poteſt.

Tenue ſeu *λεπτομερής*, quod facile in partes tenues cōminui poteſt, quod in ficcis ſignificat in puluerem tenuiſſimum: in liquidis verò, quod prompte latius ſe ſpargit, & corpus quaquauerſum cito imbuat, ipſumque velut vaneſcit, vt aqua vitæ, oleum terebinthinę, & oleum ipſum aquæ collatum. Lib. 10. Simpl. ca. 3.

Denſum proprie quod poros, id eſt, meatus paruos per ſe totum habet.

Rarum proprie quod poros per ſe totum habet magnos.

Denſum per metaphorā & abuſiue eſt coactum in ſe, vt aqua, terra. Rarū verò eſt laxū, vt ignis, aer: quanquā hæc elementa ſint vnita, & ex ſimilaribus natura partibus conſtent, nec vllos tales poros habeant. Lib. 2. fanit. tuendę.

Graue quod mole exigua pōdus magnum exhibet nobis vel ſtateris, qualia ſunt aquea, terrea præſertim denſa.

Leue quod mole etiā magna pondus exiguū præſtat nobis, vel ſtateris, vt igneū & aereū corpus, præſertim rarum. Aqua autem quæ cito caleſcit aut refrigeratur, Hippocrati leuiſſima dicitur: non tātum proprie vt definiuimus, ſed etiam per abuſum, quod hipponchondrijs non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ ſuæ tenuitatem: quę facit vt cito alteretur, prompte in corpus distribuatur. Lib. 11. Meth.

γλιχρόν, id eſt, lentū & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multo, & tentioni cedente, vt in ſparto, ſalice, corijs, tendonibus, ligamentis, quę tuſa lateſcunt magis.

Friabile quod prompte friatur, & in puluerem abit, etiā digitorum compreſſu, vt amyllum, ceruſſa, caphura. Lib. 7. Meth. in

Lentū autem in humidis eſt quicquid egrē diſſolubile adhæret, ſeu quod dum trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatē longiſſimē ſeruat: & non interciſum nec abruptum, vt oleum, mel, adipēs, pituita.

IACOBI SYLVII MEDICI

Lib. II.
Meth.

ῥυθικόν, id est, detergens, quod tantū abest vt adhæreat, vt etiā quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipsi glutinoso in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Asperum non solum tactu inæquale, sed etiam gustatu partes inæqualiter siccans, contrahens, humore terreo integens, quale acerbum austerum lene lubricum & æquale. in humidis verò quod linguæ, faucium, asperæ arteriæ, dentium inæqualitatē corrigit, vel replendo, vel modice tergendo, & laxando, quale dulce & vntuosum.

Molle quod cedit nostræ carni: Durū cui cedit nostra caro. De vtroq; plura li. 2. sanituenda, & lib. 5. simpl. cap. 4.

Ad crassum reducitur terreum, lapidosum, arenosum, astringens, opacum, crudum.

Ad tenue, aereum, igneum, coctum, vstum, amarum, acre, perlucidum.

Ad densum, solidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungosum, solutum.

Ad graue, plenum, distertum, & si vis densum, succulentum, bene habitū, probe nutritū.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungosum, rugosum, & si vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinosum, pingue, gūmosum, resinofum, mucosum, tenax, sibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis, expers.

Ad seue seu lene & politum, vel foris tatum enode, spinis carens, depile. vel etiā intus, æquale, sibi vbique simile, homœomeres, ac simile.

Ad asperū foris, spinis armatū, & his longis, breuibus, rectis, hamatis, hirsutum, lanuginosum, muscosum, capillatum. Vel etiā intus, inæquale sibi, partibus quibusdam dissimile anhomœomeres ac dissimile, grumosum.

Ad molle, tenerū, carnosum, succosum, fungosum, mucosum, pingue, lentū, & vitilium corijque modo flexile, humidum.

Ad durum, firmū, osseum, lapidosum lignosum, exuccum, solidum, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum, adamantinum refertur.

Secundo loco cū quantitas sit duplex multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam sumuntur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reijcimus. Numerus enim singularis dualis, multiplex, vel aliter pluralis, radices, stipites, ramos, folia, flores, fructus, semina, cortices, & reliquas plantarum partes, atque adeo plantas totas, vel optatiores reddit, vel contemptiores ac minus salubres. quod in colocynthide planta & fructu, & alijs quibusdam recte Mesues commemoravit, & in multorū aliorum delectu clarè apparet, tum ex nostris simplicibus, tum ex hoc lib. 1. Pharmacopœciæ.

Magnitudo autē latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, sed quia eius nomine interdum sola longitudo venit: vt Aph. vlt. lib. 2. Potest etiam latitudo sola intelligi, vel etiam sola profunditas: nonnunquam longitudo simul & latitudo, vel longitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas, vel tria simul: quo significatu ferè accipimus. Huc pertinet quod in horum singulis contrarietas est, ratioque maioris & minoris in infinitum extenditur, & longum, breue, latum, angustum, profundum, elatū, symmetrio sui generis collatū, aliud magis & minus alio dicitur, idque paulo vel multo magis vel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, est mediocritas quædam indiuisibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis vastitatem pertinet nomina mensurarū nobis notarum, digiti, & eius parui, maximi, medij, pollicis, palmi, dodrantis, pedis, cubiti, & aliorū plurimorum. Hinc dicimus deligendum hoc illud vel fugiendum, quod magnum est, enorme, procerum, vastum, corpulentū, bene habitum, exiguum, gracile, strigosum, rugosum, marcidum, (nam hæc etiā quantitatem consignificat) & item quod est præditū magnitudine digiti, pollicis humani, manus, palmi, dodrantis, pedis, semipedis, dimidij cubiti, cubiti vnus, duorum, trium, quatuor, quinque, seu digitali, pollicari, dodrantali, pedali, semipedali, bipedali, tripedali, cubitali, bicubitali, tricubitali. In quo sermonis genere magnitudo longitudinem potius declarat, quāquam & crassitiem & profunditatem consignificare possit: quarum alterutra dum nobis apertius significanda est, exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, vnus, duorum, &c. vel digitali, pollicari, cubitali, &c. crassitie vel longitudine. Id quod in profunditate similiter facimus frequenter, vtrāq; dimensionem crassitie nomine cōprehēdimus, dicētes hoc tūc esse vsui, quādo est crassitie digiti, pollicis, cubiti, baculi. Est quando altitudo quōq; exprimitur, vt protēforū vtrinq; hominis brachiorū altitudine est solanū Dios. & phœnix herba sedigitalis seu senum digitorū.

Eodē modo in contrarijs, paruitate, breuitate, angustia & gracilitate, maioris & minoris ratio exercenda est.

Ex loco enim fertili plantę & animalia auctiora & pulchriora euadūt: eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanque enormem (qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat, improbat & frigosam flaccidamque: bene habitam verò & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autē locus cōis in qualitate est, notarū ad deligēda medicamēta necessariarum est-foecūdiſſimus. Hinc probamus aut improbam⁹ medicamētū hoc illud calidū, frigidū, humidum, siccū, principio medio sine, ordinis primi, secundi, tertij, quarti. Ad hæc hac vel illa præditū facultate, secūda, tertia, & sapore, odore, colore, has qualitates primas cōsequētib⁹

Sapore quidem vel nullo apparente, seu aqueo & fatuo, vel gustū astringente, seu acerbissimo austerōve vel acido vel dulci, vel vntuoso, vel nitroso seu salso, vel amaro vel acro (ad quē feruidus, linguam erodens, causticus, id est, vrens reducit, vt ad dulcem melleus, suavis, iucundus (vel ex horum quibusdam misto vt vinoso, medicato, vel rei alicuius notæ vnicū saporē, & ob id insignē, sed fere inexplicabilē nactæ, vt sapore aloes, piperis: hoc illud est præstātius, vel deterius. Sed dū sapore medicamēta exploras, præfertim acria, aromatica, amara, salia, ne gustā eodē tēpore multa, vt nō tibi imponat gustatoria qualitas linguæ ab his tradita: quam tamen aqua pura gargarizata, aut papyrus mansa delere putatur.

Odore vero, iucūdo, suauis, bono, ingrato, foedo, tetra, acerbissimo, austero, acido (tot enim sunt differentiæ odorum quot saporum, sed nominibus non designatę) odore item croci, bituminis, cucumeris, vel alterius cogniti, & odore eximio præditi, sed indicibili, & qui in nullā prædictarū differentiarū rectēcōferri possit. Sic odore vinoso aromatico medicato, illud hos commendante, iucūdo. Hoc illud esse debet, non debet hoc grauiter odoratū, aliu terram, hircū, picem, resinā pineā bitumen, olēte, viroso, aspero, est melius vel peius.

Colore deniq; nullo insigni, vel albo pallido, rufo, flauo, rubro, viridi, liuidō, nigro, vel horum medio (vnde hoc illud ὑπολευκόν ὑπόχρον ὑπόπιρρόν ὑπόξανθον & familia Græcis dicuntur, vt latinis subalbum, suppallidum, subrufum, subflauū vel albicans, palleſcēs, rufescēs, flauescens, vel in album pallidum, rufum, flauum inclinās) vel ex horum quibusdam misto, vnde λευκῶ χροὺν ὑπόπιρρόν, ὑπόξανθον, πύρροξανθον & familia Græcis sæpe dicuntur: nobis ex albo pallidum, ex pallido rufum, vel in pallido flauū, ex rufo pallidum, vel pallidum in rufum inclinans, vel cum rubore albescens cinereus ad ceruleum vergens & familia. Sed id illustrius apparet in semotis coloribus quam natura propinquis. hanc verò naturę in coloribus propinquitatem ordo nobis Galenum lib. 1. crif. sequentis seruatus ostēdit. Albo enim pallidus vt situ hic est proximus, sic natura, & alij similiter.

Gal. lib: denat. hō minum.

Colorum differētię & in his ordo Gal. libro 1. Crifeon.

Ad album verò reducit color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidum cinereus, plumbeus, buxeus,

Ad rufum melinus. i. mali cydonij, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum aureus, luteus, croceus diluti aqua croci color.

Ad rubrum, roseus, sanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidū cæruleus, glaucus, cæsius nōnullis dictus, ferrugineus. & interdum cinereus plumbeus, buxeus. hæc enim ambigunt vt in suis in artē medicam Galeni comentarijs aperte demonstrat Martinus Acacia, medicus longe doctissimus.

Ad nigrū tenebrosus, opacus, terreus, bituminosus, fuliginosus.

A figura quoq; non leuis est ad medicamēti delectum coniectura, quod hæc sint vtenda vel vitanda quæ figura sunt eleganti, speciosa, circinata seu rotunda & circulari, trigonia seu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multangula, mucronata seu acuta, obtusa, recta, obliqua, transuersa, solida, fistulosa, spongiosa, multifida. Alia item figura, forma, specie, aspectu, effigie, imagine, modo, ritu oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu caprini, caudę scorpionis, pulicis, ricini animalis, vitulinæ naris, cyrriorum polypi piscis, testiculorum canis, vel alterius, capillorum, ligulę, ligulę bubulæ, aurium muris, delphini: pennarū auis, geniculata raro, crebro fructifera, iuncea, tuberosa, bulbosa, fibrosa, cæpacea, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horū autem vel omnium vel plurimorū exempla postea leges frequētissima in particularium delectu, & in notis à similitudine sumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nūc similia, nunc dissimilia, vel inter se, & in aliqua plantarum specie, vt absinthium ponticum sit simile fantonico: abrotonum mas, dissimile fceminæ.

Vel in aliquo genere superiore propinquo sumitur similitudo aut dissimilitudo qualitatum quarundam prædictarum, atque adeo substantiæ & quantitatis, & actionis: vt in

herbarum genere, absinthium seriphium est deligendum simile abrotano, sapore amaro, & foliorum habitu: vel in toto plantarum genere, vt chamædryes, chamepitys herbæ sunt similes quercui pinui arboribus. Vel in genere diuerso, vt aloë optima sit similis hepatis: ascyri folium cribri modo foraminulentum, ambitu ferratum vrticæ folium, illud in arcum flectitur. Vel ancoræ modo est, vel crescentis lunæ ritu incuruū, venosum, gibbosum, dorso elato, galeri, petasi, pileoli, lanceæ, lanceæ cuspidis, cultelli, securis, acetabuli, vasculi, calathi, disci, clypeoli, fusi, pali, clauæ, pistilli, iunci, festucarum, fœni, vitilium modo formatum. inflexile, virgatum, velut lineis intersectum. alarum cauis binis, pluribus, virgis arborefcētibus specie capituli rotundi, verticillorū, pedum lecti, stellarum, tomentosa lanosaque pube obducitur dictamnus. bullæ in dipsaco spinosæ. flos comici s perforatis hiantibus similis. radice hoc esse debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris dissecta, tubarum modo in se inuicē infarctis radicibus, stipitibus condylorum modo tuberculis quibusdam ex crescentibus.

Horum nihil negligendū est ei qui probe volet medicamenta simplicia deligere, quibus singulis aliqua ex dictis insunt accommodatissima ad ipsa cognoscēda & deligēda non mediocriter pertinētia. quod exēplis quæ verbis pluribus probare maius erit operæpretium.

Quarto plantarū & aliorum simplicium medicamentorum delectus sumendus est à situ & loco, nō modo generali & regione, vt castorium sit ponticum, cuminum Aethiopicum, glycyrrhiza cretica: sed etiam à particulari, in singulis regionibus, loco nēpe calido, frigido, humido, sicco, horū medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt: præhumidæ locis siccioribus castigantur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda est. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æstiuum, inter tropicos aut proxime ipsos, insolatum. qui in meridiem sit apertus austro perfletur, montes habeat septentrionibus obiectos, vt Galenus docet in secessu Tabiarum.

Ad frigidū vmbrosus, nemorosus, arboribus sepibus & alijs stirpibus confertus, quercetis, frutetis, dumetis defensus, muscosus, saxosus, montosus, opacus: parietibus, arboribus vel alijs: & item polo alterutri proximus, in parte Alpium aut Pyrenæi Septentrionē spectatē situs, niuosus, glacialis, aquis niuosis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, soli auersus obiectu montium.

Ad humidū, quod in aquis viuit aut versatur, & ipsis dulcibus, falsis, fluētibus, torrentibus, pigris, rapidis, stagnantibus, paludosis, paludibus æstate siccatis, lacubus, radicis, sine radice innatans, aut prope aquas eadem & scatebras, fontes, canales, fluuiorū ostia, alueos in conualle aquosa, loco vliginoso, pratibus, puteorum parietibus & muris alijs humentibus, faxis rosidis, stillicidijs, fossis vrbiū. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenses, aquaticæ plantæ alijs sui generis alio loco educatis præstantiores sunt vel deteriores pro varia ipsarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad siccum, editus, montosus, tumulosus, cliuosus, saxosus, petrosus, scrupulosus, topiaceus, pumicosus, salebrosus, sabulosus, arenosus, argillaceus, præruptus, scopulosus, promontorijs altus, asper, tenuis, sterilis, perflatilis, in semitis, vijs, itineribus, in aggeribus viarum & murorum, in rudibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domos in parietibus, muris, murorum crenis & minis, in tectis recentibus, vetustis. Quædam horum quædam aliquādo humectata esse possunt, vt petræ litorales, testæ piscium, quibus muscus marinus innascitur.

Ad medium horum seu temperatū reducitur locus regionum temperatarum, vernus, & magna ex parte campestris, planus, pinguis, fœcundus, cultus, aruum, in segetibus, tritico, hordeo, leguminibus, vinetis, hortis.

Ad locum item & sitū connexio reducitur & vicinia. Plantæ enim maleficæ & ipsarum fructus sunt innocētiore si multæ simul ex eodē loco venenosam, sed sibi familiarē substantiam trahant, & multi fructus malefici ex vna planta. Ob id thymelæam, colocynthidem, scillam in loco aliquo solam recte damnat Mesues, præfert quæ multas congeneres simul nutritas habet. & colocynthidis fructū si vnicus erit aut paucus improbat, numerosum præfert. Rationabile enim est vt plantas benignas si paucæ sint vberiorē succū benignum trahere, & ob id salubriores esse: sic maleficas venenosam loci malitiā exhaurire, & in se trāferre: quem & largiorem & vehementiorem paucæ quàm multæ in se trahant necesse est. Sublimis quoque situs, infernus, dexter sinister, anticus, posticus quidam est, sic misy chalcitis fori situ diuersa metallica substantiam indicant & facultatem diuersam, & tartarū in summo vase vinario melius quàm in lateribus, & cadmia botrytis melior alijs, & pompho-

lyx spodio præstantior: sic densi fructus quia conferti & compressi male nutriuntur, male coquuntur, male diffiantur: contrarij contra laxi enim & rari partus plantarum, & animalium. vberius alimentum trahunt. ob id meliores sunt si nobis salubre est id alimentum: peiores si insalubre, vt in colocynthide Mesues probè docuit. Et plantarum partes humi repetes re-ctis alijs meliores, vel contra: & in orbè circūacta radix, vel altera alteri insidens, vel sibi inuicè implexæ radices, & partes mutuo cōtactu inherētes, dissite, superficiariæ, profundæ. Cum verò tēperamentum medicamēti vt aliorū sit causa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipsius, vt docet Gal. lib. de facul. natu. & lib. de vsu partiū, quæ ex naturali cuiusque potentia, deligendi ratio sumi potest, ea nobis ab actione tanquam sensu notiore sumitur. Ab actione igitur facultates, primas, secundas, tertias, quartas consequēte delectus medicamentorum sumitur, estque hæc nota maximarū virium. Quo niā tamen de omni genere harū facultatū nobis abundè est dictū initio lib. 2. nostræ methodi medicamēta cōponendi, necesse non putauī huc ascribere. Harum autē differentiarū & notarū, vel plurimarū, vel omnīū, vel saltem quarundā, in singulis simplicibus medicamētis exempla plurima tibi Dioscorides suppeditabit, non pauca Galenus, & qui post eum de materia medica scripserunt.

Adde quòd vt tota substātia nobis alimentū est familiare, sic plantis suū. quòd fit vt non omnis ferat omnia tellus, nō solum quia calidior, frigidior, humidior, siccior, aut per conjugationē quam ipsius plantæ vel animalis naturæ cōueniat: sed quia in ea alimentū plantæ & animali cognatū desideratur.

Nec tantū hæc in plantis totis, sed ipsarum partibus singulis sunt exploranda, (vt idem de animalibus, & ipsorum paribus, & terreis corporibus tibi per suadeas) quales sunt radices, trunci, caules, culmi, festucæ, rami, virgæ, surculi, germina, sarmenta, viticulæ, adnata, capreoli, spinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, semina, siliquæ, vascula, capitula, calyces, umbellæ, corymbi, comæ, spice, pappi, ligna, cortices, succi, liquores, lachrymæ gummosæ, & resinosa, & si quæ sunt eiusmodi.

Quintò & vltimò tēpus in deligēdo medicamēto multiplex obseruādū est, etas, scilicet, pars anni qua collecta sunt & reposita, aeris constitutio serena, pluuia, ventosa, his viuētibus aut repositis, pars diei varia, duratio & seruatio longa, breuis. Quæ alia tēpus indicet diximus lib. 2. nostræ methodi.

Virtus enim alia vt & tēperatura est neophytis & teneris, alia adultis & senescentibus. vis item alia euphorbio recens collecto, atque alia veterato. Plantæ item calidæ, siccæ, si aer sit calidus, siccus, sunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus, si aere non fuerint pluuio educatæ. In singulis tamen partes deligendæ sunt, omnīū præstantissimæ & maximè medicamentosa, si his viribus egetur. Est enim quando ignobilioribus & imbecillioribus est opus, ob affectus ægri, aeris naturam. Præstantissimæ verò tum ex prædictis conditionibus, tum ex his quæ in singulis particulatim dicendæ sunt coniectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta est, in animalibus quoque & corporibus terreis seruata. De tēpore verò collectionis Dioscoridis verba hæc sunt, Imprimis curandū est, vt quæ in vsu reponenda sunt medicamenta, suis tēporibus singula demetantur. Ex hoc enim fit, vt quædam viribus magis valeant, alia sint inefficacia. Primum itaque cælo sereno plantæ legantur. Magni enim refert inter colligendū si vel squalores & siccitates vel imbres infestent, quemadmodum si loca quibus hæc prodeunt sint montana, excelsa, perflata, frigida, sicca. In his enim locis vires habent longè valentiores: contra verò quæ in campestribus, riguis, opacis, cæterisque locis à vento silentibus, plærunque degenerant, & minus valent viribus, præsertim si non suo tempore legantur, vel vitiosa, & præ imbecillitate languentia. Ignorandum nanque non est, multa pro solt & celi natura ac temperie citius aut tardius adolefcere, nonnulla vi propria, etiā hyeme frondere & florere. Sciendum præterea est, quædam in herbaceis medicamentis, vt veratrum vtrunque multis edurare annis, alia post trimatum inutilia. Quæ verò herbe sunt fruticosæ vt stæchas, trixago, polium, abrotanum, seriphium, absinthium, hyssopum, & alia id genus, dum semine prægnantia sunt, demetenda. Flores verò, antequam sponte suâ decidat. Fructus autem dum maturi sunt, vt semina dum siccari cœperūt, priusquam defluant, herbarum & foliorum succos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrymæ excipiuntur caule inciso per summum adolefcentiæ vigorem. radices & liquamenta corticesque ad recondendum eximantur, cum primum herbæ suis folijs exuuntur. Si puræ sunt & nitidæ, siccantur & reponantur loco non vliginoso: quæ autē terreno aut luto sunt sordidæ, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundū odorē reddentia, arculis tiliaceis æ-

dium parte *ficcissima* reponantur. Est quādo chartarū inuolucris & folliculis suis *semina* vtilius & *innocentius* seruantur. Liquidis medicamētis densior materia, argentea, vitrea, cornea conuenit: *fictilis* etiam modo rara nō fit: & lignea, præsertim è buxo: quæ verò vasa oculariis medicamentis, & liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autē & medullas stanneis vasis, seu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Diosc.

Finem labori proposito imponemus, vbi locum Mesuæ, quo quædam medicamenta purgantia cælo & solo simili meliora euadere scribit, sed sine exemplis explicauerimus: sumpta ab animalibus analogia. Nam vt animalium naturæ, hoc est temperaturæ, & ætates, & morbi calidiores ad hyemem, regionem frigidam victus rationem refrigerantem tãquam contrario excessu frigido, illorum caliditatem immodicam corrigentia præsidia bene se habent, ad æstatem verò regionem calidam victum calefacientem ceu intemperaturam augentes causas, male: & contrā naturæ ætates, morbi frigidiores ad æstatem calidam regionem victum calefacientem benè se habent, quod ab his contrarijs illorum à temperato recessus corrigatur, male verò ad hyemem regionem frigidam victum refrigerantem tanquam affectus illos propter similitudinem aucturas causas, & simili ratione humidiora hæc ad causas siccantes, & ficciora ad humectantes melius habent: sic planè in plantis apparet, quibus vt animalibus insitum est alimento familiari nutriri, quibusque vt animalibus consueta victus ratio naturam seruat, si est victus illarum naturæ similis, aut nouam facit si dissimilis. Ob id plantæ intemperiores, id est, calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores, solo & cælo & alimento ipsis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri potest, inclinant: nisi quas multum calidas frigidas humidas siccas expetimus. tales enim solum & cælum & alimentum simile conseruant: mirum nō etiam intendant. Quæ verò animalium temperatura est omnium extremorum media, iniurijsque omnibus omnium maxime resistit, illa similibus temperatis seruatur. quod Galenus dilucide lib. prioribus sanitatis tuendæ demonstrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & solo temperato conseruatæ, meliores euadunt: nisi ad effecta alia has calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores requiris. Tūc enim solo & cælo dissimili, & à sua natura temperata diuerso, hoc est, calidioris si calidiores vis: frigidioris, si frigidiores: humidioris, si humidiores: siccioris, si sicciores expetis, emendantur: & calidè siccè calido sicco solo & cælo. Ob id Creticas plantas plurimas ad thiriacam, & alia medicamenta, & Italicas si solum & cælum sicca fuerint, præponit Galenus. tamē in his est quadam prodire tenuis, sed non datur ultra. Nam eadem ex India aut Aethiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quasdam habeant eximias, vt Aethiopia cuminū, Trogloditæ myrrhā, India nardū & malabathrū, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Lusitani navigationib⁹ ad nos cōuehūt. Quæ igitur ad methodum simplicia deligendi pertinent, vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandē in particularibus ipsis exercere oportet, ordine illo quē in simplicibus seruauimus. De radicibus itaque delectu primum dicamus, in quibus vt alijs plantarū partibus, propterea quod nostrates communem quandam deligendi rationem sustinent, de his etiam cōmuniter scribemus: de exoticis verò singulatim, tum quod hæ sunt cariiores, & ob id ab exteris adulterari solitè: tum quod hæ quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallunt.

Tempus colligēdi

Radices autē omnes incipiente foliorū defluuio legendas, & cælo sereno, censuit Dioscorides, cui in quibusdā Galenus & Auicēna & Mesues cōsentiunt, in alijs diuersa sentiunt, vt post leges. Sunt contra quibus placet magis, radices esse legendas priusquā in caulem, folia, florem, fructum, semen, vis plantæ propè tota erumpat. Defluentibus autem folijs eas esse fœtis animalibus similes, hoc est, velut semianimes ac multum imbecillas, nisi siquæ tantum habebant virium, vt etiam earū fatis retineant arefacto caule, vt scilla. quomodo valida animalia etiam fœta adhuc robusta permanent: nisi dicas etiam in illis quæ viua & veteri radice repullulant, saluam vitalem plantæ velut sanguinē per caulem priusquam arefeat in radices, licet nō totum, refluere, vt in arboribus fit, alio quouis tempore colligi possunt; quæ hominum cultu & satione crebra in omnem anni partem vegetæ incidunt. quales ferè sunt hortenses, alimentosæ, vt apij vulgaris, buglosi vtriusque, betæ, lactucæ, intybi, oxalydis, raphani, napi, pastinacæ, sisari, cari panacis, cæpe, porri, allij: & præter hæ erraticæ, dauci, gingidij, caucalidis, ari, dracunculi, cyclamini, periclumini, cotyledonis: nā hæ quinque, vt bulbosæ quædam aliæ etiam ætate sicatis folijs, plenæ sunt, & frequenter autumnō regerminant, alimenti pinguis & crassi copia.

Quæ verò solius naturæ sponte crescunt, aut semel à nobis tempestiue seruntur aut plan-

cantur, fere sunt optimæ, solo aut vere aut (vt dixi) autumno, paucissimè æstate, aut hyeme. Quin & hæc quas multis anni partibus communes diximus, sunt præstantiores cum tempestiue satæ adoleuerunt, & vigent: alijs verò temporibus ignauiores, quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adolefcere, sub cælo sibi parum propitio: quale æstiuum est, ac autumale, & hyemale. Sic vere ipso, quâdo primum germinare incipiunt, nobis leguntur in annum, enula, althæa iris, acorus, symphytum, ruscus, asparagus, petroselinum, apium, fœniculû, bryonia, cyperus, rubia, saxifraga, valeriana, eryngiû, tormentilla, pœonia vtraque, polypodium, gramen, lilium: nisi recentibus aliquando sit opus, sed quæ omnino erunt imbecilliores, quam si quo tempore recentes colligi debent in vsum venissent. Omnes tamè integræ sunt, si fieri potest, vellendæ, & vnaquæque in solo & cælo suæ naturæ familiari, quod experientia confirmat. Nam tunc bene habitæ sunt, nec enormes ob alimenti cõpiam: nec strigose, & maride, & tenues & rugose ob eiusdem inopiam. Mox aqua lauandæ sunt, & radiculæ purgandæ, multæ etiam elignandæ: quædam verò crassæ & magnæ etiam in taleolâ secandæ, posthæc siccandæ in sole, vëto, interdum igni, vt in siccatione lib. 2. dicemus, nisi recentes sint vtendæ. Igni autè præcipue siccantur, quando cælum est nubilum, aut hyems, aut quando mox siccatis opus est. Adde, quòd in his & alijs plantarum partibus non solum tempus colligendi legitimum est obseruandû, quale multis radicibus est plenilunium natura humidissimum, sed etiam repositio commoda & duratio. Non enim sunt reponendæ nisi exquisitè siccate, ne putrescãt: nec loco humido, puluerulento, non perflato reponendæ.

Radices supra tres annos nõ seruãtur Auicennæ. Quæ enim crassæ & densæ substãtiæ sunt tandiu seruari possunt, vt radix bryoniæ, rha põtici, peucedani, mei, aristolochiæ. Quæ verò tenui & rara constant substantia, vt asari, apij, petroselini, saxifragiæ, dictamni, tormentillæ, quotannis sunt mutandæ. Radices autem legendas cum folia cadunt, etiam censet Auic. canone 2. & Platearius in Aristolochia. Quædam tamen alijs temporibus saladiño leguntur, vt veris fine, aut æstatis initio, acorus, gentiana: aut mense augusto quando etiam spina alba vulgo bedegar, ruscus, bryonia, cyperus, iris, enula campana, dictamnus vulgaris, pœonia, glycyrrhiza, vt septembri peucedanum.

Octobri cyclaminus, recens & ficcus efficax.

Decembri eryngium ipsidem leguntur.

Efficaces autem illi quoque seruantur annum vnum, pœonia vtraque, peucedanum.

Duos, meum, iris, cyperus, maior & minor dictamnus.

Tres, acorus, chelidonium, enula, saxifraga, valeriana, pyrethrum.

Decem costus, œnanthe, rhaponticum.

Daucus autem asarum, & aliæ radices multæ recentes sunt meliores: recõdita autem prope omnia quia sunt essentia tenuis parum diu seruantur efficacia, præsertim puluerata.

Asari radix ampla, spissâ, odore tenui, sapore acri, & parum astringente.

Eryngij radix eligenda ampla alba tenera, quæ condiatur.

Radix satyrii plena & recens, non flaccida & emortua ad diasatyriõn.

EXOTICAE VERÒ radices sic deligantur.

Acori radix similis ireos radici .i. complicata in obliquum, geniculis intercepta, candida, gustu acri, & modice amaro, odore iucundo, calida. sicca ordine tertio, densa, plena, carie nõ excusa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibusdam galanga maior vocatur, quod sit vtraque crebro geniculata & odore aromatico: sed hæc iridis magnitudine, illa cyperi.

Vulgaris acorus huic diuersissimus: tota sua natura, non vsurpandus, nisi medicus ad refrigerandum & siccandû imperauerit. Quod si qua huius generis in locis siccioribus educata & calidioribus naturam acori prædictâ aliquid induerit, vtraq; acorus esto, ille indicus, hic nostras imbecillior.

Agaricus fœmininus rectis intus venarum discursibus constas, sapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam subacti & subastringente, luior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, splendidior quàm mas, in fracturis suis, filosus neruorû modo .i. grauis, densus, durus, niger, lignosus, longus, interdum rotundus, sed vbiq; compactior & obscurior, superficies nõ densa, sed rara. tota fœmininus præterea, se de vero & radice semiuliginosa & semiputrigignitur in Agaria Sarmatiæ regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus metitur.

Hæc autè id est, superficies seu facies summa, seu cû Mefue pars superior, quânuis tota vndique superficies intelligi possit, tamè quæ pro situ in arbore vario est agarici pars superior, vt à Mefue rectissimè dicitur, ea potior videtur, quia magis aerea, & ob id leuior

Mefues
in simpl.
Idè initio
Anti.
Ibidem.
Diose.

Diof. cal.
Mefues.

rarior, &c. cum aereum ob insitam leuitatem sursum feratur, vt in eodem tertenum & aqueum deorsum: siue autem ea pars superior sola, siue etiã tota eius superficies optima est, non est nobis purgantibus agaricum excidenda & abijcienda quorundam more. Nec ita superficiem ad viuum intellige, vt sola velut cuticula sit utilis, sed illę partes quę subsunt quo ipsi optimę sunt propiores, eo meliores.

Aristolochię clematidis longa radix nobis est per frequēs, lōga, rara, rotūdę verō in agro Nemaufensi plurima, etiam hic crebrescit, Effodiēda est messibus & desquamato terreno seruanda. Legēdam vtranque plenilunio, vt alias propē omnes quidam contendunt: sic enim pleniores cum sint, siccando minus flaccescunt, alio tempore lectis magna sui parte siccando vaporantibus, & marcescentibus. Eligenda vtraque bene habita, & si est sicca, minus alte rugis striata, carne multa, firma, odore & sapore vegeto, sed suo, nō puluerulenta dum frangitur, nec situ obruta, nec carie aut teredinibus exesa. Quę bonitatis notę reliquę propē plantarū partibus sunt cōmunes. Pontica autē & Cretica est prestantior. Behen accipiuntur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quā alba: quę verō hodie in Italia & Prouincia inodorę reperiuntur radices, & pro behen supponuntur, vel alię sunt ab Armenijs, vel saltem his minus efficaces. Harū loco placerēt magis radices eryngij, Behen rubrum folio lapathi rotundi prope Burdegalam locis aquosis plurimū, ac inde in alias Gallię partes transportatur: album in Prouincia crebrius.

Serapio
Manard⁹

Bryonię radix foris cineritia, intus albicans, ampla, cōsummata, colligatur veris initio.

Dios.
Gal.

Calamus aromaticus, calidus siccus, ordine secūdo, partiū nō nihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantissimo, dense geniculatus arūdinis modo, cętera mollis tactu, lentus in frangendo, cōtractus autem in assulas disilit, non totum raphani modo rumpitur, fistula intus plena araneorum, casę gustu, leuiter astringens, & cum quadam, sed minima acrimonia amarus, in mādendo glutinosus, ex India defertur, teredinibus facile tenatur. Qui verō in officinis, est nō calamus, sed radix est, neq; ea calami, sed plātę alterius: neque ex India videtur afferri, quia vili venditur, & sæpē recens multum cernitur. Ob id inter radices eū recensui, iustius inter ligna locandū: si verus habeatur, triennio seruatur.

Hor. Ma-
nardi.

Dios.
Gal.

Centaurij magni radix, acris, astringens, subdulcis, subamara, rubescēs, crassa, grauis, solida, tripedalis (si integra est) succo p̄gnans dum recens est ex solo pingui & aprico Lycię, Peloponēsi, & aliarum multarum regionum, annos decem seruatur. Radix autem centaurij parui, medicamentis est inefficax.

Ibidem.

Costus subamarus, modicē astringit, acer adē & calidus vt vlceret, cādīdus, leuis, eximia odoris gratia, recens, abunde plenus, densus, siccus, à teredinibus nō exesus, Arabicus. Post hūc indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lugdūni frequens est Arabicus, non tamen quę Arabici scriptores dulcem & amarum soli inuexerunt. Costi nigri mentio fit Dios. in rha pontico.

Mes.

Dracunculi radix legenda vere, aut æstatis initio, ampla, completa ex loco libero, hæc etiam nostras est, raro externa huc conuehitur.

Dios.
Gal.
Serapio.
Manard⁹

Dictāni radix Dioscoridi calefacit, alijs folia magis celebrantur calida, odorata, rotunda, parua, densa, lanugine vtrimque intecta. Cretica metitur æstate & autumno. Quę verō radix dictamni ab officinis supponitur alba, tenuis, elignata, propē inodora, minimū amara, nullo exiguo calore sensu pseudodictamni fuerit potius aut herbę nescio cuius qua abiecta, potius pulegio vtendum est.

Serapio.

Doronicū, radix parua, foris subflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico similis colore & figura.

Dios.

Elleborus albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblōgo & exiguo capite exeuntibus, caparum modo fibratis. optimę sunt candidę, friabiles, carnosę, mediocriter extentę, nec iunci modo mucronatę, nec in frangendo puluerem emittētes: sunt quę medulla tenui, gustu feruente, nec tamen id vehementer, nec saliuam subinde ciens. Quę enim confertim eam contrahunt, strangulant. Laudantur ex montibus & asperis, Cyrenaicę, Galaticę verō & Cappadocicę & Italę sunt periculosiores. Omnis albus est periculosus Mesuę, non item Gręcis authoribus. Eidem minus acer & mordax, nec statim initio albus quam niger, sed amarior est ac diutius seruari potest quā niger, cętera nigro similis.

Mesues.

Cortex radicum fibrosarum, asari colore, fractu facilis medijs crassi tenuis, antequam recentis grauis & leuis, aut potius leuior quam grauior, legitur vere & æstate Mes.

Dios.

Elleborus niger radicibus cohæret nigris tenuibus à capitulo capę simili, cōfibratis, vt albus, quarum est vsus. Optimę sunt corpulentę, plene, in quibus sit tenuis medulla, acres gustu & feruentes in collibus, asperis & sitientibus locis, vt Anticyra, Helicone, Parna-

fo, Aetolia. Addit Mefues fragiles, leues, asperitatifque expertes, læuiores quã grauiiores, tenuium & crassarum, recentium & vetularum medias. Salubrior est albo, colligitur vere & æstate. Mefues.

Esulẽ minoris radices cortex eligendus, tenuis, leuis, fractu facilis, rubescens casie fistulæ modo post sex à collectu menses, ex loco libero collecta initio veris, In fine veris, autẽ lac eius colligendum est.

Galanga est radix sublubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, sapore acerrimo, linguã admodum vellicantem, calida sicca gradu tertio, odore & figura quadam cyperi. Vnde quibusdam cyperus Babylonicus dicitur, indicta priscis, alba, odoris & saporis gratia carẽs. puluerabilis multum abijcienda.

Gentiana notis tantum communibus nititur, ex Iura monte in Gallias totas distribuitur, colore foris buxæo, intus crocãte, amarissima (ob id aloẽ Gallica dicitur) dura, parum rugosa, frãgi contumax. In hortos Parrhisienfes translata, minus efficax adolefcit. A&uarus Serapio.

Glycyrrhiza quauis in Gallijs passim luxuriat, laudatur tamen Galeno magis Cretica, aut saltem Hispanica, vel ex locis alijs minus humidis: colore est foris buxæo, ligno lento & fractu contumaci, intus multum croceo, sitimque mansa extingente, sapore subacerbo, dulci. quibusdam melior est nigricans & lenta, quã buxæa & fragilis. Improbatur intus alba vel nigra, ex ucca, vetus, fragilis raphani modo, & inter frangendum puluerem edens: quã nota in omni parte plantæ, si præter naturam adest, vetustatem prodit. Diosc.

Hermodactylus Mefuẽ probatur radice rotunda, ampla, foris & intus multũ alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & sicca initio gradus secundi: laxa verò, rara, leuis, est imbecilla: rubra & nigra, mala. Quã in officinis est, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonensi & Prouincia, esse folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci sine croco tamen, foris nigra radice: quã res declarat esse colchicum innoxium, tamen aut saltẽ innocentius experimur forte: quia siccatum est, nisi recens nobis vsurpatur.

Iris illyrica veteribus propẽ sola laudatur. parua, densa, frangi contumax, subruffa, intus albior, amara, sternutamenta dum tunditur ciens, odorata. Florentina tamen sola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib. 8. c. ph. part. Ex locis apricis & sicciorebus Illyridis lecta ad me missa Venetijs à Martino Gregorio medico præstantissimo, in horti mei partem editam, & soli meridiano apertam translata, iam pulchrẽ repullulat. Mefuã verò laudatur radix ampla, dura, densa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubescens, odore violẽ nigra, aromatico sapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quã albo, veris initio collecta.

Nardi spica cum radice dodrantali, digiti parui crassitudine, astringẽte, subacri & leuiter amara, odorata, calida primo excessu, sicca secundo. Mihi Lugduno delata est à Ioanne Horneo Parisijs Pharmacopœo lãge peritissimo, & fidissimo, latine doctissimo, Græcẽ & Hebraicẽ mediocriter instituto, cum costo, acoro, & alijs non paucis.

Pyrethrum radice est longa, pollicari crassitudine, gustu feruidissimo & igneo, à quo nomen habet, quã mansa pituitam largam elicit. Diosc.

Polypodium radice dulci, austera, digiti parui magnitudine, multum siccãte, sed sine morfu, probatur subdulce, subausterum, gustatu ad postremum subamaro, & nonnihil aromatico, solidum, cirris seu nodis plenum, ex rubro nigrescens, colore intus herbaceo pistacij modo. recens quercuum & arborum aliarum glandiferarũ truncis innatum: alijs murale & saxosum magis probatur, nisi loca sint vliginosa & vmbrosa. Diosc. Gal. Mefues.

Rha ponticum radix nigra, costo nigro foris, centaureo magno intus similis, sed minor, ruffior, fungosa & laxa, aliquantum leuis, sine odore, quã mansa colorem reddit pallidum, ad crocum inclinantem, teredinibus non exesa. Diosc. In quo præter hæc legit Serapio, astringens, si plusculum mandatur, subacris, &c. Diosc.

Rha indicum & proximum ipsi rha barbarum, laudatur subnigrum in rubrum inclinans, graue pro raritate sua: contractum, ex rufo & glauco alternat, & croci modo tingit, recens, nõ adulteratum, astringens, amarum cholagigũ calidum siccum ordine secundo. seruatur annis tribus, quatuor in psyllio milio, vel oblitum cera sola, vel ea cum terebinthina. Rauei sceni Mefue dicitur Gal. anti. lib. .i.

Scilla sit bonẽ magnitudinis (non tamen admodum magna & enormis) benẽ habitata & nutrita, alba, recens ex terra sumpta, cum folia eius & caulis exacte auerint, seu quando triticum metunt, quia tunc potissimum viger. Huic pancratium simile gustu & viribus, sed imbecillius. Mefuã præfertur, quã sapore est dulci, acri, amato, squammis delibrata, splendens ex loco libero prope alias educata. Gal. lib. 8. simpl.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gummosus lactis crassitie, vacuus, arundinaceus, fractu facilis, recens, foris autem cineritius & planus, ex locis sicciorebus.

Mesues

Zingiberis radix sit candida, odorata, piperis sapore & viribus, nisi quod tardius calefacit: sed diutius, ut longum piper. Damnatur teredinibus exesum, puluerulentum, testorio quouis circumlitum ad pondus & magis ad exesionem tegendam. Terrâ meritam & columbinū quod vocant male zingiberis loco supponunt, quoties puluere eius est opus, licet pondere, colore, & reliqua natura radices sint diuersæ.

Zedoaria radix aristolochiæ rotundæ æmula sapore, & colore zingiberis, calida sicca gradu secundo, eadem Scrapioni dicitur zurumbeth: sed zurumbet sine, h, radix est diuersa.

HERBARVM DELECTVS.

HERBÆ propè omnes sunt nostrates, quanquã harũ quædam ex alijs regionibus sunt meliores, ut absinthium ponticum, chamædryes, chamæpitys, scordium, Cretica chamædryes, campestris potius quàm suburbana, calaminthe montana melior quàm domestica: tamen si nostrũ hoc solum & cælum habeant persimile externo, vires quoque non ita dissimiles sortiantur, qua ratione plantas Italas Creticis non multum cedere scribit Gal. si pluuĩ nō fuerit cælum, & herbæ acres digeranturque, quæ humores prauos afflictis partibus infixos vehementer digererēt, ex siccis & maritimis locis eligantur, in ampl. *διὰ βοτάνων* initio lib. 6. c. p̄ius.

Porro ex herbis plurimè solum virides in vsu recipiuntur, dum hæ vel harum succi in syrupos coquantur, & in apozemata, clysteras, fatus, cataplasmata, & alia id genus in quos vsus postremos quouis tempore leguntur: in syrupos autem, vel formam aliam toto anno seruadã sunt legendæ, quando sunt efficacissimæ, cum scilicet florent aut etiam semine iam plenæ sunt ut fumaria, calaminthe, & aliæ ex sequentib⁹, in syrupos, vel alia composita diu seruanda recipi solitæ. Nam fumariam florentem veris initio, semine autẽ plenam veris fine legit Mesues.

Quod si herbæ nec caulem, nec semem edunt, ut adiantum omne, aspleniũ, legendæ in foliorũ vigore: quando scilicet maxima & virentissima sunt. quædam verò dum florent, aut sementescunt, quia lignosæ sunt, & exuccæ: ante id tempus in vsu trahuntur, ut beta, bractica, cichorium, chodrilla, eupatorium, lappatha, plantagine, verbascum, verbenaca. In quo virium vigore etiam sunt colligendæ, quæ siccantur, & in vsu medicorum varios anno etiã toto seruantur, ut absinthium omne, adiantum omne nobis (quibus enim abundat virens & virens vsurpatur) anethi coma, betonica, cardus benedictus, cichorium, centaurium parvũ, calaminthe, mentha, chamædryes, chamæpitys, eupatoriũ, eufragia, fumaria, hyssopi coma, marrubium, maiorana, origanum, polium, pulegium, ruta, rosmaris, saluia (licet hæ duæ etiam sine floribus sint efficaces) scordium, splenium, thymum, thymbra, verbascum: aut saltem cum vident folia magnitudine, odore, colore, præsertim quæ cacumini sunt propiora. Absinthium autem vere legit Mesues, ad succũ & aquam inde stilladã. flores eiusdem ætatis initio, hic autem ætatis fine, vel etiam autumno. Eupatorium quoque legitur, & ex eo succus exprimitur in fine veris Mesuæ. Siccantur autem in umbra magis, nisi quæ sunt caule crassiore, aut folio humidiorẽ, & ob id apto putrescere. Vbi probe sunt siccate, reponuntur, ut radices, sed minus diu seruari possunt, ob id quotannis mutandæ.

Adiantum omne eligit Mesues bene habitum, virentibus folijs: quod autem gracile est immodice, & folio flauescente exanimatum est.

FLORVM DELECTVS.

LORES ut plantarum partes reliquæ legantur cum maximè vident, cælo sereno, non autem ut Bulcasis & indocti alij scribunt hoc vel illo mense. nam quibusdam regionibus & cæli constitutionibus celerius aut tardius plantarũ partes perficiuntur, ut cappariss in gemma, rosa expandi cœpta legatur, talis qui ferè aperti: sed haud ita pridẽ, & ex quibus vis nondũ exhalauit, nec folia tenentur, & sint decidua. Siccantur sole vel aere calido, magis, minus, pro varia ipsorum natura. Quidam siccandos volunt, donec ex ponderibus decem vnicũ superfit, minus autẽ ex motanis floribus quã ex campestribus minuitur. Reponuntur ut alia, quotannis mutantur, quãvis sphencanthũ etiam decennium seruari possit: chamæmelum item diu vegetum est, ob fortem partium suarum misionem. Quam virium cõstantiam etiam tum validus odor demonstrat. Flores absinthij, chamædryos, chamæpityos, hyssopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, rosmarini, saluiæ, thymi, verbasci in herbis ipsis commemorati sunt, reliqui nunc dicentur.

Balaustium flos sylvestris punicæ, cytino flore satiuæ punicæ est astringentior, præsertim

Anethi & hyssopico ma florulenta est.

quod ex acerbis puniceis est. Vterq; hic flos punice, est ab arbore auellendus quo loco tunc gra-
natum nullū gignetur. Nam qui cecidit, sæpè id illi ob alimenti inopiam, augeſcente & protru-
dente fructu cōtingit, aut ob vermiculū, aut aliam cauſam: ob id infirmior est, qualis agnoſcitur
facile: quia vna parte nigricat, foliolūque capillamentorum ipsis non hæret, vt in eo quē a-
uulſeris, qui præterea in vmbilico ipſo, vt foris rubet. Hiſpana, roſæ modo lata, & breuia præ-
ſtantiora ſunt Narbonenſibus longis anguſtis.

Caryophyllum laudatur, frangi contumax, odoratum, ex plano tumidulum, recens, quod
vnguibus compreſſum humorem quendam remittit, acre, & aromaticum, calidum ſiccum gra-
du ſecundo, aut etiam tertio. Annos quinque ſeruari poteſt, loco temperato: nam in humidior
putreſcit, ſiccior areſcit, & rugoſius euadit ac imbecilli⁹, vt quod in eo eſt enormius, quod bar-
bari antophyllum vocant, interpretanturque antefolium natū, vt vox ſit illis compoſita ex la-
tina præpoſitione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioſcoridi optimus ad medicamēta, Corycius, recens, oblongus, integer, plenus,
non fragilis, flauiffimus, & qui cum humore tritus, ſuo colore manus ſaturet, nec ſitum nec
cariem redolens, ſubacer. Galeno autem Corycius, à Coryco antro in quo naſcitur, licet a-
lijs ſit procerior, non tamen alijs robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligendus
verò eſt non procerior, ſed odoratiſſimus & flauiffimus, & longo tempore in vigore ſuo per-
ſiſtens. Præſtantiſſimū igitur aliquē crocū apto quodam ædium loco repositū obſerua ſepè,
vt pernoſcas. Nam id colorem odoremque priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & co-
lor cito vaneſcit. Hæc Galenus.

Lib. I. An-
tid.

Centaurij parui flores ex pallido flauos initio æſtatis legit Meſues. Noſtrates autem ſunt
purpuraſcentes.

Epithymum Arabum ſeu thymi caſſutha amplexicaulis, cum ramulis thymi lecta minus ci-
tò marceſcit, & à thymo eſſe non herbis alijs congeneribus cernitur. Sic flores ceteros & fru-
ctus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano, eſt præſtantius quàm
ex hortenſi. Cretenſe ruſum præfertur à Meſue.

Epithymum Græcorum quid reuera ſit, nondum planè compertum habemus, niſi ſit flos
ſatureiæ, Picardæ vulgo dictæ, perpetuò virentis.

Hyſſopus colligenda Meſſuæ quando incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex ſtagnis, quàm luteus ex fluuiis, vere legitur, cum apertus eſt:
ſiccaturque luteus ob paruitatē, integer, albus, conſpurcatis aliquot externis folijs purgatus, &
cauliculo capillamētisque crocatis. Luteus verò fere hic in aquam etiam cum albo diſtillatur,
rarò ſiccatus ſeruatur. Narbonenſes alba ſola vtuntur.

Rosæ ſunt præſtantiſſimæ quæ longè omnium ſuauiſſimæ ſunt, & alijs rubicūdioreſ, qua-
les ex montanis non autem conuallibus leguntur, ſiccandē loco ſublīmi meridiano, quo ſolis
radii penetrant, roſas tamen non tangant. Nam albæ, incarnatæ, moſchatæ, quanuis recentes
odoratiſſimæ ſint, tamen ſiccate ſunt inodoræ: rubræ contra recentes parum odoris reddunt,
ſiccate iucundiſſimum & diuturniſſimum iaculantur. Ex agro mōtoſo petroſo Pruini vr-
bis, vnius diei itinere à Parrhiſis diſſitæ, in vniuerſam propè Galliam omnium præſtantiſſimæ cō-
uehuntur, in territorio tamen Parrhiſino non inſuaues præfertim vico cui fons Naiadū no-
men etiam vulgo eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vinetis, quæ Vrbi toti ſatis eſſet poſſint,
vt Peſtanæ & alias priſcis celebratas roſas nō deſideremus. Rubras admodum folijs paucis &
planis præditas præfert Meſues. Rosæ tardius collectæ parū diu ſeruantur, & cito nigreſcūt
tēpeſtiue lectæ biennio ſeruantur. cū igitur mediocriter ſunt aperte, mox integræ inſolētur ſæ-
pe mouēde deinde folia auulſa vaſe terreo claudātur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt
lectæ ſol nō luceat, raræ diſponantur, ne ſe corrumpant denſatæ. Similiter alij flores ſiccantur

Schœnanthū ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſſime huc ad nos transfertur ſed eius iunci-
tantum calami, ſi deferantur flores, ſolo odoratus vigore deligantur. Nam odoris illius gratia
cito vaneſcit. Gal. lib. I. antidotorum.

Stœchas etiam exotica eſt. ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, Gal. lib. I.
multa tamen nobis domeſtica ex inſulis ſtœchadibus Maſſiliæ aſidentibus, à quibus & no-
men ipſa eſt ſortita. Prouenit etiam multa in Arabia, vnde Arabica cognominatur, & à Meſue
præfertur, flore præfertim, poſt folijs: ſit amara modicè aſtringens: ſpica ex purpureo cæru-
lea, odorata.

Stœchas verò citrea ſeu flaua Dioſcoridis heliochryſum, & Galeni amaranthus coma flo-
ris aurea, denſa: in Gallia Narbonēſi & Aquitania, agro Burdegalenſi plurima & præſtantiſ-
ſima gignitur, odore abrotani maris, & etiam ſapore, ſed minus amaro.

Viola nigra vulgo martia & quadrageſimalis, à Meſue laudatur quæ prima floruit, Meſ.

IACOBI SYLVII MEDICIS

neque vim suam calore solis resolutam perdidit, nec pluuia obtudit vel diluit & dissipauit. Quæ iam diu aperta est, aut pluuiam sensit, aut in syluestribus nascitur, odoris gratia carer, ac viribus.

Flores vix annum seruari possunt efficaces, præter chamæmelum, stœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis post duobus aut tribus coloris & odoris gratiam retinent.

DE SEMINIBVS.

SEMINA à fructu quantum differat, abunde in nostræ methodi lib. 1. docuimus.

Semina vero deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulenta, & quæ naturæ suæ vires proprias habeant efficacissimas, & odorem, saporem, colorem sui generis perfectissimum, si odoris, saporis est particeps. Multa enim sunt inodora & insipida non modo seminum sed aliarum quoque partium genera. Sint præterea, si fieri potest, delata ex regionibus, in quibus celebratissima crescunt maiorum nostrorum testimonio. Sintque recentia, aut his proxima. Quæ enim diutissime fuerunt reposita semina, & alia, vires habent imbecilliores. Vbi autem puluis ab ipsis diuidendo excidit, terminum excefferunt. lib. 1. alimentorum.

Amomum candidum vel fuluum, simplici tamen colore non vario, laxius in vna parua seminis tamen plena, diffusum, non astrictius cohærens. sit præterea odoratum, nares vulneras, acre, mordax recens, non cariosum. Amomum Scythicum laudatur lib. 8. cõ. phi.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Anisum Creticum.

Cuminum Aethiopicum, deinde Aegyptium.

Ligusticum ex Ligusticis alpihus vnde illi nomen.

Seseli Malsiliense, alterum Aethiopicum, tertium Creticum Dioscoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaspi Cappadocicum vel Creticum, sed maius & minus rotundum est præstantius Galeno. Vtrunque nobis est à Bursa pastoris herba frigida astringente, diuersum.

Diose.

Cardamomum eligi debet frangenti contumax, oclusum, plenum, sarctumque, gustu acre amarumque, odore caput tentans, exalfaciens. quod tale non est, exoletum iudicatur. Hæc Diose. Nigrum passim cognominatur Galeno, Nasturcio minus calidum, sed suauius & fragrantius eidem dicitur. An vero semen quod hodie noster Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore prope eodem, in siliqua breui triquetraque largissimum, sit verum cardamomum, affirmare non ausim ob historiæ ipsius obsecuram breuitatem: tamen tum ipsum tum granum paradisi & quod cardamomum minus vocant & proferunt officinæ, semina sunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipsis aromaticarum excellentiam.

Cenici semen sit amplum, plenum, medulla pingui, album, angulosum, læue Mesphyllium eligit Mesues absolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRUCTVVM DELECTVS.

FRUCTIBVS quamquam non pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præstantiores habentur, ipsorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæ precium.

Amygdalæ tam dulces quàm amaræ, probantur flauissimæ, plenæ, integræ, non contractæ, nec erosæ, tamè leues, duræ & siccæ quantum illis datû est, ob id fragiles, intus albissimæ. Ex his dulces, sapore delicate, prope indicibili in castaneam tostam & panis purissimi bene cocti qualitatem inclinantes: odore cante esum nullo aut perquam exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albescentes, nigrescentes, rugosæ molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem recesserunt, aut nigrorem, oleosæ, natura aut vetustate odore rancido, sapore ingrato aut oleagino: quem omnibus verustas affert. Ex quibus tritis etiã plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatissimi dotes non assequitur, quod ex prioribus extrahatur excorticatis cultello potius quam aqua calida, vt in oleis dicemus.

Anacardus, seu cum Paulô & Actuario anacardion, sit plenior & habilior, fuscus, resina in cortice multa, acri nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinû. Hoc etiam tuso potest oleû exprimi, sed longè diuersum ab eo quod coctis in aqua corticibus supernatat

& conchis colligitur ad confectionem anacardiam.

Myrobalani citrinae sint, flauæ, multum in viride inclinantes, densæ, graues, in fractu Mes-
ris gummosæ, amplæ, cortice crasso, denso, os paruum complectente.

Cæpulæ amplæ sint, & quo maiores eo meliores, subnigræ, in rubrum inclinantes, gra Ibidem:
ues, ob id in aquam promptæ mergi, cortice crasso.

Indæ, sint nigræ, magnæ, graues, substãtia densa, sine ofsibus. A quibus conditioni- Ibidem:
bus quanto longius abscedunt, tanto sunt deteriores.

Emblicæ, magnæ, graues, carne multa, densa, ofsibus exiguis. Rara verò carne quæ Ibidem:
sunt, spiritu & vigore carent.

Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & densa.

Ibidem.

Notæ igitur in his communes aliorum fructuum & præcipuè sunt, vt sint bene habi-
tæ, & corpulentæ, carne multa & firma ac densa, & ob id osse exiguo, quibus os datum
est. Nam Indæ sunt exoffes. Quæ verò notæ aliæ à colore ducuntur, & ofsis figura, mi-
noris sunt momenti.

Balanus myrepfica sit ampla, vetus, cortice læui, tenui, pleno medulla, leui pingui.
Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, læui, pingui, est innocentior.

Conij seu strobili vulgo pineoli, pleni, recentes, albi, ficci, quatenus illis datum est.
Vitentur flauis aut etiam pallidi, oleosi, rancidi. Id quod his citò, vt fere sexto mense ac-
cidit, nisi prius saccharo intecti hoc vitium effugiant: præsertim si prius ex fursure fri-
gantur, & sic probe siccantur: deinde cribro purgantur. quod remedium est, alijs quo-
que seminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam condita rancescant.

Cupressi pilulæ, vulgo nuces, sint perfectæ, recentes, ob id molles, feminis plenæ,
etiam in ipsis hiatibus.

Gydonia seu cotonea sint bene habita, flauescẽtia, odorata, matura cum minus astrin-
gendum & refrigerandum est: cum verò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio est struthiorum, quæ nos cydonia fœminina vocamus, alijs maiora, mi-
nus acerba, carnosiora.

Citrium & arancium malum, & quem vulgus limonẽ vocat, sint magnitudine quod-
que in suo genere mediocri, odore valido & iucundo, cuique suo cortice tenui, raro: co-
lore in limone pallido, in citro flauo, in arantio rubescẽte: quãuis & arantia viridia etiã
per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & succo odorato, acido, inter-
dum dulci, est quando ex vtrisque misto.

Colocyntidis medulla cortice ablato sit pilæ mediocris in speciem cõglomerata, ve- Gal.
hementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quãto leuior, tanto melior: alba ad-
modum lenis, eadem fœmina autumno legenda cum flauescit abeunte iam virore. Mef.

Cucumeris agrestis fructus præfertur absolutus & maturus & virore deposito, flauus, Mef.
amarus. Ex quo succus albus, suppinguis, Elaterium dictum, quo modo sine valenti cõ-
pressionẽ extrahatur, docet Dios.

Carpobalsamum sit flauum, plenum, grande, graue, mordax gustu, & feruens in ore, Dios.
modice opobalsamum redolens.

Cassia fistula, seu nigra, seu cathartica, id est, purgatrix eligatur foris & intus nigra, Mef.
ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ concussa clausis intus granis non strepat: pul- A&
pa intus pingui, splendente, succulenta, non situlenta nec putri: sapore prunorum deli-
cato, calida, humida primò gradu. Vtendi tantum tempore extrahenda: nam extra can-
nas, vt semen, sanguis, lac, extra propria conceptacula, præptè corrumpitur, & in vasis
feruata peior euadit.

Cubebæ sint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, subamaræ,
admodum aromaticæ, subdulces, annis decem seruantur.

Coccum gnidium ex thymelæa eligendum, cui folia magna tenuia sint, quæ in locis
liberis crescit propè alias multas thymelæas. foliorũ vsum celebrat Mesues nõ granorũ.

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura.
Probatur magni, flaut, parum rugosi, molles, pleni tamẽ, & carne intus multa, subdura,
ad nucleum candicante, ad corticẽ rubescẽte, non pertusi, non vermiculosi, & qui con-
cussu nihil aut minimum sonent, sapore vinoso. Deteriores sunt graciles, flaccidi, du-
ri, quia excarnes, excusso pediculo pertusi: ijdem ferè vermiculis scatentes.

Ficus passæ seu caricæ habentur præstantissimæ, quæ in calatho spartaceo digitis, aut
pugnibus vtrinque pressæ, sic illis mollitiæ sua cedunt, vt mutuos partium dictarum motus

b

IACOBI SYLVII MEDICI

fibi propè occurrentes sentias, odore sunt iucundo, nō calorem putredinosum aut vermiculosum referente.

Hæ verò si particulatim explorentur, pediculo sunt breuissimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facile cedētes, cute tenui, molli, succo intus & semine flauo, & plane melleo sapore, odore ante esum & inter edendum iucundo, graues, parua. Si Malsiliotides (quæ etiam saporis gratia cæteras longe antecellunt siue albicantes tantum sint, siue intus & foris albæ, sed flauo semine) maxime: si externæ sint, quales Hispania mittit musto mersas, vt dulciores sint, post ne cohæreant farina aspersas.

Vitiosæ sunt duræ, tum in massa, tum per se singulæ, vermiculosæ, graueolentes, foris nigre, intus rubentes, vel alio præter naturam colore præditæ, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, odore, sapore. Quædã tamen sunt nigre Prouincialibus & Narbonensibus dictæ, folijs nigrantes, intus ruberrime, omnium delicatissimæ dum recentes sunt: nam siccata liquefcunt. aliæ iisdem cineritiæ, aquosiores quàm vt ficcati possint: hominibus ingrata, auibus expetite.

Galla omphacitis, id est immatura, laudatur parua, seu magnitudine mediocri, nodosa, grauis, solida, nō perforata: minus utilis magna, rotundissima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut saltē rufa. Gallia Narbonensis & Lugdunensis præfert rosmarinas vulgo dictas, omnium minimas, graues, solidas, asperas, pretiosissimas.

Iuiubæ zizipha vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, ample, oblongæ, passæ, tamē tense, carne intus multa, succulenta, laxa, dulci, vinosa: plene, graues: sapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubentes, intus pallidæ aut albescētes, (Nam foris albæ nobis nondum visæ) ossè prunorū, rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetustate nigricantes, leues, siccæ, puluerulentæ, friabiles, ex carnes.

Myxæ, myxa, & myxaria vulgo sebesten, à mucoso lentore, quo abundat dictæ, prædictis affines, sed dimidio minores, acuminatæ, parum rugosæ, graues, nigre, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinosa, dulci & subacida, ossè prunorum Damascenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punctum cortice seu corio integro, rufo, duro, & denso, graue, maturum, grauis intus rubris vel roseis, succo prægnantibus vinoso plenissimum.

Myrti baccæ recentes, plenæ, succulentæ, odoratæ grandes, & bene nutritæ.

Nuces auellanae præferuntur ligno solido non pertuso, rubente, rotundo: corpulentæ, graues, nucleo intus si concutiantur sonante: si fracta nucè gustetur, gratissimo, & sapore castaneam referente: foris flauo, intus albicante, pleno, duro.

His proximæ sunt, francae vulgo dictæ, hoc est legitimæ, oblongæ, ligno simili, cute intus nucleum vestiente, rubentissima, carne dura & firma rubente. In fine sunt syluestres, ligno & nucleo candicante. Improbantur leues, perforatæ, quia vermiculosæ vetustate oleaginæ, rugoso nucleo & exuoco.

Nux moschata sit grauis, oleosa, odorata.

Nux Indica aquâ intus dulcem habet, si recens est. Quæ quidem vtenda non cortex.

Oliuæ halmades, seu colymbades, quæ in sua muria conditæ innatant, præstantiores sunt, magne, ouales figura, pallidæ aut rufæ, plenæ, solidæ, carne multa, densa, subamara & subdulci: ossè intus paruo, longo, nucleum delicatissimum complexo. Quæ verò enormes aduehantur, acuminatæ, carne multo largiore, sapore sunt minus delicato, vt armeniaca. Infitæ non infitis corpulentiora multo sunt, sed saporis iucunditate multo inferiora.

Opiantes & rha, & ribes vua legenda matura, plenior, acinis paucis, bene nutritis potius quàm densis, & paruis & strigosis.

Piper longum sit, corpulentum, integrum, recens, linguam tarde, sed diu commordens. improbatum perforatum, vel adulteratum.

Mesues. Piper album ex hoc productum acrius longo & nigro, maximum, plenissimum, graue non rugosum.

Piper nigrum alio maius cortice tenuiore, & minus rugoso, graue admodum.

Pistacia sint recentia nucleo, intus herbaceo, sapore iucundo.

Thamar Indi præferuntur subnigri, seu fusci, lucidi, molles, recentes, pingues ceu villis quibusdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, seu ex dulcibus acidi, & vinoso sapore. Improbantur sicci, carne prunorum adulterati: in quibus nigredo est obscura, & prunorum odor & sapor.

Pruna passa, vel acida sunt vel dulcia, vtraque sint ampla, & plena: carne intus mul-

In Gallia Narbonē si quatuor locis inci se muria dies aliquot vt item post omphacio seruatur.
Gal.

Mesues.

ra, succulenta, firma: osse exiguo, foris vel melle acrio incrustata, vel nigra, sed citra ab-
lutionem: non rancida, nec situlenta, nec puluerulenta.

Damascena & armenia magis ad aluum subducendam, & dulcia alia humidaque sunt
eligenda Mesue quam acida, vel horum media.

Senna folliculo (cuius precipuus est vsus) sit subnigro, in viride inclinante, modice a-
maro & astringente, à natura còpleto, recenti, semine intus amplo còpressoq; . Deterior
est subalbus, nondum iustæ magnitudinis, aut maturitatis. Folia secundū tenent locum
si viridia sint, & plena, nō subalba, aut tenuia: furculi inutiles purgationi, ob id abijciē-
di. Mirum est hodie tam oblitos sui & Mesuæ pharmacopolas, vt folia plura & faciāt
& vendant quàm folliculos. Nostras verò hortensis senna inefficacior est orientali, vt
vocat, tamen non inutilis vsu quotidiano exploratur.

Vuæ passæ, pingues, carnosæ, cortice tenui sunt præstantiores lib. 2. alimentorum. no-
bis sunt Damascenæ, Corinthiæ, vulgares.

Damascenæ sunt deligendæ amplæ, fuluæ, transparentes, carnosæ, seminibus paucis,
paruis, sapore vinoso.

Corinthiæ omnium minimæ sine seminibus colore purpurascēte, sapore delicatissi-
mo, raræ, & pretiosissimæ.

Vulgares huc afferuntur, vel ex Prouincia capsulis abietinis, vel ex Hispania calathis
spartaceis. Prouinciales omnium post dicta duo genera Damascenas intelligo & Co-
rinthias præstantissimæ, præsertim quæ Prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor
quod acino sint pruni æmulo, hoc est nigro, sed quem ros cæruleus intexit. Nō incele-
bres fuluæ, Picardatæ ipsæ dicitur, Damascenis toto habitu proximæ, nisi minores es-
sent, & carne parciorē, minusque solida. Ambæ in palmite siccantur in torro pediculo.
hæ si pinguescant immodicè & ob id digitis hæreant, farina aspersa vitium indigenæ
tegunt. Qui dolus est frequentissimus in Hispanis omnium ignobilissimus. Quas enim
habet Hispania optimas, sibi seruat: viles in alias septentrionis regiones transmittit.

DELECTVS LIGNORVM.

A GALLOCHVM lignum, sit maculatum, odoratum, gustu astringens, & Dios.
subamarum, cute verius quàm cortice aliquantū ve rificolore, halitum man-
su commendans, suffimentis expetitur thuris vice, eiusque modo in igne
liquefcens, sed tardius, & aquæ iniectum mox subsideat, & bullulas edat.

Xylaloe dicitur Aetio & Actuatio i. lignum aloes arboris, non herbæ, cu-
iustamen succum nigredine & amaritudine pauca, & succo intus gummoso non nihil
repræsentat: vnde opinor illi nomē hoc accessit. Crudam vbiq; Mesues requirit. quod
enim à quibusdam coctum est excipiendi odoris gratia, vim amisit. Quod verò osten-
dunt officinæ, verius est aspalathum: quod si optimum sit, graue & detracto cortice ru-
bens aut purpurascēs, densum, odoratum, gustatu amarum: alterum deterius cædidum,
lignosum, inodorum. Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem substituunt.

Lignum Gaiaci, siue ebeni species est, vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu &
viribus à Galeno scriptis refert, siue aliud lignum sit, eligatur colore fuscum & flauum,
cortice ipsi ligno firmiter hærente, densum, graue, bene habitum, ex arbore ætatis
mediæ, si potes recentissimum (quo enim recentius eo est succulentius & vegetius) aut
alioqui gummosum, ac in eo non excorticato rami mediocres præferuntur. si vero vetu-
stus est truncus, (modo non sit putris aut cariosus, vel aliter vitiat, vt sæpe videmus)
quia ob crassitiem & duritiē dissolutioni sui magis resistit, pinguior manet quam rami,
cortex verò siccior. Contr à verò recētis cortex internus pinguior, & succulentus ma-
gis, quia alimenti plaræ vehiculum ferè fuit. Eligatur item sapore dulci, amaro, acri ex
insula meridiana sancti Ioannis, temperata, irrigua, resinofius: ex insula autē sancti Do-
minici in zona torrida aridius.

Palus sanctus quibusdam videtur ramus gaiaci, cui lignosarum fibrarū implexu va-
rio, matrice nigra hodie in ebeni locū substitui solita, viribus denique proximis est, sed
valentior si recēs est: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exsiccatus si vetus, vt in
aljarum plantarum ramis, & præcipuè furculis. Alijs diuersus videtur quod albescat ma-
gis suo cortice, & aljs quibusdam de causis. Iudiciū his permitto, qui arbores ipsas cę-
dunt, viribus certè ambo sunt proxima.

Santalum citrinum, optimū, & maxime aromaticū, sed inuentū rarū etiam Plateariæ.

IACOBI SYLVII MEDICI

Album pessimū, rubrum medium bonitate est: frigida omnia gradu tertio, sicca secūdo. Quæ tamen sunt in officinis acri sapore linguam mordēt, præsertim citrinum ob id non vtenda.

Dios. Xylobalsamum probatur recēs, farmento tenui, fuluum, odoratum, opobalsamū non nihil spirans.

Calamus aromaticus, quem officinæ ostendunt, radix videtur & rei alterius quàm calami, tamen viribus proximis pollere odor & sapor indicant, subalbus, odore & sapore aromatico, non puluerulentus inter frangendum, triennio seruat.

CORTICVM DELECTVS.

Galenus
locis va-
rijs.

CINAMOMVM deligatur tenuium partium, odoratissimum, seu indicibili quadam suauissimi odoris gratia super alia omnia præditum, gustatu acre, & valde mordax, admodumq; calidum, non tamen adeo vt molestè rodatur, mansum verò rutam olere videtur, color illi est lacteus, cum gilno & cyaneo mixtus, seu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confringi facile. Leptocinamomum. i. tenue cinamomū pro optimo vocatur Actuarius. Quod verò cannellam vocamus, vel casia est, vel pseudocinamomū, quanquā principum cinamomorum sex ipsi sint differentiæ generales. annos triginta seruati fit imbecillius, nec putes diutius seruari posse integris viribus toto habitu corticisq; tenuitate.

Casia quò cinamomo est similior, ac odore & gustu propior, eò est præstantior. Est autem rufa, rosam expirans, & vinum olens, gustum dulcem præferens. i. fistulosa & aromatu modo, vehementer odora, vnde casia syrinx, & casie syrinx fistula sæpe apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuersa, vt prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorè, quem & fistulam dicunt, odoratu & gustatu valentè habet: quod autem intus est maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis fit rufum aut flauum, aromaticum, odore suauis, sapore subacri, & minimum amaro, quoque recentius & succulentius eò melius ne putes cū quibusdam annos decem efficax seruari. Succus ex hoc expressus gūmi hederæ figura, quā ipsum macis est valentius. Macer hodie desideratur.

Tamaricis cortex fit verus ex Gallia Narbonensi potius quàm ex fonte belle aquæ paradiso regia propè Melodunum. Hic cum sit nostras & passim luxuriet, vel lippis & tonforibus notus est, vt cortex radicis capparidis.

Dios. Thuris cortex fit crassus, pinguis, odoratus, recens, læuis, nō scaber sine membranis, adulteratur misto cortice pini aut nucis pineæ, sed hi sine odore fumant nō incenduntur, sed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem iaculatur, fere in glebis thuris mistus inuenitur.

SUCCORVM DELECTVS.

OLEVM ex oliuis maturis expressum, colore rufo, purum, perlucidū, tenue, odore exiguo sed grato, sapore dulci, subacri, & indicibili, recens, aut non ita vetustum, nisi vetusto egeatur. In quo trigenariū trimo, & quadragenarium quadrimo est plurimo valentius, vbiq; crassius, graucolentius, calidius, acrius.

Dios. Oleum virgo quod vocatur est, præstantissimum: paucum fit, ob id pretiosum. Oleum omphacinum ex immaturis vuis expressum ad viride inclinat, recēs fit, odoratum, morsus expers, sapore acerbum. Huius penuria ablutum capiendum est.

Vinum deligitur variū pro scopis medicorum varijs. Colore autem, odore, sapore, consistentia ferè probatur.

Acetū albū tenuius ob id valētius nigro & medio, præsertim si æque sit acre & vetustū

Mel fit Mel optimum sit purū adeo, vt totū perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulcissimumque gustanti & iucundissimū: consistētia nec crassa nec liquida, sed tam sibi coherens, vt continuitatē suam quasi linea longissima non intercesum seruet, si digito attolitur. Idem coquendo paucam spumam emittit, nec thymum immodice olet.

Auic. Album etiam colore si fuerit, modo notarum bonitatis aliarum nulla desit, nihilo deterius fuerit. Quin Hispani & Narbonenses mittūt albidissimum, & longe præstantissimū, idemque prædurum, quale etiā flauum hic præferunt liquido: quippe quod humore aliquo est vitiatum.

Aeromeli autē. i. mel aerium seu manna Arabibus dicta, siue liquida sit, siue granulosa, **Mesues.** eligatur alba, recēs, dulcis, pura, & excrementorū, quoad licet expers, ex plantis odoratis & homini salubrib⁹ collecta, qualis laricea hodie probatur, anno seruatur. Sola prope granulosa in vsu est, liquida, inuētū rara. quę in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: pessima fusca, cœnosa, antiqua, saccharo & folliculis sanne adulterata: sed hęc tempore mollescit, & liquefcit, dolumque prodit.

Cera sit flauissima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia carens. Maurica tingendis flauo colore alijs quanquam nigricat expetitur alba, vel natura, vel ablutione: sit viridis mista æruginē: rubea immissa anchusę radice, cennabrio tamen sepe tingitur.

Saccharū est præstantissimū, quod durū, solidū, & mutuo metarū allisū sonorū est, ligni sicci & solidi modo, tamen ob siccitatē & imperceptā raritatē leue, dulcissimū, candidissimū, & niuis in morē scintillans, cohærens, quale Valentinum in metas pyramidum emulas (panes vocant) coactū, paruas, ponderis librę vnus & dimidię, vel circiter, carissimum, & confecturis siccis aptissimū, penidijs ob siccitatē nimis friabilē, ineptū.

Illi dotibus istis & precio est proximū qđ Madere appellāt, sed in metas ponderis librarū 6, 7, 8, 9, decem formatur, confecturis expetitū, quia minus preciosum, non multo tamen imperfectius.

Tertium statuitur lentile, album quidem sed pinguius, ob id vilius neque confecturis siccis aptum, sed penidijs idoneum.

Quartū ex Canarijs nūc dictis insulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiā intus albicās, bonitate inferius prædictis, præstantius sequēti, metis cōstat maximis, pōdere lib. 10. 12.

Quintū ignobilissimum sancti Audomari dictū, foris albidum, intus subrubrū, tanquam alio factū, & foris dolo tectū, metis æqualibus, omnium glutinosissimū, cōdituris siccis ineptissimū, liquidis seruit & syrupis, opiatis, conferuis, & similibus, quia vilissimum, & vilitatē tegit aliorū mistura. Id si mare sentit (nam eo naues ob grauitatē saburrat) rubrū vulgo dictū sit, quanquā sunt qui rubrū spumā & spurcitiā omnis, sacchari se coquendo purgantē existimant. Ex micis horū collisū elisis etiam metas hic quidā cogunt, quæ simplicium naturā sequuntur. Ex his quod generosissimum minimā coctionem sustinet ne puluerescat: ignobilissimū cōtra: cætera pro accessu, aut recessu variāt.

Acacia nostras modo non putruerit, aut situlenta euaserit, bona adhuc fuerit vetusta, nisi recentem medicus exigat ob scopum aliquem.

Aloe optima sit pinguis, glutinosa, friabilis digitis, facile liquefcens, ex rubro ruffa, **Dios.** hepatis modo, coacta & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham **Mes.** æmulante, licet planta tota odore sit tetro eximie amaritudinis, sincera, nitida, transparentis, arenularum & calculorum expers, qualis est indica. Adulteratur Mesue & alijs, & notas istas non habet.

Elaterium, & Glaucium & Lycium si habebuntur, notas ex Dioscoride require.

Glycyrrhizę succus ex Creta optimus, hoc est, dulcissimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui contractus splendescat, nigerrimus, & qui linguę subditus tandem totus eliquefcet.

Hypocisthis licet quedā flaua, alia virens, alia cãdida Dioscoridi dicatur, ante præparationem intelligitur. In offas enim conformata est nigra, lenta, sapore astringente, odore non ingrato.

Ladanū probatur odoratū, subuiride, facile mollescens, pingue, resinofum, quod arenas nō collegit, nec squalore obsitū est, quale Cypriū, sed Arabicū & Libycū est vilius. **Dios.**

LIQVORVM DELECTVS.

P O S est liquor ex planta vulnerata, terebrata, scarificata, castrata, sponte defluens, sed suauis gustu.

O Opus Cyrenaic⁹ sit acer, mordax, modice rufus, nō porraceus colore, trās lucēs, myrrhę emulus, odoratus, & qui dilutus cito albescat. Ex Taprobana insula in mari Indico maxima hodie à Lusitanis cōuehitur belzoe indigenis dictus, & nobis inde belzoin. (Nā Indic⁹ etiā Mesue laudat) corruptius bencoin. Assa aromatica & odorata, quib⁹ correpte etiā dicitur nomine à lasere herba detorto à qua planta hic liquor defluit, vt etiā assa fœtida à lasere Parthico & Persico, & cū Mesue à Medico & Syriaco, cuius liquor viris & putrilaginem olet Dioscoridi.

Opium dictum, quod nigri *μυκονος*. i. papaueris, sit opos. i. liquor, vt meconiu eiusdem **Dios.**

IACOBI SYLVII MEDICI

fuccus.laudabatur olim Thebaicū & Hispanū,nunc Apulū in vsu esse frequentiore audio.Opium habetur optimū,graue,densum,gustu amarū,odoratu soporiferum,quod facile aqua diluitur,læue,cādidum,neq; asperū,neq; grumosum, quodq; inter colandum non vt cætera coeat,& in sole diffundatur,deinde admotū lucernis non atra luceat flāma,extinctum denique,odoris vim seruet.

Diosc. Opobalsamum probatur recens,validi odoris, sincerum,non ad acorem vergēs, dilui facile, læue, astringens, mordens gustu modice, in lancam vestem effusum, nec maculam facit, nec si eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrime liquatur, & colore lactescit. Idem senescens crassescit, deteriusque habetur **Diosc.**

Opopanax.i.panacis heraclij radicis incisæ, vel caulis liquor cādidus dū recēs est, dū aruit colore foris croceo, aut subflauo intus cādido, odore graui, seu cum Mesue odore bono, sed suo, amarissimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liquefcens.

Damnatur niger admodum & mollis.

Diosc. Euphorbium sit lacteū, causticū, & vrēs, tenuium partium vel orobi magnitudine, far cocollę modo emicans, vel in ouillis aut hedinis ventriculis exceptum & concretū, vitreum, translucens, acre, recens, albissimum vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico, luteū & vetus. Recens enim albius est, & calidius, & leui gustatu os accensum diutius sic tenet, vt cætera gustata euphorbium respiciant. Calor autē hic caducus est, & citō euanidus, fitque vetustate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus est, & interdū quadrimum: quinto autem aut sexto anno exoluitur, procedenteque tēpore totum elanguescit, ne putes cū vulgo annis decem posse integrū seruari, etiam cum milio, lentibus, fabis. Recēs verō quia viribus est violentis, non vtendum nisi medici optimi consilio, præsertim sumēdo remedio. Mesue vero optimū est leue, fragile, pallidum, clarū, acerrimum, odore mordax, annotinum, nam recentius igneum est & venenosum.

Galbanum laudatur ligno purum, aliquid tamen seminis mistum habēs, odore graui, sapore abominabili, pingue, in hammoniæ aut thuris similitudinē cartilaginofum, humidum & aridi medium.

Hammoniacum probatur purum ligno, arenis, terra, sordibus, bene coloratū, odore castorij, sapore amaro, prædensum, & in thuris masculi similitudinem minutis glebis cartilaginofum.

Gal. lib.1 Sagapenum laudatur perlucidum, foris rufum, intus cādidum, acre, odore porri, seu medio inter laseris liquorem & galbanum, quibus adulteratur. galbano albiori est simile. Nā spumosa, cohærēs, albior, leuiq; pars galbani in sagapenū degenerat. Altera dē-

Antid. fior, & multo quā aliud galbanum constrictior, fit galbanum optimum, sagapenū respiciens, eaque tanquam præstantissima vtendum si verum est. vino aut aqua statim soluitur, adulteratū non liquefcit. Mesue vero optimū sagapenum censetur ex albedo rube-scens, odore porri, non omnino laseris, nec galbani, quibus adulteratur, spissum, sed tamen leue, facile in aqua resolubile.

Diosc. Scammonia vel scammonium ex Mysia Asiatica defertur laudatissimū, hoc est, nitidum, rarum, fistulis tenuibus, fungosum, leue, taurino glutini, vel gummi colore simillimum, & clarum linguam parum vehemēter vrens, linguæ saliuosæ tactu vel humoris allicuius albescens in fragmentis, & lactescens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono sed suo, non autem fœdo. Syriacū & Iudaicum graue & densum improbantur: tamen Antiochenū Mesues commendat. si verō linguam vehementer exurat, tithymali succo vitiatum iudicatur.

Ladanū maxime probatur, odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, resinofum, arenis non mistū, nec squalore obsitū, quale Cypriū est. Arabicū verō & Libycū vilius.

RESINARVM DELECTVS.

Diosc. gal. **M**ASTICHE laudatissima fulgore quodam ignis splendida, candore cere Tyrrenicæ, ampla, retorrida, friabilis, stridēs friando, odorata, minimū acris, Chia. i. ex Chio insula, calida sicca ordine secundo, parū astringēs. Deterior est viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine similis. Est autem lentisci arboris resina.

Terebinthina resina ex terebintho arbore defluens, optima est alba, vel cærulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, terebinthum olens, subamara, chia, asperę arterię & ori

mordax, liquida. Huic primatū inter resinas dat Diosc. secūdas tribuit mastichæ. contra Galenus, ob id eam statuimus primam.

Hodie ex Cypro insula & liquida & per siccationē coactior non cōtemnenda. Huic proxima est larix dicta seu laricea ex larice arbore, in qua mannam fere colligunt. Larici bonitate & tota natura est affinis, abieti na, quæ hodie ppe sola pro terebinthina ab omnibus officinis supponitur magno errore, cū sit multo inferior terebinthina. Quod si Galenus non modo terebinthinam exigebat, sed Chiam tanquā omnium præstantissimam requirebat, qua non dico ignominia sed pœna mulctandi sunt rhopopolæ, qui scientes abietinam pro terebinthina vendunt, vsurpantq; non sine medicorum id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, strobilina, cyparissina, Dioscoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea, quæ quod olim à Colophone vrbe Asiæ minoris petebatur, colophonia vocabatur; nunc nescio, qua ratione fecem terebinthinæ destillatæ solā vocēt Colophoniam.

GUMMIVM DELECTVS.

G V M M I ex acacia Aegypti spina, Arabicum vulgo dictum, & gummi absolute, laudatur vermiculorū in speciē contractum, vitri modo perlucidum, purum. refrigerat, densat.

Cancamū Arabicæ arboris lachryma, vulgo gūmi lacha, præstantius est ex Diosc. legēdū. Diosc.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachryma, solis Arabibus & Græcis recērioribus cognita, eligatur quæ igni vel sole ex rubro albescit, perlucet, friabilis est. Ea enim est melior & tenuior & durantiore, eadem pani calido imposita madescit si sincera est: arefcit vero, si spuria.

Deterior est crassa, fusca, nigra, a sulfis ligni sui implicata, vase eburneo cū semine psyllij aut lini, annos quadraginta seruari posse quidam affirmant.

Gummi oleæ Aethiopicæ corrupte elemni dictum, melius est scammonio simile, fuluū, stillis exilibus constans, mordax.

Damaatur Hammoniaco vel gummi Arabico simile colore, nigricās, morsus expers. Quod proferunt officinæ est resinæ piceæ aut pinus, quam Burgūdicam vocamus, colore & consistentia & odore, primo deinde tamen valentissimo & multis graui.

Gummi iuniperi vulgo Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum est recēs, Diosc. perlucidum, pallidum. dum veterauit, flauescit, & fit friabile mastyches modo: quam toto habitu multū mentitur. In vsu frequentiori tamen est scriptoribus & pictoribus quam medicis, præterquam in suffitibus. qua autem ratione non video, cum ipsum vt & thus caput grauet, & vapore crasso & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lachryma eligēda, recens, squalore & situ obducta, leuis, tota cōcolor, & quæ contractas vnguiū modo & læues venas ostendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis, perlucida, mordax, odoris gratissimi, nullo vitata liquore. Post hanc secunda est tenuis, bdellij modo facile sub digito mollescens, odore grauiuscula, apricis nascens. Mala nigra aut colore picis, grauis, re- torrida, maturitate maximè exoleta.

Omnium pessima, pingui carens, eano situ obducta, aeris, ad gummis imaginem vergens, & viribus eius proxima. Ob id adulteratur gūmi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim est rara inuentu, præcipue sincera. Nam in optima myrrha opocalpason inuenitur ab optima myrrha diuersum, vt in nostris simplicibus abunde docuimus: propter quod & alia. myrrhæ in sumendis parum tutus est vsus.

Myrrha stacte, id est, ex myrrha recente. pingui, & solo lætiore nata exudans & stillans, cum ex aqua pauca tusa, deinde machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratissima, pretiosissima, minima portione efficacissima. multo rarior ipsa myrrha. Nam quæ styrax liquida vulgo dicitur, si verax esset, myrrha fuerit stacte: sed cum odore sit teterimo, à myrrha alienissima res est.

Quod stillis illis expressis magma myrrhæ superest, vulgo quoque styrax rubra dicitur.

Bdellium lachryma arboris Sarracenicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao, optimum est carens cortice, ligno, sordibus, vt taurinum gluten, translucens & clarum, odore vnguis marini incēsum, gustu amaro, intus pingue, & si tactu subigitur mollescit.

Scythicum est atrius, resinofus, molliens magis. Arabicum resinofus, liuescens, lucidum, magis siccans, nisi recens sit & humidum, & tundendo facile mollescens. Indicium,

fordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, sed id minus est amarum, & minus suffitu odoratum.

Styrax lachryma arboris syriacæ, probatur flauus, pinguis, resinofus, fordescens, albican-
tibus grumis, acer admodum & amarus, quamplurimum in sua odoris fragrantia permanēs,
& qui subactus melleū reddat liquorē. Deterior, niger, furfurosus, friabilis, cano situ ob-
ductus. Adulteratur multis modis Dioscoridi, sed dolus his notis deprehenditur. Pretio-
sissimus erat & paucissimus Galeni ætate, qui ex Pamphylia in calamis & arundinibus affe-
rebat. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod cali-
dissimum, & odore & gustu valentissimum est.

De styracis duobus alijs generibus supposititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Persicæ lachryma, pollini thuris similis, rufa, emplastica, subamara
sine morfu siccans Mesuæ. Item valentior est flaua quam alba, & quo amarior, eo melior.

Adulteratur gummi misto, puluerata etiam suspecta est adulterii. Vera enim rara est
inuentu.

Diose.

Succinum vel Electrum est lachryma ex pinci generis arboribus exudans autumno, ex
Germania septentrionali & insulis maris Germanici, larga mitti solita, incensa pincam a-
perte olet, charabe vulgo & ambra dicitur: medicis in vsu raro.

Ambar vero seu ambarum seu ambra Arabibus & Græcis recentioribus est odoramen-
ti genus cineritio colore. Arabica, subalba. Indica, rufa, pinguis, odorata, succinum orienta-
le dicta Hermolao. Nigra omnium pefsima.

Thus lachryma arboris Arabicæ, pinguius, albius, emplasticum, flauius, est ficius, & an-
tiquatum magis. Quod fœmininum vocant resinofum magis est ac molle, cito ardens:
quod masculum, primum albicat, tandem etiam rufescit & flauescit. Perlucidum est, si præ-
sertim guttarū formam retinet. Adulteratur resina piceæ & gummi, sed thus ardet, gum-
mi non inflammatur, resina in fumum abit.

Mannam seu malnam thuris Græci proprie vocant micas thuris, ex magnis fasciculis cō
cussu elisas cum fragmentis quibusdam exiguis, corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba, perlucens, gracilis, læuis, sincera, subdulcis. Saliva, in ore diu
lentescit. Quæ verò est antiquata, magis pallefcit primum, deinde rufescit, rādem etiam
flauescit: quod lachrymis prope omnibus cōmune est. fitque tragacantha hæc annis amara,
ob idque calidior, dulcium cæterorum more. Ob id etiam vulgus tragacantha flauam anti-
doto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacucurmæ maiori & alijs quibusdam com-
positis miscet, quæ calida sunt præsertim vbi cocta sunt, & vt dicunt fermentata, post an-
num scilicet dimidium: alijs vero frigidis aut temperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERREORVM DELECTVS.

VRVM & argentum indice lapide exploratur & probantur, colore scilicet fla-
uo in lapide relicto. Igni quoque & alijs explorantur fabris aurarijs.

A

Lithargyros auri omnium optima, præcipue foliata, aureo colore. Liguatur vt
cera sed non mox, vt lib. sequente in liquatione audies. materiæ solius in empla-
stris rationem obtinet. seruatur vase vitreo plumbeo, stanneo, argenteo, siqui-
dem aliam omnem materiam exedit, & defluere facit. Diose.

Lithargyros argenti & plumbi deterior. Est autem horum metallorum seigni purgantium
vitium seu feruescentium spuma.

Arsenicum, id est auripigmentū optimū est, aureo colore, nulli materiæ permistum, cru-
stosum, & in squammas tanquam bracteolas fissile. Alterum globosum, glandis effigie, pal-
lidum, & colore sandarachan imitans: vtrunque causticum est. In eisdem metallicis fodinis
quibus sandaracha gignitur in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arsenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arsenicum vstione dege-
nerat: ob id auripigmentum & arsenicum rubrum quibusdam dicitur. probatur colore ru-
fo, saturatior seu cinnabaris rubro, sulfuris virus redolēs, friabilis, aliena materia carens, cau-
sticum est. Ne ergo posthac sandarachæ nomine gummi iuniperi accipias in compositioni-
bus Græcorum.

Diose.

Æs vstum probatur rubrum, & quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrum vero
plusquam decet exustum est.

Ibidem.

Squamma æris laudatur crassa, rufa præsertim si aceti respersu æruginem contrahat.
Flos æris ære fuso & aqua affusa exilit subito, milij effigie & numero, optimus est breuis,

gravis, splendens, cum teritur rufus, friabilis adulteratur æris squamma aut limatura, sed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quasi bis tostū est perfecti æris velut sæx subsidens & cohærens imæ fornacū parti, ablato ære visitur, acris est vt æs vltimū, præfertur quod sapore æris & æruginis habet, astringens & vehementer siccans linguam, quod exusta ochra sibi non vendicat, quæ tamen diphrygis vice venditur, adulteratur enim ochra vsta.

Scoria est metallorum omnium velut stercus. scoria plumbi optima est, densa fractu con tumax, cerussam plane repræsentans. nihil plumbofum habens, ad luteum colorē accedens, vitri splendorem imitatur.

Aerugo est æris velut rubigo, acris est & mordax & caustica. Flos æris Guidoni & sæpe idiotis alijs male dicitur.

Aerugo sincera compressu digitorum diffunditur, dentiū quoq; appressū cedit, læuis est ac æqualis & sine asperitate post foscilem præfertur rasilis nobis hodie sola in vsu.

Sori, chalcitis misy & ex transmissa per hæc aqua & siccata calchantum, acris sunt, & vrendo escharas inducunt.

Sori in fodina infimum, crassissimū, lapidosius, vehementius compactum, in humore non liquefit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac scintillat vt misy, in multa foramina dehiscit, olfactu & gustatu virus olet, subpingue astringens est.

Misy summū grumosum & frustulosum magis est durum, auro simile, & friando auri colorē repræsentans, & stellæ modo splendens ægræ liquefit. Cyprium ad ocularia medica menta optimum, ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Diosc.

Chalcitis situ & natura horum media æri similis, friabilis, non lapidosa, nec inueterata in- tercurfantibus oblongis venis splendentibusque promptissime liquefit.

Chalcantum optimum est molle, concretum, graue, cæruleum, translucens, quale est stil latitium concretitio & coctili præstantius.

Melanteria præstat sulfuris colore, læuis, pura, æquabilis, aquæ contactu confestim nigrescens, misyos modo caustica. Diosc.

Cadmia fornacaria melior est botrytis, id est, racemosa, in summo fornacis ærariæ affixa, densa, modicè grauis, in leuitatem magis inclinans, colore spodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginosa est.

Cadmia lapis, calaminaris vulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & au gent etiā hodie fabri ærarij. Is alieno sapore madeti est, & in farinā tritus, aceto subact^o, in sole siccatus coit in lapidē, in igne manet & fuliginem edit luteā vel æreā, quæ lapidi cuidā in lapidū fodinis inuento à nonnullis male pro cadmia supposito non conueniunt. Diosc. Id quod dum fit, pumpholyx ceu fuligo quædā alba, tenuis summæ fornacis cameræ adherens parietibusq; ac tectis & spodos illi persimilis, sed grauior, in pavementum recidit. Vtriusq; magnam nobis copiā suppeditant fornaces ærariæ Parrhisij, in via diui Martini, propè Budaï, piè vita functi, ædes.

Cerussa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorum partium, ad emplastra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum est optimum præsertim si nitedule seu fulguris modo splendeat & perluceat, nec sit lapidosum. vltimū verò est melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum, quo virentius, oleosius, pinguius, eo melius.

Alumen scissile non in fila tantū, sed digitis friabile, vulgo plumæ, omniū substantia est tenuissimū & pretiosissimū, aquæ innatat, lingue, & cuti integræ mordacissimū, igni liquatur vt alia allumina: quibus notis tribus ab amātho lapide pro ipso supponi solito facile fecernitur. Liquidum maximè crassarū est partium & vilissimi pretij, quia in omnibus regionibus inuento est facile, crustæ & lateris figura. Quia facile opinor liquatur, liquidum dicitur.

Rotundum & astragali figura in medio est amborum.

Gypsum vrendo seu vt vocant coquendo vt petra in calcem vrendo coquitur. fit emplasticum: vltimū verò præterea vt quū in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatum vt vocant, minus est emplasticum.

Spuma nitri aphronitru, nitrum videri desierat, nec probo salem petrae ipsoru loco medicamentis misceri: mallē nitru candidū, quod mihi ex agro Nauarræ datū est minimū falsum.

Nitrum præstantius est album rubro permistum, lucidum in fracturis laminosum, fragile, læue, spongiosum, falsum, mordax naturale.

Sal fossitius, vulgo sal gemma, quibusdam videtur, sed Mesuæ salnaphthicus, omniū valentissimus, secundo loco sal gemma, tertio mineralis, infirmissimus est marinus.

Sal Armeniacus, Hammoniacus quoque Dioscoridi & Galeno dici videtur, subacer est ac leuissimus.

Diosc. *Stimmi* vel stibium vulgo antimoniū, optimum, splendidissimum, & modo nitedularum emicans, con fractu crustosum, terræ & sordium expers, friabile.

Diosc. Chryfocolla laudatissima est armeniaca, colorē porri quā simillimū reddens, pura, terræ & calculorum expers.

Cyanus, in cuius fracturis velut stellæ quædam aureæ scintillāt, vnde lapis stellatus Mesuæ dicitur, & vstione fit cæruleus magis: probatur maxime saturatus colore nominis sui Diosc. Mesuæ verò est colore viridior & cæruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquam equabilis, calculi expers, colore cæruleo, friabilis. Diosc. colore ex viridi obscurus, terreus, & indus, maculis viridibus & nigris distinctus, tactu læuis & asperitatis expers, nondū exacte lapis, sed friabilis & pulueratu facilis Mes.

Ochra eligenda leuissima, & omnino lutea, friabilis, non lapidosa, vritur & lauatur vt cadmia. Diosc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rarissimus est vsus.

Iaspidem viridem Galenus, omnem iaspidem medicamentosum tradit Diosc.

Arabes quoque compositis quibusdam cardiacis saphyros hyacinthos, granatos, sardines, margaritas commendant. De his Albertus Magnus, Serapio & alij pleriq; multa prodiderunt, quā vere æstimato.

Diosc. *Hæmatites* probatur friabilis, saturato colore, niger, durus, & suapte natura æqualis, nulla sorde admista, nulloque zonarum discursu.

Diosc. Magnes ferrum prompte trahat, sit colore ad cæruleum vergente, densus nec admodum grauis.

Lapis iudaicus metę striatę forma, tener & friabilis.

Corallus lapis Aethuario dicitur. aliis arbor lapidosa, ruber & niger est Diosc. Nobis etiā albus & aliter coloratus. Visus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillum Lemniū, in placentulas quasdam exiguas formatum characteribus turcicis signatum, colore nunc pallido nunc rufo, sapore parum astringente.

Bolus Armenia colore ochra, id est pallida vel lutea, promptissime in summum læuorem calcis modo soluitur pistillo aut quouis liquore, arenosa substantia caret. Tam callide hæc vt sigillum Lemnium & alia pleraque adulterantur hodie, vt pro veris recipienda non sint, nisi ab eo qui collegerit, fides sinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS SVMP TARVM DELECTVS.

ANOVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt sceniculo, seseli, lauro, augusto mense iugulati, S medius effluens eligatur: nam primus tenuior, postremus crassior putatur. Vase vitreo receptus, linteo raro tectus, sole siccetur.

Sanguis draconis veterum, hodie ignoratur. Qui verò ostenditur, factitius est ex hirci sanguine, bolo armenia, & succo sorborum vel alijs.

Lac vaccæ, capræ, asinæ iuuenis, aliquandiu post partum exercitæ, & bene pastæ præsertim idoneis sibi pascuis, vernū largius sed humidius, autūnale parcius siccus, & butyro diu seruando aptius. sit autem quatenus lacti datum est, dulcissimum, albidissimum, consistentia medioeri, si vaccinum est: tenuiori, si asininum vel caprinum.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ, salubribus alimentis nutritæ, paulo antè fœtæ præfertur Mesuæ, secundas tenet serum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus, reponitur vel incuratus, lotus, siccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fufus sole vel igni, in vase duplici. Alij tosto in veru animali cadentem excipiunt.

Medulla vt adeps sumatur à fine estatis. ad hyemis initiū, ex florenti animali: & reponatur loco sicco & edito, & septentrionē spectante: reponatur cum folijs lauri siccis, ne putrescat, aut situm ducat. Recens etiam tenerorum animalium vsurpatur.

Cerebella passerum vere & autumno captorum reponuntur, cum vitello oui & melle, vel sole aut cinere siccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis cum sit Dioscoridis pissasphaltum, id est pix & bitumen, ex horum

notis noscitur. Quod verò nobis hodie est mumia, liquamen est hominum aloe, myrrha, & si datur balsamo in sepulchro conditorum. Carnes enim cum humanis ossibus retoridae ad nos afferuntur.

Tunicam interiorem ventriculi gallinarum quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora.

Iecur lupi si potes florētis & bene habitū aut etiam teneri potius, & recens quam siccātū est præstantius. Potest tamen siccātum in multos dies seruari, vt pulmo vulpis.

Renes sciniorum, qui crocodili sunt terrestres, siccati seruentur, corpulenti & non frigosi. Diosc.

Castorium elige, id est castoris testes, qui ex vno principio committuntur, & quibus est intus liquor cerosus, friabilis, odore graui, & virus olente, gustu acri & mordaci, recens tamen melius veteri quibusdam est. Nigrum autem fetidum, rancidum, die vno necare sumptū affirmat Auicenna de venenis. Diosc.

Oesyphus, id est succidarum lanarum pinguitudo seruetur purus, ex ouibus integris non scabiosis. Hyssopus humida ineptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præstantissima tamen fuerit rara, læuis, habitu rha Barbari, sed fusca magis interdum & cineritia & alba, odoris gratia multum commendabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moschus melior est subflauus quam nigricans, & qui pelui humectatæ immixtus leuior euadat, quam qui grauior. Ex Catay tamen niger præstantissimus hodie affertur. Ferrugineus fere est noster, non quæ Auicenna probat citrinus, Alexandrinum vocās, est odore in opum Cyrenaicum inclinante sed valentiore, præter summam aliam in eo fragrantiam glebulis exiguis constat. seruetur melius pyxide plūbea cera obturata per se. si autem odoris gratiam perdidit, reponere vase vitreo aperto, & suspende in cloaca. sic enim recuperabit, si Planteario credimus. Diosc.

Cantharides probantur in frumento inuentæ, versicolores, & quæ luteas in alis transuerfas habent lineas, corpore longo, crasso, præpingues. Sed inertes ac imbecillæ quæ vnus sunt coloris. Capiantur vere, & phiala seruentur: necentur autem vt iubet Diosc.

Gallus ad ius purgatorium eligatur, rnfus plurimum annosus, sed tamen adhuc ad motū pugnā, coitū alacer, & in dimicādo validus, macri & pinguis medius, hoc est bene carnosus. præparatio autem eius ex Mesue repetenda. Mes.

Vnguis odoratus, Blattus Bizātis Aëuario, blatta bizantia vulgo, conchylij, tegumentū est odore castorium referente, ad suffitus idoneum. ipsa enim testa mox liquatur igni bituminis modo, quod etiam improbe ipsa olet, quidam albicantem odoratā magis cōmendant.

Vniones seu margaritæ ex quodam conchaliū genere auulsi, sint corpulenti, integri, non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferāt, quod per foramen excrementis sint purgatæ.

De viperarum delectu lib. 4. nostræ Methodi in theriaces cōpositione, quantum satis est diximus.

Ladanum sit nigrū, molle, glutinosum, graue, odoratum, friabile autem vetustate elāguir.

Ex prædictis aromata sunt amomum, cinamomum, casia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes balsami, crocus, folium, folium malabathri, ladanum, aspalathum, xylaloe, macer, & recentioribus Ambra, moschus, vnguis odoratus, ephura, cubezæ, doricum, galanga, cariophyllum, macis, nux moschata, santalum triplex, cornu monocerotis, cedoaria. In his quæ odorata magis sunt, in suo genere sunt præstantiora. Sapore autem si explorabis, permulta continenter ne gusta, sed vel os interea abluere, vel papyrus mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis sapor exoleuerit, vt non prioris reliquæ iudicium tibi falsum afferant posterioris aromatis. Hæc cum sint essentiæ tenuioris, celerius exanimantur, præsertim aere calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam comminuta. Ob id vtenda cum vigentissima sunt, nondum verò cariōsa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia sunt agaricus, colocynthis, cucumer agrestis, elleborus vterque, rithymalli, daphnoides, opopanax polypodii, sagapenū, sarcocolla, dracūculus, scāmoniū, euphorbium, casia fistula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarū, Tamar indi, turbitih, senna, & alia quædam Mesue & alijs tradita.

Quæ maiore cura & studio sunt deligenda, reponenda & seruanda: & quæ vi malefica sunt prædita, castiganda, vt libro sequenti dicemus.

Adulteria, quòd imprimis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, ea quæ simplicibus ipsis dolo mentitis adscripsi, ne longius lectori disquirēda essent: fufius tamen hæc

ipsa persequi non placuit ob dictas à nobis causas lib. 3. methodi medicamēta componendi. unde in hunc librum si qua de adulteratorum notis desiderabis, transferre potes.

Supereſt in hoc etiā primo deſcribere analoga quę vocant & antiballomena, quod hæc ambo non parū ad medicamentorum delectum cōmodare exiſtimem, vt libro ſequenti agamus tantum de multiplici præparatione medicamentorum ſimplicium ad compositionem vtili, vel etiam neceſſaria.

Cum nomen alicuius ſimplicis medicamēti cōmune multis ſcribitur ſine additione, quod ex illis intelligendum ſit quia inſignius vel rei propoſitæ aptius. vt ammi, aniſum, anethū, apium, enicus, cuminum, gith, lybiſticum, naſturtium, pſyllum, ſefeli, ſtaphys agria, ſemine ſunt efficaciora. Ergo apium ammi, aniſum, anethum, id eſt ſemen. Adhæc, aniſum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloe optima qualis Galeno Indica, Meſuæ ſuccotrina.

Acetum, ex vino. Nam ex hydromelite, ceruiſia, & alijs fit, ſed inefficacius.

Agaricus, albus & ſceminus & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius ſcriptas habeat, & in cæteris ſimiliter.

Agnus, flos aut etiam ſemen.

Alumen, ſciſſile quia præſtantiſſimum.

Aristolochia, rotunda. In vnguentis vero clematidis.

Amomum ſcythicum, & cum notis ſcriptis.

Balaſamum, opobalaſamum.

Bryonia, alba potior quam nigra.

Bugloſſum vtrunque, id eſt, folia & flores.

Cafia vel caſſia in libris Græcorum noſtrum vulgare cinnamomum. quæ in libris Arabum caſſia lignea dicitur.

Caſſia vero fiſtula ponitur quando medicamentum Arabum eſt purgatorium.

Cardamomum, maius.

Capparis, cortex radicis.

Coriandrum, Cuminum Aethiopicum, ſemen.

Centaurium, in purgantibus, minus: in alijs, maius.

Calaminthe, montana: quia efficacior domeſtica.

Coſtus cum reuera vnus ſit generis ambiguitatem non habet. Radix autem eligatur. Nam dulcis coſtus arabum ignoratur.

Cypreſſus, pilulę eius ſeu nuceſ recentes.

Cinamomum, optimum & cum notis ante ſcriptis.

Daucus, agreſtis. Nam ſatius eſt paſtinaca, alimentum potius quam medicamentum.

Elleborus albus Galeno. Niger Meſuæ.

Eruca, ſylueſtris quia efficacior.

Epithimum Atticum Græcis. Arabicum Arabicis compositionibus uſurpandum.

Fœniculus, ſemen: ſed in colyrijs, ſuccus foliorum aut radicum.

Galla, ſolida: quia efficacior, quam perforata.

Granatum, acidum.

Gummi, Arabicum. Id enim omnium perfectiſſimum.

Gluten, ichthiocolla hiſ, alijs taurocolla, alijs maſtiche intelligitur.

Hyſſopus, montana hortenſi melior. Ciliciam Dioſc. Creticam alij laudant.

Hyoſcyamus, albus, ſeu album eius ſemen.

Iris, radix ireos Illyræ. Græcis, neotericis, florentinæ.

Lupinus, amarus, Nam dulcis eſculentus eſt.

Laurus, folia.

Ligultiſticum, ſemen

Lactuca, ſemen: ſed in victus ratione, folia.

Lapathum, oxylapathum efficacius rotundo.

Lithargyrus, auri, quod aliquando tamen exprimitur.

Maſtiche, Chia: alijs etiam Aegyptia.

Marrubium, album præſtantius nigro.

Mel apum. Alterum aeromeli, ſeu manna.

Margaritæ ſolidæ, meliores pertuſis, niſi etiam ſint flauæ, obſcuræ: quia tunc ſolidis ſunt pares.

Medulla, ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.

Nuclei pini: alij, oliuæ, dactyli Auicenne.
 Nux iuglans, vsualis vulgo & communis
 Nasturcium, semen
 Oleum, oliuum ex oliuis expressum
 Ozimum, in arabibus Cariophyllatum.
 Opum, Thebaicum. Tamen Apulum etiam hodie celebrari audio.
 Petroselinum, Macedonicum: & in hoc astreoticum, à loco in Macedonia vbi crescit opti-
 mū in præruptis: & huius maxime semen.
 Pruna, si aliis deicienda est, dulcia: se astringenda, acerbata vel austera.
 Papauer, album semen.
 Piper, album quia acrius.
 Pix liquida in suppurantibus & tergentibus medicamentis: sicca, in siccatis epuloticis,
 glutinantibus.
 Pæonia, mas seu ipsius radix, vel semen.
 Polypodium, quernum, murale alij.
 Polium, in antidotis, minus seu montanum quia acrius, amarius, ob id efficacius.
 Quatuor emollientia malua, althæa, violanigra, acanthus.
 Quatuor semina frigida, maiora, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli.
 Quatuor semina frigida minora, lactuca, portulacæ, intybi, eichorij.
 Quatuor semina calida maiora, cumini, cari, anisi, fœniculi.
 Quatuor semina calida minora, apij, dauci, ameos, amomi.
 Quinque radices vreticæ, id est vrinam mouentes, apij, petroselini, asparagi, graminis,
 rusci seu apij veri & eleoselini.
 Resina, Galeno mastiche: Dioscoridi, terebinthina.
 Ruta, folia rutæ agrestis, sed fere à Græcis exprimitur, aut alio nomine vocatur scilli-
 cet moly besafa hermola.
 Raphanus, syluestris radix
 Rosmarinus, flos aut folia.
 Rhus, cortex fructus, sumach dicti.
 Stœchas, stœchados Arabicæ flos.
 Styrax, calamites si habere possit, aut saltem calidissimus & vegetissimus.
 Santalum, flauum, quia odoratus.
 Spica, nardi Indicæ.
 Sulfur, viuum, & igni non exustum.
 Tragacantha, alba in frigidis compositionibus: rufa, in calidis miscetur.
 Tres flores cordiales, violarum, bugli osi vtriusque.
 Thymum, Atticum, aut ex locis editis & siccis.
 Viola, nigra seu purpurea: vulgo martia & quadragesimalis: & recens si haberi potest, &
 folia, si emolliendum est: flos, si cor roborandum: semen, si purgandum.
 Viscum, quernum, ipsius bacæ recentis, aut recentis summa germina cū folijs & cortice.
 Zizipha seu iuiubæ, recentia & bene matura, aut saltem integra, non putria aut vetusta-
 te exueta.
 In summa, intelligantur omnia suis notis prius dictis omnibus absoluta inter quas etiam
 ratio regionis vbi medicamentum educatum est habebatur, Ob id

Alumen, Milesium	Anisum	} Creti- cum
Agaricus, Ponticus	Thymum	
Castorium, Ponticum	Daucus	
Misy, Cyprium	Amaracus	
Nitrum, Berenicium	Glycyrrhiza	
Sinon, Syriacus	Origanum	
Cuminum, Hispanum & Aethiopicum	Dictamnus	
Meum, Hispanum & Macedonicum		
Aristolochia, Pontica vel potius Cretica		
Phu, Ponticum		
Erugo, cerussa, æs, æris squamma, ex Puteolis vrbe Italiae.		
Lithargyros, optima Romana & Sicula.		

FRANCISCI SYLVII MEDICI

ANTIBALLOMENA seu medicamenta in locum alterius desiderati supposititia, magis consentanea rationi sunt, loco
 Aquæ pluviæ, aqua fontana pura.
 Acaciæ, succus & caro prunellorum agrestium.
 Asari, acorus vel carpesium.
 Absinthij, Abrotanum.
 Acanthæ, Arabicæ seu Aegyptiæ hærbae (quæ sucacha dicitur Serapioni) acantha leuce nostras, eidem dicta bedegar.
 Alicacabi, semen solani. Asphalti, pix liquida Brutia,
 Aethiopicæ oleæ lachrymæ. i. gûmi elemnij, gummi acaciæ seu gummi Arabicum.
 Anchusæ, hyacinthus.
 Amyli, sicca farina.
 Arsenici sandaracha.
 Amygdali amari, absinthium.
 Aristolochiæ cuiusvis, vna ex tribus.
 Adipis vulpini, vrsinus.
 Adipis ceruini, anserinus.
 Aluminis, sal fossitius.
 Balauitii vice, malicorium.
 Buccinorum, ostreorum testa vsta.
 Balsami liquoris, myrrha stacte vel caphurelæon.
 Cinamomi loco, casia optimæ vel carpesij vel amomi vel feminis cardamomi, sabinae duplum.
 Casie, seu casia corticis, cinamomum etiam ignobile, nisi optima casia requiratur quæ cinamomo est proxima, vel nardus indica, vel malobathri folium.
 Chamæmeli florum, duplum foliorum & radicum.
 Costi, pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helemi vel ireos.
 Cimoliæ terræ, retrimentum ferri & molæ.
 Cerussæ, spodium, pompholyx.
 Caphuræ rei incognitæ & sapore ingratae, santala alba & rubra.
 Cardamomi maioris, minus: Calaminthe omnis, mœtastrum, pulegium similia sunt facultatibus: ob id inuicem sunt antiballogena
 Croci, corcomagma.
 Cyperi, iuniperus maior.
 Cumini, semen rutæ vel agni.
 Colocynthidis, semen ricini.
 Capparis radice corticis, cortex radice Tamaricis vel ericæ,
 Dictamni loco, saluja vel nepitha vel pulegium.
 Doronici, caryophylli dimidium.
 Dauci, pastinaca.
 Elaterij vice, succus foliorum cucumeris agrestis.
 Ebeni, lignum gaiaci
 Eupatorij Mesuæ, asari & absinthij ana dimidium.
 Folij loco, folium caryophylli vel nardus indica vel casia vel macis.
 Ferruginis, squamma ferri.
 Fimi palumbis, fimus columbæ.
 Fellis suilli, fel perdicis vel piscium.
 Gentianæ loco, asari & radice capparis ana dimidium.
 Glycyrrhizæ succi, puluis radice.
 Gnidij coeci, semen lathyridis.
 Galbani, sagapenum.
 Hammoniæ loco, propolis.
 Hermodactyli, folium anchusæ & dimidium bdellij foris admouetur dolentibus iuncturis.
 Hederæ gummi, gummi persici.
 Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.
 Lapidis Asij, gagates.
 Lapidis phrygij, magnes, pyrites.

Libyftici feminis, semen dauci.
 Lanarię radici, radix Veratri nigri.
 Lycij, succus radici centaurij magni.
 Mellis loco faccharum.
 Malabathri, caſia, nardus Indica.
 Myrrhæ, ſmyrnum.
 Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
 Marrubij, meliſſo phyllum.
 Meſpili tricoctiæ, id eſt, azaroli, meſpilum noſtras quinque oſibus præditum.
 Naſturtij feminis loco, folia eius ſicca.
 Nuclei moſchatae, ſpica nardi.
 Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.
 Opopanacis loco, hammoniacum, galbanum, ſagapenum, bdellium.
 Opij, meconium.
 Ozimi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.
 Olei laurini, oleum cedrinum vel cicinum.
 Olei omphacini, ablutum oleum dulce.
 Olei roſati, violatum, amygdalinum.
 Olei cicini ſeu ricinini, raphaninum.
 Opobalfami, apocarpafon vel myrrha ſtaete.
 Orizę farina hordei
 Oeſypi, medulla cerui.
 Omphacij, ſuccus rhois, id eſt ſumach vel vinum auſterum.
 Piperis longi loco, album.
 Piperis albi nigrum optimum, id eſt grauiffimum.
 Petroſelini Macedonici in Thiriaca: alterius regionis petroſelinum.
 Pompholygis, ſpodium & antiſpodium.
 Rubiginis loco, ſcoria ferri.
 Raphani feminis, ſuccus.
 Roſarum, flos ipſarum.
 Rhois coriarij, rhus obſoniorum.
 Staphydis agrię loco, pyrethrum.
 Struthij in ſternutamentis, elleborus albus.
 Spodij, antiſpodium aliquod, pompholyx.
 Styracis, caſtorium, niſi odor quæritur.
 Salis indi, ſaccharum candefactum.
 Sagapeni, hammoniacum.
 Spumę nitri, nitrum, aphronitrum, modo non fit in corpus recipiendum
 Sulphuris viui, coctum & uſtum
 Satyrij, ſemen erucę, ſcincus,
 Sinapis, cardamomum, vel cardamum.
 ſcammonij, ricinus.
 Stibij contuſi, ſquamma æris, ſtannum uſtum.
 Sepię oſis, pumex.
 Scillę, paneratum.
 Terebinthinę loco, larix ſeu laricea refina.
 Thapſiæ ſucci, cardami vel erucę ſemen foris adhibetur.
 Veratri albi loco, nigrum.
 Vini falerni, quoduſ fuluum, tenue, perlucens, odorum vehementer.
 Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.
 Qua autem ratione pro deſideratis iſtis, alia hic aſcripta ſupponi poſſunt: ita & cõtrã ſi-
 quod horum ſuppoſitionorũ deſideretur & aliorum eſt poteſtas, in horum vicem ponentur.
 poteſt quiuſ alia multo plura pro varijs locis & affectibus & hominum proprietate facere
 antiballomena, ſed nolim pharmacopœo licere vel elementiffimũ mutare ſine docti medici
 cõſilio, ne audaculus fiat etiam in alijs. Quomodo enim pluris eſt rex ipſe quam prorex: ſic
 maiorum eſt virium & compoſitioni propoſitæ aptius ſimplex quod à maioribus eſt aſcri-
 ptum, quàm quod illius pœnuria ſupponitur. Sit itaque religioſus & formidoloſus in his
 permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

De Medicamentorum simpli-

CIVM PRAEPARATIONE,

LIBER SECVNDVS.

H

ABC pharmacopœtię pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna ne mini debet videri, cū medicamentorū cōpositorum facultates propemodum totę ab hac proficiscantur. Quę enim vis, quis vsus simplicium medicamentorū citra triturā, coctionē, infusionē, & alia pleraq; post dicenda, esse possit? Quę mistio ad cōpositionē omnino necessaria sine his pręparationū modis fiat? Quām autem facultates nō simplicium modō, sed etiam cōpositorum, variant, vel sola pręparandi ratione tam aperte postea condiscas, vt neq; testibus neq; demonstratione longa opus sit. Quoq; difficilius fuit rem à nemine hactenus tentatā ceu nouam excitare, & in hominū manus & animos ponere: eo mea sententia erit & pręclarius. Quāq; enim Hippocrates, Galenus, alijq; celebres medici, vt interim empiricos taceā, leuiter simplicium medicamentorū quorundā pręparationē attigerunt, & nōnullos se priores medicos de pręparandi ratione quędā scripsisse testetur Galenus: tamē nullus hodie extat quē sciā, qui hac de re aliquid memoria dignū absoluerit: pręterquam quod pauca quędam, sed tamen legi dignissima, de quatuor pręparandi generibus, tritura, coctione, vstione, infusione, Mesues in sua methodo deligendi medicamenta purgatoria & castigandi perstrinxit. Nam quę seruitor nescio quis partim ex Dioscoride deprauauit, partim ex indoctis collegit quis ferat?

His nos rationibus cōmoti ex Hippocrate, Dioscoride, Galeno, alijsq; permultis quorundā simplicium pręparationes passim dispersas, in ordinē congestimus, multas ipsi & inuenimus & experti sumus, & à doctissimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quę dum à nobis stylo mediocri scripta legis candide lector, tecum reputa nos rudibus introducendis hæc scribere, quorū captui seruire malui res nudas docēdo, quām singulorū rationem prolixius afferre: quanuis & id ad rem propositam feliciter absoluendam, plurimum pertinere videatur. Porrō pręparationem exequi statui medicamentorum simplicium tantum, non aliarum etiam rerū per quas omnes pręparationis ratio & virtus spargitur: vt nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra pręparationē: nihil artes tā mechanice quām alię omnes tentant non adhibita prius pręparatione aliqua, per quam ars sæpe naturam vincere videtur.

Medicamenta pręparare est, ipsa per artē vsui vel cōpositioni cōmodiora reddere, hoc est vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel salubriora, vel magis miscibilia, & vt paucis dicā meliora vel ad vtendū vel ad cōponēdum. Quędā enim vbi à nobis sunt pręparata, etiā citra cōpositionē mox vsurpant. Plurima autē pręparata ante vsum ad cōpositionē veniūt. Ad pręparationis quoq; vim (de qua paulō post dicā fufius) reducēdū putamus cū vnā medica mēti facultatē nobis in præsens noxiā tollimus, vel optatā detegimus, vel nouā acquirimus.

At verō medicamenta omnis generis metallica in quā plantas, animātia, vt ex iisdem sæpe alimenta, paramus interdū adhuc viuētia frequentius emortua. Terrā enim Lemniā (quę dū adhuc in colle est ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) sacerdos Dianę dū sumit sparso tritico & hordeo piamenta ritu patrio faciens pręparare videtur, vt hinc magnā virium suarū partem, nisi etiā vires suas omnes cōsequi putetur. Nōne arsenicū in sandarachan & fori in chalcitin, chalcitis in misy promptius in vena ipsa transibit si specū ipsum soli meridiano aperueris? Ratione eadē vomica hydrargyri si in solē erumpat tenuior euaserit, & sulfur in vesuuio vel alio monte vstum minus quidē oleosum sed tenuius euadit. An non longa & asperrimā hyeme, qua ventres ac viscera terrę plus calidi habent, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nā & mihi aureę quędā velut arbores in durissimis quibusdā lapidibus visę sunt, & velut quędā arbores ex auro & argento rudimenta, vt non ambigā quod docte Augerellus in chrysopeia scripsit, metalla in momenta gigni, nutrirī, augeri, perfici, etiam si puteus Hannibalis & metalla Iluę Tyrreni maris, insulę inexhausta, & alia pleraque huius rei testimonia dare fidemque facere poterant.

In fossam super collem in Cypro pluuia recepta per venā misyos, chalciteos, soeos trāsfusa in specū subditū, quędam est chalcanti pręparatio aut verius generatio.

Viuentem raphanum infertis in eius radicem fibris aliquot ellebori nigri, purgatricem

libr. 9.
simpl.

libr. 9.
simpl.

facimus, & fructus arborum purgatorios scarificato ipsarum cortice quo tempore salua cō Mesues in
scendit & immisso in plagas scammonio ceraque super vulnus data & deligata. canonib⁹

Tempus præterea expectamus idoneum donec matura sine vel vigentia vel sicca quæ le- vniuersali
turi sumus, & calum plantę propitium, sæpe etiam lunę quadraturas spectamus, vt effica- bus.
cior sit planta tūc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dum vites putamus, propagamus, sar-
rimus, decacuminamus, festucamus: harum plantarum fructus nō modo vberiores, sed etiā
meliores reddimus.

Idonea viētus ratione nutritis lac præparamus, vbi nutritius affectu aliquo laborat, quo-
modo & alinum Galenus lib. 7. Meth. & vaccinum recessu Tabiarum lib. Meth. quinto.
Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes castramus, vt eorum caro sit suauior, plenioris alimen- lib. 3. aliū.
ti, coctū facilior.

Glandulæ mammarum præsertim vaccinarum & suillarum dum lacte suo tument, me-
liores quam exuccæ: vnde & fumen porcæ recens factæ à ganeonibus laudatum legimus.

Coagulum in primo ventriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione geni- Ibidem.
tum venatu animalis efficacius euadit, vt animaliu prope omnium, non solum ferorū caro.

Gallum veterem venatu quoque exercemus, & meliorem ad purgandum clementer suo
succo nitroso reddimus. Vulpes ætate florentes venatu multo fatigatas si bene habitas si o-
leo incoquimus, multo digerentius oleum efficitur. Si vero eas viuis impinguitas post vin-
demias capimus, esu sunt iucundiores.

Porci segetibus nutriti firma fiunt carne, glandibus vero præsertim faginis, laxa & flu-
xili & prompte liquabili.

Hircum quadrimū dum mensibus aliquot antequam iugulemus, herbis nutrimus calcu-
lum frangentibus, & vino albo generoso potamus, hoc modo sanguinem eius ad calculos in
renibus præsertim comminuendos efficacissimum paramus.

Canceros dum Aescrion capiebat & vrebat post canis ortum, sole leonem ingresso, die
vero lunæ eius decimo octauo, contra rabiem hac ratione efficaciores sperabat, hocque mo-
do præparabat.

Viperas non mox vbi latebris erepserant, sed iam exercitas, iam consueto ante hyemem a-
limento recreatas, iam suo exuuio inter lapidum coagmenta deposito, velut rediuuias Gale-
nus vult capi, sicque præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarū cum pane subactis nutriuit Matthæus Gradi, ad
vsque depletionem curaturus horum esu elephanticos.

Gallinaceus pane in lac acidum & serosum merso si ante nutrimus quam iugulemus, lib. 3. aliū.
vt testes habeant gratissimos & præstantissimos, & si ante coitū ne virus ex semine oleant
Sic enim boni sunt succi valide nutriunt, facile coquentur Ibidem.

Hepar *συνωτόν*, id est ficatum præsertim suum ficis ficcis multis nutritorum est præstan-
tissimum, sic pastum iecur anseris albi seu iecur anseris nutriti alimentis lacte imbutis sua-
uius, coctū facilius, melioris succi. Ibidem.

Capra aut aliud animal scammonium aut tichymallos depastum, lac reddit phlegmago-
gum, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginam idoneis alimentis, & sterces canis ad alia esu ossium in viuis Ibidem.
ipsis animalibus præparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hanc rem hæc suffi- lib. 3. aliū.
ciant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cum lib. 2.
vero hæc præparandi ratio licet sit efficacior, tamen haud ita crebro in usum venit, vt for- simpl.
tasse quis etiam præparationis nomine non esse accipiendam contendere possit: ob id de al-
tera eius specie agamus, quæ omnino latissime patet in singulis medicamentorum simpli-
cium generibus. Fit autem hæc generatim quidem additione & ablatione, nunc substantias
nunc facultatis, nunc vtriusque, particulatim vero tritura, coctione assatione, vstione & cæ-
teris post scribendis.

Ad ablationē vero reduci volo separationē partiū nūc simul manentiū, vt in tritura, nūc
à seinuicem abeuntiū vt in despumatione, destillatione, succorum & liquorum extractione.

In singulis autem differentijs quæ additio aut ablatio aut additio & ablatio vel substan-
tiæ vel qualitatis, & eius vel vnius vel multiplicis fiat, abunde postea docebimus.

Nunc hæc omnes præparandi differentiæ quam facultatem habeant, & quibus modis per-
ficiantur, singulatim dicamus, primumque de tritura omnibus prope communi non sim-
plicibus solis sed etiam alijs præparationibus, postea de his quæ calore perficiuntur, dein-
de frigore, post hæc siccatione. Hinc humectatione & cæteris post elencho comprehensis.

DE MISTA MEDICAM. SIMPL.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM TRITVRA.

Menses in
Canonibus.

M

EDICAMENTA teruntur, hoc est comminuuntur, percussu vel friatu idoneo, ut simul misceri exactius possint. vel ut facultas ipsis noua conquiratur, vel ut malefica tollatur. Quos tres terendi scopos in methodo medicamentorum componendi fusius explicauimus. Terendi autem modus plurimum est varius. Primum quod plurima pistillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia constante materia in mortario fere simili materia conflato teruntur: sed pistillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis seruiunt: iisdem & lapideo & vitreo mortario etiã ligneus, sed plumbeus plumbeo, vitreus vitreo est aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta super lapidem durum, ut marmoreum porphyrium vulgo dictum: marinum, quem maris squammam vocant. Ducuntur autem simili lapide sed paruo & manu concepto, quem molulam vulgo vocamus, quod molæ paruæ is effigiem habeat, ut lapis suppositus, magne.

Tertio teruntur medicamenta quædam molis trusatilibus vel versatilibus, ut quædam etiã moletrinarum molis, qui modus Lugduni est frequens in terendis aromatibus, quibus constant puluis minutarum specierum, & puluis selectus, quem finem vocant, & alij permulti suo cuiq; more comisti. De hoc non sum dicturus, sed de primo præsertim, & pauca de secundo.

Nec omittendum mortarij operculum saltem simplex aut etiam duplex, quale veteribus in vsu fuisse in nostra componendi medicamenta methodo commemorauimus, præsertim puluerantibus. Nam humida hoc non indigere videtur. Ad trituram quæ præparandi species reducendæ sint ceu ipsi affines, posterius audies: ut quod quædam rapaci serra comminuuntur, alia minutim cociduntur, ut propteri teri possint, vel humori cui incoquuntur vires suas tradere.

Non modo autem instrumentis variat terendi modus, sed etiam ipsius percussiois vigore & tempore & rerum terendarum situ & connexione & futura consistentia. Quædam enim per se omnino sunt terenda, alia cum alijs quibusdam ipsorum trituram sæpe etiam facultatem iuuantibus: alia tum per se, tum cum quibusvis teri possunt, & hac omnia tenuissime vel crassius. Item quædam diu terenda sunt, alia trituram breuem uti & decoctionem sustinent. Item alia valenter tundenda, alia tantum elementer frianda ducto per mortarium mollior & nunc celeriter nunc segniter pistillo, interdum & valenter.

Præterea attritu cuique moderato non autem vehementiore aut immodico sunt verberanda. Violento enim ictu & nimis diuturno exanimantur, viribusque dissolutis languent, magis tamen tenuia, rara, facultatem imbecillam aut superficialiam sortita, minus contraria.

Comunis
tritura radice.

De his autem omnibus agam singulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot singula medicamentorum simplicium genera terantur initio à radicibus sumpto.

RADICIS si crassæ sint nec adeo siccæ in particulas sectæ, & alijs siccioribus particulatim adiectæ, multis scilicet paucæ, puluerantur cum ipsis: si autem sicciores sunt, aut per se aut simul puluerari possunt, sed ante vel cultello concisæ, aut forpicibus aut manibus fractæ, nisi siquas ante ad siccandi necessitatem concideramus in taleolas.

Diutius autem terendæ sunt quæ crassæ, duræ, solidæ, densæ, neruosæ, membranosæ, & fractu contumaces si in puluerem mollissimum comminui consiliu est. Interdum enim minus teri volumus, præsertim dum ad decoctionem tantum eas apparamus. Tales fere sunt radix acori vtriusque, omnis aristolochiæ, althææ, bryoniæ, costi, helenij, gentianæ, polypodii.

Parum diu terantur contrariæ, etiam si læuissimum puluerem requiris: quales sunt radix calami odorati officinarum, ellebori vtriusque, hermodactylorum, pyrethri, ut mediocriter quæ in harum sunt medio radices, ut apij, asparagi turbitheben vtriusque, dictani vulgaris, doronici, fœniculi, galangæ, glycyrrhizæ, graminis ireos, petrosilini, pæoniæ vtriusque, rha barbari.

Herbarum.

HERBÆ item teruntur, nunc virides nunc siccæ, & ambæ vel crudæ vel coctæ, vel crudæ semel, iterum post coctionem, idque in vsus varios. Nam virides fere teruntur in succum vel cataplasma crudum, coctæ vero teruntur ut vel in apozema exprimantur, vel in cataplasma cerantur, præsertim siquid durum aut lignosum sint sortitæ. At siccæ teruntur nunc in decoctionem sed negligentius: nunc in puluerem, diutius quidem crassæ, duræ, densæ, lignosæ, lentæ, minus contrariæ. Quæ dum ad consistentiam qua cerni possint cribro hoc illo pro scopis medicorum varijs, peruenerint, teri desinunt.

Herbæ tamen propemodum omnes ante vel secantur, vel manibus franguntur quam terantur: terunturque ferè mediocriter, & cum folijs interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulo minus diu terende uti & adiantha omnia, calaminthe, maiorana, organum,

rosmarinus, thymus, præsertim cum hæc postrema sunt florulenta.

F L O R E S prope omnes siccati, parū diu terendi, quia cito puluerantur, & facillè pul-
uetando exanimantur ac exhalant.

vt crocus	Nymphææ vtriusque,
Epithymum Græcorum & Arabum	Periclymeni
Genistæ flos,	Rosarum omnium
Leuciorum omnium,	Schœnuanthos
Meliloti,	si ipsum haberi
Rorismarini,	possit.

Si verò cum herbis ipsis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harū surculos, quibus hærent adhuc, terendi sunt, quasi ab his essent secreti, vt absinthij coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamæpitys, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quòd in medio est, magna ex parte croci capillamētis simile, sed etiam folia id ipsum ambientia, nūc alba, vt in chamæmelo, nymphæa alba, rosa alba & moschata: nunc lutea, vt in nymphæa lutea, chrysanthemo: nunc rubra, vt in rosa rubra, in balauftio: nisi quòd croci nomine tantum capillamenta (quòd ea in vsu sint sola) intelligūtur: vti & Galenus sæpe in Cōp. ph. p. florem rosarum appellat, non folia illa ampla, sed in medio capillamenta.

Multum autem terenda sunt chamæmelum, quanquam id essentiæ tenuis sit, quia tamen densum est, & odore vegeto ac diurno: ac etiam stæchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cæpta teri, ad postremum adhuc semitrita appareat. & item heliochrysolos, stæchas citri vulgo appellata, & spica nardi in quancunque plantarum partem reponatur, etiam si prius minutissime incidatur.

Balauftium quoque, diu teri debet ob lignosa sua folia, quòd autem intus est fibrosum si per se terendum sit, promptius multo dissoluitur.

Capparis flos siue adhuc gemma sit, siue iam apertus, siue iam in fructum seminis plenum excreuit, fere muria conditus in vsu venit, & eius loco flos genistæ aceto & sale conditus.

Si tamen siccatur, mediocriter diu teretur, & flos lupi salictarij foliosus, qualis etiam vltimo est.

Caryophylla crassæ substantiæ ægre teruntur, siue flores sint, siue aliud.

Rosæ igni vel sole inter papyros siccata, forpicibus minutim cōcisæ, per se aut cum alijs teruntur: cum alijs autem citra siccationem illam, atque adeò recentes solum sectæ. quomodo & quosdam incidere non terere tamen, vt saccharum rosatum fiat, scribit Mesues. Cum vero specimen edis, ne sicca: sed cum alijs tere, vt vites calumniam.

S E M I N A prope vniuersa medio inter radices & herbas modo puluerari desiderāt. **Fructus & semina**
Ob id cum omnia hæc simul terenda veniunt radicibus iam cœptis comminui, semina & semina iniiciuntur, quibus etiam abunde iam comminutis, herbæ minutim cōcisæ adijciuntur, & omnia simul conteruntur.

Talia sunt	Eruum
Agnus, Apium	Erysimum
Amomum	Fœnum Græcum
Anisum	Linum
Anethum	Lithospermum.
Ammi	Lupinus
Basilicum	Lens
Carum	Melanthium
Cardamomum	Psyllium
Coriandrum	Papauer
Cuminum quando autem vreticum	Seseli
volumus multum teritur	Staphys agria
Coccus baphica	Sinapi
Eruca	Thlaspi
	Vrtica

Et ex fructibus pilulæ eupresii, colocynthidis medulla siccata & minutim secta, Carpobalsamū, cubebæ, galla, nux moschata, piper, & præter hos dactyli, iuniperi bacæ, ficus, zizipha, myxa, pruna passa, vuz passæ. quâquam fructus hi molles sint, purgati tamen nucleo & incisi cum alijs quo dixi ordine teruntur, si in compositionem veniant: & in puluerem abeunt, si pauci siccioribus multis miscētur, aut triti cernuntur per cri-

DE MEDICAM. SIMPL.

brum manu, aut cochleari ad mollem medicamenti formam, vt dactyli in diaphœnico. Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conterì iubet Mesues, quando earù substantiã in corpus rapi volumus, & viscera ipsa astringere, & cõtrahendo velut obstruere consilium est. Eadem ratione rha barbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris, cucurbitę, melonum & similia, quę postea cultello concidi docebimus, per se in farinam puluerantur.

Ex seminibus autem coriandrum, cardamomum tam maius, id est, granum paradisi, quam minus, lithospermum, & cuminum, vt sit vreticũ: & ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi, ac folliculi fenę tam diu quã radices ipsę teri postulat: ob id cum ipsis iniicienda.

Quę verò seminum vel fructuum medullę sunt oleosę, vel cultello super papyrum identidem mutandam incidantur, vel cum saccharo purissimo & siccissimo pauco seorsum terantur. Tales sunt medulla seminis cucumeris, cucurbitę, citreoli, melonis, bombacis, enici, staphydos agrię, & fructuum medullę, amygdalarũ, anacardorum, balani myreplicę, pincorum nucleorum, pistatorum, castaneę, auellanę.

Nux autem moschata ferè postrema iniicitur, vt in puluerẽ minutarũ specierũ. Nam si prima iniiciatur, reliqua puluerari prohibet, suo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi solita, si humidis miscenda sunt, per se teri possunt: si sicci, cum horũ multa copia semina hæc pauca teri possunt, vt succus glycyrrhizę, bdellium. succi, liquores prius particulatim concisi, possunt etiam (vt dixi) diu insolati per se puluerari.

In diaprano quoque semina frigida maiora & similia si addãtur, cum saccharo multo hæc pauca teri possunt: sic in diaphœnice amygdalę possunt incidi, vel cum saccharo teri. Sic papaueris semen quidam per se parum prius in mortario quassant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hęc verò medullę si compositis cardiacis sint miscendę, vtendi tempore incidantur & misceantur potius quã cum alijs terantur. Nam vix bene mensẽ vnum seruantur integrę, sed rancescunt, & compositum vitiant, nisi parcum sit compositum, & mox absumendum.

Succorũ
& aliarũ
plãtę par-
tium tri-
turę.

svcc i ficcati, liquores, gummi, resinę si recētes sunt, ob id humidũ & molles, electarijs mollibus, catapotijs, vnguētis, ceratis, emplastris per se misceri possunt, vel cum alijs mollita & subacta, vel aliquo his remedijs idoneo humore soluta.

Vbi verò iam paulo medioeribus sicciores euaserũt, vt iam cõminui possint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando pistilli, præsertim calfacti elementerq; ducti per fundum & latera mortarij, quã verberãdo tundãtur. Nam sub violento ictu latefcunt, mortarioque contumaciter, hęc lentore omnibus communi, his tamen maiore quã illis, ac exhalant, exanimanturque. Quòd si immodicè siccata sint, quanquam tunc facilius puluerantur, tamẽ velut exanimata, & viribus priuata reijciuntur. De moderate siccis igitur aut paulò siccioribus nobis sermo est futurus.

Scammonium igitur (est enim id aliquãdo succus, vt etiam Mesues docuit, sed multo inferius scammonio liquore) & siqui similes succi ad consistẽtiã tam corpulentã miscendo ducuntur, per se friando in mortario teri possunt: sed ferè longius requirunt tempus, & si parua sint copia, bonam sui partẽ mortario affixam relinquunt: quòd damnum in magna mole negligimus, tamen multo satius est in eo mortario prius amygdalas triuisse, præsertim vetustate oleaginas, quę suo lentore liquido succos adherere prohibeãt. Id quod pistillus oleo intinctus, vel oleum paucũ mortario infusum & aliquandiu pistillo ductũ per mortarij fundum, & latera præstabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarũ dulcium, nisi succus astringens omphacinum magis postularit. Id verò oleum succos adherere non modo prohibet, sed virtutem ipsorũ exhalare, & pollinem tenuissimum euolare non permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliore reddit. Qualem vim Galenus opobalsamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen nostras etiam siccior frangi contumax est, vt minutim sit potius concidenda, & particulatim miscenda puluerandis alijs.

Aloe verò cum friando teratur, percutiendo autem hæreat mortario, verum est Mesuę de ipsa dictum quòd friabilis sit simul & tenax ac glutinosa, quòd etiã digitis explorabis. His enim friabilis est, ac his hæret ante & post friationem.

Succus glycyrrhizę, & hypocistis, & lycium nostras pistillo calfacto siccatur & friatur, nisi admodum sint recentia & præhumida, vel minutim secta: tunc additur, & cum

alijs puluerisatur, cum ea sunt iam cerni apta, alioqui semitrita in composito apparent. Ex liquoribus quoque qui sunt sicciore ac minus glutinosi, per se friari possunt, vt opus Cyrenaicis, euphorbium, thapsia, & (vt dixi) scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum alijs sicciorebus particulatim iniectum cōminuitur, vt cum humidioribus dissoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, sagapenum, si pauca quantitate multis alijs sicciorebus particulatim conijciantur, cum his puluerantur, vt in hiera diacolocynthidos sicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino dissoluenda, & calfacta colantur, post percoquantur ad competentem rei propositæ consistentiã.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis pistillo calido quibusdam molliuntur ad fingenda catapotia, & emplastra: sed hoc modo ferè impuram reddunt compositionem. Vel dissoluantur humore idoneo, & colantur per stamen. Sed tunc quantum excrementi colando fit abijciendum cōiecta, & ob id largiora quàm scriptura postulabit dissolue.

Lachrymæ denique tam resinosa, vt mastiche, terebinthina, pinea, laricea, abietina, strobilina, colophonia: quàm gummosa, vt gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, myrrha, bdellium, styrax, sarcocolla, thus, succinum, gummi, amygdalorum amborū, cerasi, pruni, hedere, iuniperi, multum siccata, friando per se, aut cum alijs excepta mastiche & pinea, puluerantur: vt caphura quoque, siue ea sit gummi, siue succus, siue factitium aliquid. Eedem verò lachrymæ recentes alijs liquidioribus, excepta mastiche, mistæ dissoluantur, vel medicamenta alia paulo sicciore dissoluant.

Quod si lachrymarum aliquæ suo lentore mortario hæreant, oleo paucò ipsum prius illinendum est, vt si myrrham veram nec vetustate ita exuccam teris: nobis enim confuetior myrrha, maximè est per se puluerabilis. Adde quod mastiche sicciore ne exhalet aut euolet, aquæ rosacæ paululum affundi potest, & alijs horū ob siccitatem maxime friabilibus. In emplastra tamen satius est mastichen & myrrham puluerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, si prius pistillum & mortarium calefeceris, multo promptius friando puluerantur. Citius adhuc si paucum aquæ vitæ immittas.

Thus teritur solum non resoluitur quibusdam, sed aqua & aceto resolui in emplastris consistentiam & oleo, sed tunc coalescere grumis non potuit.

Mastiche teritur eū paucò oleo in catapotijs Hermetis ex trochiscis colocynthidis.

Myrrha vera primo die crassius teritur, post die tenuissimè pulueratur: sic bdelliū thus vtrunque siccius, sarcocolla, styrax, euphorbium, ladanum tempore aut pistillo & mortario calido siccatum pulueratur, recens verò soluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITURA LIGNORVM ET CORTICVM.

LIGNA vt agallochum, aspalathum, gaiacum, santala, xylobalsamum, & lignorum cortices vt cinamomum, casia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis,

capparis, quantum radices teri postulant: stipitum eadem ratio est & malicorij, quod est mali granati cortex lignosus, sed macis: moschatæ nucis cortex mediocriter diu terendum est.

Corticis autem radicis apij, petroselinij, fœniculi, raphani, similium herbarū tritura in herbis ipsis est declarata. Turbith mediocriter terendum Mesuè est.

Ne mireris autem cinamomum omnium æque calidorum tenuissima substantia præditum, diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multū fibroso & neruoso est fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERREORVM TRITURA.

METALLICA omnia quia terrestris sunt substantiæ ob id crassarum partium, in profundum, vt ad punctum, neruum penetrare nō possunt. Quapropter illis tenuitatem comparamus, subigentes diu in sole æstiuo cum aceto vetustissimo, acerrimo, tenuissimo (quod fit ex vino nō austero) vini qualitatem, nihil vel minimum gustu referente: quæ quāto pluribus diebus teruntur, tanto sunt tenuiora, ob id melius purgant, tenuant, siccant. Lib. 3. C. ph. 9.

Ex vino autem similiter trita, dein siccata sole, vel si aliud est tempus, igni, sunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, non tunditur, ne plumbum eius si chrysitis est parcius, si argyritis largius latefcatur, quod cernendo per pannum rarissimum remanet: scoria autem eius lotionem separatur, & sic emplastra fiunt alba.

Lapis armenus si inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo, idque diu satis: sed lapis cyanus seu stellatus longiorē sustinet trituram Mesue. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per se vniones, coralia, ne odorem, colorem, saporē alienū trahant. Lapidum preciosorum sapphyri, hyacinthi, granati, smaragdi fragmenta postea super lapidem porphyrium affusa pauca aqua rosarum, vel borraginis vel buglosi tenuissime friantur. Sic enim fit ut promptē distribui possint, nec obstruant, adhuc nullam mortarij partem terendo deradunt, quæ puluerem augeat. Qua de causa etiam Galenus simplicia ad theiacam in pila Aegyptia durissima cōteri iubet. Per se etiam teretur vnguis odoratus.

Tritura
partiū a-
nimalis.

Partes animalium, aut animalia tota si assatione, vel vstione, vel aliter multum siccata sint, puluerantur aliorum modo: si humidæ & molles sunt, pauca cum multis siccioribus teri possunt, aut sine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari possunt, ut adipēs, medullæ ocyppus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantum siccatum etiam puluerabile est, & cātharides repositæ & castorium siccius, sed inefficacius, & cancri fluuiatiles vsti, hirundines vstæ, lepus vstus, renes sciniorum sicci, iecur lupi siccatum, pulmo vulpis siccatus.

Fel autem ferè alijs siccioribus dissoluendis miscetur, raro siccatur.

De vnionibus qui sunt velut cōcharum quarundam partes dictū prius est, & de vngue odorato. Sanguis hirci siccatus facili pulueratur.

Dentes apri, lucij, elephantis limandi aut radendi, post terendi potius quam vrendi, si vires eorum integriores postulas: sic ossa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc vrenda interdum, ut in vstione audies.

Ambra interdum minutim concisa iniicitur in humorem calidum, ut in eo liquetur, ut in Antidiacoco baphices. interdum teritur, deinde dissoluitur affusa aqua rosarum, ut in Antialepto moschata, & in alijs multis. interdum prius in mortario teruntur duæ tres amygdalæ. sic moschus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui rhinocerotis, & similia prius rasa, post concisa minutim cum alijs teruntur, quædam etiam vsta promptē puluerantur.

¶ Nunc ad id quod initio proposuimus reuertamur.

Terenda
per se.

PER se terenda sunt primū metallica omnia & terrea, ut lithargyros, arrhenicon, sandaracha, & vstum, squama æris, scoria æris, ærugo, chalcitis, fori, misy, melantheria, chalcanthum, cadmia, pompholyx, spodium, si hæc duo non sunt satis læuia: plumbum vstum, cerussa, sulfur, alumen, nitrum, sal quiuis, stimmi, chryfocolla, gypsum, pumex, cyanus lapis, armenus lapis, calx, lapis spongiæ, iudaicus, smiris, actites, magnes, hæmatites, amethystus, amiathus, gagates, iaspis, sapphyrus, hyacinthus, pyropus, eranus, sigillū lemnium, terra Cimolia, Cretica, Armenia, coralliū quoduis. Potes tamen simul metallica multa aut terrea terere, non autē cum partibus plantarum aut animalium. Hæc autē ferè teruntur super marmoreū lapidem, aut porphyrium, aut marinū, aut alium similiter durū.

Possunt tamen & in mortario teri partes plantarum similiter duræ, anacardi in confectioe anacardina Mesue.

Aloe, scammonium, saccharum & saccharata, penidia: nam alia reddit glutinosa saccharum, & ea teri prohibet mastiche.

Rha Barbarum.

Spodium Arabicum. Caphura.

Gummi Arabicum & sarcocolla.

Tragacantha, thus magis, sed tragacantha incisa etiam cum alijs teritur ne euolet.

Ambra, Moschus, Schoenuanthos & festueago, crocus

Semina pusilla, ut papaueris,

Hyoseyami, maioranæ, portulacæ, amomi vulgaris. Hæc enim si cum alijs terantur, pistillum eludunt, præsertim quæ cum paruitate sunt læuia, & propè integra manent. Illorum autem pars bona, si cum alijs durioribus & teri contumacibus terantur, euolant & exhalant, priusquam sint probe comminuta.

Animalium partes duræ vstæ, vel rasæ vel limatæ, ossa, dentes, cornua, vngulæ, ebur, spodium vulgi quod est ebur, vel os elephantis, vel alterius grandis animalis vstum, ventriculus interior gallinarum res Galeno damnata, cerebella passerum siccata, iecur lupi siccatum, pulmo vulpis siccatus, stercus canum, & luporum & infantis, mumia pissasphal-

thum Dioscoridis putata, sanguis hirci siccatus, sanguis draconis dictus, cantharides, sericum vstum, vel incisum, moschus, margaritæ, testæ ouorum, ostreorum vstæ vel limatæ per se teruntur.

Cum alijs quibusdam sæpe ipsorum trituram, sæpe etiam facultatē, colorē, odorē, saporem iuuantibus teruntur simplicia plurima & composita quædam, vt Moschus, ambar, mastiche siccor, & alia eiusdem generis ob siccitatem friabilia, teruntur aqua rosacea pauca affusa ne portio tenuior euolet. Sunt qui & mastiche oleum nucû affundunt, vt in catapotijs Hermetis apud Mesuen.

Gummi Arabicû & tragacantha citius teruntur aqua dulci, rosata, vini, seu vitæ pauca affusa si affectus non repugnet: aut pistillo & mortario calefactis ad præptiorem siccationem, hincque albiora euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, rasura eboris, cornu cerui & similia minutim concisa, etiam cum alijs siccoribus teri potest.

Tragacantha verò & penidia si mortario & pistillo bene siccis cum alijs terētur, minus eorum perit & exilit.

Myrobalani siccæ quales ad nos ferè aduehūtur, affuso pauco oleo meliores redduntur, non exhalant, promptius terūtur: vix itē passæ & mel cum ipsis tritum ne vētri hæreant & ipsum corrugent, impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocyntidis medulla prius modice pistillo fracta, vel potius minutim forpicibus incisa teritur affuso paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarû dulciû, vel rosato. Sunt qui ipsum pistillo vel mortario allinunt, alij amygdalas aliquot prius in mortario terūt, alij papyro inuolutam sole ardenti vel igni è longinquo parum diu siccant, vt crocum, rosas. Postea etiam per se facilius puluerant, vel cum alijs siccis siccitam forpicibusque seâ terunt. Alij in trochiscos prius fingūt, quales allandal Arabes vocant, priusquam puluerent.

Quæ necessitas agarico adest prius enim serra quadam rapaci negligēter separatur, post cum vino albo pauco quo zingiber purgatû sit maceratû in trochiscos formatur, siccatur in umbra, pyxide vitrea reponitur, & cū opus est friando leuissime pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint affricæ, aut in eo tritu, aut ipsarû oleû pistillo & mortario paucû sit illitû, ne terēdo euolet ac exhalet.

Turbith quia per se tritum latefcit (est enim gummosum si legitimum est) vbi est modice cōfractum, alia ei siccora sunt miscenda cum quibus teratur, vt piper, zingiber, & cætera in diaphoenico & electario Indo vtroque. Per se autem cum amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet.

Sericum crudum, incisum faciliè teritur mistis tribus aut quatuor amygdalis, ipsum ne subterfugiat lentore suo cōtinentibus, & pistillo sistentibus. Sunt qui papyro inuolutum sole vel igni parum siccant, post minutim concidunt, & cum alijs leuissime terūt.

Cinamomum cum paucis amygdalis terūt quidam in hippocraticum quod vocat vinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidem teritur, nec euolat nec exhalat, sed minus fit purgatoriû: vt crocus iura minus tingit si ex oleo teratur, id quod quibusdam pro secreto est. Crocum enim ad iurium, carniû, & aliorum ciborum condimentû, vel etiam ad frontes librorum tingendas nouo quodam modo terunt. Papyro enim interpositû, vel sine hac sartagini impositum igniq; admotum longule, sed parû diu, vel soll diutius siccant, vt villosa eius natura promptius terēdo rumpatur. Ne verò exhalet, ac vt præptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis paucillum vt guttas 4. 5. in vncias singulas affundūt, vel pistillo illinunt interdum tam largiter vt improbe rubeat ob idque ab archipharmacis damnatur. Sed vt sit coloratior, minus tamen tingere putatur quàm qui sine oleo tritus sit.

Opulentis verò cum saccharo pauco potius teritur, si verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, sed humore in vaporem soluto flauitiem natiuam repetit, & minus vulgo probatur. Verûtamen croco nostrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus est, ceu parum cocto ob soli & cæli naturam frigidiorē. Qui verò crocus à Galeno laudatus est colore flauissimo, odore vegetissimo, etiam diu postquam feruari cœpit, acquisitio hoc colore nō indiget. Crocus verò vt spica, macis, colocynthis, sericum, rosa & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per se puluisculo acerrimo in nares euolat & oculos, has

partes valenter mordet, sternutamentoque implacato hominem torquet ob id ea molestia nouitios fatigant, ut sæpe illis nares sanguine fluant, plurimis caput vehemēter doleat. Has autem ab euphorbio noxas prohibebis, si oleum paucū aut amygdalas miscueris, quæ lentore suo etiā puluisculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet, neve mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, hammoniacum, sagapenum, bdellium, ladanum, acacia vulgaris opium, hypocistis, asphaltum, sicior terebinthina, qualis frequens Venetias conuehitur, & alia nō pauca succorū liquorum & lachrymarū genera, vel minus siccata, quam ut per se puluerari queant, vel neruosa & velut membranosa & coriacea, & fractu contumacia cum alijs sicioribus terūtur, sed prius incisa, vel aliter in portionēs paruas redacta, quantitate tamen parua multitudinē aliorum siciorū immista paulatim cum illis puluerantur, ut in hiera diacolo cynthidos, & alijs compositionibus multis, sic crocus, flores etiam recentes buglosi vtriusque, rosarum & ceterorum. Sic trochisti Gallie moschatæ & alij, sic dactyli intus & foris purgati ficus, vuc passæ, myxa, zizypha passa, bacce lauri, myrti iuniperi, oxyacanthæ, visci quercini, anacardi, amygdalæ, auellanæ, strobili, pistacia, nucum, reliqua genera & glandium, semen cucurbitæ, cucumeris, melonū, citreoli, citri, cydoniorū, sinapis, cannabis, cnici, xyli, cerasi, psillij, lini, & similia. Sic sericum, lana, pili minutim concisa cum alijs sicioribus teruntur potius quā vsta eadem per se: nam vrendo vires amittunt priores & nouas ab igne, & ijs quibuscū vrūtur acquirunt, ob id non vrenda, nisi medicus doctus iusserit, uti nec ebar, cornu cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, siccatum. Hæc enim vel in longum rasæ & incisa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci ferra cum alijs sicioribus puluerantur.

Adde quod quædam aut per se, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vsurpantur, ut vinca, coma amarathi cum vino scfeli satyrion, pœonia gnaphalium ex vino austero teruntur & bibuntur.

Aristolochia rotunda ex aqua lupini cum posca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioscoridem & Galenum in medicamentis simplicibus & compositis inuenies.

Sic Bdellium salua matutina & hominis ieiunij subactum digitis in emplastri consistantiam vsurpatur. & alia alio modo in vsu veniunt cum humore aliquo trita, ut in compositis latius leges.

Lib. 3. c.
ph. p.

Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel austero, vel veteri, vel medio ætate vel aceto, & eo acido, vinoso, acri, pro scopis variis ipsorum remedia non simplicia solum, sed & composita teruntur, sic ad oculorum affectus collyria sicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus similiter.

Clementer frianda in mortario quorum virtus attritu violento promptè exhalat, aut substantia sub ictu valido latefcit & mortario hæret, aut quæ multum sunt friabilia vcapura, ambra, moschus, mastiche, myrrha, bdellium, thus, gummi, iuniperi (vernice vocant) cancamum, sarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbium, aloe, scammonium, styrax calamites, bolus Armenia, terra lemniæ, & terrea ppe reliqua. & metallica, amyllum, cerussa, quin hæc duo sæpe tantum cribro affricamus, saccharum, sanguis draconis, castorium, radix ari, dracontij hermodactylorum, ellebori vtriusque, turbiti, rha Barbarum, spodium Arabum, trochisti agarici, dum scilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam siccata sunt.

Quorum siqua adhuc sint paulo humidiora, pistillo & mortario calefactis mox siccantur, & simul puluerantur, friando continenter. Quod auxilium succis, liquoribus, gummis, resinis etiam mediocriter fluidis confert: sed eo frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, ut spes sit etiam oleum ipsum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri atque adeo argentum viuum cū salutis succo.

Sed lapides prætiosi & metallica felicius puluerantur super lapidem marmoreū, porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo paucō ne puluisculum euolet identidem affuso qui postea euaporet.

Argentū viuum sublimatum & præcipitatū cinnabrium vulgare, alumen scisile, quia cæteris tenuius sic puluerantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua ut quæ ob duritiem, crassitiem, lentorem, densitatē ægre separantur ut radicem, corticem, lignorum, herbarum, seminum plurima.

Qualia sunt radices althææ apij, asparagi, aristolochiæ, asari, asphodeli bryoniæ,

behen, centaurij magni, cyperi, cyclamini, costi, calami aromatici, cucumeris agrestis, dauci, doronici, dictant vulgaris, helenij, eryngij, fœniculi, filicis, galangæ, gētianæ, glycyrrhyzæ, graminis, iridis, mandragoræ, nardi, petroselinij, pyrethri, pœoniæ vtriusque, polypodij, zingiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alij, & ligna omnia. Herbarum item omnes præsertim siccæ, flores chamemeli, schœnuanthos, & eius farrago nobis consueta pro flore, spica nardi, balauftium, caryophyllū, & flores reliqui tam recetes quàm sicci, semina anisi, anethi, cari, cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, folliculi, fennæ & fructus reliqui, succi, liquores, gummi, resinæ in particulas sectæ, & alijs inter terendum particulatim adiecti.

Limaturæ & rasuræ, & rapturæ ossium, cornuum, pudendorum.

Quædam parum diu sunt terenda quia rara, tenuia, friabilia, virtutem superficiariam aut imbecillam sortita, quæ paucam sustinere trituram vulgus ait, viribus scilicet integris, de quorum quibusdam sic Galenus scribit lib. 4. c. ph. 9.

Quæ ex succis & liquoribus, & lachrymis reficcatis proeunt: vt myrrha, aloë, acacia, scilicet vera, & quæ his sunt finitima *υλκίωτα* sunt, & facillè leuia fiunt, ac proptèr in puluerem mollissimum abeunt, ob id non diu terenda, ne ipsorum & virtus exhalet, & substantia tenuior euolet, vt caphura, ambra, moschus, & alia prope vniuersa, quæ clementer terenda scripsimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Mesuæ est, & spodium Arabum ex canarum vstis radicibus: nam ex ebore vsto spodium, quod vocant, mediocriter terendum. Quod autem Græcis est spodium, id est cinerula, & huic affinis sed præstantior pōpholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam sine lotionem.

Adhæc quæ acria & facile inflammabilia sunt, vt resinæ, liquores, gummi, quædam parum diu terenda. Nam tenuè horum substantiam calor motu accensius dissipat, & reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigentur: vt agaricus bonus, ari & dracunculi radix ficcata, asphodeli radix vsta: quanquam illas multam coctionem sustinere dicat Mesues. Nam recentes intelligit non ficas. Sic amyllum, cerussa, calx, ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora post vna, etiã affusa aqua solui incipit, ea quæ ad lithocollam multo præstantior iudicatur, quanquã minus multo alba est.

Quædam multum diuque terenda sunt, vt cōpositioni sint apta, vt quæ crassa, densa, dura, lenta, virtutè profundam aut validam, & ægre solubilem sortita, quæ multam sustinere trituram dicimus, viribus seruatis, vt metallica, lapidosa, lignosa, netuosa, membranosa: quæ tamen ob scopos medici varios nunc crassius, nunc in pollinè mollissimum terenda sunt, vt cum oculis applicanda, vel vreticis miscenda. Sic enim asarū, cuminū, & alia permulta leuissime terenda sunt cum per hæc obstructa expedire distributionem alimenti in corpus iuuare, vrinam mouere consilium est.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum substantiam viscera contrahi & roborari volumus, mollissime teri iubet Mesues. Eadem ratione rha barbarum, quãquam tunc etiã magis vreticū est, vt purgatorium magis si crassius teratur. Quod autem purum est ac probatissimum intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione resolutum exanimatur, virtutemque perdit Mesuæ. Sic radices aliæ etiam aromaticæ vt exacte puluerentur, diu terendæ sunt acorus, aristolochia, bryonia, centaurium matius, cyclaminus, cucumis agrestis, Mesuæ, costus, cyperus, enula, galaga, iris, pœonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autem tritura fiunt læuia, agaricus trochiscatus, & radices aliæ clementer friandæ.

Metallica quoque (inquit Galenus lib. 4. c. ph. 9.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptiæ spinæ fructus, & id genus omnia sunt *δυσλίωτα*, id est, ægre leuia & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arsenicum, sandaracha, æs vstum, ærugo, chalcitis, chalcanthū, cadmia, tam fornacaria quàm lapidosa, plumbum vstum, molybdena, sulfur, alumen, stymmi, chryfocolla natiua (factitia enim facilius pulueratur) gypsum, cyanus lapis, & armenius: sed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per se terenda diximus.

Colocynthis accuratissime debet teri ob causam à Mesuæ dictam in simplicium purgatoriorum facultatibus etiam si ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari quàm amaritudo eius agat & tergeat, dicatur Gal.

Scammonium quoque exacte terendum, nisi cum in catapotia venit. Tunc enim crassius

tritum diutius in ventriculo manet, potentiusque agit.

Sic ossa, cornua, etiam vsta, pili, lana, fericum.

Plenam quoque trituram sustinet centaurium paruum, etiã cum floribus, Mesue, herba etiam alia, quæ sicca seruantur.

Mediocriter puluerado tereda sunt propè cætera, vt radices apij, asparagi, asari, nisi mouendũ sit lociũ, eichoriũ, calamus aromaticus officinarũ non teredinofus, doronicũ, dictãnus vulgaris, foeniculum, glycyrrhiza, gentiana, gramẽ, hermodactylus, iris Illyrica & Florëtina, meum, radix mandragorẽ, nardi, cœnanthes, petroselini plãtaginis, phu, rubiã, rusci, raphani, rhapontici, zingiber, zurumbet: sic herbæ acres & aromaticæ, vt hyssopus, thymus, nisi mouere menses, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In summa, quæ diu coqui possunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquẽda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt ob id trituram nõnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medij magna sit latitudo, in ea quædam sunt extremis tam propinqua vt vix secerni queant. Sic agaricum mediocrem sustinere triturã Mesues scribit, alijs placet paucam, non tamen paucissimam. Qua ratione etiam de primarũ qualitatum ordinibus disidia scriptorum illustrium cõcilianda scripsimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuissime sunt terenda, vt promptius id actu fiant quod esse potestate dicuntur, vt quæ celerius in partes omnes afficiẽdi corporis permeent siue fermentationem (vt dicunt) quærimus, siue firmationem & robur, siue materiarum incisionẽ, tenuationem, terfionem, vacuationem per vrinas, menses, sudores in sensilẽ transpirationem. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, præsertim longe ab ore disitis roborãdis idonea. ab his vacuatura, obstructions liberatura, vrinas aut menses motura tenuissime pulueramus, vt essentia quadam tenuitate inde acquisita, & corporis sui mole exigua promptius per oscula vasorũ angusta, & per corporis habitus poros sensum latẽtes permeent, agãtq; citius quod agere nata sunt. Ob id species omnes in hiera Gal. picra mollissime terantur, & cribro serico cernãtur, vt aloes & aliorum vis in angustos ventriculi & partium vicinarũ meatus penetret. Sic in theriaca Mithridatio, aurea Alexãdri antidoto, & similibus polychrestis compositionibus leuissime terenda, vt promptius in se agendo & patiẽdo, velut fermentẽtur citius, & sint vsui. Dum enim recentia sunt hæc opiata medicamenta, stupefaciẽdi vim præpollentem retinent. Non tamẽ omnino tenuissime sunt pulueranda: Nam sic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia stupefacientia dictis Antidotis, vel alijs miscẽda, aut etiam per se vtenda, sunt tenuissime pulueranda, vt in paruos meatus & longe positas, profundasque partes stupefaciẽdas penetrare aut pertrahi possint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuissime renum & vesicæ affectibus, vt per ora vasorum angusta subeant. Sic thymus, asarum, cuminũ, & similia tenuissime terũtur in aurea, in hẽmagogo, in diacurcuma maiore, in dialacha maiore, & alijs similibus: in aluum verò subducentibus diospolitico, cõfẽctione Hamech, B. Indo maiore crassius eadem sunt tereda. Omnino etiã tenuissime puluerẽtur debita affectib^o oculorũ, ne si crassiusculus sit puluis, aspera inæqualitate, & attractu oculi tunicas eximie sentientes dolore afficiat: præsertim si metallica sunt, aut lapides, aut similiter dura & sicca corpora. Saccharum enim candum, bolus Armenia, etiã si minus exacte trita oculo imponuntur, humore ex ipso delachrymante mox soluuntur.

Terenda quoque in puluerem mollissimum, quibus crassius tritis vis noxia & malefica inest, vt ea teredo vanescat, vt in colocynthide. Crassius enim trita cum sit spõgiofa, humore superfluo imbuta tumescit, negotiumque tunc magnum facessit pòdere, mole, morsu partib^o quibus incubuit. Quæ incommoda puluisculis eius accidere nequeũt, quia humoris non sunt capacia. Crassius tamen terenda cum in trochiscos alandal est formanda, sed ter quater puluerandi trochisci & reformandi, vt ea tenuissime tandem pulueretur. Eadem ratio est de agarico substantia illi simili. Sed cum sit non paulò clementior, trituram minus accuratam postulat.

Rha barbarum quoque curiose terendum, quando viscera astringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet, vti & myrobalani.

Quædam crassius terenda quæ in ventre diutius morari volumus, nec promptè va-

forum ora subire: sic purgantia medicamenta crassius teruntur, vt in ventrem partē minus principem, & vacuationi expositissimā ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, easque offendant cum ad has facultate, aut saltem vapore ferri, vel quod plurimum sit, portione paucissima sufficiat.

Crassius etiam teruntur, quorum virtutē multa tritura dissipari metuimus: sic scammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione stomachica crassius terenda, vt mora in ventriculo longa coctionem felicius iuuent, neque cibo faciliē vis eorum obtundatur. Quæ præterea sunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac saporis gratiam non auertura substantiam: sic cinamomum negligētius terimus quo quæ colatur aromatizamus: & cardamomum, zingiber, caryophyllum, macis, lignum aloes, spicam, crocum negligētius teris, per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus dissipatura sunt, eadem ratione crassius pulueranda sunt, vt in dio spolitico seu diacymino simplicia vt purgent, & diutius in flatus agant, licet tardius & imbecillius quā in tenuata magis essent. Id quod si fieret, parum diu flatus dissiparēt, tum quod vires citius eis frangerentur, tum quod per vrinas mox secederent easque mouerent cum calida sint & tenuia.

Quædam præterea tantum crassius sunt frangenda ad vtionem futuram, vt lithargyros vrendus frangitur in partes magnitudinis iuglandis, lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Dios.
Gal. li. 4.
c. ph. p.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamēta, nunc tenuius, nunc crassius terenda pro varijs medicorum scopis, vt rha barbarum, asarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyssopum, pulegiū, organū, cuminū, curiosissime teri volumus cum Galeno & Mesue, quando his vrinas mouere nobis studiū est: negligētē verò, cum alium mouere cōstituitur.

Sic scammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc crassius cum illud in pilulas, hæc in trochiscos transit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuissime cum mox & citra aliam per trochiscos triturā sumenda. Scammonium quoque crassius teritur si coquendum est cum alijs aut diu ante vsum seruari debet medicamentū. Idq; ne vis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotissimas petere volumus, leuissime: si eadem vētriculo, intestinis, & primis venis, hære diutius, crassiuscule terenda sint.

Ex his omnibus simplicium simul terendorum ordo quidam instituitur, vt prima inijciantur mortario & terantur crassa, dura, lenta, vt radices, baccæ quædam. Semina prope omnia, vt quæ etiā glutinosa medulla cōstant. Paulò posterius aromatica etiam æque teri cōtumacia, vt iuncus odoratus, calam^o odoratus, zedoaria, zingiber, galāga, iris illyrica & Florentina seu nostras alba, costus, & cardamomum, carpobalsamum, cubebe, piper, nux moschata. Posthæc autē simul cum his xyloaloe, xylobalsamū, casia, cinamomum, caryophylla.

Deinde succi, liquores, lachrymæ puluerabiles cum alijs de quibus ante, & quæ cum quibus aut per se terenda sint diximus.

Semina verò oleosa, vt cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, cydonii, pistacia, strobili, amygdalæ, & similia sunt excorticanda, deinde incidenda scalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum transmitti prohibeant.

Mineralia etiā ferè per se & seorsum teruntur affusa interdum ob eorū siccitatē aqua pauca, ne substantia eorū tenuior euolet, aut vis exhalet, vt ante docuimus. Chalcitis autem chalcanthū, ærugo, sulfur, sandaracha, & alia quædam adhuc nō nihil humida, humectari nolunt.

De succis, liquoribus, lachrymis, & animalium partibus abunde prius est dictum.

Mortariū papyro vel corio etiā interdū duplici est tegendū (vt in Theriacis cōpositione diximus) interdum ne puluis tenuior, præsertim preciosus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuētis mordendo male habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & alijs non paucis euenit.

Ad triturā præparāt, vel trituræ loco sunt attritio in cote medica, mansio, sectio, fractio, rasio, limatio, raptura.

Atteruntur in cote medica (qualis est tōforia) cū albuminis oui liquido, vel lacte, vel succo rosarum, vel seminis scœnigræci, aut cydoniorū, aut malug, aut althææ, ipsa collyria

DE MEDICAM. SIMPL.

ficca, siue iam in pastillos formata, siue adhuc integra: sed tamen atteri apta, vt materia hæc tenuior & mollior contactu suo dolentem oculum non exasperet.

Ad attritionem confricatio amyli, aut ceruse ad cribrum facta vt pulueretur, est referenda. Manduntur ad oris partium, faucium, asperam arteriam, pulmonis, cesophagi, ventriculi affectus: vt ad dentium dolorem vinca, ligustri folia & germina, radix chelidonij, plantaginis, anemones, Galeno manduntur in simplicibus.

Secantur radices crassiores, longiores herbarum, virentes ambæ aut sicca, & flores magni, vt nympha, rosarum, croci, & medulla colocynthidis, & acacia nostras, & troch. Galliae: & capillacea, vt sericum, pili, lana: & ligna, vt gaiacum, santala, berberis: & rameta & velut bracteolæ ferramentum, abraque, cornuum, vngularum, osium, eboris, pudendorum, coriorum, ichthiocolle, taurocolle, & similia. Secantur autem quouis ferramento incidente & forficibus: ligna autem etiam ligneo pistillo acies ferreas acutas habente. Horum vero quædam post sectionem in decocta & infecturas veniunt, vt gaiacum, berberis, & quæ ex alijs volens. Alia, vt felicius & citius pulueretur, ante raditur post secantur. Sic de fractione, rasione, rosione, raptione, limatione censendum est. Ea scilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionem tantum, vel usum alium.

Scalpro autem sutorio huc illuc inclinato identidem ac reclinato, vel cultelli verberatu crebro, vel duobus tribusve cultellis inter digitos manus, vel alterius ratum, vel vtriusque prehensis inciduntur minutissimè semina, oleosa & maiuscula, quia sub ictu pistilli latefcunt & pinguescunt. Inciduntur autem aut per se, prius tamè depellata aut cum pauco saccharo, ne etiam sic immodice pinguescant & oleosa fiant. Supponitur autem ijs folium papyri purum, sæpe mutandum, quando scilicet iam discissum est, & huic folio lignum læue & politum.

Sunt verò secanda hoc modo semina cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, bombacis, cerasi, pruni, amygdalarum, pistaciorum, strobilorum, anacardorum, balani, myrepsice, castaneæ, auellane, iuglandis, tribuli aquatici, cnicus, staphydis agricæ, quæ aliter quoque teri posse prius docuimus in seminum trituram vniuersali.

Dactylos quoque intus & foris curiosè purgatos similiter incidimus, si condita cardiaca ingrediuntur.

Est tamen quando eos negligenter incisos cum alijs siccoribus terendos iniicimus, præsertim si pauci sunt & multum sicci. aliquando tantum aceto horas aliquot vt in 2. maceramus, terimus, per cribrum cochleari, vel manu impellente cernimus, vt in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarum pugillos intorquendo digitis abrupimus & radices pusillas & fragiles, cortices parum frangi contumaces. Aegre enim fragilia ferramenti secamus, aut pistillis tundimus.

Raditur vt ante dixi ebur, cornua, & vngula, pudèda ficcata, coria ficcata, ichthiocolle, taurocolla siccor, lignum gaiaci, berberis, & quædam alia vt facilius vel coquendo vim suam humori cui incoquantur, impartiantur, vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior, donec album appareat, Mesue. Sic radix glycyrrhizæ, ante trituram raditur, & aliæ radices, & ipsarum vt aliorum cortices. sed id ad purgationem magis pertinet, de qua postea dicemus.

Raduntur quoque rapaci ferra, lotus, lignum gaiaci, buxum, suber, ebur, & dura alia quæ etiam dum ferra vulgari secantur, scobem reddunt non dissimilem illi quæ rapaces ferræ ac veluti rudes & crassæ limæ elidunt.

Ferri præterea albi lamina tenui curuata, foraminibus multis exasperata comminui-mus affricando agaricum, nucem moschatam, zingiber. Mala item cydonia, vt succi hoc plus reddant, quàm si in mortario terantur.

Limantur præterea aurum, argentum, æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam vt vrantur postea terantur: alia vt etiã citra vstionem in usum veniant, vt aurum, argentum. sed horum duorum limaturæ loco fatius est auri & argenti folijs vti. Limantur quoque ligna prædura, gaiacum, santala, berberis, ossa cranij humani, dentes & maxillæ lucij, dentes apri exerti, & castoris, cornua cerui, capri rhinocerotis, & vngula quorundam ex his ac ebur. Puddendum quoque tauri, cerui, ichthiocolle, taurocolla, quæ etiam radi & secari docuimus,

Rasio autem limationi finitima est, sed ramenta sunt maiora limaturis, quia horum instrumenta sunt insignius sed rarius dentata quàm limæ. Radendi quoque modus est alius in lignis edolandis, qui ad trituram quoque & coctiones vsui esse possit.

DE CRIBRATIONE.

His terendis differentijs ordine optimo succedit cribratio, qua purum & minutius fecerimus, quomodo pistores similaginem, & farinā florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & crassiore separant. Cribrationis ratio eadem est quæ trituræ ob idque tenuiter puluerâda tenuiter cribro sunt cernēda: quæ tenuissime, tenuissimo, vt pulueres dicti cordiales cribro sericeo, tafetū vocat vulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuissime terenda, & cribro tenuissimo cernenda: sic vrinas mouētia, obstructions liberantia. Contra verò quæ aluum mouere & purgare volumus, crassius terenda, & cribro crassiore ac rariore cribranda sunt. Et quæ per se terūt si cribranda sint, per se cribrātur, vt metallica quæ alijs mista citius, & ante iustam puluerationem descendunt.

Cribramus autē interdum ad trituram meliorem frequētius ad misturam aptiorem rerum iam mole minimarū. Quæ enim cribrū non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ crassius terenda sunt, rariore, vt dixi, cribro cernēda: quæ tenuius, densiore. Vnde varia cribrorum multitudo fuit necessaria. Quædam enim cortice tiliaceo, angusto, sed æquali cancellatim connexo constant cribrando scobe gajaci, vel agarico infectorum, & similiter crassiuscule tritis idonea. Vidi & ex asiculo terebella passim pertuso cribrum argillæ colandæ idoneum. alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata sed rotūda, vel oblonga in pergamina circulo ligneo subfuta, quibus triticū, hordeum & alia cerealia sæpe etiam legumina seminibus alienis, sed minoribus purgamus. Hæc enim per lata foramina ob paruitatē facilē descendunt, semina bona foraminibus maiora retinentur.

Alia seta equina in telæ modum cancellatim contexta constant circulis duobus ligneis vtrinque tensa, quorum inferiore hæc præhenduntur, atteruntur, & impinguntur: superiore verò materiæ cribrandæ continentur, horū verò cribrorū copia & differentia magna est, & vsus plurimus. Quædā enim solum in medio ligneorum circulo habet velut telā illam equinam, & his manu tantū molliter succussis puluis in subiectum catinum ligneum, vel papyrum descendit superna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eoque vtimur in pulueribus parum pretiosis.

Alia præterea fundum & operculū habent exemptile, sed vtrunq; corio veruecino clausum. illo puluis per cribrum trāmissus excipitur, & probe ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernēda exhalet, aut euolet, prohibet. In his verò multæ sunt in raritate & densitate differentie, quarum singularū suus est vsus, non modo ad medicamentorum terendorū genera, sed etiā ad cōponendorum specie variā constituendam.

In his itē quædā telæ equinæ loco sericū habet (tafetū vulgus vocat,) & id vel album pulueribus electariorū alborū, vt diatragacāthi diatris destinatū: vel rubrum debitum, puluerib^o electariorū rubrorū, vt diarhodi, dia triū santalorū, diacubebe, diamargaritō.

Vsurpatur itaq; id cribrorum genus alijs pretiosius, ad pulueres etiā preciosos, & vt vocant cordiales: neque vt præcedentia fetacea lignæ mensæ, aut alteri solido corpori violentius impinguntur succusando, sed manibus tantum mollissime versantur, vt sine violentia puluis tantum tenuissimus descendat.

Est etiam linteum magis minus, rarum, densum, cribri loco in metallicis, præsertim & terreis corporibus: Laxius autem, id est, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidid alicuius lignæ vel alterius, sed grandiusculæ operculum & corpus cōcluditur & cōstringitur, deinde vna manu fere violentius succutitur super abacum pharmacarium, vncia vel simili pōdere, sed plumbeo in linteum etiam prius immisso vt id suo motu & pondere res has cerni difficiles, acceleret. quæ cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat voce ex κοκκινίζω, id est, cribrare corrupta, & in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, semina, fructus, & alia pleraque cruda & cocta terantur, etiam cribrātur: sed ferè vi manus aut cochlearis quomodo cassiam & tamarindos sine tritura cernimus: sic radices eryngij, satyriorū, raphani, dracontij coctæ, tritæ, cribrantur in diafatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ vero puluerum est cribratio fere fit cribris abaco incussis valenter, sed numerose, vt tarantara audire videaris. Alia cribro manu suspensâ agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus versato, non in abacum incusso, ne etiam horum partes crassiusculæ vi impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter allisâ.

Cerusa & amyllum, & cerusa serpentaria cribro affricātur manibus: sic quæ citra trituram cernuntur.

DE MISTA MEDICAM. SIMPL.

Quæ autē cribrū non superauerunt ob crassitē, teruntur donec ob tenuitatē tota cernantur: nisi quod dū paucissimū superat, idq; tenuissimo primū, ceteris iam cretis cōmisceri solet aut seruari, vt alijs eiusdem generis, vt postea terendis & cernendis iterum misceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura sit affinis, quia tamē non est siccorum, sed magis liquidorum ob id in alium locum referenda fuit tāquam dissolutioni, coctioni, in fufioni, clarificationi, & alijs plerisque præparationum differentijs necessaria.

DE DISSOLUTIONE.

DISSOLVTIO autē seu dilutio tritura quædā esse videtur, q̄ per hanc medicamenta tam simplicia quā composita læuia fiant, sed adiecto humore aliquo, non etiam sicca permaneāt si prius erāt, vt se ad triturā habeat hæc quomodo colatio ad cribrationē.

SOLVTIO igitur seu dissolutio, seu dilutio est medicamēti vel simplicis, vel cōpositi consistentia crassioris in humore quopiam idoneo facta resolutio in consistētiam, vel mediocrem, vel paulo hac crassiorē aut liquidiorē, pro medicamenti soluendi, & humoris soluturi quantitate & consistentia, & alijs medici scopis.

Quod enim minus erat crassum & humore perliquidō, eodemq; largo est solutū, erit liquidius, contrarium crassius.

Huius autem dissolutionis multæ sunt causæ. nunc enim dissoluimus vt medicamentum facilius & iucūdius deuoretur, & citius distribuatur & subducatur. cum facilius sit & iucūdius sumere liquida quā crassa: vt facilius & gratius est impleri potu quā cibo. Sic opiatas casiam & alia plurima quotidie dissoluimus.

Nunc vt alijs ad compositionem promptius misceatur, & vnā cum his aut etiam per se coqui possint, quod sicciora ipsa promptē vrerentur, sic succos, liquores, lachrymas frequēter dissoluimus, vt euphorbium recens oleo dissoluitur, Vetus autē fortasse non dissoluitur Mes.

Nūc vt in partem affectā possit medicamētū penetrare, aut illi applicari & adherere Sic in aurem iniicienda, in intestina, in vterum, in vesicam, in sinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanum oleo largiore soluimus in capillato, aut etiā modice tōso quā in raso.

Nunc vt colari, & colado purgari ab excrementis possit, vt liquores aceto vel alio humore idoneo soluti colantur, & purgantur, hammoniacū opopanax, galbanū, sagapenū: Sic succi siccati, gummi, resinæ recentes aliquando & veteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum, linimētorum, vnguentorū, ceratorum, emplastrorū mistionem, sed lachrymæ resinosa, oleosis, gummosa, aquosis humoribus melius soluitur: vel ipse recentes alia sicciora dissoluunt, sed vt dixi similia magis, idque dum molle medicamentum est futurum, in quem vsū multa quoq; huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis siccioribus teruntur, vt in puluere hierē diacolocynthidos.

Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam.

Pix liquida cum melle lingitur.

Tragacantha in oui albumine soluitur in arteriacam.

Fel scari piscis cū myrrha stacte misceatur stomatica medicamēta dissoluuntur aqua vel mulsā ad gargarizandū, dissoluuntur humore quouis & sine calore, prōptius cū calore.

Bolus Armenia vera, terra lēnia vera, calx, sal, saccharū, saccharata omnia, māna, cerussa post longam velut bullationem chalcitis chalcāthum, ærugo, rubigo: sed hæc oleo citius mollescit.

Dissoluuntur aceto forti, præsertim destillato vel succo limonum vniones seu margaritæ: Testæ ouorum, lapides renum vesicæ. Coralium vtrunque, eaque post siccata promptē friantur. Præcipitatū & sublimatū & cinnabriū, & in argentū viuū redeunt.

Etiā aurum & argentum & metalla alia suis valentibus aquis dissoluunt chymistæ.

Soluuntur ergo simplicia quidem hammoniacum, sagapenū, galbanū, opopanax, thus masculum, opium, scammoniu, aloe, hypocisthis, succus glycyrrhizæ, pissasphaltum, mumiam intelligo.

Aqua simplici, aqua vini, vino aceto similibus & his frigidis, sed longiore tempore quā calidis. Feruentibus enim his humoribus prædicta cito soluuntur: priora quinque in læteum quendam succum, posteriora totidem in nigrum.

Opium soluit saxa Galeno in trochiscis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam hōris 6, non mollescunt quidem, in calente opium, scammonium, aloe, hypocisthis, succus glycyrrhizæ etiam soluuntur, cetera mollescūt t:

Lib. 8.c.

ph.p.

Lib. 4.c.

ph.p.

Hęc ī succo porri solūtur in pilulis fœtidis, in succo brasice ī pilulis ex opopana ec.

tantū postea durantur præsertim hammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum, mastiche. Myrrha bdellium, sarcocolla, styrax, gummi Arabicum. Sarcocolla in aqua rosarū dissoluitur in pilulis sarcocollæ.

Castorium, mumia mollescunt statim: tragacantha tardius. sed in oleo hæc mollita non multo post durefcunt præter mastichen, quæ soluitur in oleum, nec ad naturam redit nisi igne valentiore coquatur, vt decet oleum mastichinum.

Acacia nostras, sulfur gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, sed acacia paulatim pistillo ex humore aliquo friata soluitur, vt succi alij & liquores sulfur & gagates igni liquantur, vt liquores omnes, opium, ladanum, chalcitis, calcanthum alumen omne, xylaloe vera, vnguis odoratus.

Soluuntur humore quouis calido calchanthum, chalcitis, & hæc etiam aceto frigido.

Erugo fori, nitrum alumen, in aceto frigido nõ liquefcunt, vt nec creta: sed hæc multum diuque feruet, fitque multo fragilior, vt & prædicta.

Saccharum, manna, quouis humore soluuntur. Saccharum autem ad syrupos, iulepos, apozemata, electaria solida, penidia, trochiscos, & alia opera plurima varie soluitur, vt in Antidotis Mesuæ leges. Saccharum aqua & melle soluitur Mesuæ in diazingibere. Manna vero fere soluitur iusculo calente & colatur ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur, & aliorum excrementorum separationem.

Manna, cassia, tamar indi in succis purgatis dissoluuntur & colantur in diamanna, & in alijs melius sic miscentur quam coctione. Manna dissoluitur in succo rosarum rubrarum in altero manna. Moschus, ambra, caphura fere humore aliquo soluta alijs miscentur.

Tartarum vstum in oleum vi frigidi soluitur, alio solutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorem alium quo hammoniacū vel alium liquorē soluitur, coquendo consumis, fallaris. Nam sæpe humorem alium ex se remittunt: quem si consumere pergis, ipsorum liquorum humidum consumis: fiuntque hi siccissimi, & exucci, & emplastro ob id inepti.

Quæ vero composita quibus humoribus soluantur, non est operis præsentis docere, sed ad modum componendi singula medicamenta pertinet.

Composita tamen plurima, vt electaria, purgatoria cum aut ingrata sint aut ægre deuorantur, aut citius descendere volumus, neque nausea metuitur, ptissanæ aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo dissoluimus. Trochiscos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida sæpe dissoluimus, eclegmata in ore salua soluuntur.

Ex his constat solutionis nomen hic minus late patere quam cap. 6. libr. 4. meteororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

MOLLITIO solutioni & liquationi proxima, fit eū medicamēta tam simplicia quā composita redduntur molliora, idque vel affuso humore aliquo sed pauco vel solo calore nostro, solis, ignis id vulgus malaxare vocat verbo detorto ex futuro *μαλάξω*, verbi *μαλάξω*, id est mollio & subigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt. nec eo libenter vtuntur alibi quam tum in catapotijs cum succo aut syrupo aut humore alio remolliendis & subigendis, tum in emplastris oleo, adipe, vel simili emolliendis.

Calore mollescunt cornua, vngulæ, pili, succi, liquores, lachrymæ, vt etiam digitis calentibus rarum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretæ non solum siccio duratæ. Calore modico mollescit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexandrinorum, nostræ ceruicis similis) ebur mollescit.

Vniones, corallia aceto distillato mollescunt, & vt dixi soluuntur.

DE DURATIONE.

DURATIO mollitioni cōtraria nobis interdū est in vsu in cōditis electarijs, ceratis, emplastris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc mistis siccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De siccatione autem postea fusius agemus adhibenda medicamentis plurimis nõ vt durefcant, sed vt seruari possint & ob causas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulo post dicemus, quarum tractatio durationem abunde illustrabit.

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO seu fusio est eorū quæ à frigido concreuerunt in liquidiorē & fluxilem cōsistentiam à calore facta resolutio: ita, vt quæ à frigore imbecillo aut non diuturno sunt concreta, vt mel, cera, oleum hybernum, butyrum, adipēs, medullæ: resine à calore moderato glacijs niuis & grandinis modo liquentur. Quæ vero à vehemēti & diuturno frigore concre-

ta obriguerunt ægre multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerime, argentum æs facilius, stannum his facilius, facillime plumbum, stibium arsenicum, sandaracha, sulfur, alumen omne (quanuis scissile tantum mollescere videatur nõ etiam liquari & fluere) chalcitis, chalcanthum, misy & ærugo tardius, tardissimè soli (quia terreum & saxum) vt lithargyros. Is tamen cum æruginè vel oxelæo duplo citius liquefcit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius liquantur gagates, succinum, vnguis odoratus, id est blatta bizantia asphaltum, piffesphaltum (mumiam intelligo) xylaloe.

His promptius, ladanum Oesypus, castorium, sanguis hirci, Gummi Arabicum, tragacantha, cācamum, caphura, myrrha, bdellium, styrax, mastiche, sarcocolla, gummi hedere, iuniperi, cerasi, pruni, amygdalarum.

Resinæ his facilius. Aequè autem facile liquores opium emphorbium, hammoniacum, sagapenum, galbanum, opopanax, scammonium & succus glycyrrhizæ, hypocisthis, aloë, elaterium, lycium nostras.

Cera omnium facillime. Mel, aeromeli seu manna, saccharum, humore etiam frigido vt sal soluuntur.

Acacia nostras & sapæ non liquantur, sed humore aliquo cum pistillo, aut cochleari aut manu paulatim soluuntur.

Prædicta quoque omnia succos, liquores, gummia, resinas intelligo, calenti humore, vt dixi mollescunt: quædam etiam soluuntur: nonnulla item liquantur.

Ambra minutim concisa liquefcit Mesuë in E. dia cocubaphices.

Porro liquationis necessitas magna est ad misionem electariorum, catapotiorum, vnguentorum, ceratorum, emplastrorum, & reliquorum prope compositorum.

Quoniam in superioribus præparandi differentijs virium caloris, frigoris, humectationis & siccationis meminimus, & in sequentibus eorundem mentio frequens nobis est futura prius de his est nobis agendum, quam ad infusionem, coctionem, assationem, vsionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera transeamus.

DE CALFACTIONE.

De calfactione autem agemus non quatenus soluit, mollit, liquat, coquit, assat, vrit, vel aliud insigne opus præstat, sed quatenus calorem rebus præbet moderatum, misioni necessarium, vel etiam alicui præparationum differentiæ, vel ipsi denique medicamentorum simplicium, vel compositorum vsui dextero.

Calefit in sole meridiano acopum, Galeni populæum lib. 4. sanit. tuende, vt fermentetur & probius misceantur eorum vires.

In sole teri vult Galenus metallica vel lauanda vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuantur, vt promptius permeent, frigida enim velut concreta nõ percolantur, nisi erant multum aquosa & liquida, vt oxymeli Galeni. calidiora autè eum foribus tota colum penetrant, nisi sint glutinosa. Talia enim multum calida colanda. Tepidâ damus aquam, vt sit vomitoria.

Calidas modice damus potiones medicas non solum purgatorias, sed etiam corpus firmaturas, vreticas, menses aut sudores moturas, obstructionem viscerum aperturas, præsertim cælo frigido & ventriculo frigidiorè natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluente, aut niue circumposita volumus frigidiora reddere, quod in humorem calore rarefactum frigus se altius insinuat vt ferru candens aqua frigida & astringente temperatur, vt sit durius.

Calefacimus modice infundenda, vt vires suas promptius in humorem cui infunduntur transmittant. Calfactus enim humor tenuatur & infusa res rarefit. quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur. Alia prope innumerabilia calfactione egent, sed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: siccationis autem maior est necessitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ februm vehementi, aut aeris intemperiei calidæ opponimus pocula medicamentosa. Et quæ à frigido coegi volumus, vt ius carniū glutinosarum in gelatinam vulgo dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priusquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore soluta frigore volumus conrescere, & durescere, vt electaria sicca, cerata, emplastra.

Quæ calefaciunt, & refrigerant etiam per accidens siccant, ob id ordine bono iam de siccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO est cõsumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementosæ, ob id nauseabundæ, vel promptè putrentis, vel puluerari prohibentis, vel caliditatem quæsitam obruentis. Ab-

sumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in assatione & vstione. Scillæ partes maxime mediæ direptis viuo tenuis tunicis, frustatim confectæ coquuntur mutata, sæpe aqua donec ipsa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat, trajectaque lino frusta illa sic, vt se non contingant siccantur in vmbra dies. 40. His segmentis ad oleum, vinum, acetum, scillam vtimur. Hæc Diosc. vbi neque cultri ex ligno pini vel cupressi scillam diuisuri meminit, neque acus lignæ, cum Mesue in aceto scillite, nec medium eius abijciendum iubet, (quod hodie solenni quodam more fieri ab omnibus video) sed tantum tunicas externas ad vique viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, postridie manibus expressum reddit cremorem: qui dum resederit, inclinato vase quod supernatat sensim effundendum, reliquum bombace vel sole æstiuo mox siccandum ne acescat, repositum operculetur metu vermium: hoc amyllum, hyeme igni siccetur. Sic ex oriza & hordeo, & alijs fieri potest.

Rosæ mediocriter aperte sereno cælo mane lectæ eodem die vt sunt siccantur sole, si potes, sæpe vertendo. Nam vix vmbra siccauerit, quanquam id esset optatius, siccatas auelle, & reconde vase vitreo operculato, vt odor & color perseverent. Meliores montanæ campestribus & minus minuuntur siccando, cum ex harum libris decem siccatis libr. vnica super sit quibusdam. idem, de violis. Scilla siccatur in eclegmate Mesuæ ad asthma. Ad saccharum rosatum & violatum rosas, & violas modice siccatur Mesues, hysopos in eclegmate sano, menta in eclegmate aromatum, ruta in altero diacymino Mesuæ, vt in Galeni diospolitico, sed modice. Nam supra modum siccata, acrior, amarior, calidior euadit. non siccata flatus minus discutit, quia humorem quendam excrementosum nondum percoctum retinet.

lib. 4 sinit.

Herbæ item relique vmbra siccantur, nisi vtendi necessitas cogat te quasdam igni vel sole siccare. Nam in manipulis ligatæ, in granario pensæ siccantur, vbi siccate sunt, sacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignosa matrice secreti, mox insolentur, nocte in aere sicco perflatili seruentur, iterum soli reddantur donec erunt probe siccata. Quod si cælum est nubilum, sicca fumo aut potius prope ignem, in calatho stramentitio vel saligno: aut si vtendi celeritas vrget sartagine calfactæ, & ab igni remotæ ipsas toties impone identidem vertendo, & sartagine recalfaciendo exemptis tunc radicibus donec abunde erunt siccate. sic radix enulæ valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, vt capp. tamaricis: & arborum, vt fraxini mori, faciendum est.

Radices ita siccate si ægre puluerantur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagine inponuntur & igni exponuntur, igni, autem vel in sartagine vel papyro vel furno vel supra, aut intra furnum à quo panis extractus est. Radices eædem & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per resellas incisæ, filoque transfixæ paruis interuallis ne se tangant in aere ventoso & perflatili siccantur, vt radices ireos, aristolochiæ rotundæ, & longæ bryoniæ, & similia: quæ tamen etiam citra diuisionem probe siccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, asphodeli, vt elignatæ prius istæ, mædragoræ, eryngij, apij, petroselinij, sceniculi, rusci, turbiti, ellebori vtriusque, dictamni vulgaris, thapsiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in vmbra quoque siccantur, vt asari, asparagi, graminis.

Colocynthis septembri legitur dum flauescit, maxima, & cum alijs multis producta insolatur diu, quia ægre siccatur, & nocte in aere perflatili reponitur, aut si cælum est nubilum filo transfixa fumo siccatur, post excorticatur, vt teratur ite quarta parte hore inuoluta papyro insolatur, vel igni, aut fumo admouetur.

Mesues,

Aloe decocto aromatum imbuta siccatur, primo in vmbra, deinde in sole. sic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulcium, æstate triduo cõfricatæ, & quoties opus erat irrigate siccantur primum in vmbra, deinde in sole. Trochisci tamen ex his facti in vmbra tantum siccantur.

Ibidem.

Pulmo vulpis sanæ venatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur secundum arteriam venosam, & magis multo secundum venam arteriosam, sanguine purgetur, vino albo odoro modice calido lauetur, ollæ impositus clibano parum calido siccetur, refrigeratus & folijs absinthij inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdale & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui super prunas ignitas per se vel potius cum fursure ducantur, & succentiatur donec humiditas rancida, aut excrementosa cõsumatur, alioqui peccatori nocent, & tussim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, vua, zizypha, myxa, pyra & alij fructus multi sole feruidissimo, aut eius penuria igne siccantur: sed vua oxyacanthæ vmbra siccatur.

DE MISTA MEDICAM. SIMPL.

Fructus quoque rubi immaturi clibano siccantur ad maiorem astringentem, & mora viridia aut subrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in umbra siccantur. Coagula animantium parum salita in solatu siccata seruantur.

DE HUMECTATIONE.

HUMECTANTVR nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo vel alio humore medicamenta non modo simplicia, vt feliciter & innocentius in compositione vel vsu veniant, sed saepe etiam composita, vt cum crassa humore diluimus, quo facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad conditurae qua industria humectes docet Mesues initio lib. sui de antidotis & in simplicibus. Mastiche moschos ambra terendo humectantur aqua rosata.

Gumi Arabicum, tragacantha aqua etiam vini, myrobalani, scammoniū, colocynthis, caphura, turbit, fericū, croc^o, euphorbiū & alia pleraque, terendo humectantur oleo amygdalarū dulcium.

Amygdalę, strobili, pistacia, parum humectantur aqua dulci aut rosata ad meliorem triturae & saporem delicatum si emulsionē, amygdalatum, marci panes, facturus es, alioqui pinguescunt & palato ingratae fiunt & ventriculo, vt etiam nauseabunde fiunt.

DE INFUSIONE.

HUMECTATIONI proxima est infusio, in hac enim medicamenta parum trita aut concisa, nisi minuta sint, macerantur & temperantur humore aliquo scopis nostris apto, eo magis minus calido a sole vel igni potius quam frigido. Tempus autem quo id fit varium est. Nam nunc infunduntur semihoram, nunc horam nunc horas plures, dies, menses pro varia medicamenti natura & alijs medicorum scopis. Vt enim quaedam parum diu terenda & coquenda, sic infundenda quod virtutem habent vel imbecillam vel superficiariam, & rara sint admodum. Contraria diutius infundenda. Varij praeterea scopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nunc diutius quaedam sint infundenda, & quaedam (vt nuper distinximus) minimo aut mediocri, aut valido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus vel castigemus bonam vero augeamus, vel in humore ipsum vtendam transferamus, quos tres infusionis scopos praecipuos abunde Mesues docuit lib. 1. & nos lib. 3. de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potissimum purgantia medicamenta, sed etiam alia in apoze-mata, syrupos, olea, & alias compositorum medicamentorum differentias.

Humor vero cui infunduntur maxime varius est pro scopis varijs: purgantia tamen frequenter sero lactis infunduntur, quia purgatoriū, & ori iucundū. alia humoribus alijs, vt post audies.

Mesues. Thymelae fructum aut folia & tithymalorum & similiter lactiarum aceto infundimus. Turbit lacti recens mulsio infusum & siccatum ventrem turbare desinit.

Mesues: Aloe decocto aromatum vel specierum hierae, & aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in ventriculi tunicas alte recepta vacuat, illi autem decocto si colocynthis aut turbit addatur, etiam a longinquo trahet aloe facultate acquisita non insita.

Ibidem. Myrobalani obstruere desinunt si infundantur in serum lactis vel succum fumarie addito praesertim absinthio vel agarico vel rha barbaro.

Senna contrita horis. 24. in succis maceratur, semel aut bis feruefit, colatur, exprimitur in syr. Saporis.

Ibidem. Manna maceratur succo intybi feruefit, manibus fricatur, colatur in syr. acido ex manna. Rha barbarum infunditur aquae cichorij vel intybi vel apij vel plantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Mesue spica, pro varijs medicis scopis. Id autem ante infusionem scalpro aut cultello in tenuia velut folia incidatur potius quam vulgi more teratur, ne vis eius exhalet.

Ibidem. Thamar Indi infunduntur sero caprino, aut succo fumarie vel lupuli, modos eorum infundendorum varios lege in simplicibus Mesuae.

Ibidem. Rosae & violę infunduntur aquae aliquoties, vt syrupus inde purgatorius coquatur. infunduntur & aceto, quod ab his rosatum & violatum appellatur.

Alia prope omnia simplicia purgantia varie infundi docet Mesues in simplicibus.

Cyminum in diospolitico seu diacymino maceratur. 24. horis aceto, deinde vase terreo bene cocto frigitur, & siccatur. id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat. libr. 4. sante tun.

Radices vreticę calentes eadem ratione aceto. 24. horis ante vsu macerantur: si autem postea sint coquendę ex aqua, satis est prius horas. 6. aceto maceratse. Eadem ratione semen anisi, anethi, apij, ameos, amomi, cari, feniculi.

In oxymelite melanogogo simplicia macerat Mesues horis. 24. aceto albo, aqua, succo buglossi.

Coriandrum aceto cui incoctus sit sampsuchus maceratum recte corrigitur.

Dactyli aceto macerantur triduo in diaphænico Mesuę.

Semen erysimi aqua macerandum est, ad obtundendam igneam eius caliditatem, priusquam eclegmatis misceatur. Gale. libr. 6. simpl.

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniam in ea exuat. In v. hamech simplicia infunduntur sero lactis quinque dies Mesuę. Lupini aqua fluuiali diebus. 6. 7. 8. macerati mitescunt & dulcescunt, vt aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Mesuę, & siccantur in puluere impinguate. Cicera aque incoquantur in diaphatyrio secundo. vtrunq; fit vt pars eius nitrosa, & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius substantia seruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies. 4. oleo Galenus, sæpe tres. 4. & plures menses, postea exprimit oleum digerens & acopum. libr. 4. sante nit.

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur succo pomorū, succo granatorum, decocto corticum citri & alijs syr. ex succis simplicibus & cõpositis, donec ij succi rubeant, & serici simul & cocci facultatem acceperint.

Infusio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit, aut in humorem transtulit, finem suum assequuta est: sæpe tamen fit, vt præparatio quædã sit coctionis, sic ante coctionem simplicia aliquãdiu macerata passim reperies, immo & post coctionem, ante ipsam colationem præsertim, dum vis quæ sita ægræ in humorem trahi potest ex materia dura, crassa, densa. Sic lignū gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniste, iuniperi etiã tritū aut limatum diu etiam ad triduum ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trabantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iusculo vel alteri leuiter incoquimus infusionis loco: & quæ infudimus, sæpe semel aut bis seruefacimus ante expressionem aut colationem.

Infunduntur præterea quædam tantum, vt tenerescant idque, ad condituram vel coctionem celeriozem,

Sic Mesues myrobalanos ad condituram aqua & hydromelite humectat, & dies octo sero caprino macerat, post semel seruefacit. Mesues in simpl. & conditis.

Capita papaueris forpicibus minutim concisa macerantur cum semine aqua pluuiæ vel fontana de vno: vel si iam sicciora sunt, etiam biduo & triduo, vt tenerescant ad diacodij compositionem. li. 7. c. phar & Mesues in antidotis.

Myrobalani oleo amygdalarum dulciū vel violato vel rosato vel sesamino imbuuntur & irrigantur, postea siccantur: id quod ipsis infusio seu affusio seu perfusio quædam est. Dum item hæc tritę oleo amygdalarum dulcium triduo per æstatē confricantur affuso oleo quoties opus est, deinde siccantur. Altero autē triduo similiter in sole confricantur ex aqua saccharata vel sero saccharato, vt postea formetur in trochiscos Mesuę. Nisi nutritionem esse mauis de qua mox dicemus, vti & dum species hierę hermetis tritas inuoluit bis succo cucumeris agrestis, & siccatur, vt eius succi vires puluis in se trahat.

Alia infunduntur vt dissolui possint: sic hammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenū, & liquores alij aceto vel humore alio super cineres calidos fere infunduntur vt soluatur. Fractos eosdem hydromelite infundit in hiera archigenis ex Paulo, vino autem infunduntur in hiera hermetis, in hiera autem diacolocynthidos rufi myrrham solam vino infundit sagapenū & opopanax cum alijs terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis paccij factimus: in qua tamen scribonius opopanaxem & sagapenum in mortario terit adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo. infunduntur eadem ratione gummi & ichthiocolla, vt dissolui possint, vel vt in mucaginem abeant, quo fine etiam semina & radices lentore aliquo præditæ, humore calfacto macerantur. Sed de his in succorū extractione mox audies.

Ad infusionem reducit infectio seu tinctura, vt sericum succo cocci baphicę tinctum ad cõpositionem cardiacam celebrem diacoccu baphicę, & in syrup. de pomis & de granatis, & de corticibus citri. Quanquam idem sericum sic tinctum præterea succis illis infundatur, donec succi rubeant, & serici atque cocci vires in se traxerint.

DE MEDICAM. SIMPL.

Filum purpura marina tinctum, si postea viperā strangularit, ad paristhmia est efficacif-
simum Galeno.

DE NVTRITIONE.

VTRITIO quoq; quā vocant, fuerit infusionis species, sic autē est appellata
hæc præparationis differentia loquentibus abusue, quod quemadmodum per
veram nutritionem fit vacuati repletio & etiam incrementum, quandiu scilicet
id fieri ex partium sequaci mollitie potest: sic medicamenta quæ humore
aliquo imbuta, macerata, tribulata, cōfricata, præsertim calfacto velut augētur.

N Sarcocolla alba, magnis glebis constans, lacte muliebri nutritur, sed pauco. Nam multo
lacte operata liquefcit, & lac ipsum priusquam sarcocolla siccet, aceseit: paucum igitur ex
mammis ipsis irrigandum confestim sole siccet, iterum & tertio, quarto, quinto, similiter
irretetur & siccet, & tandem reponatur. Aspergi etiam a sinæ, capræ, equæ, lacte, vel alio
potest. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidam nutriunt in vase mundo, ex-
emptum siccatumque reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, fero saccharato, butyro vaccino, succo cydoniorum, vel alio humo-
re dum irrigat, macerat, fricat, frigit Mesues clementer, & his humoribus imbut vel ad cō-
dituram, vel ad noxas earum castigandas, siue solæ vtendæ, siue in composita veniant, vt
trypheram farracenicam & persicam, trypheram Galeni, elec. stomachicum Mesue, & elec.
alhari & sequens quodammodo nutrit. Sic & species omnes elec. Indi maioris, dum oleo
amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoque feminibus solis extractis si impletur aqua cum pauca spica &
mastiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ consumptionem: hocque decocto
paulatim affuso sagapenum irrigetur, donec pinguescat, nutriti dicitur sagapenum. eodem
modo & opopanax. Decocto myrobalanorum vel succo enulæ campanæ aut rutæ aut fœ-
niculi cum felle pauco auium rapacium, & spica & mastiche ad dimidium cocto & colato
idem fieri potest.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphysalidon. Eadem in acetū infun-
dit & siccat in pilulis thymelææ, vt eadem sint vel saltem omnino proxima infusio & nutri-
tio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionē veram est aptissimus,
cum immoderatio vrat: imbecillior sit inefficax.

Metallica fere in aere calido non tamen super ignem nutriuntur.

Metallica etiam sæpe nutriuntur humore aliquo vt dissoluantur promptius vel etiam
liquentur, vel pinguescant, & velut aucta tumescant.

Scoria ferri in aceto nutritur dies quinque in tryphera minore, Mesue & tryphera mo-
schata, & tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur oxelæo sic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam,
aceti quartaria quinque ac eo plus ebibant: idque omnino sine igni, multum diuque pistil-
lum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vnciæ vna corpus dat plurimum, vt
etiam sine cera emplastrum perficiat, sed initio diu tere primum cum pauco oleo postea af-
fuso vicissim pauco aceto. Nam multo sic mergitur, vt corpus non assequatur. Vbi autem
initio paulatim nutrita est & cōsistentiā crassiorem friando assequuta, tū largiorem vtrius-
que copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas, tres, nisi quod per initia potes
aliquātisper cessare, vt interim velut in ocio largius combibat. Sic & chalcitis, & scoria fer-
ri, & ærugo & metallica cætera exoxleo in vnguenti formam diu friando duxi, sed biba-
cissima est lithargyros opinor, quia siccissima & rara modice.

DE EXPRESSIONE.

XPRESSIO est humidæ & tenuis substantiæ separatio, à sicca & crassa duro
aliquo & valido cōpressu facta. fit autem sæpe torculari & eo multiplici, qua-
le vinum ex vinaceis exprimūt, & quale pinxit Mesues in oleo amygdalarum
dulcium, quale item vsurpamus in exprimēdis oleis & succis alijs & decoctis,
& carnibus & similibus, siue id torcular est siue prælum librarium, vt in oleo

E amygdal. dulciū. Mesue diximus. Fere autē exprimēda, ne diffuant aut disiliant inuoluim⁹
panno forti, vt cannabino, caprino, setaceo. Est quādo tantū caprino aut lineo inuoluimus,
& manibus ac digitis prælorum loco vtimur, vt dum medicamēta purgantia infusa exprimi-
mus. Adde quod nunc denso nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum

valenter pro scopis medicorum varijs. quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida. quædam solum calida exprimi possunt, vt oleum amygdalarû dulcium, & similia in Mesue. Sic portulacæ, cotyledonis, semperuiui, buglossi succum exprimimus calente, aliàs humore aliquo liquidiore affuso, vt dicemus in succorum extractione.

Expressionis vsus igitur latissime patet in infusis apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in syrupsis, in oleis, & id genus alijs: quo autem instrumento & quatenus calidum aut frigidum vnumquodque est exprimendum, in singulis compositorum remediorum differentijs melius condiscetes.

Neque solum colationi succedit expressio imo eam sæpè præcedit, & quando eam sequitur blanda admodum est facienda: ne quod crassum & terreum colo adhæret, id totum vi in subiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICTATIONE.

CONFRICATIO rerum infusarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expressionem adiuuat, ob id ante has sæpè obitur interdum expressionis vice est: sic crocus panno lineo ligatus inter coquendum, infricatur in syr. Saporis, de pomis & quibusdam alijs compositis.

Manna succo intybi macerata fricatur manibus antè colationem in syrupo acido ex manna.

Rha barbarum panno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in syr. cichorij composito. Scammonium panno tenui ligatum sæpè confricatur in syrupo acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo sæpè confricatur.

Medulla enici, turbith, zingiber, panno lineo ligata confricantur sæpè in oxymelite phlegmagogo.

Elleborus nigrum, agaricum, salem Indum fricat, Mesues in apozemate epithymi: cassiam vero manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti, colocynthis forficibus incisa in oleo rosato fricatur ad componendos ex ipsa trochiscos Mes. in trochisc. & simpl.

Sic manibus fricatur, & post colantur simplicia in electario Hamech. Simplicia in succis macerata fricantur & colantur in elec. diaphysalidôn. Simplicia pilularum aromaticarum post coctionem fricantur, & colantur.

Fere autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic scammonium panno lineo raro ligatum suspenditur in syrupo fumaræ, & noduli aromata continentes & compositum condientes in ipso suspensi manent, vt post leges, titulo de aromatizatione. Quam consuetudinem hodie plerisque seruari video in syrupsis purgantibus, præsertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compositis.

Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compositum confricando est expressa, abijcitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrhæ, crocum, hypocysthidem, acaciam nodulo ligata incoquebat, post vbi vires suas diacodio impresserant, tollebat. Quod exemplum eo adscripsi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas. Gal. lib. 7. c. ph p.

Alia tamen est confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendum, & humectandum magis pertinet, vt cum myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ species oleo amygdalarum dulcium inuoluuntur in tryphera sarracenicæ, & phænonis. eademne partes nutritorias valenti astrictione sua exasperent, oleo amygdalarum dulcium vel rosato vel violato vel sesamino, vel alijs lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Possis tamen non modò manibus fricare, sed etiam in sole aut igni clementiore frigere cum aliqui nec ipse rarefient, nec butyrum aut oleum quoduis liquabitur, vt ipsas prompte totas permeet ac imbuat: ob id in tryphera minore phænonis myrobalani assentur in butyro vaccino. legimus & nos in tryphera sequente: hæc butyro vaccino inuolutæ frignantur vertimus, vbi legebatur fricentur, & alibi aliquoties. Vbi (vt dixi) etiam fricentur legere possis, cum vtrunque patiantur, hoc est manu fricentur, & in sartagine aut vase alio blandè frignantur.

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis vertimus pro frica, tamen potes si libet lectionem priorem retinere: vel istam præsertim cum in simili Elec. alcanzi, myrobalanos, & simplicia alia bis seruefaciat.

Friguntur tamen vere quædam, vt cuminum aceto maceratum frigitur Gale. libro. 4. sanit. tuendæ in vase terreo bene cocto. Plura huius exempla leges in allatione.

VANQVAM loco hoc coctionem infusioni (vt ante memini,) virtibus & præparationis modo proximâ, doceri exigit ordo rei: quia tamen rerum ante tractatarum consequutione quadâ in expressione tranſiuimus, succorû autem extractio tritura constat & expressione, iure optimo succos exprimendi modû hic inter serimus: *χυλος* autem (vt in simplicibus ex Galeno abunde docuimus) nûc is est humor, qui virentibus herbis aut fructib⁹ humidis, aut seminibus oleaginis tritis exprimitur, & viscago ceu mucago quædam ex glutinosis seminibus, radicibus, gummis, partiû neruosarû rametis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his oîbus hoc loco agam.

Succus ex omnibus folijs virentibus per se tritis exprimi potest, præterquam quodd quædam ob siccitatem vix succum aliquem reddunt si per se terantur, vt folia lauri, saluix, thymi, rorismarini, fabinæ, & quæ plantarum sunt syluestrium, & ex locis editioribus ac siccioribus, & æstate calida sicca, atque adeo post meridiem succum parciolem reddunt: alię ob lentorem, vt buglossum vtrunque, coryledon, & alię quædâ post dicendę: sed vtrunque genus misto eget humore liquido, ad succi expressiolem.

Ad varios vero aurium & partium aliarum affectus adhibet Gal. in simplicibus, & lib. c. ph. p. succos recentes hippuris, cucurbitę, cannabis viridis, hederę, polygoni maris, prasi, stœbes, absinthij, foeniculi, dracontij, lactuce agrestis, fumarix, centaurij parui, chelidoni, libanotidum, anagallidum, anemontarum, peucedani, Betæ, Brassicæ, calaminthes, foliorum ficus, cynoglossi. Floribus populi albæ, floribus spodylij: floribus rosarum, violarum: radicibus capræ, alij, porri, cyclamini, scillæ.

Ex fructibus etiam vt pomis cydoniis, granatis, vuis, & alijs permultis: de quibus abunde nobis dictum ex Galeno in Mesue est, sectione prima & secunda.

Quo autem modo aloë, scammonium, glaucium, hypocisthis, acacia & externi alij plantarum succi extrahantur, cum plantas ipsas non habeamus, didicisse parui est momenti, cum præsertim ex Dioscoride repetere possis: quanquam aloë nobis iam frequens satis est, sed pensilis fere ad pompam, altilis nulla, præterea non quæuis aloë succum laudabilem reddit, vt Diosc. & Gale. edocuerunt.

Acacia vero nostras fit ex prunis agrestibus aqua maceratis, igni lento coctis ad dissolutionem: colatum ex his siccatur igni vel sole, complanatur: in tessellas secatur, rubentes & astringentes magis: si immatura erant, nigras & dulces magis: si matura.

Lycium nostras sic fit in libello cui titulus est de dynamibus, id est facultatibus, & Galeo tribuitur. *Periclymeni* (quod caprifolium vocant) baccas mense septembri terę, torquendo exprime, in solatu sicca reponę, Alterum autem verum hodie desideratur.

Radices glycyrrhizę recentes præhumide iulio mense tritæ, ex aqua coctæ, ad crassitiem colantur & exprimuntur expressum igni vel sole siccatur.

Oleum omphacini ex oliuis immaturis, dulce: ex maturis exprimere in Gallia Narbonē: si vulgare est.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum, ex maturis & dulcioribus exprimere cuius notum est. Pomorum agrestiu tritorum succo expresso parum salso vtuntur septentrionales omphacij vice.

Ex siccioribus vero folijs seu natura seu cęli & soli ratione, vt succum aliquem extrahas, vinum aqua vel humor alius proposito idoneus (vt dixi) miscetur inter tundendû: qui prope totus cum succi portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, coryledone, semperuiuo, buglossio vtroque, & similiter glutinosum succum sortitis, Galenus docet succum illum affuso humore idoneo extrahendum. Ex his tamen sine externo humore succum extrahis, si parû caleſcūt, ipsæ, mortarium, pistillum, saccus, prælum, vel si tussæ citra calorem calatho saligno impostæ, loco frigido, vt in cella vinaria repositę sint. Nam in catinum subiectû humor satis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quæ vitibus est familiaris quam hortensis, & buglossum tenerum quam vetustate iam pinguius, & folia boraginis quam caulis succû facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam elibano coquit Mesues, deinde succum exprimit

Gale. libr. in syrupum cucurbitę.

pro puero Ex scilla succus extrahitur optime diebus canicularibus. 40. quibus ea particulatim digitis discerpta vasi mellario imponitur, operculato, & pelle circûdato, deinde loco meridię in fine. spectante contra boream lecto in solatur sæpe vertendo, vt vndique solem sentiat: post hos

scillæ elixæ similis succum in fundo deponit melle condiendum. Alij scillam inter multas hic succ^o collectam cultello ligneo corticibus externis purgatam, maza inuolutam, chibano medio- diachyl- criter calido coctam, exemptâ, vt calet tufam in mortario lapideo calido, pistillo ferreo ca- lo magn^o lido, panno lineo tenui calido inuolutâ, valenter exprimût. Sic autē assat Dioscorides vsq; miscetur. crusti frumentacei vel lutei coctionem, tamen succi eius non meminit. Alij sine assatione fo- ris & intus purgatam multum calido, ligneo aut lapideo mortario & pistillo tufam mox ca- lido linteo, torculari calido exprimunt, & succum multum facile reddit & purum atque cla- rum. Quod si frigida scilla frigido mortario & pistillo trita, sit in sartagine terrea parum fri- gatur elicoque exprimitur inter asseres calidos vel torculari calido ac aere calido. Quæ o- mnia Galenus innuit, cum succum hunc diebus canicularibus nempe omniû calidissimis, si suam seruant naturam, optime extrahit. Quædam minutim concisam exprimunt, quod tu- sa pinguescat, succumque ægre remittat, nisi vt dixi calefiat: alij tufum calatho sparteo im- ponunt aut saligno, in cellaque vinaria aut similiter frigido loco collocant, destillatque in vas subditum. Liquores & gummi & resinæ castrata, terebrata, secta, scarificata, plantæ radi- ce, trunco, ramis, calice destillantes, raro à nobis colliguntur sed fere ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum singulis Dioscorides, succum tamen ex incisa salice dum floret destillatam colligere possumus ad vsus à Galeno scriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri mense Iunio aut Iulio & ex alijs nostratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agrestis quomodo extrahendum, lege Dioscor. & in his vide ne succum pro liquore supponas, cum sit multo ignauius scammonium succus quam liquor, & in alijs ad portionem, vt Dioscor. & Gale. abundæ docent. Sic ex mandragore radicē inci- sa, forrata, cauata liquor emanat valentior succo, & iisdem radicibus tritis expresso, & ex fi- cu, lathyride, chelydonio foliis aut surculis auulsis lac emanat ex illis & tithymalis albū, ex hoc luteum.

DE secundo succi genere qui ex oleaginis feminibus tritis exprimitur, vt amygdali- lis ambabus, auellanis, iuglandibus, pistacijs, strobilis, balano myrseica, nuce myristica, semine, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, cānabis, napi, sinapi, ricini, cocci gnidij, lini papaueris, hyoscyami, pomorum, pyrorum & id genus alijs abunde cum Mesuæ diximus sectione nona de oleis, quod hunc succum etiam Dioscorides & Galenus oleum sæpe vo- cant, potestque hic ex omnibus feminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarū feminibus tritis exprimitur igni in lucernis durantissimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, si eos ablato pediculo coquas ex aqua: tūc enim quod supernabit melleum cochleari colligendum est, & aliter.

S V C C I genus tertium ex glutinosis feminibus & radicibus & alijs in humorem calfa- ctum aliquandiu infusus extrahitur. Semina fere sunt cydoniorum, marrubij, vrticæ, lini, foe- nigræci, psyllij, maluæ, altheæ, citri.

Radices sunt maluæ, altheæ, symphyti, periclymeni, scillæ, gummi arabicum, ragacantha minutim incisum: sic ichthiocolla, taurocolla, ficus, vuarum horum vncias tres aque calidæ libra vna macerabis nocte vna, postridie recalcactum sacculo aut mantili ex tela noua for- ti impone, intorquendo exprime, virga lignea aut ferrea gracili pereute: succum eadem de- rade: id fac donec succus effluere desinat, & semen exuccum & siccum euaserit, vel radix. Alij aque libras tres, vni seminum aut radicem libram imponunt, alij libram vnam aque com- munis vel humoris alterius si requiratur, dant, vncijs quatuor seminum vel aliorum. Si au- tem succum vis liquidior, aquam auge vel semen minue: si crassior, contra.

Interdum etiam triduo macerantur, vt in diachylo communi quod à χυλο hoc est succus seu muccago, est appellatū, vt in sectione. 12. Mesuæ diximus, & lib. 3. meth. medi- camenta componendi.

Quoniam vero Arabibus psyllij interior medulla calet, cortex friget: vbi refrigerandi consilium est, per succum psyllij, neque diu, nec multo calore macerant, neque valen- ter exprimunt: ne substantiam calidam foras extrahant, quam nonnulli in vlcere, admo- to psyllij succo, cum aqua dulci extracto manifeste affirmant se deprehendisse, & morsum in vlcere caloremque excitatum quem succo alio ex psyllio elementissime expresso, postea compescuerunt, sed sola refrigeratrix facultas toti semini à Græcis tribuitur. Sic semen psyllij cum aqua fontis frigida tribulat Mesues, & educum succum dat potui ad aluum solu- endam. Decocto semen psyllij macerat horis viginti quatuor in singulas rudicula agitan- do, deinde totum succum exprimit in oleo de psyllio, vbi non videtur timere venenosam virtutem occultam in parte seminis huius interna & calida quarto ordine: forte ob id quod

In simpli.

DE MEDICAM. SIMPL.

ipso decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthiocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus nervosis particulatim sectis muccago quoque extrahitur, sed in usu medicis frequentiore est, quæ ex ichthiocolla, id est piscium, præsertim quos moruas vocamus fit. Satius autem est hæc rafa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabescant. Qui autem valido igni primo coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Solvitur quoque ichthiocolla hæc lotio, aqua falsa, aqua extinctionis calcis, aceto. In emplastro diachylo magno, ichthiocolla aqua communi igni lento, aut super cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad dissolutionem dum coquitur in emplastrum, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummi quoque muccago frequenter extrahitur potissimum arabico & tragacantha, ut horum drachmis duabus in aquæ rosatæ vncijs. 5. 6. 7. solutis, ut in eclegmate sano, ut fit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drachmis duabus aquæ rosarum vncijs. 7. vel 8. solutis liquantur sacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas sub lingua vocant) compositionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vncias tres quatuor plures muccaginis extrahere: si multum & diu baculo aut cochleari percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda est congelatio lentorum iusculorum à frigore facta. Pedes enim vitulorum, colla veruecum, capi, perdice, & carnes aliæ præsertim nervosam multam substantiam sortite coquantur ex aqua igni primum lento deinde medioeri usque ad carniū dissolutionem, seu donec iusculi portio exigua cochleari exempta & refrigerata inter manus confricata, ipsas suo lentore velut ferruminet. Tunc omnia in mantile mundum medioeriter rarum coniiciuntur, catino lato supposito, in quem humor defluit. ossa cochleari, vncio, furcella eximuntur, reliquum mantili medioeriter intorto exprimitur. Nam valens expressio turbidam faceret gelatinam, ut pedes veruecini nigram nisi exactissime lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis postea albuminibus clarificatur. Additur sacchari libra vna cinamomi boni crassius triti vncia vna in cremoris libras quinque aut sex, & crocus si flauum vis aut linteolum succo florum eichorij aut alio quouis imbutum, unde opinor id linteolum tornefol vocant, vti & florem eichorij solsequium, & gyra solis & sponsa solis vulgo dicitur, quia cum sole ut alij flores multi circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam ut vocant, hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore concresecat: neque per colum transfluat. Vbi sponte sua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas distribuitur: loco frigido, ut concresecat, reponitur.

Sunt qui ichthiocollæ portionem cum prædictis incoquant, ut citius lentescat, & magis glutinosus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DESTILLATIO humoris est succo tenuioris extractio vi caloris, ad hunc locum omnino pertinet. Quæ vero ad eius rationem, vires, instrumenta, ignem pertinent, fusissime lib. 3. methodi componendorum medicamentorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere statui in quibusdam destillatis paulo difficillioribus.

Per ascensum.

Eodem loco & sectione nona Mesuæ, de oleorum genere quarto egimus, etiam de destillatione per ascensum, sic dicta, quod vapores sursum elati, ibi concreti, in aquam destillant: cuius nunc usus est longe frequentissimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletum aqua rosarum affusa, si vase duplici destillas, succus emanans oleosus est odoratissimus, qui caphuri aqua vulgo dicitur.

Si rosæ quas incarnatas vocamus siccate, vapore aquæ calentis humiditate destillentur, aquam rosarum bonam reddent.

Destillata vapore aquæ calentis vires & qualitates plantarum integrius retinent, sed quia excrementosa sunt parum diu seruari possunt. Diutius quæ cinerum aut arenæ aut scoriarum puluerate calore destillantur in vasis lapideis aut vitreis, quantumlibet multis super longam aut rotundam fornacem tegulis intactam, quæ sustineat arenas altas plumbo alto circumdatas: sed vase hæc paulatim calfacienda & refrigeranda sunt priusquam acri frigido ape-

riantur: alioqui mox rumpuntur. quæ autem plumbo destillantur, omnino improbanda cenſeo, propter ceruſam & qualitates alias plûbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos deductam damnarit Galenus, quod dyſenteriam excitat.

Destillatio per deſcenſum nobis dicta in tertio genere oleorum Meſuæ, & quæ per hanc deſtillantur. Scillæ etiam recentes incisæ vaſi inferne foraminulento ſurſumque lutato impoſitæ, ſi flamma circundatur, aqua in ollam aliam ſubiectam, ſimul cum huius fundo lutatâ deſluet, quæ cum farina vel pane miſta, guſtata mures cito necare quibuſdam creditur, citius ſi lithargyri paucum miſceueris.

Rosæ recentes linteolo ſuper peluim tenſo impoſitæ, ſi vaſ carbonibus ignitis plenum acceperint, deſtillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui.

Quæ etiam per deſcenſum eſt deſtillatio.

Si duæ marulæ ſibi applicentur, & ſuperior roſis impleatur & inſoletur, deſtillat aqua odoratiſſima in ſubiectam.

DE COCTIONE.

C VM IN omni deſtillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua deſtillata ſucco eſt tenuior, & in omni coctione fieri deſtillatio poſſit, vt ollæ operculum aqua excoquendorum vapore plenum indicat. Cum præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione eſt, cuius partem maximam lib. 3. de ratione componendi medicamenta ſcripſimus ac indidem tibi repetendum eſt, ne bis de re eadem fruſtra fit agendum.

Coctio medicamentorum fere fit elixando in humore calido, rarius aſſando in calore ſiccò. Coquuntur autem ſimul aut per ſe ſimplicia frequentiffime, interdum & compoſita quædam.

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua eſt, ac ea vel ſimplex, vel medicamentoſa. Simplex item vel pluuiæ vel fontana, vel deſtillata: medicamentoſa vero eſt falſa, marina, aluminofa, ſulfuroſa, bituminofa, chalcantodes, carbonofa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuum, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruiffa, hydromeli, cenomeli, opomeli, oxomeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, refinæ recentes, adipēs, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & variè in vnoquoque horum generum ſpecies, pro varijs medicorum ſcopis vt etiam interdum humores duos plures miſcere ſit opus. Secundum cicerû decoctum, lac vaccinum vel ouinû ad coquendas radices eryngi fatiui, raphani, dracontij, in Meſuæ. *Quantitas vero huius humoris varia eſt, pro ſcopis varijs, vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quâtum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, vt in his coquendis omnibus ſæpe admonet Galenus in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & alijs coctionem requirētib. Quantum humor requiratur, lib. tertio audies.*

Calor autem coctionis author eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nam à ſolo calore mediocri fit coctio) nõ ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis vero & putredinis fimi, aut corticum calor admouendis vſui eſſe poteſt, vt pſorico Galeni: ſumendis vero noxiuſ fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec ſemiuſtis, ex lignis putribus. Calor enim huiusmodi vt i & fumofus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimat. lib. 4. ſim pl.

Electarium roſatum flamma lenta coquit Meſues, & ſyr. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta ſicca & odora, vt ſarmentum vitis, quo theriacem coquit Galenus: vel carbonēs ſemiuſti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt. ſit autem primum blandus, & paulatim ſi res poſtulat, intendatur. coctioni enim vehemens & repētinus nocet, quod vrat, facultatem diſſipet, empyreuma multum in re vſta non cocta relinquat.

Nec ſolum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, ſed ſolis, vt ſcille, & ex ea acetum ſcillites dies. 40. Meſuæ inſolantur, ſæpe mouendo & hydromeli & ſyrupus alter calaminthes totidem dies, vel etiam duos tres plures meſes flores populi & abietis ſemen oleo macerat Galenus, coquit, quodammodo multo magis ſi ſoli exponantur: quanquam quouis anni tempore faciat, vt pſoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua incluſum ſimo, æſtate media diebus canicularibus quadraginta ſepelit, ſic dum theriaca & ſimiles antidoti opiatæ meſes vel etiam annos aliquot ſeruantur ad ſui coctionem, quam fermentationem vocant. lib. 4. ſim nit.

Gal. 1 the
riaca & an
tidotis.

Coquimus medicamēta vel vt eorū vires imbecillas augeam⁹, incoctis simul his quę sunt
valentiora vel validiores minuamus, vel alienas in totum abigamus, vel vt ex omnibus facul
tate diuersis & sæpe contrarijs simul coquendis facultas vna concreſcat & coaleſcat. Adhęc
ob deſtinatam medicamenti formam, ob ſumentis palatum, ob ſimplicium naturam, ob cu
ſtodię diuturnitatem etiam quædam coctione longa ſiccamus: vti ob aeris humidioris con
ditionem.

Præterea vt purgentur multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit,
& heterogenea ſeparat, vt ſimplicium vires in humorem cui incoquantur tranſeant, quo ſi
ne fiunt fyrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

lib. 2. al.

Brasſicam lentam, oſtea bis coquimus aqua ſcilicet priore abiecta, & noua calente affuſa
cum aluū per hæc ſiſtere volumus, ſemel vero cū mouere. Sic alliū, cepa, porrū, ampelopra
ſum, & quicquid à veteri natura ad cōtrariam traducitur bis coquendum: ſic tamen, vt nec
aerem nec aquam frigidam attingat. Nam plane tabeſcere & percoqui amplius non poterit
etiam ſi diutiſſime coxeris. Quod præceptum etiam medicamentiſ commune eſt quibus li
quor nouus conſumpto priore eſt affundendus. Althæa adipibus incocta ſubigitur ad ab
ſceſſus, coctu difficileſ, aqua mulſa viribus varia Galeno & Meſue pro coctionis quantitate.

lib. 6. ſim.

Oxymeli quoque valde coctum ſtatuſ diſſipat.

Ex Gale.

ſimpl. lib.

6. ph. p.

Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquuntur ad capillorū deſluuium, Galeno in ſim
plicibus.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali vel phlomi vino vel aceto ad dentium
dolorem.

Omphacium, ſuccum mororum vel batinatorum vel granatorum vel rhu, vel cydoniorum
vel pyrorum agreſtium, nucum viridiū, cum melle coquit in ſtomatica remedia, radicem &
ſemen arctij ex vino.

Dracontij radicem bis ter ex aqua coquit, vt acrimoniã deponat, & ſit apta eclegmatibus.
Aſphodeli radicem, vt amaritudinem perdat, quam ſcilla difficillime amittit.

Bulbi radix cruda vel ſemel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinem totam depo
nit, & ſit eclegmati inepta, cæpa, allium, porrum, ampelopraſum, cocta bis aut ter acrimoniã
deponunt, adhuc tamen thoracica ſunt.

Ari radix in aqua aut ſub cineribus cocta miſceſcit lib. 2. alimentorum.

Bugloſſum in melicrato coctum arteriacum eſt.

Brasſicę ſuccus cum melle coctus eclegma eſt.

Dactyli etiam in mulſo aut paſſo cocti.

Seroſa & eadem acris ſubſtãtia lactis coctione vel immiſiſis lapidibus aut circulis ferreis
ignitis conſumitur ad dyſenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, ſi febris adefit: in vino auſtero, ſi abefit.

Faba oxycrato incoquitur.

Instrumenta coctionis ſunt vaſa omnis generis, aurea, argentea, ærea, ſtannea, ſtannata,
ferrea, terrea: ſed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel ſi
licea vt vocamus, ſeu cum Meſue lapidea, vel plumbata, præſtantiffima ſunt vitrea.

Sunt ea autē vel ſimplicia vel compoſita & duplicia (balneū marię vulgo dicta) qualia ad
olea etiam calida & alia per multa Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiã,
negligentiã, malignitatem non uſurpantur. Fiant igitur vaſa ſibi incumbentia, ſed inter
uallo vbique digiti vnus diſſita, quod aquam contineat ſæpe ſufficiendam, niſi maior vas
minus quod medicamentū coquendū continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni con
tiguū immittere, Galeni more. In vaſe lapideo, id eſt ſiliceo, vt vocamus, coquitur miua
ſimplex, & citra condita Meſue. Eidem vaſe duplici coquuntur oleū roſatum, violatū, nym
phæatum, melinum, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anethinum, chamæ
melinum, ſicyonium, irinum, rutaceum, nardinum, maſtichinum. Sicque reliqua coquenda
putem, quod oleum ſimplici vaſe coctum aſſequitur odorem tetrum & ingrātū, vt interim
vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodium in duplici vaſe coquit Heras igni
fumi experti.

Crustum ex maza vel luto circumdatum ſcille vel ſcammonio & alijs eius generis vaſis lo
cum obtinet, vti cruſtum idem & malum acerbum aliquod vel cydonium ipſi ſcammonio
eſt tanquam vaſ duplex.

Finis coctionis eſt cum ſcopū nobis propoſitum attingimus, vel ſimplicem, vel etiam

multiplicem, vt si medicamentum coquimus ad vires eius augēdas, vel minuendas, vel abigēdas, dum quantum satis est auximus, minuius, abegimus, satis coximus, eodē modo in scopis alijs. Sic quaedam coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum, duarum, trium consumptionem, dum omnia sunt probe vnita ad iustam crassitudinem, aut mellis sordium, cerati liquidi, emplastri consistentiā. Sapas coquendo siccamus, donec crassam assecute consistentiam, vt seruari possint: sic & syrupos, eclegmata, electaria, vnguēta, cerata, emplastra. De quibus singulis accuratius in modo singula hęc genera componendi lib. 3. dicitur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & absumpta humiditate excrementosa feruoris & putredinis effectrice seruari annū vnū possit: id quod mel citra idoneam coctionem succo mororū prestare non potest, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne se tangant, in se mersos loco frigido integros in annum seruet.

Testiculi ad Elec. diafatyron.

Capita papaueris ad diacodiū, capita ranarum ad oleum ranarum, vulpes ad vulpinū viperę ad pastillos theriacos, & oleum viperinū coquantur, donec ipsa coquendo in aqua intabuerint: stomatica & stomachica coques ad mellis, aut sordium crassitudinem.

Gal.
Mes.

Electaria mollia ad simile consistentiam, solida verò coctū magis saccharū requirūt.

Libaf. 6.
nit. tuēde

Syrupos cum saccharo aut melle, aut vtroq; coquimus, donec lentore tenaci & crasso inter extremos digitos explorato humorem excrementosum prope consumptum coniectabis.

Cocti sint syrapi quando incipiūt filum facere, siue cochleari, effundantur paulatim, siue inter digitos eius portio tractetur. Vel quando marmorī, aut vngui imposita eorum gutta non diffunditur, nec aquę modo diffluit: sed concreta manet.

Nicolaus
in syr. ro-
fato.

Quę plena, sunt meliora: coctione deteriora euadunt: vt cassia nigra, tamar Indica: tamar mannam, tamar Indos, medullam cassię in succis quibusdam depuratis, dissolutam coquit cum alijs semicoctis ad mellis spissitudinem in diamannę, & in tryphera Perfica, & in compositione alkecangi. In cofectione hęc eadem tria in infusione colata dissoluit, fricat manibus, colat, cum saccharo coquit ad mellis spissitudinem. In cofectione mannę Galeno tributa, mannam succo rosarum sufficienti coquit igni blando ad sufficientem coctionem teromatim in aqua rosarū, & compositione sequēti, coquit eandem cum saccharo ad mellis consistentiam.

Emplastra coquimus dum manus tactu non inquinant adhæsit tenaci.

Coctū mel cum aqua, vino, alijs in antidotos & alia composita, tunc est quando marmorī propemodum nihil adhæret.

Coctionis & triturę ratio prope est eadem in medicamentis, vt scilicet quantam hęc trituram viribus integris ferunt, tantam quoque & coctionem. Quę enim magna, crassa, lenta, sicca, dura, densa, neruosa, membranosa, virtutem firmam, & valenter ac penitus mistam sortita longiorē sustinent coctionem ob id prima vasi coquenda immittuntur: qualia sunt metallica, terrea, styptica, quatenus styptica sunt (rosę enim, absinthii, rha barbarū, aloe, myrobalani, agaricus, amaram quoq; qualitatem in superficie habet, & eam purgatoriam, ac facillè resolubilem, ob id minus coquēda quàm styptica substantia postulat) radices ob id prope omnes, quia terreę magis, incisę aut confractę, vt aristolochia, cucumer agrestis, hermodactylus, polypodium, &c. etiam post coctionem terendę, vt promptius cribrentur in diafatyrio, Mes.

Sic rha barbarum quando astringere consilium est, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: si verò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius infundenda.

Mes.

Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinor ne cum admodum sit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præsertim cum iam vetustate amaricat, cum verò recens est humiditatem excrementosam nacta cum alijs radicibus initio coquitur, vt in syr. hysopi, ziziphorū, glycyrrhizę, & thoracis alijs.

Acria quoque diu coqui possunt si eorum acrimoniam obtundi volumus, nisi virtutem imbecillam, & facile resolubilem sint sortita.

Colocynthis centaurium paruum cum floribus, & semine plenam coctionē tolerāt.

Quę contra sunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutē imbecillam, superficialiam, male permistam sortita parum diu coquēda sunt, ob id postrema sunt percoctis prope alijs iniicienda, qualia sunt rosę & violę recētes. Siccę enim & harum succus magis coqui possunt. Gingidium elixationē diuturnam nō sustinet Gal.

Mes.

c iiij

lib. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione sunt cōtenti: Daucus autem ad esum diutius elixandus quān pastinaca.

Paulus li. 7. cap. 20 Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus facienda insolantur. Si autem flores valida sint odoris gratia, ut rosa, chamæmelum, quæ pluribus diebus cōstet, insolatu tenuius, & vtilius oleū euadit. Qui verò flores sunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu insolantur quia eorum virtus prompte vanescit, ut lilium, violæ.

Mefues. Parum diu integris viribus coqui possunt epithymū, flores stœchados arabicæ, diutius folia.

Quæ verò has qualitates adhuc insigniores habent, coctionem nullam sustinent: sed sublatis ab igni alijs miscentur, vel adhuc calentibus quando firmiora sunt: vel iam refrigeratis plurimum quando ne vis eius tenuis & lubrica calore solata in aere exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodū iuuantur, Mefuæ: tamē cafsia, manna, Tamar Indi interdū ab eo coquuntur, sed parū, nec adeo ut vis eorū lubrica perdatur.

Mef. Quæ in horū sunt medio coctionē tolerant mediocrem, ut absinthium, asarum, agaricus, coccum gnidium, fumaris, senna, squilla, iris, hyssopus, thymus, turbit, semina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli.

Mef. Rha barbarum exquisitum multam satis coctionem & trituram sustinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio est vehemens, & eius virtutem resoluit.

Ibidem. Tamar Indi coctionem ferunt mediocrem, multa enim vires eis omnes adimit. Ob id ipsi & cafsia liquore idoneo soluta, colata melli aut saccharo ad humoris cōsumptionem cocto adduntur, & ad iustam consistentiam percoquuntur, igni ablatis & parū refrigeratis pulueres miscentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, ut dixi, concisæ vel confractæ, quibus coqui cœptis semina sunt iniicienda, exceptis seminibus cucumeris, cucurbitæ, melonum, citreoli, substantiam tenuiorem vreticam sortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Post hæc herbæ siccæ parum concisæ, aut si crassiores sunt confractæ, deinde virentes, incisæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agrestis, quam endiuia vocant.

Deinde fructus exollati, & semine purgati, excorticati & (si magni sint) incisi, ut pruna, ficus, myxa, zizypha, vuæ passæ.

Postremi flores, epithymum, stœchas: sed chamæmelum licet tenuis sit essentia, quia tamē fortiter mistam habet facultatem, longule coqui potest, ut schœnuanthos si haberi potest heltochrysum, stœchas, citrea vulgo dictum.

Succi quoque siccati, liquores, gūmi, resinæ, manna, cafsia, liquore aliquo soluta, sub finem iniiciuntur. Liquores enim vino vel aceto soluti, colati, cocti, ad humoris additi consumptionem alijs extra ignem miscentur rudicula semper moti.

Moschus, ambra, caphura, lapides pretiosi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depositis, alijs & iam tepentibus iniiciuntur.

Rosæ autem, rha barbarum, aloë, agaricus, myrobalani, si purgatorium vis medicamentum parum diu, ut dixi coquenda. Nam vim eorum purgatricē superficiariam, parum firmiter mistam ab his corporibus raris coctio multa facilè dissipat. Si verò astringens tandem foras eliciatur.

Mefues. Violæ etiā parum coquendæ, quando purgare lubricando consilium est: si attrahendo multū, ut facultas ea in ipsarū ceu centro posita foras trahatur, coctionis vehemētia.

Scammonium si in pomo est præcoctum, absoluta coctione iniicitur: si crudum est, crassius tritum miscetur in media coctione: non autem tenuius, ne etiam vis eius purgatrix exhalet. id quod & accidit coctione vel vnica, sed longa, vel duplici, vel si medicamentum diu ante vsum seruandum est, vel si accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem si calorem sentit, in grumos coagulatur: qua re fit ut interdum in vna dosi alicuius medicamenti, plurimum sit scammonium, in alia minimum: sicque inæquale est medicamentum, ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ similem esse viribus coctionem dixi, recte accipiendum. Calor enim ab igne vehemēti, & tenuior quān ex attritu pistilli, mortarij, durorum terendorum: ob id etiam medicamentorum vires citius dissipat coctio quān tritura. Quapropter aromata teruntur quidem, quanquam minus quān alia: sed tamē quantum teri

est necesse, non coquantur autem, sed reliquis iam percoctis, & ab igni depositis, vt dixi miscentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vsu fuerunt, vel siccis & solidis nobis vsu frequentissimis, vt cinamomum, agalochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui sustinet, vires tamē nullas coctū tradit maiores quā crudum, sic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moschus non coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam cōsumptionem, postea residendo, & albuminibus sæpe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in syrups frequenter obseruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtrique antidoto, Alcanzi, catholico, diasatyrio vtrique.

Ad coctionem multis sæpe alijs medicamenta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, afflamus, vrimus, infundimus.

Quædam alijs iuncta illorum coctionem accelerant: sic vrticę, radices carnibus incoctę eas coqui celerius iuuant: vt contra nymphææ radix incocta pisif, ea ad vnum olla velut ei aculatur.

Ichthiocolla cū calce viua cito cocta mox dissoluitur, sed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DESPVMATIO est spumæ detractio, cuius materia hoc loco est non solum succus quidam lentus includēs flatum, vt Galeno in Aphorismis docetur, sed fordes omnis leuior à calore ignis exputata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Despumamus autem nūc simplicia, vt succos, saccharum, mel: nunc composita, vt apozemata, syrups.

D

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro varijs medici scopis despumatur. Nam per se coctum mox immodice efferuescit, & derepente exundat & flammis conceptis incendij periculum affert. Adhęc cum sit dulcissimum, euaderet amarū si per se coqueretur donec despumatatum esset.

Mel humore æquali hodie quibusdam despumatur, alijs duplo. Spuma autē interea dum igni lento coquitur, cochleari pertuso deraditur. Adhęc cum ad dimidias est coctum, & multum feruet, adduntur albumina singulis libris singula. Deinde calidum colatur, post percoquitur per se, aut cum condiendis & incoquendis medicamētis, spuma quoque tunc siqua æmicat curiose detracta, si per se seruandum est. Vel in rem præsentem paratur ad pulueres cōprehendendos, qualia sunt antidota omnia melle excepta opiata & sine opio. Si purius est mel, sufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod si purissimum est, nec despumandum, nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum sit crudum & impurum, multam reddit spumā, ita vt despumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pōdus duplum ei quod cōpositio exigit initio tibi immittendū, si cū alijs despumandū incoquis: sin minus despumato vtendum. Finis despumationis quibusdam est tēpus horarum circiter duarū cum igni lento. Alijs rectius cum spumare desinit, alijs donec aqua erit consumpta (quæ res bullis cognoscitur) & mel idoneum lentorem acquisiuerit.

Non autem probo cum Seruitore mellis libram vnam coqui in aquæ libris decem, continenter despumando, & aqua hac prope cōsumpta libras alias quinque addi, & his prope consumptis alias quinque. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vanescere est necesse etiam si aqua adfit largior.

Sæpe autem mel per se despumatur & purgatur, cum tam lōgam nō sustinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquendo despumaretur. Interdum cum his despumatur cum scilicet multam coctionem viribus integris sustinere possunt, vt in diacydonio mel coquitur cum succo cydoniorum, & coquendo frequēter despumatur, & alijs passim. Frequentius tamen per se (vt dixi) despumatatum miscetur cōditis, syrups, antidotis: rarius crudum, præsertim nostras. Quod autem albū Gallia Narbonēsis thymo passim luxurians mittit, est præstātissimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries vtrouique consentiant.

De saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiā Dioscoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigricans in triplo humore despumatur, cum ad dimidias est coctum, & valde feruet, addūtur albumina singulis libris singula, colatur ca-

DE MISTA MEDICAM. SIMPL.

lidum post percoquitur studiose: interim etiam despumando, si spuma aliqua appareat. Si autē purius est satis est dupla aut equalis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albumina si purissimum, nec despumandum, nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in syrupos, apozemata, electaria, quædã igni despumantur, residendo clarescunt, & in colo læneo terreum excrementum relinquunt, interim verò etiam additis albuminibus, & melle aut saccharo purgatur, quoties in syrupos, vel apozemata coquantur, vt in syr. bizantino, & alijs, & in elec. psyllij. Qui verò succi in emplastra recipiuntur, vel sole vel igni post mitionem siccantur, non despumantur.

Liquores verò solum colo purgatur post dissolutionem, non etiã despumantur, tantum abest vt clarificentur. Idem de metallicis & animalium partibus constitue.

Quod si simplicia omnia sunt pura aut purgata, satis est horũ decocta per colum læneum aut telalaneum: sed modice densum semel aut bis trãsmittere sine vlla expressione, colo, si opus est, mutato: deinde ipsum immitte in saccharum, si impurum erat clarificatum. Si autem purũ est, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris: seu decoctum est, seu succus, seu aliud vnciã tantum circiter duẽ: aut si succi sunt glutinosi, etiam trẽs & quatuor in sacchari libra super sint. Si succi acidi, percocto iam saccharo prope toti inuoluuntur, vt dicemus initio syruporum.

DE CLARIFICATIONE.

CLARIFICATIONIS obiter in despumatione memini. De ipsa autẽ nũc pauca mihi sunt dicenda quod hæc rerũ liquidarum decoctis debeatur expurgãdis, vti & despumatio & colatio, vt forde crassiori purgata, sint gratiora palato, & in corpus facilius distribuuntur & salubrius. Clarificantur autem quædam per se, dum quod fœculentum est subsidet: vt succus rosarum, limonum, cydoniorum, citrorũ, ribes, oxyacãthæ, granatorum, siue mox reponantur loco frigido, siue in officina aliquandiu seruentur. Quædam interueniente coctione à sole, vel igni, vt succus pomorũ dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quiescere permittitur, donec clarescat: vt syrupus de pomis Mesue fiat. sic succus acidus citri ad partis terciæ cõsumptionem coctus & colatus quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorũ ad partis terciæ consumptionẽ coctus, biduũ quiescere sinitur, vsque dum clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorũ. Tamẽ acidi succi hodie in syrupos aliter, vt dixi, & in syrups dicturus sum, recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnum cogat, & separet heterogenea: quomodo vrinẽ in nobis cõceptẽ coqui turbide si reddatur, postea tenuatur, & clarescunt, subsidente crasso.

C

Cum verò calor ignis sordes in succis exquisitæ separare non possit, vt noster calor natius aliena coctione perfecta segregat, cùmque meruimus ne coctione tam longa succorum facultates corrumpantur. Satius putauerunt medici cõceptam ab igni sordium secretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nũc quiete succi post coctionem, vt nuper dixi, nunc aceto simul incocto: nunc agitatis diu albuminibus, vt interim despumationem omittam & colationem à nobis adhiberi solitas ad perfectiorem succorum, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione quẽ fit per se & post coctionem residente, satis est dictũ. de ea quẽ fit per acetum & albumina iam nobis dicendum est.

Decocta & syrups si acetum recipiant per se, vi aceti non nihil purgantur: melius autem si etiam albumina accedant, etiam si post colaturam acetum recipiãt, quando nihilominus continẽter est despumãdum, quod acetum etiam ex purgato iam decocto spumas & spurcitiam quandam iaculetur.

Oui albumen ex aqua frigida scopulis agita, donec in spumam abeat, quã particulatim syrupo, vel alteri decocto feruenti inspergas: & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inspergas: id fac donec erit syrups clarior. Alij vbi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiorẽ minus prompte & parciore spuma elicitur) albumina singulis libris singula, sed etiam pluribus pauciora iniiciunt, scopulis agitãt, vt spumescat, saccharum in particulas contractum cõiiciunt, recoquant: vbi spuma subsedit, igni auferretur, calidum, si crassum est & vix colabile, colatur. si facile colatur, sed turbidum, tepidum vel frigidum colatur, per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clauis

Nicolaus
in syr. ro-
fato.

quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter quater si non satis claruerit: si ne sic quidem albumē separatim in aqua agitatum, scopulis inspergitur decocto igni red-
dito, spuma illa vsta, alia insicitur, idque toties donec bullę clarum satis produunt. Tunc colatur quoties est necesse.

Cribrationi colatio, vt ante dixi est persimilis: sed illa fere siccorum est, hæc humi-
dorum. Illa corpora grandiora foraminibus cribrorū non transmittit, hæc sordem hu-
more crassiore transitu prohibet.

Eius differentię ex eo sumuntur, quod quædam calidissima colantur, quædam fri-
gida, quædam tepida. Item quod quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egēt. Item
quædam colis lineis, alia cannabinis, alia laneis, alia telalaneis, alia setaceis & stami-
neis, vt vocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia densis, alia bis ter colanda donec
nobis propositam perspicuitatem sint assequuta, vt in syrupis, ex succis fructuum & her-
barum, & ex decoctis leges.

Quæ crassa sunt aut lenta calidissima sunt colanda, & humore ampliore vel tum di-
luenda sunt, vel initio coquēda, vt facilius transmeent. Colo eadem raro & detrito prō-
prius colantur, non tamen purius, sed frequens colatio coli densitatem supplet, ac rari-
tatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Tenuia vt succus limonum, citri, semifrigida, colo denso, & nouo colari possunt. aut
si tribus colis çavis purgare, summum sit flamineū, medium pāneum: sed vetus, infimum
panneum & nouum, vel aliter densum.

Mesues

Sacchari libra si aquæ tantum vncijs octo sit soluta, cocta, clarificata, panno rariore
colanda est.

Colis tribus vsi sunt maiores nostri, summo, minimo, & rarissimo, infimo, maximo &
densissimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, situ, vt tamē ab vtroque digito-
rum 4. interuallo distaret.

Magnitudinis autem & texture horum ratio erat, vt primum sordes tantum crassas
transitu prohiberet, secundum etiam mediocres, tertium etiam tenuissimas, vt scilicet
quod ab hoc transmittebatur esset illime, & sordis omnis expers. Si verò solo raro vsi
fuisent, colata fuissent impura & nõ colatis similia. vt si per linteū colas aliquod deco-
ctū, si solo denso id à crassis sordibus statim obstructū alijs viā negasset, ob id vel mutā-
dum, vel sæpe abluendum fuisset. Quod si vnico voluissent vti medio, rationabilis &
felicius vsi fuissent. Minimū verò primū, quia in eo humor incipit latius spargi versus
panni ambitum, vt vides non in laneis tantum, sed etiam lineis. Gutta enim medio in-
fusa se in vicina spargit. Ex omnibus autē partibus quas imbuat, defluit, ita vt in secun-
dum influat latius, quàm in primo humor contentus cernitur. Secundum item latius im-
buatur quàm quibus partibus humorē à primo excipit, & pluribus partibus stillat in in-
fimum quàm sit contactū à defluente ex primo humore. Male igitur primū statuas ma-
ximum, quāquam ex hoc nullum sequetur incommodum aliud, quàm quod ociosa est hæc
capacitas: Satis enim est si capiēdo humori sit satis: quantū intelligi volo dum minimū
requiro. Non enim minimum absolute volo, sed alijs duobus angustius: si verò infimum
sit minimū, multus humor ab hoc non colatus prope ipsius oras in vas subiectū defluet.

Nūc vnico vtimur colo magnitudine & texture mediocri, sed eius actionē ante iuu-
mus clarificatione per albumina omnē spurcitiē cogēte, adiunāte id frigidō. Quæ enim
clariora volumus, frigida colamus: aut si talia non permeant, tepida. quæ si semel colata
non sunt pura satis, iterū & tertio colamus, & rectius colum aut lauamus aut mutamus.
Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat: si autem tardius transfluat ob de-
cocti crassitiē aut lentorē, vel calidius colamus, vel per colum rarius, vel si cōpositi na-
tura patitur, liquidius aliquid & tenuius miscemus, vt dum cremori hordei colādo, aut
pisorum, aut fabarum, aut similibus decoctum ipsum affundimus. In tarda autem hac
colatura, caue, rudicula vel digitis fundum coli scalpas, vt colationē celeres. Sic enim
turbidum erit colatū: sed vt dixi muta colum aut laua, aut humorē redde liquidiorē,
vel igni, vel misto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionem quædam, vt lac recens multum, vt pilos &
sordes alias foris illapas separemus, quem vsum rusticis, & pastoribus præstat interdum
aparine. Sic hodie vinū cū saccharo & cinamomo per colā lanea oblonga pyramidis fi-
gura (quæ caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omni-
nō clarum erit. idque hippocraticum quoque vocamus, tanquam inuentore Hippocra-
te dignum.

DE MEDICAM. SIMPL.

Aliter etiã cum melle, & ceteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo perfimili gelatinam quam vocant colamus, vt ante à nobis est scriptum.

Quædam his citius clarificandis miscentur, vt si vni quartæ vini albi duos lactis digitos misceas ante colaturam, ipsum mox clarissimum reddunt.

Aliter quoque res turbide colantur aut miste: sic in Aegypto aquã Nili turbidã vasis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clarissimum est per vasis poros, aut etiam teneram & mollem substantiam perfluat. Parrhisij autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, vasis figulinis coctis probe & filicis præsertim, aliquandiu in cella vinaria deponunt, vt refrigeretur, & simul residendo sordem terreã in fundum deponat.

Aquam quoq; turbidam colabis per arenas puras vasi immixtas inferne pertuso, foraminibus exiguis aquæ peruijs inuijs arenæ.

Vinum quoque aqua mistum per cissimbium, id est, vas hederaceum tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, vt sæpe fumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

AROMATIZATIO nobis vocatur cõditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animale simul & vitalem & cor ipsum recreãtis gratiam, adhibita mistis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moscho, ambra, caphura.

Zingibere, cinamomo, macis, croco, calamo aromatico, spica, piperis albo, longo, nigro, caryophyllis, mastiche, xylaloe, cortice citri, fantalis, vel cõpositis, vt Gallia aromatica, Gallia sebellina.

Mesius aromatizat moscho diafatyrium, aqua rosarum soluto, & alijs misto electarium, sarbotens, diafatyrium, secundum aromaticum, rosatum stomachicum.

Syrupum ex corticibus citri, cydonia condita. Citra autem condita, moscho & ambra aromatizat.

Caphura autè syrupum acidum de pomis, Trochisco Gallie Sebellinæ, moscho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizat speciebus, vt zingibere, croco, cinamomo, macis, & similibus.

Nodus ex pannò lineo raro, continens croci, cinamomi, calami aromatici, spicæ, zingiberis, piperis nigri & logi ana drachmã vnã & dimidiã syrupo stœchados immititur, & suspensus manet ad condiendum, seu aromatizandum, sic miua aromatica nodulo aromatum pleno in ipsa suspenso & sæpe cõfricato, vt ante in cõfricatione diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur gallia aromatica.

Conditum citri gallia, moscho, croco, mastiche.

Conditum buglosi, moscho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compositus fantalis, cinamomo, xylaloe, cortice citri.

Sic alia multa præter consistentiæ & saporis gratiã, odoris quoque iucunditatẽ, sed etiã coloris, de quo mox, requirunt. De quibus abunde à nobis scriptũ est in methodo medicamẽta cõponendi, dum hæc rationem in cõpositis habere docebamus, interdum sine qua medicamenti actio non fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex syrupis & aquis destillatis hodie misceri solitos, apozemata, cinamomo, & fantalis aromatizamus, immixtis colo horũ drachmis circiter duabus in humoris libras singulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici scopo. Et vinũ aromatites, & quod hipporaticũ vocant, & alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

COLORATIO quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis & iucunditatem, & terrorem auferendum, & causas alias, quod etiam libro

2. methodi medicamẽta cõponendi docuimus. Sinopidẽ aliqui, alij ochram

cerato Galeni dia euphorbiu miscuerunt, vt hoc colore fucatum, ceratum,

vnde cõponitur, lateret. Misceri potest floris salis aliquid, aut simile quod

Gal. li. 6.
methodi.
Idẽ ibidẽ

colorem eius mutet, neque vim eius minuat. Quæ Galeni verba diligenter sunt obser-

uāda, ne scilicet coloris mutādi ratio vires nouas medicamēto acquirat, aut priores au-
geat, vel diminuat, siue colorē mutare libet noua re mista, vt in oxycroceo, siue vno ali-
quo simplici aliter atque aliter praeprato, vt ceratum Galeni ex: arugine cruda viride
est ac terrens aegros ex eadem vsta est melinum, vt Galenus docet lib. i. c. ph. g.

Sic ex cerusa cruda emplastrū est albū, ex ochra pallidū, ex iisdem probe vltis rubrū.

Solus quoque motus colorem quāsitum saepe medicamento acquirat, vt ex lithargy-
ro nutritum longo pistilli attritu fit albius.

Penidia quo diutius rudicula, & manibus tractantur eō albiora euadūt, etiā si ex vi-
li & impuro saccharo fiant: sic pilulae albæ, diaris simplex, diatragacanthum frigidum,
sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu cōmiscendo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad succorum in syrups comprehensionē, baculo diu versandum, vt al-
bescat, & alia multa simili agitato albescunt, forte quod aer multus in commiscendo re-
ceptus alborem conciliat.

Sic album rasis vnguētum & citrinū, & emplastra diachylon, & ceratum Galeni re-
frigerans albū, de cerusa, gratia dei multū diuque subigēdo, trahēdo albescunt, & oxy-
croceum pallefcit.

Oesypos quanuis niger est, multa agitatione albū facit emplastrum, vt glutinosa alia:

DE EXCEPTIONE.

Excipiuntur & comprehenduntur colliganturque, seu vt vulgo loquuntur incorpo-
rantur medicamenta humore aliquo ad saporis gratiam, diurnitatem, virium conser-
uationem, fermentationem, medicamenti constituendi formam, vsum dexteriores.

Elegma ad asthma melle excipitur, vt sit suauis & vsui aptius.

Elegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria prope omnia, praesertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca sac-
charo humore aliquo soluto pulueres succo cucumeris agrestis cōprehenduntur, in hie-
ra Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, succo absinthij, solani, foliorū citri, brassicae, apij,
intybi, pilulae aureae mucagine tragacanthi, coctie rasis, & Mesue succo absinthij.

Pilularum hermetis species ladano excipiuntur cum pistillo calido.

Trochisci galliae moschatae comprehenduntur mucagine, tragacanthi in aqua rosa-
rum soluti, vel ambra oleo balanino soluta.

Mel quo solutiu excipiuntur vino quā aqua potius coquēdum & despumandum,
nisi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipsius, vt sic dicam, incorporationis in electarijs Mesuae antidotisq; a-
lijs & ceratis, & emplastris tam sunt multa, vt nemo desiderare possit: nec plura descri-
bere libuit, ne oratione proluxa displicerem.

DE FORMATIONE.

RDINE rerum gerendarum succedit medicamentorū cōprehensionem ipsa
eorum formatio cuique composito sua cum scilicet vnumquodq; formam

O habet idoneā, quae in quibusdam a consistentia differre non videtur, vt in
conditis, sapis, syrups, eclegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis,
trochiscis, vnguētis, ceratis, emplastris. Forma ipsius cōpositi est consisten-

tia liquidior, crassior, mediocris. Sed in multis praesertim siccis, praeter hanc consisten-
tiae formā alia quaedam nostris manibus, aut alia re apprimitur, vt saccharū in vasa dum
recens coctum est coniectum, illorum formam pyramidis, scilicet ac metē cuiusdam re-
tinet, & quae ex saccharo imagines formantur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id
terminum alienum facile induente dum refrigeratū coiuuē dūro, ob id formam tunc as-
sumptā pertinacius retinente: sic electaria solida in tessellas, nūc rhomboides, nūc qua-
dratas, nūc quadrangulas: sed altera parte longiores, quales manus Christi vulgō dicun-
tur, nūc triangulas: sic pilulas fingimus orobeas, id est, magnitudine & figura orobi, vel
ciceris, scilicet orobei, non arietini qd̄ inaequale cū sit & acuminatū, figurā habet pilulis Lib. 7
ineptā, sic & κόκκια. i. granula, seu pilulas paruas (vnde vt dicemus lib. 3. pilulae coccia ra-
fi, & vulgo dictae videntur) granorū. i. paruorum magnitudine & forma fingit Paulus. Nicolaus

Trochisci quoq; cōplanantur, & in medio cauātur, & fere postea sigillo aliquo pressi Alexādrī-
notātur. Quae de re mox quoq; dicturi sumus, vnde & a forma hac, vt pilulae a parue pilei nus in gal
effigie nomē sibi adoptauerūt, & pter id alia quoq;, nā cyclisci. i. parui circuli, & artificis lia mo-
i. pastilli, seu parui panes etiā Græcis appellantur. Sūt enim velut circuli, hoc est, super-
schata.

f

DE MISTA MEDIC. SIMPL.

ficies planæ vna circumferentia à centro æqui distante conclusæ, nō autem spherica sunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplastra formamus in offas, quæ apud Galenum *μαγδαλίαι* vocantur (vnde vulgo corruptum puto vocabulum magdaleones) hoc est, cylindraceæ quædã figuræ.

Quædam trahendo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quamlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibusdam quoque trahuntur emplastra, diachylon, gratia dei, sed post in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoque (vt vocant) seu figilli alicuius impressio, inter præparationis differentias numeranda est. Quæ quanuis haud ita magnarum virium esse videatur, vt cum ex pilulari forma per sigillum ligneum fingis trochiscos, tamen & per se veteribus magni momenti fuit, & per accidens sigillatio. Per se quidem, cum terram Lemniam, sigillo Dianæ imaginem habenti notabant, à qua facultatem aliquam his trochiscis imprimi putabāt, vt & Nichepsos rex anulis insertum iaspidem viridem draconis radios habentis imagine scalpi volebat, quod tamē ceu vanum reiiciendum censet Galenus. Quanquã & illa Dianæ imago in sphragide lemnia, hoc est in sigillo, seu sigillata terra Lemni insulæ, etiã per accidens proderat, quod pastilli hac notati plane veri significabantur, non quo hodie modo omnes adulterinæ nostrates terræ sigillatæ. Idem ad me Constantinopoli sunt delati, characteribus varijs à Turca obfignati.

In pastillis quoque Theriacis, & medicamentis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, sed certifide, vel publica, vel principum apprimerentur, quod pannis laneis, & sericis gentes multæ etiam hodie factitāt. Non enim toties grãdi pecunia adulterata, & spuria pro veris reciperemus, aut saltē qui vendunt primis institoribus, & hi deinde alijs, chirographo, aut sacramēto aliquo cuique verendo vera se vendere affirmarēt. sed nostra opinor socordia illos efficit audēter furaces. Cum enim vera ignoremus, neque illa nouisse multum haftenus sit à nostris pharmacopolis laboratum facillè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephantico dedi, non multis ante mensibus trochiscorum theriacorum libras prope duas, quibus nō est mutatus magis quàm si terram sigillatam nostratē deuorasset. tamen qui vendidit affirmabat è mōte Pessulano allatos & veros. Quod tamen falsum illi ex Galeno probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grandi pecunia emimus, nullo tamen vt dixi successu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis nisi diligenter cauetur late patet, magna animaduersione coercenda.

DE REPOSITIONE.

REPOSITIO medicamentorum tam simplicium quàm compositorū in locum aliquem, tum communem, tum proprium ad conseruationem (de qua mox dicã) magni est momenti, & item quod quædam per se reponuntur, alia cum alijs ipsorum virtutem conseruantibus, vel etiã augentibus, aut saltem quam minimum fieri potest minui permittentibus. De hac generatim quædam diximus libro tertio methodi medicamenta componendi, sed hic paulo fufius dicendum.

Reponimus quæ seruari volumus, conseruationem verò nihil tam vitiat quàm putrefactio. Quam ambiens calor aut frigus, aut aer corruptior, aut excrementosa rei seruandæ humiditas, & calor inbecillus accerere solet, ob id quæ integra diu seruari volumus omnino siccamus, tum absupra ipsorum superflua humiditate, tum mistis siccantibus: sæpe etiam astringētibus. sic condita, sãpas, syrupos, antidota ex humidis præsertim tēperata, pilulas, trochiscos, & vnguenta quædã & cerata & emplastra igni, vel sole siccamus, misto his quæ sumuntur etiam melle, aut saccharo, aut vtroque remedio siccantes: aliquibus & acetum & sal profunt, alijs metallica, & terrea ob siccitatem putredini diu resistentia.

Ergo quæ reponenda sunt simplicia, & composita omnino quātum opus est sint sicca: sic & vinum seruendo in lacu, aut dolio humiditatē corruptionis sui, & feruoris au-

thorem si validum est, nec ea tam multa consumit. calorem externum vitamus fuga folis, & res ipsas in loca minus calida, aut etiam frigida seponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quae humida cogi possunt, ut aquis destillatis.

Calorem internum imbecillum fouemus, prohibita eius exhalatione, ob id quae seruamus omnia loculis clausis, & vasis obturatis reponimus, nisi valentissima sint, theriacces enim vas saepe detegi vult Galenus, ut expiret. Ad haec rha barbarum, ut viribus integris diutius seruetur, vel cera sola, vel cera cum terebinthina, aut melle albo circumlinat Mesues, vel psyllio, aut milio mergit. Agaricum idem cum zingibere, dauco, ligustico, polypodio querno seruat, ut eius actio vegetior reddatur.

Aloe seruat cum aromatibus aut bdellio, & alia similiter in Mesue simplicibus.

Cassia vero in fistula sua feliciter seruat, nec purganda ante vtendi tempus. Fistula autem in sabulo cellis vinarijs infusa, sicari praepropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius seruat quam emedullata, & melior ac salubrior euadit cum mastiche, galanga, & alijs stomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phiale succo rosarum, granatorum, limonum, cydoniorum, & similibus seruando destinatae habeant in fundo emissarium, ne inuertendo fuga olei superfusi succus turbetur, & fex cum tenui misceatur, & sic turbidum pro puro succum usurpes.

Crustra quae melli & medicamentis quibusdam tempore accrescit, integra & immota seruanda est, si vis pharmacum diu manere integrum & immutatum. Gal. lib. 2. alimentorum. Quae prouidentia succis praedictis, vino quoque & caeteris est communis. Diabasa stanneo vase reponi vult Heras lib. 8. co. ph. p. Galeni.

Medicamentum stomachicum vase corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vase ex ferro albo aut vitreo, aut siliceo seruat melius quam ligneo, aut terreo, nisi sit vitratum.

Vase vitreo vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vase non ligneo, ut hodie fit, sed pretioso reponit Galenus.

Oleum vase siliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probe diu seruat.

Pulueres cardiaci vase vitreo stricti oris, operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tiliaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & suis folliculis vtilius & innocentius interdum seruantur.

Liquida medicamenta seruentur denfiori materia, ut argentea, vitrea, cornea. Fictili etiam modo non rara, interdum & lignea, praesertim buxea.

Ocularia medicamenta & alia quae acetum, picem liquidam, cedriam recipiunt, aeneo vase seruanda.

Adipem & medullas vasis stanneis, seu ex plumbo albo reconde, haec Dios.

Herbae igitur siccantur & fasciculis aut manipulis colligatae.

Quae componendo cocta, aut aliter calfacta sunt, non nisi refrigerata sunt reponenda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7. c. ph. p. & similiter composita prope omnia Mesues.

Loco non vliginoso & madente reponantur medicamenta exceptis paucis, sed quod diu parte sicciore.

Quae reponuntur si praeterea feruere debent, vas non repleant, ut sit locus & spatium quo perspirent: sic vina dolijs non plenis reponuntur primo, sic coferuae in solatu coquenda, vasis non plenis coquuntur. sic theriacen vasis non plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc a suo calore coquetur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

A E C D E repositione sufficiant, in quibus tamen ob rei affinitatem conseruationis quoque, obiter coacti meminimus, sub qua & medicamentorum simplicium & compositorum durationis tempus comprehendimus. Ut enim non minor est virtus quam quaerere, parta tueri, Sic non satis est medicamenta probe delecta esse, sed ad conseruationem commode reposita esse, & quadiu integra conseruari possunt, sciendum est. Nam si mors etiam saxi numinibusque venit, omnia tam simplicia quam composita aliquando corrumpuntur. haec citius, illa tardius: idque vel ob peculiarem cuiusque naturam, vel aeris constitutionem, vel repositionis differentiam.

f ij

DE MEDICAM. SIMPL.

Herbæ quotannis sunt mutandæ, & flores, & quæ ex his destillantur aquæ, præsertim quæ vase duplici, aut vapore aquæ feruentis destillantur. Humidiores enim sunt quam quæ ignis flâma, & carbone etiâ per cinerē, scorię ferri puluerem, sabulum destillantur.

Aqua tamen vini quæ frequēti destillatione est purgata, diutius seruatur vase vitro cera obturato. Seruantur autem herbę siccate sacculis cānabinis rare textis ne putreât, neve puluerulentæ euadant.

Radices multę diutius seruari possunt, vt in delectu diximus lib. 1. vbi & de reliquorum quoque duratione quantum sufficit scripsimus. seruatur siccate per se aut cōditura ex saccharo, aut melle per se suspensę in aere libero si magnæ sint, in sacculis cannabinis si parue, fructus in melle conditi sic, vt se non tãgant, & loco frigido repositi annum seruantur recentibus simillimi.

Iidem & flores vasi inclusi aqua fluente tecti annum seruantur. Vinum musteum doli picato impositum, & eodem bene operculato sepultum dies 40. aqua fluente, vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni. Iidem cera inuoluti, farragini impositi, aut furfuri, diu seruantur recentibus similes.

Herbarum quoque folia citra siccationē sibi simillima diu seruantur inter papyri folia: sic tamen vt non premantur, præsertim quæ succulēta sunt. Nam hæc mox mucida & putria euadunt si præmantur.

Aloe etiam solario appensa tres quatuor annos viua, & germinās seruatur, & aizoon, & telephium ob succi crassi copiam.

Quin & cæpe, allij, scillæ, ari, dracontij, cotyledonis, fatyrij, & aliorum quorundam radix bulbosa, succo crasso lento plena diu seruatur citra vllā à nobis, aut aliunde siccationem manifestam.

Metallica & lapides vbi libet probe seruantur, si sordes & puluerem vitabis.

Composita autem medicamenta nobis hodie varie seruantur, nam condita humida, eiegmata, syrups electaria mollia vase vitro, vel siliceo, vel terra densiore potius quam stanneo plumbi vitium retinente seruanda. Electaria autem sicca arculis faginis, aut pyxidibus vitreis, vt pulueres & trochisci. Catapotia autē ferē aluta inuoluta, pyxide stannea includuntur. Olea, vnguenta, cerata liquida vitreis, lapideis, stanneis, emplastra verò in magdalias formata papyro vndique præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITURA.

DE CONDITURA nunc dicendum quòd ea sæpe coctio quædam est (de qua & præparationibus alijs ipsam coctionem sequētibz abundē diximus) & conditura conseruationi non parum confert. Conditura ferē est radicū, herbarū, caulicorū, aut germinū, florū, fructuum, seminum, interdum & corticum. Fit item ferē saccharo, vel melle, vel vtroque, interdum syrupis, iulepis, sale, aqua salsa, aceto, & alijs quæ siccando, & humiditatem superfluum absumendo, astringendoque à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferē ad conseruationem tutiorem, sæpe tantum ad saporis gratiam, sepe ad vtrunque, vt succus mororum in diamoro melle conditur. Possis que conditura generatim dicta etiam syrups, & antidota plurima, & pilulas & trochiscos comprehendere, quod hæc humore aliquo iucundo comprehenduntur, vt sint iucūdiora, & facilius sumi possint: sic rosæ violæ & flores alij melle, aut saccharo condiuntur, & fit mel rosarum, violatum, vt in cōditis Mesue diximus & lib. 3. dicemus.

Conditura fit humore hoc iucundo per totum corpus condiendum insperso, vt dum flores & fructus condimus, & corticem citri, & cucurbitæ, lactucæ, caules, & alia plurima: sic Myrobalani recentes condiuntur, aut humectatæ prius si erant sicciore, vt docuit in simplicibus & conditis Mesues, interdum tãquam crusta quadam saccharo integimus magis ad saporis gratiam quàm ad vires, vel augendas, vel conseruandas, vel minuendas: sic semen coriandri, papaueris albi, absinthij, marini, anisi, foeniculi, apij, & nucleos persicorum, strobilorum, pistaciorū, amygdalarum dulcium, & si libet amararum saccharo integimus, & cortices aranciorum, cinamomi.

Interdum condimus additis quibusdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Mesues scribit, & alia etiam composita: sed condiri tūc aromatizari potius significat, quãquam & ad saporis gratiam, id etiam fiat, vt in factura mox dicam.

Condienda si magna sunt, ferè in particulas secatur, vt condituram promptius ubique sentiant. sic cydonia, sic Persica, & radices magnæ secte condiuntur.

Tamè fistula cassiæ tenera conditur integra, & nux moschata cum cortice viridi, qualis nostrarum nucum integra conditur, & parua citrea, aratia, melones parui adhuc & teneri.

Quanto autè melle, saccharo, vel alia condiente materia sit opus, & quis modus condiendi, hoc est incrustadi, præsertim semina, & nucleos, leges libro tertio sectione prima.

Flores capparum nondum apertos intersperso sale condimus. nam si soli reponantur. Lib. 2. putrescunt. Eodem modo & in eisdem vsus flores geniste, & his odoratiores sparti flo- alim. res, quibus tamen post acetum affundimus quantum omnia tegere possit.

DE FARTURA.

FARTURA condituræ quædam differentia est: fit autè ferè dum cavitus quædam manifesta odoramentis, vel alijs scopo proposito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anseres, porcellos, & alia quædam herbis nostratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis alijs, interdum additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & sæpè etiam spatia inania inter carnem & cutem vi diducta.

Sic eliguntur radices eryngij & secte loco matricis (cor vocant) caryophyllo, & cinamomo humectatis farciuntur à Mesue.

Anserem exenteratū carnibus felis annosi, & herbis neruosis farcimus, vt inde eliquatus adeps sit medicamento fior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, vel stomachicum aromatibus, & alijs cephalicis, stomachicisque.

Præterea vt coqui carnes autum torrendas, caryophyllis, & frustulis cinamomi configunt ad odoris & saporis gratiam: sic nuces virides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices satyrj, ex secundo cicerum decocto ad iustam teneritudinē coctas caryophyllis, & cinamomi frustillis configimus, & cydonia in particulas condienda. Quæ res ad farturam, vel vna cum fartura ad aromatizationem reduci potest.

DE PUTREFACTIONE.

PUTREFACTIO coctioni simillima est, præsertim de qua nunc agimus, nõ enim de absoluta putrefactione, sed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putrescentium, vt fimi corticū facta, vt oleum in folliculis vlimi inuentum, phialæ forti impositum cum folliculis si operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem vigentem calenti, obruat. Deinde insoletur, & quod eius clarum supernabit trāsualetur, omnium vlcera remedium est præstantissimum.

Sic ex vino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autè vel insolatu, vel immisso aceto valētissimo in vinū, vel folijs, furculis & ramētis sorbi, vel parte acida citri immissa. Galenus lib. 2. alimēt. Sunt qui linguas lampetræ nostratis ea causa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amissa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri, vel cum Dioscoride cadmiæ partē vnā aceto acerrimo soluit Galenus, ac æstate media, seu diebus calidissimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat psoricum. Talis putrefactio in vsu est maximo chymistis.

Sic adeps vetustate putris Galeno expetitur ad emplastrum dia chalciteos, & oleum vetus ac ita semiputre, vnde & graueolentiam acquirit: sic vetustate putrefactū cafeum decocto pernæ salsæ, coquit Galenus ad tophos.

Quid quod vinum & succi reliqui dum ab humiditate excrementosa feruent, quodammodo putrent, & flores saccharati, aut melliti dum insolantur, & antidota melle addito dum feruent?

Acopa item ex semine abietis, & floribus populi dum menses plures macerado per- Lib. 4. fa. tuendæ.

f iij

DE MISTA. MEDICAM. SIMPL.

DE FRIXIONE ET ASSATIONE.

OCTIONI non modo affines sunt frixio & assatio, sed frequenter etiam vt in alimentis coctionis differentia, tamen quæ medicamentis adhibetur coquere raro videntur humiditatem crudam, aut excrementosam: sed magis absumere.

Frixio autē fere in sartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiam frixorium dicitur. Hæc autem in sartagine parata suæ qualitatis vehementiā deponunt. Gal. libr. 2. alim. in dracontio, assatio autem seu torrefactio super tegulam ignitam fit: vel in clibano, vel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui discrimine distat, & ambo à calore fiunt, simul tractanda duximus.

Semen melanthij frigitur Galeno contra catarrhos. semen agni frixum minus tētat caput eidem lib. 2. alimento.

Mef.
Ibidem.

Semen lini & nasturtij torrefiunt in eclegmate Phthysicorum, Mesuē.

Semen porri & nasturtij in E. nostro.

Cuminum pridie aceto maceratū siccatur, & frigitur in vase fictili bene cocto. Gal. in diospolitico lib. 4. sanis. tuendæ.

Coriandrum aceto infusum assatur passim, sic enim calorem eius in superficie vehementem extingui volunt, vt tātum refrigeret. Granatorū acini assantur in E. altero Mesuē, & semina vuæ, portulacæ, psyllij, plantaginis, althææ, anisi, marrubij, ad fluorem alui assantur. Gal.

Baccæ myrti, gallæ, in quinque aut sex partes contractæ, oleo hora vna infuse assantur ad capillum fluentem sistendum. Sic autem oleum astringens aut succus alius, si magis astringendum.

Myrobalani omnes succis astringentibus varijs maceratæ, linteo siccate assantur, sed antequam nigrescant, & vrantur eximēdæ, ne vires amittant. Si insigniter scilicet vrantur, vt cinesiant. Nam hæ & rha barbarum, assa coctis, vsta absis magis astringūt Mesuē.

Mef.

Balanus myreplica assando deponit partem humiditatis excrementosæ, & partē coquit, ob id assata delectoria tantum est, non amplius vomitoria.

Auellanæ assantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacantha, succinū, & gummi alia ad magnitudinē orobi contracta, cum opus est assantur donec albescant.

Amylum assatur in trochiscis terræ, sigillatæ, & trochiscis spodiatis secūdis, Mesuē.

Modus autem frigendi & assandi prædicta est huiusmodi. Sartagine, vel aliud vas ferreum vbi admodū calet, ac si opus est cædet ab igni tollitur. In hanc semina, fructus, radices & alia immittuntur, continenter rudicula ferrea versantur, ne vrantur. Sartago si opus est his exemptis recalescit, & quantum opus est assantur.

Quæ autem sunt magna, crassa, humida, glutinosa, diutius assanda, contraria minus, vt semen anisi, cymini, nasturtij. Semen verò lini & psyllij, quia humiditatem lentam satis multam sortitum est, paulo diutius assari sustinet.

Possunt quædam etiam in clibano aut super eius testudinem, aut sub cineribus assari & ea vel nuda, vel olla noua conclusa, & si mediocria sunt integra: si magna, cōfracta, quædam etiam maza intacta clibano assantur.

Scilla per assationem multi fit vsus Dioscoridi, quia per eam vel elixationē eius vehementia obtunditur Galeno. Quæ enim non assata sumitur, interaneis maxime noxia est Mesuē. Illa autem delecta, purgata farina, pinsita, aut (id sordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circūdatur in digiti crassitiē, sub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano assatur. Sunt qui in olla operculata in furnum demissa assant: sic enim celerius & clemētius purgat. Sic elleborus albus, & scammonium in maza pista, vel cydonio preparatur Diosc. & Galeno, vt ipsa & panis, & cydoniū moderatius purgent. In vas calefactum quoq; & ab igni depositum opium mox immittūt, vbi est liquatum, eximunt priusquam siccetur, & friabile fiat.

Acaciam nostratē fastitiā super prunas ignitas assat Bulcasis in seruitore. Est quādo vt alimenta sic medicamenta ex humore friguntur: nam castanæ sine humore, fabæ, pisa, carnes, fungi, cū humore, vt oleo, butyro. Sic myrobalani, flauæ, cepulæ nigre frigitur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarū dulciū in tryphera Persica & in simplicibus. Omnia probe trita friguntur in omphacio, vel succo myrti, & aceto, & siccantur in stomachico electario quodam Mesuē. Omnia in vino odoro frigantur, deinde in suc-

co cydoniorum in E. nostro Mes. Addit in sequenti, & feruefiant, vt intelligere possis, hæc fringenda super ignem semper mouendo, & confricando: non solum fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VSTIO assationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantum differant, assata enim largius vruntur, & infra modum vsta, tantum assantur. Vruntur plantarum partes ac animalium, & animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrēdorū scopi medicis sunt varij. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius possint, vt pili, lana succida, sericum, testē ostreorum, buccinorum, purpurarum, vngues asini, cornua caprarum & ceruorum, ossa, coria, & alia quæ ob terrosam & duram & crassam corporis consistentiam & concretionem densatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt essentiæ crassitiem deponant & tenuitatem, aliaque facultates igneum calorem sequentes induant. Id quod quauis omnibus vstis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo assumunt. Gal. lib. 4. & 9. simpl. in chalciti.

Ex quo patet vstione etiā facultates quasdam mitescere, vt ærugo, chalcitis, nisi, fori, chalcantum, melanteria fiunt moderatiora: quasdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ saporem acrem sequuntur.

Alia vruntur, vt vis quædam nostro proposito aliena, ex profundo in superficiem trahatur, postea lotionē separaretur: sic lapidem phrygium vstum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad dissimulanda simplicia. quibus constat medicamentum, sic ærugo vsta modice quidem: rufa facit emplastra immodice vero, nigra.

Cerusa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Ossa & testē vrendo primum nigricant, deinde albißima euadunt.

Quædam vruntur vt in aliam transcant speciem, vt vipera vsta transit in salem theriacum. cerusa vsta vt rubeat in sandyca, thus in fuliginē, sulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornaciatam, & pompholygem & spodium.

Vrendi modus non est omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per se vruntur, vt pili, lana succida, sericum, cornua, vngues, coria, irūdines, moracilla, galerita, & alia quædam auiculæ, cicadæ, scorpiones, vipere, lepores, & alia quædam pedestria. Hæc vero in olla noua operculo foraminulento tecta sunt vrenda carbonibus vel clibano, præsertim quæ prope cinefacta disperire possunt. Quæ vero post vstionem integra manent, vt ossa, vngues, cornua, testē ostreorum, lapides ad gypsum vel calcem coquendam & similia: hæc etiam viuus carbonibus obruta vel superposita, aut etiā flammæ luculentæ immissa, vti possunt: nisi quædam sint addēda, quæ vim eorum mutēt. Tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperas cum substratis quibusdam medicamentis Galenus vrebat ad salem theriacum: sic fistili nouo inclusa vel patellæ ferreæ, aut sartagini imposta vruntur, cerusa, chalcitis, nisi, fori, chalcantum, auripigmentum, sandaracha, plumbum.

Alia fistili crudo vruntur, donec id pereotum sit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chryfocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus ossium (crucibolum vocant) in fornace aurifabrorum, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymistarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quam olla vel noua vel cruda, vel patina excepta per se vruntur nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, vt ossa, cornua, testē ostreorum.

Alia materiam requirunt inflammabilem, vt sulfur, alumen aliquod, salem, hordeum, vt in plumbo vsto & alijs docuit Diosc. Vas item quo excepta vruntur si fragile est, vt vitreum, ex terra bellouaca & alia lapidea & silicea luto chymistarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim siccamus, quam igni committamus. Eodem luto vasi operculum sæpe agglutinamus, ne inter ipsa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapsuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autem id fit ex terra figulina aqua macerata cum stercore equino, & si vis pilis

DE MISTA MEDIC. SIMPL.

animalium multum diuque subacta, quod & lutum sapientiae vocant chymistae. Eius loco interdum est terra figulina sola, vel gypsum aqua solutum, vel farina albuminibus subacta.

Vas quoque chymistae operculant labris ipsius colli per fusionem coalescentibus, dum materiae sunt preciosae, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantum vitreis longo collo efficiunt, sigillumque hermetis vocant.

In alijs fictile apertum esse nihil nocet, si clibano vrenda sunt: si vero cineribus aut carbonibus obrueda, operculatur vas, ne aliena materia quod vrendum est, ut dixi, conspurcetur, vel ne materia ipsa exiliat, ut in sale & lapidibus quibusdam.

Operculum autem nunc solidum est, & integrum, nunc multis locis foratum, ut fuliginosi effluxus exhalat liberius, a quibus est cauendum, praesertim si a vipera, scorpionibus, aut similiter venenosis attolluntur, item si a metallicis.

Vrantur materiae carbonibus perustis, praesertim preciosae, & quae oculis sunt adhibendae, ut nihil fumidum habeant, ut Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel stibellis excitari interdum oportet, ut citius vstio absoluantur, ut Galenus in vstione lapidis phrygij iubet, lib. 4. c. ph. p.

Quaedam ad idoneam magis vstionem puluerantur, alia franguntur tantum in frustula magnitudinis nucis iuglandis, ut lithargyros, vel nucis auellanae, ut lateres in oleo philosophorum, & lapis phrygius, a Galeno in suo remedio oculari.

Alia etiam in sole aestiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priusquam vrantur, in c. ph. g.

Plantarum
partes.

Quae omnia his exemplis ex Dioscoride, Galeno, Mesue, & alijs fient notiora, folia oliuae syluestris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem vasis vsta, lota, ex aqua in sole siccata, albuginem oculi & panos potentius omni pompholyge delent Albucasi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliae plantarum vrantur relicto tamen foramine in operculo, ut fumus exhalet.

Abrotani, asphodeli, ari, arifari, dracontij vsti, cinis Galeno passim vsurpatur.

Brassica non transplantata, a terra expurgata, minutim concisa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbonibus, qui triti ollae alteri impositi, operculati, vrantur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rhabarbarum vsta valentius astringunt quam assata Mesuae.

Aloe quibusdam in olla noua super prunas vritur in diamoscho amaro, ut absumpta glutinosa substantia aluum ducere desinat, & magis roboret, ob quam causam etiam abluitur.

Fex vini siccata vritur igni, donec albescat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clausum, operculatum nocte igni vritur Bulcasi.

Thus vstum scribitur in Iside cephalica, lib. 4. c. ph. g.

Vstio thure fuligo qua ratione colligenda docet Diosc.

Aialia &
ipforum
partes.

Lepus viuus iugularis cum sanguine & pelle vasi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari possit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, vrantur Gal. lib. 11. simpl.

Aeschriion caneros viuos in patella æris rubri vsit donec in puluerem mollissimum redigi possent contra rabiem.

Gal. lib.
11. simpl.

Teste ostreorum, limacum, ouorum exclusis pullis, sericum, ossa, cornua, vngulae, vel prunis ipsis vel tegulae aut ollae imposita in clibano vel foco vrantur, donec albescant, & puluerabilia sint. Haec tamen non vrenda, nisi medicus iusserit, quia vires vstione mutant. Possunt enim tenuissime limari, aut radi, ut cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probe limata propinari, sericum similiter cardiacis miscendum sit crudum, minutim concisum, cum alijs pulueratum, vstum autem medicamentis materias consumpturis miscetur, ut diasenne Nicolai. Spongia bitumine vel eius penuria pice illita vritur lib. 11. simpl.

Gal. lib. 6
c. ph. p.

Lana succida largo vasi figulino lati oris imponitur, operculatur. gypso, vel glutina, vel terra figulari subacta cum aqua illinitur, vritur fornace, vel camino.

Scorpiones viui olla noua inclusi, & operculati maza vel luto circulata vrantur igni ex sarmentis vitium in clibano, ut eius pulueris grana sex cum syrupo radicum quinque potarum calculum frangant.

Sic vtuntur viperae & colubri, amborumque cinis ex oleo illitus serofulas liquefacit.

Metallica
& terrea.

Lithargyros chrystitis, grauis, pura a plumbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ superponitur, & ita follibus accenditur, ut conflagret, ubi refrigit, abstergitur insidens spurcicia, & reconditur, Alij ter aceto aut vino restinguentes rursus vrant, & reponunt.

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec translucida spectetur, & ferreae scoriae modo Diosc.
bullet, mox vino extinguatur aminæo, si ad emplastra paratur: aceto autem, si ad psoricum
medicamentum. Sunt qui sic vstum ex vinoque tritum, iterum crudo fictili torrent, donec
pumicosa videatur iterumque ex vino tritam vrit tertio, donec prorsus in cinerem rediga-
tur, nihil scabritiei retinens.

Plumbi laminae quam tenuissimæ, aut plumbi limatura & sulfur alternis vasi imponitur, Ibidem.
donec plenum sit, operculatur, sed relicto exili spiraculo succenditur, dum plumbum ardet
rude ferrea versabis donec totum perfecte in pulverem redigatur. dū eximes, obstrue nares
quod eius halitus sit noxius.

Stibium pinxita farina circumlitum, & carbonibus obrutum torretur, donec ipsa crusta Ibidem.
carbunculetur, exemptumque extinguatur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut veteri vi-
no, vel vritur carbonibus succēsis, efflatum quoad ardeat. Si enim paulo magis cremetur, sic
plumbum.

Cerusa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus, assidue versando vritur, donec cine-
reum colorem traxerit, vel patinis nouis super prunas trita vritur, & ferulacea rude moue-
tur, donec coloris sit sandarachæ: sandyxque tunc appellatur, refrigerata reponitur. sic tri-
ta chryfocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: si flaua est, macicot vul-
go dicitur.

Aes fit vstum ex clavis æreis solutarum nauium fictili crudo compositis super parso sul-
fure cum sale pari. Quibus vicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figulari crea-
ta circumlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos vrēdi alios docet Dios. Ibidem.

Aerugo fracta minutissime in fictili patina flagrantibus prunis superposita versatur, do-
nec mutata colorem cinereum concipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem
prorsus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus superposito vritur, donec bullas excitare desie-
rit, & perfecte inaruerit, si humidior est: si alia est, dum mutata in floridum colorem sangui-
neum aut miniatum contraxerit. Eximendo insidens spurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis
carbonibus, donec luteo colore pallefcatur. Sic misit, fori, chalcantum vruntur. chalcantum au-
tem vrendo suapte natura colorem rubescentem sortitur Dios. in æruginē.

Auripigmentū vritur testa noua viuis carbonibus subiectis assidue versando, donec igni
flagret, & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum re-
conditur. Sic vritur sandaraca, alumen.

Lapidem phrygium in particulas magnitudinis auellanae fractum vres in olla recenti lu-
to circumlita, testa operculo perforato vel in solo vertice, vel (quod melius est) in plurib⁹ par- Gal. lib. 4
tibus, vt fuliginosi fumosi que eorum quæ vruntur effluxus facile per ea efferantur, deinde c. ph. p.
perustis carbonibus perflatis vre, donec ignitus sit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus la-
pis vritur, & alij.

Sal vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditusque prunis, donec efferuescat vrir-
tur. Sic nitrum & spuma nitri, si inueniuntur vrēda sunt. Vitrum tritū interstrata picē vrir-
tur, & aqua frigidissima extinguatur. Auensol tamen friabile non fit. Alia plura ex Diosco-
ride, & alijs huc transcribi potuissent, nisi hæc etiam multa huic ætati omnia hæc negligē-
ti existimasset.

Vstionis terminus in quibusdam est, dum ignitum id abunde fuerit, vt in vstione triplici
lapis phrygij: in quibusdam dum nihil fumidum amplius expirat, nulla que fuligo præter-
ea emergit.

In alijs dum bullas edere desinet. In his quæ fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio.
In his quæ farina pinxita circumlinuntur aut luto, crustæ vstio.

DE EXTINCTIONE.

EXTINGVNTVR vel vsta vel solum ignita quædam non modo, vt empyreu-
ma ipsum dissipetur, sed etiam, vt in corpus vstione rarefactum vt quædam
humoris aut frigoris penetrat, vt ferrum candens aqua pilosellæ, vel alia astrin-
genti extinctum euadit solidissimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum succo mer-
curialis calido: sæpe extinctum, & tribulatum stanni puritatem, & soliditatem assequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguatur in se trahat. sic cadmiam vino ami-

DE MISTA MEDICAM. SIMPL.

næo ad emplastra aceto ad remedia pforica extinguit Diosc. sic Galenus lapidem phrygiūm extinguit primum butyro recenti, secundo vino falerno, vel alio fuluo, odoro, tertio melle Attico, ne medicamentum sit aridum, sed viscosi cuiusdā particeps. Gallæ ad sanguinis sup-
lib. 7. sim. pressionem carbonibus imposte, donec vndique candeāt aceto: aut vino austero extinguen-
dę sunt.

Stribium lacte mulieris marem enixæ extinguitur.

Limatura chalybis sæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid virium in se trahunt. Inter-
dum autem ignita humore extinguiimus, vt humoris naturā mutemus, vt dū lapides vel cir-
culi ferrei igniti lacte aliquoties extinguntur, vt serosam & mordacem eius substantiam
absumant, sitque tunc lac dysenterijs salubre.

Aqua chalybem vel aurū, ignitum sæpe extinguiimus, vt ipsa minus humectet, sed sit ter-
rea magis ablumpta tenuiori substantia.

Argentum viuum etiam si non sit ignitū, tamen & salua hominis ieiuni, & succo saluicę
aut limonum extingui dicitur, quod vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio recte di-
citur, cum his agitando mitescit.

DE SUFFIT V.

SUFFITVS seu euaporatio vi caloris excitata sæpe medicamentis adhibetur præ-
parandis & vtendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè re-
trahit si infernè adhibetur, vel sursum si narib⁹, suffitus plumarum perdicis, co-
rij veteris, vel aliorum tetra odore præditorum, naribus exceptus vterum sur-
sum ruentem deturbat. Suffitus radice & seminis pœonie, melanthij, styracis,
mastiches, rosarum, ad capitis affectus pituitosos. Iisdem vel alijs stuppe suffitæ capiti circū-
ponuntur.

Frontalia ex rosis, violis, flore nymphææ seminæ lactuce portulacæ, & similibus, vapore
aquæ rosarum verbenæ, bethonicæ, & similibus suffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata ventriculi ex bombace aromatis farto, vapore stomachico præterea suf-
fiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut folijs bechij super tegulam ignitam impositis, ad
tussim adhibetur.

Suffitus ex sulfure purgato & auripigmento vsto & loto, probe à practicis quibusdam
asthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Diosc.

DE PURGATIONE.

STIONI ordine optimo succedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniam
vstione acquisitā, vt & naturā tollat & vsta expurget, sed cū illa sit purgationis
V species, satius mihi visum est de purgatione prius agere, quod eius cognitio lu-
cem magnam sit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda
passiue, non actiue: seu quatenus purgantur non quatenus humores sibi fami-
liares ex corpore nostro trahunt.

Purgantur enim medicamenta sordibus, & aliena quauis materia per despumationem, cla-
rificationem, colationem, residentiam, coctionem, lauationem, excisionem, depellationē, &
modos alios post scribendos.

Radices erutæ radiculis circūcis, aliquoties abluuntur potius quàm abraduntur, dein-
de si magnę sint & matrice intus lignosa, parum contractis lignum id eximes, deinde sicca-
bis, & repones, sic radicē cichorij, apij, petroselinij, fœniculi purgamus, & eryngij, sesari, ca-
ri, dauci, pastinacę.

Est quando putre etiam aliquid excidendum est à radice iridis, enulę, bryonię, sigilli bea-
tæ mariæ, rha barbari.

Radice ari, dracuntij, asphodeli, satis est excisis radiculis lauasse, cum cortice constent
tenuissimo, vt & radix chelidonij parui, cotyledonis, satyrj.

Scylla cultello ex cypresso quibusdam desquamatur, in qua mirum est ferrum vitari, cum
pistillo ferreo teratur ad succum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ nisi aridis folijs, aut stipite lignoso, quanquam & ablui debeant, si terreno aut luto sordidæ sint, vt iussit Dioscorides.

Seminibus sæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina siliquis, cerealia glumis, bacce halicacaborum veficis, semina fructuum carne, semen ricini, vriticæ maris, castanea echino, semen papaueris hyoscyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionem. Quæ omnia iterum cortice tenui & interiore sæpè purgantur, vt post audies. Nux iuglans, & auellana & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, postremo pellicula & alia plurima similiter. Hic autem de tertia purgatione agendum, quod alia à vulgo fiant, & purgata hæc vendere consueuerint, & zeam, oryzam per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo seu pelle purgantur semina cnici, cucurbite, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt sole super sint medullæ, idque multis modis. Quidam enim hæc insolant deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricant, donec à medulla cortex separetur. Cribro tunc idoneo medullas transmittente, & cortices retinente cernunt. Alij etiã solis loco, igni leuiter frigunt, sed medullæ sic extractæ graueolent, & sunt ingrata sumentis, vt calfactũ oleum. Forficulis alij singula semina purgant quod operosum est, vt vnguibus & dentibus quod impurius est, qui modus hodie est cõsuetior. Sũt qui hæc sole siccata in magna quãtitate friant pistillo ligneo, cribro raro cernunt, iterum terunt & cernunt: si corticum particule simul transeunt, vñ eo euolant. Semen sesami purũ aqua modice salsa irrigatur, manibus cõfricatur, iterũ irrigatur, donec madefiat: extensum linteolo siccatur, modice assatur, sacco aspero immittitur, fricatur multum donec depelletur. cortices v̄eto aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidã iniectis cortices supernatantes deraduntur. Sic semina cucumeris, cucurbite, melonis, citreoli, ad olea ex his faciẽda excorticantur Mesue nõ autẽ ad vsus alios.

Amygdalæ, pistacia, strobili, nuces & similia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittunt. Item si in sartagine assentur igni, donec depellentur, sed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sũt qui recẽtes hos nucleos palea fru m̄ri obruunt, sicque cadit cortex. alij cultello malunt depellare, præfertim cum oleũ amygdalinum recens exprimendum est in potum colicorum, aut nephriticorum. Alij etiam non depellatas terunt & exprimunt oleum purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari possunt, affusa identidem aqua calida, pistillo ligneo batuũtur, siccantur, parum nisi ætas est ventilantur, perficcantur, reponuntur.

Est tamen quando corticis vsus est maior, vt in pisib & fabis, & alijs. Est quando solus expetitur, vt in rhœ, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinamomi & alijs corticib⁹ dictis lib. I. methodi medicamẽta componẽdi. Ricini semen echino insolato vel frixo per se aut Mesues. cõfricatu facile exilit, depellatur autẽ quomodo dictum est terendo, sed mitius ne ob multã humiditatẽ cohæreat. sic bacce lauri. Vel ex non excorticatis, sed per tritis oleũ extrahatur.

Colocynthis cortice & semine purgatur, solaque pulpa in vsu est medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus & foris purgantur.

Cassia corticibus & membranis ligneis exempta seminibus purgatur per cribrum setaceum rudicula vel cochleari, vel manu: sunt qui id efficiunt felicius cum vapore ex decocto aliquo medicato subeunte, interdum humore aliquo soluitur, vt in diamãna Mesue. Sic tamarindos purgamus sed hi fere humorem postulant, vt per cribrum transmitti possint, vt mãna humore calente soluta in cribro folia ilicis cui felicius insidet, & sordes alias dimittit.

Daçtlyli cultello intus & foris purgantur, vt abunde diximus lib. 3. methodi medicamẽta componendi.

Succi purgantur feruore, residendo, clarificando, colado, vt in syrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Gummi Arabicum, tragacãthum & similia trita negligẽter si sunt sicca, in vase vitreo aqua pura vel rosata mergẽ nocte vna, misce manu postridie donec liquefcat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vttere, vel siccatum repone. Diosc.

Galbanum etiam laudatissimum retinet aliquid adieci seminis, & ferulæ id ante vsum sic purgabis: In aquam feruentem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut sordes supernatantes concha detrahe.

Sic liquores alij humore idoneo soluti colando purgantur à feminibus stipitũ fragmentis & cæteris excrementis, quæ per negligentiam aut institorum malitiam ipsis accreuerunt.

Adipes, cerebella, sanguis & alia animalium partes medicamentose, qua ratione purgandæ sint, paulo post audies inter ea quæ pluribus præparationũ differentijs simul à nobis parantur.

LAVATIO purgationis, vt dixi, species fere fit ad sordium aliquarum separatio-
L nē, abufiue tamen etiam imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare
 Mesues, & alij vocāt. Lotionis vires ex Mesue repete. Lauātur aqua foris radices,
 herbe, fructus, semina, si luto, pulnere, vel re alia sunt contaminata, aqua ea toties mutata do-
 nec pura maneat, & sordes omnis ab his deterfa erit etiam si sint rosæ, viole, intyba & aliud
 cichorij genus, & adianta, postea autem siccantur pannis, vento, sole, igni, sed mitissimo: ne
 medicamenti vim dissipet. Hęc autem lotionis differentia omnibus consuetissima, quia par-
 uarum est virium si alteri mox dicendę conferas, pluribus ob id declaranda non est. Loto a-
 lia intus, & simul foris fit seu per totam rei lauandę substantiam.

Lauantur tota seu intus & foris plurima propter causas quatuor à Mesue lib. 1. scriptas,
 & alias quasdā hic scribendas, & paucis perstrictas lib. 3. methodi medicamenta cōponendi.

Vt autem humor omnem lauandi corporis partem quantumuis exiguam attingat, & la-
 uet ac purget aliqua substantia nostro proposito aliena, si id est durum aut lapidosum, ante
 lotionem est tenuissime puluerandum: si est cito liquabile, calcaciendum: si per se est liqui-
 dum, quale est lauabitur: ac etiam si per se in aqua, aut humore alio prompte dissiliat ac dis-
 soluat, vt bolus armenia, calx.

Quę igitur prompte liquantur, vt oleum, cera, pix, resina, modice calciant, & mox in-
 fundantur in vas magnum, oris lati, semiplenum aqua purissima, experte omnis odoris, co-
 loris, saporis, quę sensus percipere possit, quę ex sole vel igne tepeat. Tunc manibus multū
 diuque agitentur, ab agitando deinde quiescatur, donec id pingue totū quod lauas superna-
 tet. Id quod talibus promptum est ob innatam leuitatem, præterquam oleo nimium multa
 agitatione valentius cōfuso cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, similis af-
 fundatur idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec medicamentum in aqua illa depo-
 fuerit omnem illam vel substantiā, vel qualitatem nostro proposito alienam, seu quoad aqua
 nullam ex loto medicamento talem substantiam, vel qualitatem, vt colorem, odorem, sapo-
 rem, amplius recipiat, quā visu, olfactu, gustatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod subiectū, quod interim dū lauas luto obtu-
 raueris, aut vase inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abijcitur. Alij aquā pingui
 miscent in vase vtrunque habēte foramen angustū, operculandum digitis inter agitandū, dū
 vero per hōram resederit, aqua effunditur, noua infunditur, idque fit toties donec acri, & fla-
 ua olei humidate deterfa, oleum dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus est verberandum, ne adeo aquę misceatur, vt post ægre
 possit separari: sed ita verbera, vt dum quiescere paulisper permiseris, ipsum totum in natās
 detrahere possis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis alijs albis, aut frigi-
 dis est optimum & vsurpandum.

Dura autem & lapidosa, vt metallica, lapides, ossa, testæ, succi siccati, lachrymæ siccatae,
 antē læuissime sunt terenda, deinde aqua pura subinde mutanda, manibus vel rudicula a-
 gitentur, quoad nihil sordium medicamenti aquę innatet, maneatque aqua medicamenti
 qualitatum, vt coloris, odoris, saporis omnino expers. Non ante vero aqua est effundenda,
 quam lauandum corpus quiescendo in fundum vasis subsederit, quod metallicis, & terreis
 corporibus ob insitam grauitatem facile accidit, vt prædictis innatere, ob naturalem ipsorū
 leuitatem. Effunditur autem aqua per os vasis paulatim inclinati, ne motus vehemens cor-
 pus lotum aque iterum commisceat, & cum ea effundatur, satius enim est aquę prioris ali-
 quid remanere quam lauandum corpus effundi. In his autem vas in fundo pertusum in li-
 quabilibus prædictis vtile, dānatur quod ad id grauia hęc repant. quę si per foramen id va-
 cuare tentes, aut ipsum obstruunt, aut aqua penetrare habilior cum ipsis vacuabitur. Possis
 & per licia, pannea, philtia vocant, destillando aquam paulatim vacuare, præsertim dū cor-
 pus lauandum est preciosius. Nam sic nihil, aut minimū eius, cum aqua vacuatur, sed illa va-
 cuatur purior, & corporis lauandi substantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, cerusa, lithargyros, scoria plūbi, æs, ærugo, chalcitis, & congene-
 ria, cadmia, spodium, pompholyx, stibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidosa, ossa,
 os septæ, cornu cerui, capræ, yngula capræ, testæ ostreorum, & similia.

Cum vero dura illa teri antē mollissime debeant, quā lauentur, teri autem non possint
 citra vsionem ante, vt prius est dictum, sunt vrenda, quanquam horum multa citra vsionē
 teri possunt, vt cadmia præsertim lapidosa, chalcitis, chalcantum, cerusa, pompholyx.

Adde quod liquabilia prompte, & dura, & horum media, si humore medicamentofo lauantur, etiam per noctem, in illo resideant, vt plus virium eius in se trahant. interdum enim lauanda sunt ac potissimum in sole feruidissimo: præsertim si qua sicciora, tenuiora, albiora volumus. Lauantur enim non aqua fontana, & pura solum, sed marina, sulfurosa, bituminosa, vino, aceto, lacte, mucagine, succis plantarum, decoctis aromatum, vel aliorum medicamentorum etiam purgantium: vt ex Melue simplicibus patet: omni denique humore, sed quæ doctior medicus iusserit, ne sibi hanc deligendi humoris potestatem pharmacopœus arroget. Est enim quando calida humore aliquo calidiore vult intendere, vel remittere frigidiore: est quando vires alias mutare instituit.

Quæ verò est in colore solo medicamēti mutatio, esse possit in pharmacopœi arbitrio, modo vires nihil mutet. Vt si medicus imperauit, hoc vino aliquo austero abluendum, pharmacopœus autē velit albius, & elegātius reddere medicamentū, lauare id potest vino aliquo albiissimo, modo id sit, vt iubet medicus, austerrum. Odorem similiter deligere illi nō permitto, quod ea cui odor inest substantia, maiorum est virium: ad hæc quod odor additus vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multo minus saporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias insignes per humorem a se delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curiosè læuigata, lauantur ex aceto, vel marina, si vlcera sunt tumida, cū oris crasis & callosis attenuationem multam requirentibus: aqua autem, si humores in vlceribus affluentibus sint acres & mordaces: vino, si humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur *metallica, donec erunt pura, candida, perspicua.* Gal. in fine lib. p. 6. ph. g.

Quæ ex metallis ad punctos, neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruosis adhibentur, omnia esse elota oportet, si modo citra morsum sint siccatura. Cera quoq; & terebinthina, si his medicamentis miscenda est, sit elota, & multo magis reliquæ resinæ, si immittendæ sunt. Nam medicamentis omnibus quæ laueris, acris & mordens sanies eluitur & abstergitur.

Hæc in vniuersum de durorum, & mollium, & mediorum lotionibus sufficiant: nunc particu- latim de quibusdam agendum, primum plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloe optima, trita, creta, ex aqua fontana purissima dupla aut circiter, agitur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in vase lato stanneo, vel terreo, vel alio, testa sinatur horæ quarta parte, aut paulo diutius subsidere: tunc quod clarius supernatat, inclinato vase in aliud simile, sed minus per colum setaceum transfusetur: aut si puriorem, sed parciorem vis aloen lotam, licio aut filtro exoletur, aut diutius residere permittatur in vase præsertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, spina, aut cera obturata, per quæ quantum videris clarum sine effluat, ne scilicet inclinato vase turbari queat: aquam nouam affunde, subige, sine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenosa, & terrea tantum sæx superfit. Primam omnium præstantissimam per se insolatu sicca, alias omnes simul. Si autem hyems est, aut lota aloë in rem præsentem egetur, igni lento siccare potest.

Dum autem siccata iam aloë est ex vase ipso eximenda, calefiat vas parum, vt promptius ab eo aloë separetur, & imam eius partem, in quam quod crassius est subsedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri solet.

Quod si nondum pura & perlucens satis appareat, iterum teratur & lauetur, vt prius, idque si libet, tertio, quarto, fieri potest, si medicus iusserit. Nam toties lota aloë acrimoniam & vim purgatricem prope totam amittit & caloricam, licet in ea portio aloës tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, soluit minus. Hæc eius lotio magni æstimatione est, qualis dum faciem vini vltam, & calcem viuam lauas, dum subsedit, aqua hæc effusa siccat in cauterium omnium præstantissimum. Gal. lib. 7 meth.

Quæ lauandi ratio plane est ab alijs diuersa, in quibus aqua ipsa abijcitur: in hac lotionibus sola seruatur.

Aloen vero si laues, ter, quater, & dum resederit aqua abieceris, quod relinquetur amaritudinem quidem exuerit post aliquot lotiones, sed impura & fœculenta tantum aloës pars fuerit.

Si autem aloen læuissime pulueratam, & cretam aqua pluuiæ, tanquam magis aloen permeante ob tenuitatem, vel intybi, vel rosarum, vel alia simplici, aut composita imbuas, deinde insolatu aut igni sicces: idem secundo, tertio repetas, lotio non est nisi abusus loquentibus, sed verius, vt sic dicam, imbutio. In quo genere præparationis est, quæ à Mesue in simplicibus scribitur aloës macerato ex decocto aromatum, vel specierum hieræ picæ Galeni lotio enim non est, vt nec quæ *Albucasi* in Seruitore multiplex describitur, quia nullam ipsi

aloe aufert aut substantiam, aut qualitatem, sed suas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infusio maceratio & (vt sic dicam) imbutio. Quæ quibus & quâdo faciendâ sit, medici solius est instituere. Ob id hoc loco de his agendum fusiùs non putauit.

Nec sarcocolle, aut cancamum est lotio, dum ea trita lacte asinæ, vel capræ, vel potius mulieris recentissimo humectatur, non autem mergitur, ne lac ante acefcat quàm sicceatur, dein de insolatu mox sicceatur: idè opus quinquies repetitur: sed infusio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi, aut cumini in aceto maceratio recte cum Bulcasi, & alijs lotio vocetur, nisi vt dixi abusiue loqui se fateatur. Sed hæc de nominibus non de re disceptatio finienda est, ad remque propositam nobis redeundum. Cancamum tritum aqua fontis, cui aristolochia, & schoenanthū ana incocta fuerint, lauat pistillo semper agitando Pandectarius, quoad aqua clarescat, quod resedit coletur, & sicceatur. Tenuius sic euadit, & magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendam ipsius acrimoniam: nobis prætereunda, quia desideratur, & eius loco succus prunorum agrestiu, acrimonie expers substituitur, qui lauatur tamen aliorum succorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt sit anodyna magis. Nam valenter astringentia exasperant non leniunt, vt in remedijs ophthalmie docet Gal. lib. c. ph. p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut rosata macerant nocte vna, postridie mucaginem colant, & nisi mox vtenda sit, siccant ac reponunt pro lotaque vsurpant practici quidam.

Gal. titio lib. 4. c. ph. g. Lithargyros, chrysitis, aut eius desiderio argyritis, aut alia, modis multis abluendo albatur Dioscoridi lib. 5. Potest autè lauari, vt metallica cætera trita creta, ex aqua pura aliquoties mutata, tribuletur, resideat, aqua paulatim effusa noua indatur, vt ante dixi.

lib. 9. ad Almanso rem. Diosc. Cadmia lapidosa, vt sicceat magis Galeno lauatur per æstatem in sole pluribus diebus terendo in aceto acri, aut vino plane fuluo, & substantia perlucida quale in Gallia, Aurelianense & Belnensi, quod multo maxime siccare natum est: deinde sicceatur & reponitur, ac vlceribus malignis inspergitur. Cadmia autem Dioscoridi in mortario trita lauatur, effusa subinde aqua dum sordes nulla emergat: deinde coacta in pastillos reponitur. Sūt qui lauat, vt pompholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutado, die nouo imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata valet compositioni Rasis ad omnem sanguinis fluorem immodicum.

Plumbum post vstionem lauatur modo omnibus duris communi, vel etiam hoc modo. Aquam paucam in mortario plumbeo agita pistillo plumbeo, donec nigrescat & crassecat, tunc per linum aquam cola ter quater, sine subsidere: laua subsidentiam aqua pura, donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua sæpe mutata nigrari desinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vase aqua pluuia, vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius utilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteolo remaneat: residere sinas, & effundas, noua deinde aqua affusa idem opus repete, idque donec in linteolo nihil vile maneat. Modos eius abluendæ alios lege in Dioscoride.

Sic spodium lauatur, excrementosum tamen magis est. Sic interdum & cadmia lapidosa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorum metallicorum lauanda est, & scoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à scoria luteo colore amplius nõ inficitur. digeritur in pastillos Dioscor. Stibium, cerusa, æs vstū eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi scoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, vel quadragies mutata: deinde aqua buglosi, vel rosarū decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicæ, & in catapotijs ex his lapidibus.

Gal. lib. 6 method. Diosc. Calx aqua marina bis terue lota per æstatem sub æstu caniculæ puncto neruo medicamentum est vile, cum oleo.

Chryfocollam tusam infusa aqua mortario, expansa manu eidem vehementer affrica, & vbi confederit cola, altera quoque affusa aqua rursus tere. Hæc vicissim prosequere, donec pura sinceraque spectetur, deinde siccatam in sole, ad vsus reconde.

Terram Lemniam sic lauant Dianæ sacerdos in Ephesiade Lemnii vrbe. Hanc aqua macerabat, & in lutum redactam valenter conturbabat, deinde paulum quiescere sinebat, tunc aquam supernatantem auferebat, & mox quod sub ea erat lutum tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imum subsederat, lutum illud pingue siccebat, dum mollis ceræ consistentiam acquirebat: tunc in paruas huius portiones sacrū Dianæ sigillum imprimebat. Gal. lib. 9. simpl. & paulo post. Terra autè omnis

lauatur eodem modo. Primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum confedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutosum est separatur à lapidosis & arenosis, quæ ad imum resederunt. Gustatus autem tibi index est accuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non solum terræ, sed alia quoque corpora lauari non postulant: quædam semel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretrienfis.

Bolum Armeniam similiter lauabis. Sunt tamen qui aqua rosarum ter lauant, totiesque siccant. Potest sine lotionem vsurpari cum nullam qualitatem manifestam præ se ferat, sed facultate occulta valeat: & vi siccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEPARATIONVM DIFFERENTIIS.

Q VANTUM in prædictorum plurima multæ simul præparationum differentia cadunt, tamen visum est seorsum de his quæ multis præparationum modis egent. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, cõcretus ex cineribus herbæ (quam vulgus sodam vocat) in fossa terrea vsq; tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, vt digitis duobus aut tribus superet, misce, permittite fæces residere, claram partem per filtrum, vel licium destilla: quod clarum est clibano, vel igni sicca. Salem coagulatum, alliali Arabibus dictum, albissimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in frusta secatur, caryophyllis, & cynamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam satyrij radix quibusdam.

Amylum ex tritico delecto, crassius confracto, nocte vna macerato aqua pura, quod postridie exprimes, cumque amyllum subsederit, inclinato vase aquam elementer effunde, sicca cito, igni, vento, sole, gossapio, præsertim hyeme, ne acefcat: siccatum reponere vase mundo operculato. Paulo diuersius hodie fit, sed nulla virium differentia. Ex hordeo, oriza, & alijs similiter fieri potest. Agaricus tritus cum vino cui zinziber infusum sit, in trochiscos fingitur, siccatur, reponitur, vtendi tempore teritur, alijs miscetur. Sic colocynthis, scilla in trochiscos formata mitescunt.

Myrobalani multiplicè habent præparationem Mesue in simplicibus, & in 8. alharil liquoribus, hammoniaco, galbanum, sagapenum, opopanax, & liquores alij ac gummi aceto, vino vel alio humore, quem medicus iusserit nocte vna macerantur, dissoluuntur, cribro setaceo percolantur, vt semina, & ligna, & excrementa eorum alia in colo remaneant, percoquuntur ad humoris illius consumptionem: alijs extra ignem miscentur.

Gossapium, bombacem & cotonem vocant, vino cui incocta sint aromata cephalica, aut stomachica, vel parti alij familiaria per noctem maceratur, siccatur, carpitur, applicatur loco panni quisquiliati, vel eius tomenti, quod hæc ad infectionem aliena quædam recipiant.

Sunt qui hæc epithemata similibus quoque medicamentis farta, & vtinque tecta densius interurunt.

Cerebella passerum vere occiforum lauantur, purgantur. Ex his decem cum vitello oui subacta, parum igni friguntur, deinde sole vel igne siccantur, adiecto si libet pauco melle ad venerem incitandam parantur, alij vt adipem & medullas parant.

Pulmo vulpis lauatur à sanguine, clibano siccatur, reponitur, teritur, cum alijs miscetur, vtendi tempore.

Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur: iterum lixiuio, post vino, & siccatur clibano ex quo panis extractus est. Viribus tamen nullis valet Galeno in simpl. libr. 11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quosdam vino albo optimo lauatur, inspergitur puluere tenuissimo, fantali flauo, siccatur, absinthio in scutella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, absinthium reponitur loco sicco.

Intestinum lupi ad cholicam efficacissimum vino albo optimo lauatur, inflatur, siccatur, extra fumum & puluerem, absinthio inuoluitur.

Obserua hic & mox in coagulo inuolutionem, & in Mesue simplicibus & cõpositis sæpe præparationis quandam speciem: quam sciens omitto, quia rarior est alijs.

Cutis pedum & rostrorum bouis & ouis igni lento diu coquitur, donec veluti coagulum remittat. Id exemptum siccatumque in aere perflatili, ad hernias commendatur.

Coagulum ex recens occiso animali tenello, sale inuoluitur, insoletur, seruetur.

Hircus quadrimus, sanus, bene habitus, canicularibus diebus saxifragia, apio, petroselino, fœni-

culo, pulegio, hedera, schcenancho, genista, adiantis, lupulis, & cæteris calculū frangentibus nutritus, vino optimo & tenui potatus, in sole dies 40. versatus, donec vrina nigrescat: tunc decolletur, & sanguis non primus, nec postremus, sed medius excipiat in olla pura, aut patina folijs prædictis instrata: dum concreuerit, incidatur per latum in partes duas. Siccat in sole vel luna tectus reti aut panno raro. vitetur ros & pluuia.

Diose. Adipes recētes aqua pura aliquoties loti in vase semipieno, liquantur sole vel aqua calida in vase duplici, tepore, aut cinerib⁹: & quod liquatū erit, sensim effundatur in vas aliud. Vel igni liquentur & colo tenuissimo transfusi seruētur. Sic adipēs liquatos colando à membranis & alijs purgat Gal. in emplastro diachalciteos.

Diose. Cantharides vere forpiculis præhensas, & immixtas phialæ oleo obrue, & insola, donec putrescant, vel vre. Vel vase fictili nō picato conde, linteo raro. vasis os subliga, eoque deorsum verso excipe halitum aceti quā acerrimi feruentis, donec æstu exanimentur, postea li no transfixe reponuntur.

Transfixio hic & in scilla, in radicibus elignatis seruandis, etiam est præparationis species: sed cuique perspicua, & sæpe ad siccationem & repositionem necessaria.

Carnes ericij leonis & aliorum quorundam animalium seruandæ in vsus medicos, ante quater quinquies, semper tamen per horam lauandæ vino calido dulci, in furno leuiter siccatae seruantur.

Caro cancerorum ad antidota analeptica secreta, ter lixiuio, vel aqua falsa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua hordei, aut sero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autē impostis ipsi phialis vitreis aqua prius tinctis, quibus quantum adhærebit forma scintille insola Iulio mense, donec albefcat. Vel ceram ex aqua dum nigrum mutanda, coque donec sit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus sufficiant.

De modo miscendi ad com- POSITIONEM MEDICAMENTA,

LIBER TERTIVS.

VM FINIS omnibus his quæ ipsum præcedunt, & ipsius gratia sũt, sit præstantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis non vtiliorem modo, sed etiam magis quàm prædictos duos necessarium facile iudicaueris. Cum neque medicamenta huic affectui idonea delegisse magni sit momenti (nisi affectus ipse simplex simplici remedio curabilis est: aut si compositus simplici quidem nobis, sed natura cõposito) neque hæc præparasse, nisi cõpositio succedat, quam illa duo spectabant, & in quam deligebantur, & præparabantur medicamẽta.

De modo igitur seu industria, & arte medicamenta componendi, & miscendi sumus dicturi: non tamen omnia, sed ea præcipue quæ parhisijs, aut vsu, aut paratu sunt frequentiora. Quæ vero vrbes alię alia in vsu cõposita habent medicamenta, ex horum imitatione paruo negotio substituẽt. Porro in his omnib⁹ Mesue ordinẽ sumus sequuturi, vt scilicet doceam⁹. Primũ, quo modo cõdita sint cõponenda, deinde sapæ, iulepi, syrapi: tertio loco eclegmata: quarto decocta, & infusa siqua hodie vsurpãtur, quinto antidota, sexto pilulę: septimo trochisci, octauo pulueres: nono olea: decimo vnguẽta, vñdecimo cerata, duodecimo eplaftra. His tamẽ passim, sed locis suis ex Nicolao, & alijs familia, sed vsitatiora nobis adscribemus. Quę vero vrbes alię vsurpãt, si libet adscribãt, vt Lugdunẽses cõseruã menthę, athanasie vulgaris, euphragie, scolopẽdrii oxalidis, ireos, stæchados, hyslopi, saluie, saluie vitę myrobalanorũ, limonum, primulæ veris, sigilli beatę Marię, summitatũ arantij, cucurbitę, cucurbitã conditã syrupũ lupulorũ, calaminthes, violatũ decoctione cucurbitę, electariũ de bolo contra pestẽ, E. Indum maius. E. rosatum Mesue loco. E. de succo rosarum. E. lenitiũ quoddam. E. de psyllio. E. lætitie Gal. E. letificans conciliatoris, auream alexandrinam, confectiõnem anacardinam, hieram Rufini, Logadij, Hermetis apud Mesuem, Mictetam, requiem magnã Nicolai, rubiam trochiscatam eiusdem, trypheram perficam in febribus continuis vsurpatissimã & farracenicam, philonium persicum, & Romanum, & alia per multa vrbibus alijs consueta adscribant alijs si volent.

DE CONDITIS SECTIO PRIMA.

E Ryngii radix condienda sit ampla, alba, tenera, intus li-
gno & foris cortice purgata, deinde secta in frusta pollicem æquantia, intus, vnde lignum expurgasti, farta vno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hęc sic præparata coquitur in saccharo equali & melle duplo, vel melle solo triplo. Coctis additur iustum pondus aromatum.

Quoniam radices hæc quantumuis teneræ etiam subduræ apparent, & coctiõne in saccharo & melle durefcunt, non tenerescunt, satius fuerit purgatas, & sectas, aqua eas tegente super cineres calidos nocte macerare, postridie semel feruefacere, & ex aqua illa si pura apparet, sin minus, alia dulci saccharum ad electarij solidi, aut penidiorum consistentiam coquere, illi tum radices has sic emollitas parumper incoquere, caryophyllorum vel cinamomi, & zingiberis siccorũ mediocriter puluatorum ana vñc. dimidiam in cõditi libr. duas, vel miscere vel nodulo suspendere sine alijs aromatibus. Similiter cõdies radices sisari, cari, dauci, pastinace, apij, raphani, & similibum prius scilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, sectas, fartas, melli, aut saccharo incoctas. Acorus autem nostras non est condiendus, nisi medicus aliquis doctus iusserit, vt in Mesue docui. Alij bene purgatas radices, in melle despumato, & saccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt, ex aqua tamen non præcoquentes ne aromaticã vim auferant: radicem tamẽ helenij præcoque, vt amaritudinem deponat: ari, dracontij allij, cæpę, porri, & similibum, vt

Mesues.

Humectantur, vt docet Mesues, in zingibere condito, & myrobal. cepulis. Mel & saccharũ despumetur & cũ his radicibus percoquatur cinamomi & zinziberis ana drach. duæ in lib. singulas.

DE MEDICAM. SIMPL.

acrimoniam deinde ut prædictas cum melle, & saccharo percoque.

Diafatyrion alterum accipit libram vnam radicem eryngii coctarum in aqua cicerum secunda, radicem satyrii plenarum & recentium vnc. octo radicem raphani domestici vnc. tres, radicem dracontii vnc. duas, quæ omnes simul trite in lactis vaccini quantitate sufficienti, & butyri vaccini olei sesamini ana. vnc. quatuor, igni lento coquantur ad iustam crassitiam, & tunc adde mellis despumati libras & sex, succi cæpæ recentis librâ vnam & dimidiam, vbi omnia erunt perfecte cocta, & ab igni deposita, adde hunc puluerem scinci caudarum & lumborum drachmas octo, feminis crucis, nasturtii, pastinacæ, napi, asparagi fraxini, piperis lógi, been vtriusque. zingiberis, cinamomi ana. drach. quatuor prædictis misce. Postremo adde strobilorum depellatorum libram vnam & dimidiam, pistaciorum depellatorum vncias decem, cerebriorum passeris vncias duas, misce omnia probe, aromatiza drach. vna & moschi boni.

* & cernatur.
* tres tantū hodie.

* aquæ rosarum semijuncia soluta & cum alijs mista.

Radices raphani cum etiã duriores sint radicibus eryngij, cum his præcoquendæ videntur. radice dracontij acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. potes coquere ex lacte ouino, muliebri, caprino, & etiã asinino pro varijs medici scopis, quibus etiã calidiora interdum auferre cogimur, Pro oleo sesamino iam desito sumitur oleū amygdalarum dulcium: quale postea describam, ut in diafatyrion analeptico. Iusta crassities est cataplasmatum, opiata, cassiæ purgata, sordium auris, mellis vetusti, aut probe despumati. quod signum quoque est perfectæ coctionis cuius post meminit. Nam mel despumatum, & succus cæpæ prædictam crassitiam eliquabunt, & velut incrudabunt: absumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea quæ largior est in succo cæpæ recuperatur prior consistentia, tuncque perfecta est coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in pulvere impinguante sectione octava. Sūt quæ in rem præsentem quo voles tempore (nã semper vna radix vegeta est. licet magis & minus) lotam radicem ex secundo cicerum decocto coquant, deinde caryophyllis & cinamomi frustillis configunt, & cum saccharo clarificato, & colato parū diu percoquant, dantq; dormituris radicē vnã, aut duas nec infelicitur.

Aquam cicerum secundã cur capiamus in Mesue dictum. Radices plenas capit ex agro præsertim sabuloso, quia flaccidæ sunt exanimatæ, & vide ne varietas satyriorū tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, ut digitis duobus supernatet, quo absumpto, si nondum hæ sunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cæpa bulbum ascalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Mesue docui.

Been, zingiber prima terantur semitritis adde semina, deinde cinamomum, postremo scinci sicci.

Mesues
Cõserua rosarum.

* Hodie exunguantur nõ siccantur.

* Duplum plerique.

* Non pleno, ut sit locus feruori etiã sine insolatu.

Dies triginta quidã insolant, male alij coquant igni.

Strobilos aqua tepida per semihorã prius macerari volunt ad acrimoniam tollendã, quæ cum tam exigua, sit in alijs magna, frustra id causantur. Cerebella passerum præparata, ut lib. secundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

Saccharum rosatum sic fit folia rosarum rubrarum nondum omnino apertarum in umbra & siccantur, donec ipsorum humiditas superflua resoluatur. teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi. triplū & reponuntur & vase vitreo aut vitrato pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in dies sæpe mouentur, foli auferuntur, seruantur.

Sic saccharum, & mel triplum, ut florum, parum siccatorum vncis duabus mellis despumati, aut sacchari puri, puluerati, vnc. sex miscent.

Saccharum autem rosatum aliud hodie nobis appellatur, quod aqua rosarum albarum, aut

succo rubrarum pari solutum ad electarij solidi crassitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro superlitum inijcitur, ibique latefcit, dum coaluit in tessellas secatur. Saccharum rosatum tabulatum vulgo dicitur.

Saccharum violatum fit vt rosatum, nisi quod viole paulo diutius, & in vmbra siccãde, & cum saccharo insolande, sic fit saccharum *buglossatum & rosmarinatum.

Rosmarinatum male anthosatum vocant, cum anthos florem omnem significet non speciatim florem rorismarini. Sic etiam conferue, vt vocant, fiant ex floribus Persicorũ, arantiorum, genistæ, sparti, maluæ, althææ, & similibus florum.

Sunt tamen qui flores integros, & sacchari puluerem vicissim vasi inspergunt, & insolant, aiuntq; sic suas qualitates prope integras flores seruare. Alij saccharũ clarificatum infundunt.

Similiter quoque sunt herbarum quarundam natura exuecarum cõserue, vt adiantorum omnium, quibus ad analepticum destillatum vtimur, & conserua asplenij, saluicæ vitæ, phyllitidis, & similibus. Herbe enim hæ recentes in mortario lapideo teruntur saccharo duplo miscentur, insolantur.

Mel rosatum sic fit, succi rosarum recetium libra vna cum mellis albissimi & purissimi, & despumati libris decẽ coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipiet, adde rosarum viridium forficibus, vel cultello incisarũ libras quatuor, coque ad succi cõsumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod transuasa, & diu eodem contine, nã tẽpore præstãtius euadit. Eodẽ modo fit mel violatũ.

Mel cũ libris aque tribus mediocriter despumetur: vbi deinde feruebit, super ignem aut extra misce rosas & succum, & insola dies 40. aut circiter: coque ad succi consumptionem, cola, percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificat cum mel rosatum ore excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Mel myrtinum fit ex succi myrtorũ lib. vna, mellis lib. duabus, igne lento simul percoctis.

Mel vuatum passulatum vulgo, fit ex vuis passis intus purgatis aqua calida, 24. horas maceratis, probe coctis, valẽter expressis, expresso tandem ad mellis crassitiẽ percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorum est quo ipsæ sunt conditæ & seruatæ. His mellis differentijs vtimur in alijs compositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficenti macerantur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficenti coctus ad spissitudinẽ mel est anacardinũ. Fax vero siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoro ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut saccharo, aut melle, aut vtroque condiuntur, interdum integri & cum feminibus, sed ferè imperfecti, interdum feminibus purgati.

Fructus nostrates cõdiuntur poma, pyra moschatella, cydonia, persica præcocia, armeniaca, pruna, præsertim dactylina, nuces virides, cerasa, corna, bacca ribes, & oxyacathæ, omphaces, omnes integri præterquã magni, vt cydonia, persica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. secti cõdiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter quater mutata macerantur. Postea coquuntur aqua, donec tenerescant, siccantur vento aut linteis, caryophyllis & cinamomi portiunculis configuntur. Deinde vt reliqui fructus condiuntur. Alii melius nuces immaturas ter fuso (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) cõfiguntur, aqua sepe mutata macerantur, coquuntur, vbi tenerẽ euaserunt, mox in aquã frigidam, puram cõijciuntur, exempte depellantur, linteo siccantur, caryophyllis, cinamomo cõfiguntur: saccharo clarificato & percocto teguntur, quod secundo aut tertio quoque die, quia reerudit, parum est recoquendum nucibus tamen interea exemptis. Sic enim virides, & puræ magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenerescant postea cõdiuntur. Modus autẽ con-

Mesues conferue violarũ. *buglossi vtriusque. i. vulgaris & borraginis.

Nicolaus Alexandrinus.

Matthæus Gradi in cõsilio de lepra.

Dies 4. sufficiunt edulcarere nuces si aqua fluminali multa & sepe mutata maceres. tot autem diebus insipide euadunt, & femiputres. Saccharũ si purum aqua pauca, vt lib. vna; lib. duas saccha-

ri colet si im-
purū & pin-
gue clarifi-
cetur cū æ-
quali aqua.

diendi omnibus est vnus. saccharo enim ad syrapi cōsistentiā cocto immisi incoquuntur, donec syrapi consistentiam saccharū recuperarit quam amisit fructuum humore solutum. Quin & præcocia si præterea saccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cū saccharo recoquerentur dureferent. Alij cydoniorum amborū cōdituræ docētur in Mesuē, sectione prima.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquidiore, affuso vtrobique; pauco succo ribes, aut oxyacanthē, ad ruboris gratiam.

CONDITURA SEMINVM, ET ALIORVM QVORVNDAM.

CORIANDRVM in tabula polita decliu, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ verò sunt quaslagrana, & cum his alienæ quædam materiæ in via fere hærent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni maceratur, igni frigitur ac siccatur, eius libra vna saccharo sic tegitur ac incrustatur. Aquæ in lebetem stannatum impositæ libris nouem albumina ouorum tria iniectuntur, scopularum agitato multo in spumam tolluntur. mox sacchari, si impurū est, (purū enim parcius satis est parcioemque aquam requirit) libræ nouem miscentur igni, omnia simul feruendo parū diu, & rudicula confunduntur, donec spuma nigrescat, quod aquæ sexta parte consumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius prope dimidium in syrapi fere consistentiam recoquitur. Interea semidolio focum alterum habenti superpositum in magna pelui ærea coriandrū manibus ad siccandum ducitur. Dum siccum est sacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multū diuque manibus in ea confricatur. Id velut testorium dum apparet siccatum, iniecto nouo saccharo, iterū vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud saccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum sacchari dimidium in syrapi crassitudinem percoctum, similiter affunditur & confricatur.

Perlaturum verò fit (sic enim vocant quando eius corpori saccharum accrescit in formam paruorum vnionum, quos vulgus perlas appellat) si vbi iustā incrustationē, sed læuem & politam est assequutū, è vase sublimi inferno foramine saccharū sic percoctum paulatim tanquam filo perpetuo in peluim coriandrum sic testum habentem continenter defluat. Peluim verò continenter in omnē partem dimoueat, vel ansis apprehensam, & super corpus rotundum lineo circulo interposito facillè mobilem, vel facilius multo mobilem si ansis funes sic ex solarij tigillo aliquo innexi, vt vterque alternis nūc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinamomi, & arāciarum cōditur, si negligētia frictio- nis, aut imperitia saccharum fundo peluis hæserit, semina exime, & vasi aquam infunde, igni trade, donec saccharum remollefeat, & rudicula ferrea deradēti cedat. Vbi tersum erit fundum vasis, aquam illam saccharatam effunde in vsus aliquos seruiturā. Vas linteum mundo, & igni sicca, semina tunc illi redde, & opus perfice.

Quanto autem est semen minutius, tanto ægrius saccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius prope interuentu caldario occurrentiū: sed vbi iam auctius testorij aliquot est redditum, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia sunt semen anisi, feniculi, apij, cari, seriphij, quod contra vermes vocat, papaueris albi in cerniculo rariore, aut densiore pro seminis quantitate, purgatum accuratius confricandum. Strobili, pistacia, auellane, amygdalæ dulces, & si vis amare, similiter siccata eodem modo, sed citius incrustantur. Caryophyllorū surculi cinamomū, cortex arancij, limonis, cucurbitæ.

Tragma, moschatum ex puluere ireos saccharo aqua rosarū, & pauco moscho sic fit. Puluis ireos velut compositi basis, in peluim missa affuso pauco saccharo tribulatur: vbi in granula minima partim cōcreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod transit deligitur, iterum si opus est tegitur, donec seminis papaueris (quod etiam nonnulli loco pulueris ireos supponūt ad operis celeritatem) rotunditatem & magnitudinem sit assequutum. Tunc moschus aqua rosarum pauca, vt drachma vna vncia semisse solutus, pauco saccharo miscetur, quo postremū fit testorium. sunt qui aceruo huius cōdituræ moschi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, vt moschi odorē trahat, substantiam non dissipet manifeste.

SECTIO SECUNDA DE SAPI, IVLEPIS ET SYRVPIS.

Sapa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus so- Mefues.
 S lis aut ignis calore.

Sapa nobis sola paratur ex acinis vuæ albæ maturis, in lebece sine vlllo li-
 quore coctis, per mantile colatis & expressis. Id autem expressum perco-
 quitur ad mellis consistentiam. Sunt qui vt felicius seruetur, saccharo pari cõdiunt: sunt
 qui ex vuis etiam nigris sapa coquunt.

Iulepus rosatus fit ex aqua rosarum cū pari saccharo cocta propè ad syrapi cõsisten-
 tiam: aut multo minus si mox vtendus est, nec aer ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorum violæ nigræ, & pari saccharo simili-
 ter coctis, supra apozematum consistentiam infra syrapi formã. Quanto enim perfe-
 ctius coquitur, tanto diutius seruetur: sed est ingratius. Paratur in rem præsentẽ, aut si
 non licet, eorū loco syrapi vsurpantur. Quia verò violas non destillamus ex siccarū in-
 fuso coquimus. Alij magma violarum ad syr. violatum ex multis infusionibus facien-
 dum infusarum parum expressum destillant, hacque aqua inique vtuntur ad iulepi vio-
 lati compositionem.

Materia syrapi omnium est à plantis, radices apij, petroselinĩ, fœniculi, asparagi,
 rusci, cichorii, intybi, ireos, pirethri, spinæ albæ, & Arabicę, glycyrrhiza, polypodium,
 agaricus, rha barbarum, elleborus niger, asarum, galangã, zingiber.

Herbę, buglossus vtraque, hyssopus, mentha, calaminthe, eupatoriũ, absinthium, a-
 dianthum album, organum, thymũ, epithymũ, cassutha, oxalis, fumaria, chamędrys, cha-
 mepitys, folium. Harum item multarũ succus, præsertim buglossi, mēthę, eupatorij, oxa-
 lidis, fumarizę, intybi, portulacę.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, tamar Indi,
 myrobalani, myxa, zizypha, ficus, vuæ passæ mundatæ, capita papaueris albi, nigri, ru-
 bri, folliculi sennæ. Horum multorum succus tantum, præsertim pomorum, pyrorum,
 cydoniorũ, cucurbitę granatorũ, citreorũ, & horum cortex, vuarũ acerbarum & matu-
 rarũ, vinũ album bonũ, antiquũ, odorũ, acetũ, sapa. Ad hæc myrtarum, prunorũ, persico-
 rum, ribes, oxyacanthę, cannarum sacchari, saccharũ, penidia: & his affinia, manna, mel
 crudum, & coquendo despumatum.

Semina, cydoniorum, melonũ, papaueris albi, nigri, rubri, lactuce, portulacę, apij, pe-
 troselinĩ, intybi, fœniculi, anisi, ligustici, dauci, cari: piper omne, cardamomũ, hordeũ,
 malucę, lini, fœnigræci.

Flores, crocus, rosa, viola, stœchas, schœnuanthos, epithymum, cassutha, spica nardi,
 caryophyllum, gummi Arabicũ, tragacantha, mastiche, & liquor scammoniũ. Et præter
 hæc aqua fere fontana pura illimis, ac omnis alienæ qualitatis expers, interdum pluuiã
 que additur, vt in eam vires medicamentorũ simplicium macerando, & coquẽdo trahan-
 tur: deinde saccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui possit, & qualitates
 alienas exuat, nouas acquirat: vt etiam promptius syrapi despumentur, clarificẽtur, co-
 lentur, & in corpus distribuantur: & sint accipienti gratiores. Aquæ vires sæpe succi
 sustinent, sed hi sunt vt dicam clarificandi.

Succi, herbarum, & fructuum ad syrapios bis coquuntur, primo ad dimidias, vt syr.
 de pomis, & alij prope reliqui: interdum ad partis tertię cõsumptionem, vt syr. acidus
 ex succo citri, & alter ex succis fructuũ: interdum ad lib. vnius consumptionem semel
 feruefiũt, vt in syr. bizantino: deinde colantur, postea quiescendo residere sinũtur, alij
 biduo, alij triduo, alij minus aut magis diu, donec scilicet quod in eo crassum & fœcu-
 lentum est, subsederit, & reliquum tenuetur, clarumque ac purum euadat: id quod pau-
 latim vase inclinato colatur, iterum & cum saccharo ad syrapi consistentiam coquitur.

Subsidet verò alijs citius, alijs tardius, alijs largius, alijs parcius, vt vinis quæ ex gene-
 re sunt succorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerũt plurimã fœcẽ reddunt:
 nigra quia multum feruendo crassum deponunt, minus: in medio sunt media: sic succus
 pomorũ, cydoniorũ, limonũ, multa parte subsidẽt: succus granatorũ minus, vt illis pars
 sexta ferè subsideat, his pars octaua, vt ex syr. de succo citri apertè deprehendes.

Deinde cum saccharo prope pari percoquũtur in syrupum, vt succi puri lib. 4. sac-
 chari libras tres 4. recipiant, vt in Syr. succi pomorum, cucurbitę, succi lib. 7. sacch. lib.
 5. in syr. ex succo citri lib. 10. humoris, lib. 8. sacchari, in syr. acido ex pomis, interdum

DE MISTA MEDICAM. SIMPL.

minus sacchari miscet, vt in syr. Saporis succorum librę circiter 6. in lib. tribus sacchari syr. corticum citri librę tres post coctionē relictę cum sacchari libra vna coquantur.

Quin syr. acidus ex cydonijs in succi libris vndecim, habet tantum sacchari libras duas. Est quando modus sacchari incertus est, vt in syr. acido ex succis fructuum succi libras tres coquit cum Iulepi lib. duabus, vel pluribus, vel paucioribus. Si mānam paucā acceperit syrupus, nihilo min^o sacchari postulat, vt syr. acidus ex māna eius vnc. tres capit, succorum libras 4. sacch. lib. tres, succus tamen cānarum sacchari, aut penidia ponuntur loco sacchari in syr. de cannis sacchari, nisi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus sacchari vice præstantissimus est in syr, præsertim ex succis frigidis aut aromaticis, vt fit à Mesue in syr. acido ex succis fructuū, & in syr. corticum citri. Saccharū autē optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquūt ad penidiorum, aut sacchari rosati, aut electarij sicci consistentiam, & succos mox vbi extracti sunt, sine vlla coctione, colatione, residētia colant, per spumam in colo relictam ex saccharo iam colato purissimique hi transfluunt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorū siccorū ritu paulatim miscētur saccharo sic percocto, quem Iulepum vocat Mesues, quomodo & syr. acetosum simplicē Mesue, & oxy-saccharum Nicolai, & alios multos syrupos ex succis plerique hodie componūt, vt vires eorum sint integriores, nec ita prompte cādescant, quod vitium pauco melle misto quidam effugiunt. Id quod probo maxime, modo non canescant, & situm non ducāt ob succorum cruditatem. Quod vitium cauetur in solatu: quę coctio his potior est quā quę ab igne. Hoc autem modo syr. acidus citri, limonum, acetatus simplex albisimus fit, granatorum autē ribes oxyacāthę syr. cum debeat esse ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris sui gratiam amittat. Est quando saccharū simul cum penidijs miscetur, vt in syr. papauerū ad catarrhū sacchari & penidiorū ana vncię quatuor in decocti selibra: & in syr papauerū ad tussim, sacchari & penidiorū ana vnc. 8. in decocti lib. duab^o, sed in illo saccharū est parcus, vt in syr. adianti. sacchari clarificati, & aquę adianti ana vnc. octo cum lib. duabus decocti.

Coquantur autem in vase terreo plumbato potius quā æreo stannato, igni prunarum lento, aut flāma exigua, sed sine fumo, vt carbonēs ante sint omnino accensi quā vas igni tradatur: qui se coctioni non sufficiant, alij ex foco semiuisti substituātur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonū nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Nicolaus
Alexan-
drinus in
syr. rosa-
ceo.

Coquantur syrupi ad iustā crassitiem, seu donec portio eorū refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta marmoris aut scutellę stat & durefcit non fluitat, seu donec immisi humoris seu decocti, seu succi vncię circiter duę in libris singulis sacchari supersint. Id quod deprehēdes bullarum modo & numero: nam quoad succi multum superest in medio bullam excitat vnā, eamque maximā in ambitu paucas & paruas: dum verò in syrupi consistentiam coctum propē est pro bulla illa maxima, plurimę vbiq; mediocres tolluntur.

Qui verò syrupi decocto constant, non succis: pro seminum aut radicū libra vna requirūt aquę libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, siccarū quidem, aquę libras duas: viridium verò libram vnā: aliorum autem simpliciu, quia pauca sunt parua habetur ratio. Mesues tamen radicum simul & seminum libram vnā coquit in aquę libris decem ad dimidias in syrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum est, aut per se est macerādum, aut tanto largior aqua est affundenda, quāto coctio longior est futura: sic dum sicca, rara, lenta, & glutinosa coquis, aquam auge, vt in syrupo hyssopi, zizyphorum, alioqui colari non poterit, nisi nodulū ex glutinosis eam colato incoquis, aut mucaginē ex his cū portione decocti extractam coctiori iā saccharo misces. Incocta enim hæc glutinosa decoctū incolabile reddunt, quia substantia emplastica viam sibi præcludūt, poris coli obstructis. Idem vitium est si penidia miscētur ex saccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sūt qui librę medicamentorū multam coctionem sustinentiū tribuant aquę libras sex: paucam, selibram, mediocrem, tres libras aquę.

Simplicia primum deliguntur, & in scriniola papyracea, vel similia digerātur. Si qua seorsum maceranda sunt, aut simul ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, injiciantur, primum coctu contumacia, seu quę viribus sus adhuc integris longam sustinent coctionem, qualia serē sunt radices, semina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quę mediocriter: postremò quę ob essentię te-

nuitatem, aur virium imbecillitatem, etiã mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, sapore, colore natiuo mox perduto ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intèditur: quia in his valenter est mistus, & adiati perpetuò virèt. De quibus omnibus abũde libro præcedete, de coctionis ratione diximus. hæc dum carbonibus accensis coquantur quæ spuma supernatat, cochleari foraminulento deraditur, & simplicia, præsertim grauiã, idètidem rudicula tollũtur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur: vt coquantur, & vires suas aquæ tradant. Vbi quantũ satis est cocta erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim suam omnem in aqua iam quãtum satis est consumpra deposuerũt (quod in multis simplicibus sapor prope aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & si vis in stãneam peluim, aut stannatã tranluasa: rege disco mundo, horis quinq; sex, noctem, diem, macerari permittite. Post id tempus igni parum diu redde, vt recalescãt tantũ: tunc per stãmã cola, & exprime. Expressum vel procul ab igni, vel potius igni redditum, ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 6. 8. 10. scopulis agita diu, & permisce donec quantum potest spumescat. Mox saccharum in frustra comminutũ, immitte, aut penidia, aut mel, & si qua sunt seorsum infusa, aut soluta, vt tamar Indi, casia, agaricus. Postea coque, donec feruendo parum absit à supernatando & effluendo, efflataque modice spuma decoctum sub hac clarũ appareat. Tũc vt calet panno laneo puro cola, si est glutinosum, & quod primum permearit rursus cola, & si vis totum bis aut ter cola, mutato etiã colo, si propter prioris sordem opus est. Nam quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeãt impuriora: si lentore carèr, modicè refrigerata colentur. Pãno etiã digitis molliter expresso, nequid vtilis materiæ in eo, & fæcibus maneat, ne tamẽ adeò exprimas, vt sordis aliquid simul elicias, tũc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purũ erit expressum, purgato interea & siccato lebeti redde, & igni lento percoque ad syrapi cõsistentiã, seu donec decocti vnciæ duæ, aut tres in libris singulis supersint.

Si autem mucosa quædam sint incoquenda, vt semina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigræci, mastiche, tragacantha, gummĩ Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tantum ante clarificationem incoquunt, alij ante & post. Postremo cum absoluta est coctio expressum nonnulli abijciunt: alij nulla ratione in decocto retinent, cum vires suas ea iam tradiderint omnes, non etiam aliquas retinent, vt nodulus aromatum, rha barbari, scãmonij, ellebori nigri, & aliorũ de quibus libro superiore in expressione.

Si verò ex infusione simplicium post coquenda fiat syrapius, omnia simul infundantur, deinde coquantur. Sic enim vis eorum humori firmius, & diutius impressa, coctione iusta dissipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore sicca, rara quãm viridia dẽsa, vt in syr. stæchados simplicium, verbi gra. parum tritorum lib. vna maceretur horis 24. libris septem aquæ, si aridiora sint libris octo, quarum vnã vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis terciæ consumptionem, quod etiam citra infusionem coquendo, faciendum est: postea exprime, & reliquum, & lib. quatuor percoque cum mellis despumati, aut sacchari puri libris quinque ad syrapi consistentiã, & syrapi habebis libras sex & dimidiã aut si hyems est, ad libras sex: si estas, ad libras quinque & dimidiã. Nam æstate syrapi magis coquendi quãm hyeme ne ferueant humore excrementoso feruoris & putredinis causa relicto accedente externo calore hanc excitante, sacchari aut mellis purgati pondus par succo aut decocto quidam misceri volunt: alij verò etiam paulò plus ob nostrarum plantarum cruditatem, ob quam etiam diutius syrapi nobis sunt coquendi, vt prope solum sacchari, aut mellis pondus maneat percocto iam syrupo. Diutius etiam coquendum: si succi, aut decocti plus est quãm sacchari, aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnã succi, aut aquæ partes tres coquit ad partium duarum cõsumptionem in rhodostacte succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium vnum coquit ad quartæ partis consumptionem.

Coquantur syrapi in vase quouis, sed qui acetati sunt in vase lapideo vel terreo, sed plumbato, quod etiã Mesues recte monuit in syr. acetato simplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ syrupum vitiet, nisi vas æreum sit stannatum, quale est quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctionis perfectę scopus est syrapi consistentia: si verò antequam mel recipiant, cocta erant parum, vt ad terciæ partis consumptionem, post mel acceptum magis sunt coquenda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erãt donec tantũ pars terciã remaneret, vt in oxymelite de calaminthẽ mediocriter vbi ad dimidias erãt cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum secundis, mediocri-

ter coctum postremis miscendum est.

Si operis specimen edis, aut etiam tecum cōponis, aquę libris quindecim cum Me-
fue, aut potius viginti, lib. sex rosarum macera horas octo, expressis rosis novas immitte,
idque opus nouies repete: aut si libras aquę tantū quindecim misces, expressum pende,
quod si diminutum est, quod deest suffice alio expresso trium aut 4. infusionum.

Nicolaus

Hic præ-
fertim re-
cens me-
diocriter
purgat

magis ex
incarna-
tis, vt in
Mesue do-
cui.

Nicolaus

Syrupus rosatus sic paratur, rosas recentes aqua feruente mace-
ra vase operculato, vbi hæc refrixerit expressis rosis & abiectis, ite-
rum feruefiat, & eadem rosas recentes alias macera. Id opus toties
repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cū pari sac-
charo percoquatur in syrupum.

Parari omnino hic debet, aut iulepus rosatus Mesuę in syrupum coquendus, non au-
tem eius loco semper (quod hodie fit) substitui syr. ex rosarum siccarum infuso simplici
vel duplici cum pari, aut paulo parcioe saccharo cocto & colato, qui syr. rosarū sicca-
rum est. Alius autē ex succo rosarū rubrarū fiat purgato, cum pari saccharo, Tertius ex
infusionibus nouem rosarum, præcipuē incarnatarum purgatorius.

Syrupus violatus, & nymphææ, & alii ex floribus eodem modo
fiunt.

Mesues.

Syrupus ex cydoniis fit ex libris decem succi cydoniorum co-
ctis ad dimidias. Deinde biduo residere permisis donec clarescāt.
Tunc colentur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus.

Si saccharum est purum, eius lib. vna aquę vncijs quatuor soluta tribus feruefactioni-
bus in electarium coquitur, tunc succus cydoniorum pistillo valenter cōmiscetur. sunt
qui parūper saccharo prope percocto incoquūt: si impurum est saccharum, eius libra in
aquę lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt
qui succos citra coctionem residendo, & insolando purgant, deinde cum saccharo cla-
rificant, colant, percoquunt. Alij aliter, vt ante diximus.

Mesues

Syr. de granatis acidis, syr. de granatis dulcibus, syr. de ompha-
cio, syr. ex succo oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & vua
oxyacanthæ.

Similiter ex fructuum omnium, & herbarū succo fieri syrupus potest si ad dimidias
coquatur, biduo residere permittatur, coletur, cū saccharo prope equali percoquatur,
in syrui consistentiam.

Alij in his omnibus saccharum aqua pari solutum coctū modice cum albuminibus
purgant, colant, percoquunt in electarij, aut penidiorum consistentiam. Tunc vbi fri-
gefcit, succos ipsos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo mi-
scant. qua componendi ratione succorum vis, præsertim frigida, vel aromatica integrior
manet quàm si ipsi coquātur. Alij succos hos residendo, & insolatu purgatos, saccharo,
vt dixi, percocto comprehendūt. Quam componendi rationem omnino præfero ei que
succos ad dimidias coquit.

SYRVI COMPOSITI.

Mes.

Syrupus saporis de pomis recipit succi pomorum redolen-
tiū lib. tres, succi buglossi domestici & syluestris ana lib.
duas, folliculorum fenne vnc. quatuor, croci drach. duas,
sacchari albi lib. tres. Fit autē sic, senna cōtrita horis 24. succis ma-
ceratur, semel aut bis feruefiat, coletur: expressum post cū saccharo
percoquatur in syrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter
coquendum infricetur.

Syrupus portulacę accipit feminũ portulacę tritorum lib. vnã, horis 24. macerãdam in succi intybi cocti & purgati lib. quatuor postea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum.

Mef.

* Alij sex vel etiam octo, vt colari possit. succus enim per se glutinosus lætescit adhuc infuso seminis.

Syr. adiantinus recipit glycyrrhyzę vnc. duas, adiãti albi vnc. quinque, tempera aquę fontis lib. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expressum percoque cum sacchari clarificati, aquę adiãti albi ana vnc. octo.

Ex adiãti albi lib. vna, & vncijs duabus glycyrrhizę purgatę & tritę, decoctis in aquę libris sex ad consumptionem tertię partis cum sacchari libris tribus. Hic percoquimus, adiantum albi, recentis penuria, alij cum sacch. libra, aut sesquilibra coquunt sine aqua adiantum. alij adiantum album recens multum sine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum saccharo clarificant, percoquunt.

Syr. zizyphorũ fit ex zizyphis sexaginta, violarũ, feminis maluę, ana vnc. quinque, adiantum albi, glycyrrhizę, hordei mundati, ana vnc. vna, semi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucę, tragacanthę ana drach. tribus, coctis cum aquę fontanę lib. quatuor, & lib. sacchari duabus.

Mef.

Aqua est parciore quã vt possit colari, ob id vel augenda est, vel semẽ maluę & cydoniorum, & gũmi, tragacanthę nodulo ligata clarificato syrupo immittatur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato. si autem mucaginem ex his extractam nõ clarificato immiseris egerrime ob horum lentorem colatur, si colato turbidus & impurus ob id ingrator fit syrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drach. sexaginta coctis in lib. quatuor aquę pluuiialis ad consumptionem lib. duarum, & dimidię, tunc percoquantur cũ sacchari albi, & penidiorum ana vncijs quatuor.

Ibidem.

Largiore saccharo si condias, vt lib. vna, aut etiam duabus, gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicã diutius seruabitur, cum pauco autem saccharo puro, si diu non erit seruandum est efficacius. Capita cũ seminibus magnorum & paruorũ siccorum & humidorum media macerentur 24. horis: & si sint sicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabescant: exprimantur cum saccharo, vel melle pro varijs medici scopis, percoquantur in syrupum. Vide diacodium in Mef.

Syr. acetatus simplex recipit aquę fontis lib. quatuor cum sacchari lib. quinque coquendas in vase lapideo, ad dimidias semper despumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.

Ibidem.

Sunt qui saccharum aqua solutum mediocriter coquunt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij cõsistentiam frigescenti, paulatim baculo miscent acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne cãdescat. Alij Nicolaum sequentes aceti albi partes duas cum saccharo purissimo coquunt & despumant, neque aliter clarificant. Hic quanquam minimum, tamen compositus est.

Syr. acetatus cum radicibus recipit radicem apii, foeniculi, intybi, ana vnc. tres, feminum apii, foeniculi, anisi, ana vnc. vnam, fem. intybi vnc. dimidiam. Hęc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquę fontanę lib. decem, tũc additis sacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

Syr. Bizantinus recipit succi intybi, & apii ana lib. duas, succi lu-

Putatur inuentus, vel

v sumulo ce
lebratus bi-
zātij, vnde
illi nomen.
alij à pre-
cio dena-
rij bizātinī
qui quibus-
dā hodie e-
tiā bizātinus
dicitur, vnde
& syr.
quoq; hunc
denarij vo-
cant.

*Syr. bizā-
tinus absolu-
te sine ace-
to est.
Syr. bizāti-
nus acetat⁹.
Syr. bizāti-
nus cū addi-
tionibus.
*Incertiest
authoris.

Mefues

Ibidem.

Nicolaus
saler. aliter
fer Ni-
cophar.

*alij. lib.
duas & di-
midia, vt
facilius
coletur &
valentius
astringat.

Sunt qui po-
morū acido
dulcium, vt

puli, buglosi hortensis, vel syluestris ana lib. vnā: feruefiant semel & purgentur. Eius succi clarificati libras quatuor igni lento coque in syrupum cū sacchari lib. duabus, & dimidia. interdum additur acetum mēfura succorum purgatorum dimidia: interdum rosarū vnc. duæ, glycyrrhizę, vnc. dimidia, spice nardi drach. duę sem. anisi, fœniculi, apii, ana drach. tres succis incoquantur.

*Syr. de quinque radicibus accipit radicū apii, fœniculi, petroselini, asparagi, rufci, ana vnc. duas coque lib. sex aquæ fontis, ad tertie partis consumptionem, expressum percoquitur cum sacchari lib. tribus, addendo sub finem aceti vnc. octo.

Oxymeli simplex fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in syr. consistentiam despumando.

Hodie sic coquunt quod diu seruandū est. Oxymeli autē Galeni ex aceti parte vna mellis partibus duabus aquæ partibus hyeme octo æstate etiam duodecim. Mel cum aqua primū despumatur, vbi spumare desijt, cum aceto iterū despumatur, refrigeratū albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cum tollitur cinamomum, additur ad drach. vnā in lib. singulas: dū refrigit, per pannū bis ter colatur: addito si vis etiā tū cinamomo iucūdisimū. dies paucos loco frigido seruat ex albo aceto, & melle pulchrius.

Acetum scillinum sic fit, scillę laminas inter corticem & cor medias acu linea filo confutas tanto interuallo ne se cōtingant sicca- bis in vmbra dies quadraginta, postea cōcisam cultello ligneo lib. vnā dies alios 40. insolabis, in aceti boni lib. octo, in vase vitrato, fricti orificii bene obstructi, postea colabis, & seruabis.

Sunt qui inter scillæ laminas ne se tangant, & ad odoris gratiam intersuunt fœniculi viridis, aut ficci stipites.

Oxymeli scillinum fit ex aceti scillini lib. duabus, mellis despumati, lib. tribus coctis despumando.

Ante mel fit despumatum, vt in melle rosato, sed quam spumā vi aceti scillini expuit, eam derade.

Oxyfaccharum fit ex aceti vnc. quatuor, sacchari lib. vna, succi granatorum acidorum maturorum lib. dimidia.

Saccharum si purum est aceto solutū, duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium, postea cum parū refrigit, pistillo miscetur succus granatorum. Si autem saccharum est impurū, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & succo percoquitur.

Syr. absinthii recipit absinthii Romani lib. dimidiam, rosarum rubrarum vnc. duas, spice nardi drach. tres, vini antiqui boni & odori, succi cydoniorū ana. libr. * vnā & dimidiā. In his macera horis 24. prædicta, coque igni lēto ad dimidias cū mellis lib. duabus. fiat syrupus.

Absinthium, rosę, spica minutim concisa vino & succo macerantur, coquantur, exprimuntur, expressum cum saccharo clarificatum percoquitur in syrupum. Satius fuerit absinthium per se infundere, & rosas, & spicā simul, deinde infuso absinthij parum cocto addere alterum, & parum simul coquere, exprimere. In expresso lib. sacchari dissoluiti albuminibus clarifica, cola, tunc adde lib. reliquam sacchari, sed purissimi, vel per se clarificati. Si enim decoctū id cum duabus simul libris sacchari clarificas ob succi paucitatem non percolabitur nisi succum, vt dixi auxeris ad lib. duas & dimidiam.

Syr. menthæ recipit succi cydoniorum acidodulciū, & dulcium, succi granatorum acidorum, dulcium, acidodulcium, ana lib. vnā,

& dimidiam *foliorum rosarum vnc. duas, coque igni lento ad dimidias, *cum mellis vel sacchari lib. duabus fiat syrupus, aromatizetur cum gallia.

Succos potes tole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationē. His cetera macerabis horis 24. igni lento coque, exprime, recoque, clarifica cū saccharo, vel saccharum clarificatum misce, *cola, exprime cum saccharo, expressum clarifica, colatur panno egre & lente, sed tandem aut pannū muta, aut saccharū, vt prius partire.

Loco syruporū fumarie maioris & minoris hodie coquimus syr. ex succo solius fumarie cocto residendo, purgato, percocto in syrupum cum saccharo æquali.

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortensis drach. viginti, myrobalanorum Indarum, citrearū ana drach. quindecim, cassuthæ, fumarie ana drach. decem, thymi, calaminthes, buglossi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodii, agarici, myrobal. emblicarum, & belleric. ana drach. sex, rosarum, semi. fœniculi, anisi ana drach. duas & dimidiam, pruna viginti, vuarū passarum purgatarū vnc. quatuor. Tamar Indorum vnc. duas & dimidiā, sacchari lib. quatuor, sapæ lib. duas, fiat syrupus.

Pruna, vuz, semina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, postea glycyrrhiza, buglossus, fumarie: post myrobalani, calaminthæ, thymus: deinde prope coctis epithymus, cassutha, stœchas, rosæ, agaricus addatur, vbi aquæ dimidium erit consumptū, aufer igni, macerari noctem vnam sine, recalsctum exprime, expressum clarifica cum saccharo, & cola. Thamar Indi cum decocti vncijs duabus creti & pensi, vt purgati pondus iustum expleat, syrupo addantur, minimum coquantur ad decocti scilicet consumptionem, & sapæ syrupo soluta misceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus sapore iucundo præditis cōsistentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax syrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui rectius agaricum, & myrobalanos seorsum infusos expriment, & alijs miscent, paulò ante colationem.

Syr. stœchados recipit florum stœchados drach. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decem, anisi, pyrethri, ana drach. septem, piperis longi drach. tres, zingiberis drach. duas, vuarū passarum purgatarum vnc. quatuor mellis lib. quinque condiatur cinamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. vna & dimidia, ligata in panno raro & appensa in syrupum.

Coquitur in aquæ lib. 7. vel octo ad lib. circiter duarū cōsumptionem, colatum cum sacchari lib. quinque clarificatur, colatur, prope percocto immergitur sæpe nodulus, & rudicula comprimitur: postremo in percocto appenditur, Vuz, origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, stœchas hoc ordine coquantur.

Syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. vnā, hyssopi sicci vnc. dimidiā, horis 24. macera, aquæ lib. quatuor coque ad dimidas, expressum percoque cum *mellis, sacchari, penidiorum ana vnc. octo, aquæ rosarum vnc. sex.

Hodie coquunt plerique sine maceratione, quòd ex his facultas in aquam coquendo prompte trahi possit. Hæc rosarum aqua percocto iam syrupo addenda, sed coquendo consumenda, nisi cum quibusdam drach. tantum sex misceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca saccharum nō recrudad. Sunt qui mane macerant, post meridiem coquūt. penidia hæc fiant ex saccharo purissimo (nam impurum ægre colatur) hoc est, saccharum ad consistentiam penidiis debitam coctum, & pertritum pistillo li-

ramburorū,
& granatorū
acido dulciū, tātū ana
lib. duas &
dimidiā misce.

*minutim
conciat.

*quæ succos macerādo opotos coquendo reddit.

Mesf.

Mesues:

*despumati.

gneo in vase non autē manibus oleo, inunctis etiam cū amylo, tractum in penidia nempe illo saccharo impuriora.

Mef.

Syr. hyssopi, recipit hyssopi mediocriter sicci, radicū apii, fœniculi, glycyrrhizę, ana drach. decem hordei mundi vnc. dimidiam, semi. maluę, & cydoniorum, tragacanthę ana drach. tres, adianti albi drach. sex, zizypha, myxa ana triginta, vuarum passarū purgatarū drach. duodecim: ficus siccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib. duas: fiat syrupus.

In lib. aquę sex calidas inijce hordeū hora post dimidia radices si dātur recētes, eligatas tamen & concisas, horę quarta parte post, fructus omnes: mox semina, & tragacantham linteo raro ligata, filo longo, postremo adiantum, penidia, vt prius.

Ibidem.

Syr. prasii recipit prasii vnc. duas hyssopi, adiāti albi ana drach. sex, glycyrrhizę vnc. vnam, calaminthes, anisi, radicum apii, fœniculi ana drach. quinque, ireos, semi. maluę & fœnigręci ana drach. tres, semi. lini & cydoniorum ana drach. duas, vuarum passarum purgatarum vnc. quinq;, ficus passas pingues quindecim, penidiorum mellis boni despumati ana lib. duas.

In aquę libris octo radices primum, deinde anisum vuę, ficus, post prasii, hyssopū, calaminthe, postremo adiantum coquātur, ad dimidias-horis sex macerentur, recalsiāt, exprimātur, cum penidijs & saccharo clarificētur, coentur, percoquātur in syr. interea identidem in id colatum, & si vis expressum immerso & confricato nodulo semina maluę, lini, fœnigręci, cydoniorum continente.

Ibidem.

Syrupus intybi recipit succi intybi vna feruefactione, deinde residētia purgati lib. octo affūde paulatim saccharo, si impurū est clarificato. Si verò minus est purū succo dissolutū coquatur, cū albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in syrupū, nam hic succus prōpte corrūpitur, cū succus limonū, granatorū, cydoniorū etiam per se seruari possint, & multo magis parum, cocti cum saccharo.

Intybum accipe cichoriū syluestre non lactucā syluestre vulgi endiuā seu intybum. Ne sit opus pręterea syr. duobus de cichorio simplici, & de endiuā simplici. Quod si in aliquibus scripturis intybus & cichorium requirantur, vel ipsū auge, vel fatiuū & erraticum, angustifolium, aut latifolium, vel alias cichorij species misce.

Syr. arthemisię Matthæi Gradi in cap. de mēsisbus ciendis lib. 9. ad Almanforem, recipit arthemisię manipulos duos, pulegii, calaminthes, origani, melissophylli, persicarię, sabinę, sampsuchi, chamędryos, hyperici, chamępythios, matricarię cum flore, centaurii parui, rutę, bethonicę, buglosi.

Radicū fœniculi, apii, petroselini, asparagi, rusci, saxifragię, enulę, dictamni, cyperi, rubię, iridis, pæonię ana manipulum vnum.

Seminis iuniperi, libystici, petroselini, apii, anisi, melanthii, carpobalsami, costi, asari, pyrethri, calsię lignę, cardamomi, calami aromatici, phu, ana vnc. semissam. Quassata infundatur aquę fluuiali sufficienti horas 24. post coque ad aquę dimidię cōsumptionem. Tunc aufer igni, dum aqua tepuerit, frica manibus omnia & cola, expressum percoque in syrupum cū mellis & sacchari quan-

titate sufficienti. Additur interdum acet ūacerrimū, vel scillites largius, parcius pro scopis variis, aromatizatur cinamomo & spica.

Alius simplicior i-
sto est in
vfu.

In aqua lib. octo coque primū radices nostrates, deinde semina, post herbas, p ostremo pyrethrum, & aromata. Costū, asarū, castā, cardamomum, calamū aromaticum, phubī librę quatuor supererūt, fiat vt in ceteris, & cū sacchari & mellis ana libravn a, & dimidia percoquatur. vt sit efficacius, quāuis plurima amara recipiat, pauco melle & saccharo dulcoratur, perficariam astringentem & frigidam quę maculato est folio nonnulli miscent: ego autem acrem & non maculatam vsurpandam censeo, vt acria & menses mouentia sint omnia nulla temperantia.

Syr. cichorii ex Gulielmo Placentino, recipit cichorii manipulos duos.

Idem plæ
risque fit
simplex
ablato
rha barbaro.

Foliorū buglosi vtri usq; lactucę, cichorii hortēsis, oxalydis, violę nigre, sereneos tricatrici ana manipulū vnū, rhabarbari drach duas.

Herbæ, tritæ coquātur in lib. duabus aqua ad partis tertię consumptionem, colētur. Adde expresso sacchari lib. duas, clarificetur, & iterū coletur, reddatur igni, adde rhabarbarū pulueratū pāno lineo ligatum, & sæpe confrica, donec syrupus erit percoctus.

Syr. cichorii alter ex Nicolao Florētino, recipit intybi satiui & erratici ana manipulos duos cucurbitę, lichenis, lactucę syluestris, & satiue, fumarię, lupulorum, ana manipulum vnum, hordei integri, halicacabi ana vnc. quatuor, glycyrrhizę, adianti albi & nigri, & vulgaris, asplenii cassuthę, ana drach. sex, radicū feniculi, apii, asparagi, ana. vnc. duas, coque in aqua sufficienti, cola, cū saccharo clarificatum & rursus colatum percoque in syrupum cōfricādo in eius libris singulis rhabarbari, drach. quatuor, panno raro ligatas cū spice nardi scriptulis quatuor. Dantur vncię tres cum emulsione feminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo syrapi hepatis obstructionibus, & intemperaturę calidę destinati, quia non minibus barbaris & nemini intellectis constant, pelagus opinionum pepererunt. Nam endiuia syluestris & domestica, taraxacon, batissolere, scariola, cichoriū, quid apud hos sit barbaros nunquam possis ex ipsorum scriptis didicisse tam sunt ea plena, crassa ignorantia. Propterea mihi videtur satius cum cichorij seu seridis genus omne eadem sit facultate, cichorium autem quod syluestre est stomacho vtilius & efficacius sit, vt syrupus hic ex solo fiat cichorio, aut cichorij succo, sed largiore, vt sit simplicissimus, cui si ad pompam voles alias seridis species miscere, & lactucam satiuam & agrestē & fohelum vtrunque, & hieracium vtrūque, & chondrillam luteā ac ceruleam, & si quid aliud tam satiuū quā agreste lacteū est, ac cichorii generis, nihil repugno, modo tam non sis anxius in harum vocum barbaris cum re corruptarum inquisitione. Assuesce igitur vocibus Dioscoridis, nec te afflictā desiderio barbararum vocū, quę quid significēt ne ipsi quidem qui hos syrapios scripserunt, nec ipsorum alius quisquā vnquam pernouit, aut certo definiuit.

Endiuia (quod nomē ex intybo corruerūt) barbaris est quę lactuca syluestris Dioscoridis videtur. Thuscis autē vulgo endiuia est intybus, seu seris, lato folio: scariola vero ex seride etiam deprauatum est, intybus est satiuus angustifolius.

Taraxacon seu altaracon, etiam Gatinarię aut cichorium est, aut dens leonis seu cichoriū erraticū, latifolium Plinio dictum. Batissoleris hermolao corruptum videtur ex baptifecula quę illi cyanus est, ruribus sic dicta quod seculā, id est, falcē messoria remouetur. alij malunt batissolerim esse serim, i. cichorium quoddam erraticum, in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

h iij

Lohot.

ECLEGMATVM seu linctũ materiæ fere sunt Mesuæ partes plantarũ. Radices, vt glycyrrhizæ, scillæ, iridis, bryoniæ, allij, ari, dracõtij, cannæ vltæ, quod spodium Arabibus dicitur.

Herbæ, hyssopus, prafium, adiantũ albũ, calaminthe, brasiica. Flos croci.

Fructus, vuæ passæ, ficus passæ, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrizæ, scillæ.

Succi herbarũ, brasiice, prafij, fœniculi, cannarum sacchari. i. saccharũ, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorũ, nucum, myrtarum, pulpa casisæ, sapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde syrupus, psyllij, cydoniorũ, maluæ, melonũ, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amare, strobili, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigreci, fœniculi, anisi, nasturtij, amyllum, farina fabarum.

Cortices cinamomũ, & alij cortices, radicis capparidis, tamaricis, ellebori, petroselinii, &c. Præter hæc aqua cui multa horũ infunduntur, incoquantur, & ex animalibus pulmo vulpis, butyrum.

Ex his radices & herbæ teruntur si sunt siccæ, vel aqua incoctæ & tritæ, & cretæ alijs miscentur, spodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur: sed dactyli intus & foris purgati ante decoctio thoracico aliquo macerantur: capita papaueris albi macerantur, coquantur, exprimuntur, abijciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi sunt, & ob id præptè miscentur: glycyrrhizæ autem succus, vel dissoluitur, vel in taleolas sectus, inter papyros siccatus, aut aliter calfactas, scilicet aliquoties pistillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis pistillo & mortario si est siccatione opus, vel in muccaginem soluantur.

Semina si maiora sint, depellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, strobili, pistacia, auellanæ, fabæ, melonum, cucumeris, citreoli, si parua puluerantur, & si vis horum quedã vt papaueris post inciduntur, ex alijs etiã muccago extrahi, & reliquis misceri potest, vt ex semine lini, fœnigreci, cydoniorum, psyllij.

Huius verò tempestatis eclegmatũ materiæ magis sunt penidia, pilulæ albæ, bechicæ, electarium, vel pulueris e. diatragacanthi fri. diaris simplicis, & Salomonis diacalaminthes, diahyssopi, diaprafij, saccharum candefactum, succus glycyrrhizæ, casia cum syr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, vel alio thoracico magis & minus calido, tergète incidente, pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiã alia simplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamen ex veterum eclegmatis hodie quidam retinent eclegma sanum, ex pulmone vulpis, diacodion, diamoron, diacaron. De quibus quia est abunde nobis dictũ sectione tertia Mesuæ, frustra hic repetenda non fuerunt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamentũ eclegma casisæ pro enematis vocant, & sic parant. In libravna decocti violarum, maluæ mercurialis, betæ, parietariæ, absynthij coquant mellis lib. dimidiam, & sub finem iniiciunt pulpæ casisæ fistulæ purgatæ libram vnam.

SECTIO QUARTA.

SECTIO quarta de apozematibus, & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in vsu est, satius fuerit si quem vtendi cupiditas cœperit, Mesuæ consulere. Quæ autem infusa & apozemata in rem præsentem hodie facimus, longe sunt ab illis diuersa, & tam paratu facilia, vt vel puero perspicua sint.

Quapropter de his superfedere malui quàm parum necessaria, etiam intelligentibus inculcare, præsertim cum statuerimus aliquãdo dare typographis commentarium quendam nostrum de remedijs medicis omnibus sumendis, & admouendis: inter quæ multa congerimus exempla apozematũ, & infusorũ hæc ætate consuetorũ, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

ECTIO quinta de antidotis seu electarijs quorum materię ex omni medicamentorum simplicium genere petuntur. Hęc formis quatuor præcipue parantur, sicca seu puluere, melle excepta, vel saccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum est materia reliquarum trium formarū de puluere prius mihi fufius dicendū, quoniā hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi sunt leuiter perstringenda, ne in compositionibus singulis hęc sint inculcanda.

Teruntur primum radices acori, cyperi, costi, phu, gētiane, glycyrrhizę, mei, zingiberis, & similia, & interdum coquantur, si electarium præsertim molle est futurum, sed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis semina fœniculi, apij, petroselini, anisi, dauci, ameos, seseleos, amomi, cardamomi, & similia adduntur.

Semina autē cucumeris, cucurbite, melonis, citreoli, cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per se, aut etiam saccharo pauco, ne pinguescant adiecto.

Postea herbæ siccæ, casia, cinamomū, aspalathum, calamus odoratus, caryophylla, spica nardi, schoenanthos.

Postremo flores rosarum, croci, epithymi, forpicibus antè confecti.

Vuæ, dactyli & similes fructus, vel per se triti cernuntur impulsu manuū, aut cochlearis, vt casia, tamar Indi: vel secti cum siccoribus teruntur.

Bdellium, opopanax, hammoniacum, opiū, myrrha, vino, melle, vel alio humore soluantur, vel parua portione cum alijs siccoribus multis teruntur minutim prius secta, sic os cordis cerui, rasura eboris. Turbith modice quassatū vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque & similibus, tunc sicciora misceantur zingiber, piper & similia, vt puluerari possit. Nam per se latefcit non pulueratur si sit legitimū. Quæ industria scamonio, opio, & liquoribus, gummis, resinis terendo latefcitibus confert: vel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda præterea tenuissime calida cum vrinas mouere studemus, vt thymum, asarū, cuminū, vt in aurea, athanasia, esdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus & aromatico: crassius verò cum purgare studemus, vt in antidoto hamech vtraque in electario Indo maiore.

Per se teruntur rha barbarū, scammonium, nisi quod oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibusdā miscetur, & postrema miscetur ac è propinquo, & clemēter ne euolent, aut exhalent. Scorsum quoque thus masculū, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacantha, moschus, caphura, ambra: sed hęc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscetur etiam è propinquo, qua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, vt euphorbium, styrax, calamites, sal gemma, sericum, anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium vtrunque, lapidum pretiosorum fragmenta in mortario lapideo vel æreo primum crassius teruntur, postea super marmor porphyriū, vel alium lapidem durissimum ducendo friantur, affusa identidem pauca aqua rosarum, aut buglosi.

Lemnia terra, vt bolus armenta per se est friabilis, & humore aliquo soluta mox liquefcit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacē scripto nobis lib. 4. methodi medicamenta componendi possunt huc trāferri, quale est illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia, præsertim prætiosiora, est tegendū, etiam duobus operculis, ne quod est tenuissimum exhalet ac euolet, eadem ratione quod iam est cretum curiosè inuoluatur. Si electarijs succi, vel humida alia adscribuntur, tollenda sunt si hęc sicca & puluere seruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit: si verò electarium formare libet molle, sunt vsui quæ forma veteribus magis placuit. nā quæ hodie est electarij ficci, & solidi forma, minus est vsu frequens, nisi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, si puluerem vis, nisi pauca cum magna siccorum copia puluerari posse videantur, si autem electarium molle conaris, purgentur, secentur, terantur, cernantur, & alijs misceantur.

Si puluis ante electarij solidi compositionē amygdalas, strobilos, semina frigida maiora, & similia recipit. Hęc vtendi & electariū parandi tempore misceantur, quia diebus paucis rancida fiunt, & compositum vitiant.

h iij

Pulueris vncia vna vel etiam drach. sex vni librę sacchari fere miscetur in electario solido: sunt qui parcius iniiciunt, non vt gratus sit electarium, sed vt ipsis cõstet minoris, preferim cum preciosa recipit, vt electarium de gemmis, diambra, exhilarans.

Pulueris vero vncie tres fere traduntur librę vni mellis despumati: sic tamen vt saccharum, penidia, dactyli, amygdalę, strobili, & similia, pulueris appellatione tunc non veniant Mel tamen crudum quadruplum omnium puluerũ miscet Mesues in antidoto dia moschu. Cum vero pulueres miscetur, sit mel tepidum adeo, vt digitos admittat mel ipsum vel fundum sartaginis, quę mortario vel alterius manibus firmata sit oportet, quando pulueres pistillo ligneo sunt commiscendi. Id quod etiam seruandũ est, si electarium solidum es facturus, quod primum in offas mazę modo cogunt, deinde manibus & pistillo ligneo super papyrus puram complanant in flaminicę placentę figurã, mox cultello secant in bucellas, & tessellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nũc triangulas (quas lozengas vocant) nũc longiores digitorum forma quas ob id manus Christi vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumscribunt, vt drach. vnus vel plurium.

Porro in antidotis mollib⁹, vt catholico, diapruno, antidoto, hamech cum casia & tamar Indi, cum humore aliquo soluta cernuntur, tamar Indi ante per horam sunt macerandi quę cernantur, vtraque vero antequam soluatur, humor est pendendus, vt intelligas an cum eopondus iustum tamar Indorum & cassię postquam creuisti, retinueris. Eodẽ modo in manna & alijs eiusdem generis, quod etiam in pilulis seruadum audies, dum lachrymas humore solutas cernes, aut colabis.

Antidotus diambra Mesuę recipit cinamomi, doronici, caryophyllorum, macis, nucis moschatę, folii, galãgę ana drach. tres, spice nardi, cardamomi maioris, & minoris ana drach. vnam. zingiberis drach. vnã & semissem, santali flauı, ligni aloes, piperis longi ana drach. duas, ambre aureum vnum, moschi drach. dimidiam. Ant. de gemmis Mesuę recipit fragmentorum saphyri, hyacinthi, sardinis granatorum, smaragdi ana drach. vnam & semissem, zedoarię, doronici, macis, corticis citri, sem. ozimi caryophyllati, ana drach. duas, corallii rubri, succini, limaturę eboris ana script. duo been albi & rubri, cariophyllorum, zingiberis, piperis longi, spice, folii, croci, cardamomi minoris ana drach. vnam, trochiscorum, dia rhodon, ligni aloes, ana drach. quinque, cinamomi, galange, zurembet ana drach. vnam & semissem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moschi boni drach. semissem, ambre drach. duas.

Ambra moschus per se terantur, corallium & preciosi lapides, aut per se singuli, aut omnes simul quo dixi modo, cætera simul terenda, sed ordine seruato.

Ant. exhilarans Galeno adscripta recipit apud Nicolaum, succi pomorum dulciũ & odoriferorum, succi cydoniorũ, succi florum borraginis, & florum basilici.

* seminis
alij.

Vini veteris

Croci, macis, zedoarię.

Xylobalsami, caryophyllorum.

Corticis citri, galange.

Nucis moschataę, styracis calamitę,

Caphureę, ambre, moschi ana drach. vnã, anisi, thymi, epithymi, rasurę eboris ana drach. duas, margaritarũ, ossis à corde cerui ana drach. vnam, auri & argenti puri ana script. vnũ, sacchari quantũ sufficit.

} ana drach.
} qui nque.

Antidotum hanc non esse Galeni plane conuineunt macis, zedoaria, cariophylla, galanga, moschocarion, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, fumi nondum cepta Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Saccharū cum succis coquendum, cui percocto & refrigerato pulueres miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutę & coctę, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendendas vncias circiter septem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexandrini ab hoc est diuersissimum.

Hj pulueres tres antidotorū præcipue nobis sunt in vsu, quāuis Mesue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electariū molle, vt nobis tēpore vtendi. In electariū solidū saccharo per humorē idoneū, sed paucū soluto percocto, vt pulueris vncia vna habeat sacch. vnc. 12. vel pul. horū iuribus & cōdimētis miscetur. Præter hos autē alij, quia vsu rari à nobis cōsulto prætermittuntur, præsertim ea fufius in Mesue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, si quando parare imperetu. Tales sunt antidotus diacalaminthę, diatrion, pepereon, diospoliticū, diahyssopū, diasenne, diacostū, diaris Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacāthum calidū, diamargariton calidū, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiata vocantur, quod harum multæ opium recipiunt, quibus alię consistentia similes nomen idem vulgo sunt sortitæ.

Antidotum catholicum Nicolai, Galeno adscriptum, recipit folliculorū fennæ, calsię fistulę purgatæ, tamar Indorū ana vnc. octo, rha barbari, violarum, polypodiū, anisi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ, rasæ, penidiorum, sacchari candefacti ana drac. quatuor, seminum quatuor frigidorum, purgatorum ana vnc. vnam. Polypodii * alterius libr. vnam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in syrupum cum libris octo sacchari. Calsiam & Tamar Indos in colati parte dissolue, cola, syrupo iam percocto adde, postremo pulueres adijce.

Ponderibus variat Nicolaus Alexandrinus, ex quo salernitanus excipit, nec Galeni meminit. * recentes, à quo tantum humiditas excrementosa exhalarit aque lib. 12. ad lib. 4. consumptione. * nihil tñ tenuiss. quia purgatorij est medicamentū non vreticum. * Si vero tamar Indi decocto soluitur & cernitur, id pēden dū, vt intelligas si cretorem tamar Indorū pondus quæsitū habes. Diadama-scenon dicitur Nicolao Alexandrino & viridia damascena eligit. * & colata. Vel potius si potes sine humore cernēdo purgatur, vt in catholico dixi

Senna, polypodiū, glycyrrhiza, anisum, violę simul terantur, rha barbarum per se, * femina. 4. frigida maiora excorticata scapello minutim cōcidantur cū saccharo & penidijs, ne pinguescant. Calsia & si recentes sunt tamar Indi per se cernantur potius, quā cum decocti, portione soluantur, ne sint ad accepti humoris consumptionem coquenda. * Vbi ex decocto polypodij syrupus erit percoctus, & ab igne depositus, iam modice refrixerit, calsia & tamar Indi creta parte syrapi dissoluantur, mox syrupo misceantur, postea puluis prædictorū, postremo rha barbarū & concisa semina paulatim addantur pistillo ligneo probe permiscendo. Si vero calsiam & tamar Indos decocti portione, vt vnc. duab⁹ solueris & colaris, prope percocto ipsi syrupo misceantur, vt coctione acceptum humorem deponat. Hodie sunt qui delicatius, & efficacius componunt, sed sumptuosius. fennæ enim vnc. sexdecim in libris quatuor, rha barbari vnc. octo, in libra dimidia decocti radice polypodij infundunt, senna expressum cum sacch. coquant in electarij prope consistentiam, expressum rha barbari miscent paulatim extra ignem, deinde calsiam tamar Indos creta & pulueres.

Diaprunum simplex Nicolai recipit pruna Damascena matura centum. Hæc aqua ad dissolutionem percocta vbi modice refrigerunt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & ossa abiiciuntur. Aqua hæc cū dimidia vncia violarū recocta * cum sacchari libris duabus in syrupum percoquitur addendo pulpę prunorum prædictę libram vnam. Hæc vbi coquendo crassescere incipient, calsiæ recenter extractę, tamar Indorum ana vncia vna in portione parua prædictæ aquæ dissoluatur, coletur, admisceatur, semper spatula mouendo. dum perfecte omnia hæc erunt cocta, aufer igni, & adde spatula semper miscēdo pul-

uerem sequentem fantali albi, & rubri spodii rha barbari ana drach. tres: rofarum, violarum, feminis portulach, intybi, oxyacathæ, succi, glycyrrhizæ, tragacanthi ana drach. duas: quatuor feminum, frigidorum maiorum purgatorum ana drach. vnam. Si vero purgatorium vis medicamentum ab igne vbi abstuleris, adde scammonii præparati vnc. dimidiam in libras singulas.

Nicolaus
Alex. scāmo
nii drach. se
ptem in lib.
singulas mi
sct.

Sunt qui scammonii drach. sex alij, vnciam vnam miscent libris singulis, sicque nescientibus medicis imponunt. fit enim, vt medicamētum valentius purget, quod tamen clemētius existimabat medicus instituisse.

Ant. diaphœnicon Mesuæ recipit phœnicon cirrhon, id est dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorū partes centū, penidiorum cum aqua hordei coctorū partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, scammonii partes duodecim: zingiberis, piperis longi, cinamomi, macis, galangæ, ligni aloes, foliorū, rutæ siccorum, anisi, fœniculi, dauci ana partes duas & semissem. Probe trita hæc omnia melle despumato excipiantur.

lib. tribus.

* (nā largi
ante triturā
effundendū
facultatis da
ctylorū ali
quid secum
trahit.

Dactyli intus & foris purgati quo sunt sicciores, eō diutius & largiore aceto sunt macerandi quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerētur. Quin si prehumidi sunt, citra macerationem teri possunt aceto pauco interim affuso: fere autem nobis sunt passi, purgati igitur, & particulatim secti aceto parciore * sine igni macerentur, triduo in vase siliceo, vel vitrato tecto, pistillo ligneo in mortario lapideo curiose terantur, manu cernantur per cribrum setaceum, vel stamen, vt reliquæ pelliculæ eximātur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello, minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nonnulli penidiorum loco adhibent) sed cum pulpa dactylorum ad aceti consumptionē sit parum coquenda amygdalæ pinguescerent, ob id melius inciduntur & cum pulvere reliquo miscentur. Mellis lib. sex aqua dupla despumata dū aqua cōsumpta ad libras tres * redierint, & cydoniati liquidi consistētiam habeant, dactylos misce, parum diu coque, vt acetum exhalet. Quidam saccharo excipiunt in electarium solidū, vt & diacnium bene tamen coquatur, & loco sicciore reponatur, ne rancidū fiat. Nicolai Alexandrini diaphœnicon carniū dactylorum drach. centum recipit, cætera multum ab hoc diuersum est.

* sunt enim
pulueris vnc
ie nouem si
drach. partē
accipis.

Ant. hamech apud Mesuæ, recipit myrobalanorū flauarū vnc. quatuor, cepularū Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodii querni ana drach. sexdecim. abinthii, thymi, sennæ ana vnc. vnam. violarum drach. quindecim. epithymi vnc. duas. anisi, rofarum, fœniculi ana drach. sex, succi fumarie lib. vnam. pruna numero sexaginta. vuarū purgatarū vnc. sex. macera omnia sero lactis dies quinque in vase vitrato, oris angustii, obturati. Post hos semel feruefac, cola, in colato dissolue casis fistulæ purgatæ vnc. quatuor, tamar Indorū vnc. quinque, manne vnc. duas. frica manibus, iterum cola, colato adde sacchari lib. vnam & dimidiā, scammonii vnc. vnam & dimidiā, coque ad mellis consistudinem, tunc paulatim puluerem hunc insperge, Myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana vnc. dimidiam, bellericarum emblicarum, rha barbari, feminis fumarie ana drach. tres, feminis, anisi, spicæ nardi, ana drach. duas.

Hodie melius exprefsum cū saccharo in syrurup. percoquitur & refrigerato miscetur casta & tamar In discrete cum parte decocti, postea pensi & scammonium coctum.

Polypodium, fenna, myrobalani, anisum crassiuscule teratur, agaricus raptim minuatur, colocynthis, rosæ, thymus, epithymus, absinthium, minute forcipibus incidantur, rha barbarum cultello: vel forcipæ in taleolas. pruna, vna intus purgentur: violæ integræ, agaricus, rha barbarum, colocynthis cum cæteris: quinque dies macerentur succo fumarie, residetia, & in solatu etiam post vnam feruefactionem purgato, & sero lactis colato quatum omnia tegat, vt libris tribus: sed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præstiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expressio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoque extrahet.) Colati portione idonea dissolutam cassiam & tamar Indos percocto & tepenti syrupo miscent, quo scilicet tempore adduntur pulueres aliorum & scammonium coctum. Serum sit lactis caprini recens multum, & in rem præsentem coagulati immisso semine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius seri lib. sex semel feruefiant, albuminibus duobus purgentur: vbi refrixerint, colentur: aut si celerandum est, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ & excornis serum hic quidam experunt, vt lac practici ad calculum frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, sacchari ana drach. decem, scammonii cocti, hermodactylorum rosarum ana drachmas quinque, caryophyllorum, spice nardi, zingiberis, croci, saxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, seminis apii, salis gemmæ, galangæ, macis, cari, fceniculi, sem. asparagi, rusci, lithospermi ana drachmam vnam, mellis quantum sufficit.

Turbith, scammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis feratur, ex triture disciplina recte quidam volunt. Turbith, esule, sacchari ana drach. decem, scammonij drach. quinque quedam exemplaria habent, cum esula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem scribitur turbith saccharique ana drach. viginti scammonij drach. decem, sed reliquorum omnium ana drach. duæ quæ poudera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus. sunt qui etiam scammonij drach. duas, alij drach. duas & semissem miscent.

Hiera picra, id est sacra amara Galeni, recipit cinamomi, mastiches, asari, spice nardi, xylobalfami, croci ana drach. sex: aloes drach. centum, mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tempore scribit: & aloen, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miscendam pro varijs medicorum scopis: & croci sufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Ant. hiera diacolocynthidos Pactii recipit stœchados, marrubii, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decem: opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana drach. quinque, cinamomi, spice nardi, myrrhæ, polii, croci, ana drachmas quatuor. Opopanax & sagapenû mortario teratur adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum sufficienti excipiantur.

Quæ ad hanc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinet, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hieram cupis, liquores fractos purgatos alijs particulatim iniectos, cum his puluerantur. Si autem vis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drach. viginti, opii drach. decem, croci drach. quinque, spice, pyrethri, castorii ana drachmâ vnam, mellis despumati quadruplo omniû exci-

Scriboni
largus.

pe. Addunt aliqui moschi scriptulum vnum.

De philonio Romano & Persico lege Mesuem, mihi satis est hec veterum descriptio. In hac antidoto pulueris vnciæ tres mellis lib. singulis miscentur, vt in alijs plurimis, à Philone Iudeo philosopho Platonico doctissimo, vt scribit Nicolaus Alexandrinus, dicta

Ant. de baccis lauri Rasi recipit foliorū rutę siccorum drach. decem, seminis ameos, cumini, melanthii, ligustici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, methastri, acori baccharum lauri, castorii ana drach. duas, opopanax drach. tres, sagapeni drach. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Hoc electarium pilularum consistentiam habebit ex tam pauco melle, nisi sagapenum & opopanax alio melle liquidissimo dissoluantur & colentur, vt in hiera diacolococytidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miscent, sed puluerum nomine opopanax & sagapenum non censent, sic est gratius, sed imbecillius.

Diacar-
thami.

E. diacnicum Arnaldi villanourani recipit pul. E. diatragacanthi frigidi vnc. semissem, carniū cydoniorum vnc. vnam, medullę cnici, hermodactylorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drach. duas, scammonii cocti drachmas tres turbith albi drach. sex, manę, granatę drach. duas, mellis rosati colati vnc. vnam, sacchari vnc. octo cum saccharo sufficienti fiat electarium.

Caro cydoniorum siue cydonia in partes. 4. plures pauciores diuisa, & vt sunt integra saccharo condita terantur, & per stamen colentur, cuius loco si cum nostratibus cydoniatū capias in drach. eius duabus vna erit sacchari, aut mellis drach. vel etiā largius. Tunc vero id vt manna melle rosato soluta colatur per stamen, semen cnici excorticatū, vel inciditur vel cum saccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorū & zingib. simul tritorū miscetur, scammonium verò per se. Vbi saccharum paulo ultra quàm electario conuenit est coctum, (quia liquida mox addenda ipsum vt sic dicam recrudabunt) adde cydonium, manna, mel rosatum simul trita & colata. Sunt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatū cum melle subactum immittunt in sacchari lib. vnā percoctam cū aquę vncijs 4. vel sex, si impurius est saccharum, & ob id despumandum, postea pulueres reliquos, Alij aliter.

Elec. de succo rosarum Nicolai recipit sacchari, succi rosarum rubrarum perfectarum ana lib. vnam vnc. quatuor santalorum arborum & rubrorum & citreorū ana drachmas sex, spodii drach. tres, scammonii cocti drach. duodecim, caphurę script. vnum, ad excipiendum succus cum saccharo in syrupum percoquatur.

Cui misce santala & spodium puluerata, postremo scammonium & caphuram, vtrunque per se tritum.

Cum Mesuę sit solenne vncijs singulis compositionum scammoniatarum dare scammonii cocti circiter scriptulum vnum, hic Nicolaus dat propemodum scriptula duo, ob id recte quibusdam videntur scammonii drach. octo huic composito sufficere, tamen etiā drach. duodecim scribit Nicolaus Alexandrinus cap. 309. lib. de compositione medicamentorum secundū locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus prepositus sua descripserunt. Sicciora pariori commodius fieret. Alij etiam componūt. v. rosatum colagogum Mesuę.

E. diarhodon abbatis Nicolao recipit, santali albi & rubri ana drachmas duas, & semissem, tragacanthi, gummiarabici, spodii ana scripta duo, asari, mastiches, spice nardi, cardamomi, succi glycyrrhizę croci, xylaloes, caryophyllorum, galliæ moschataę, anisi, marathri, cinamomi, rha barbari, seminis basilici, oxyacanthes, cicho-

rii, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana scriptulum vnum, margaritarum ofsis à corde cerui ana scriptulum dimidium, sacchari candefacti, rosarum ana vnciam vnam, drachmas tres, caphuræ grana septem, moschi grana tria & dimidium, confice cum syrupo facto ex aqua rosarum.

Puluis huius vt aliorum vitrea pyxide operculata seruetur, & vtendi tempore excipitur syrupo rosato percocto. Vel sacchari delecti lib. vna dissoluitur, libra dimidia aquæ ex rosis albis recentibus destillatæ, vel rosarum siccarum decocti, vel succi rosarum rubrarum recentium, & coquitur ad iustam crassitiem Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. sex iniiciuntur, raro plures, & curiosè pistillo ligneo, vt prædixi, miscentur: femina quia cito rancescunt & cetera corrumpunt, misce tantum vtendi tempore. Moschum plerisque, abominabile, & cephalagicum, ne misce, vt neque caphuram, nisi doctus est medicus qui imperet.

E. aromaticum rosatum Gabrielis apud Mesuem recipit rosarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ rasæ drachmas septem, ligni aloes, fantali flauis ana drach. tres, cinamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachmas duas & semissem, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ vnius, nucis moschatæ, cardamomi maioris galangæ ana drach. vnam, spicæ nardi, ambre cineritiæ ana script. duo, moschi scriptulum vnum, syrupi rosati quantum sufficit.

E. Diamargariton frigidum recipit santalorum omnium florum violarum, feminis melonum excorticati, trochiscorum diarhodon ana drachmas duas, serici crudi ofsis à corde cerui, spodii, daronici Romani. been albi & rubri, spicæ nardi, croci ana scriptula duo, margaritarum integrarum & pertusarum, rasuræ eboris, saphyrorum, hyacinthorum, smaragdorum, iaspidium viridium, ligni aloes, feminis intybi & oxalydis, ambre cineritiæ ana drachmam semissem, auri optimi drachmam vnam, caphuræ scriptulum vnum, moschi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter alijs, sed hoc nobis est in vna frequentiore.

E. diatrionfantalon Nicolai recipit, fantali albi, rubri, flauis, rosarum psyllii ana solidos duos, rha barbari, spodii, succi glycyrrhizæ, feminis portulacæ, ana solidum vnum & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, feminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorii domestici ana solidum vnum, caphuræ scriptulum vnum, & dimidium, syrupi rosati quantum sufficit, alii pondus rosarum quadruplum miscent.

Dimidium est descriptionis Nicolai Alexandrini, nisi quod saccharum habet pro psyllio, & cichorii domestici non meminit loco syrupi: fit cum saccharo in aqua communi aut rosata soluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi vnc. duas, gummi arabici vnc. vnam, drachmas duas, amyli vnc. vnam, penidiorum vnc. tres, glycyrrhizæ, feminum melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ scriptuli se-
i

missim, syrui violati, aut iulepi violati quantum sufficit.

Saccharo aqua communi vel rosata soluto excipitur hodie.

E. Diaris simplex Mesuæ recipit radicis iridis vnc. semissim, sacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua rosarum soluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni sacchari vnc. pulueris vnam capienti dum refrigeratur, si albumen oui vnus vel potius succi limonũ dnc. ũuæ, fortiter & diu misceas, vtrunque hoc electarium euadet longe albissimũ. Sacchari vnc. vna aqua rosarum soluta, cum margaritarum pul. tenuissimi drach. vna. fit manus Christi perlata vulgo dicta.

SECTIO SEXTA DE PILVLIS.

EDICAMENTVM cur forma pilularum fingatur interdum, abunde diximus in Mesue, initio sectionis sextæ: hoc autem loco dicenda sunt quæ ad modum pilulas seu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vt electaria humore aliquo egebant comprehendi præsertim mollia, sic & pilulæ, & trochisci. Is autem est magna parte mel despumatum vel rosatum, syrupus rosatus vel similis, interdum mucago tragacanthi, ita vt omnino sit glutinosum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam misceantur, & mista cohæreant, ac ne simplicium facultas prompte exhalat, si offa siccitate interhiet, sed intus probe conclusa melius fermentetur. Ob eam causam quas pilularum species aqua, aut succo vult comprehendere Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionem sit percoctus. Quod succo comprehensæ non cohærent, sed hordeacei, aut furfuracei panis modo prompte friantur, mox siccantur, & canescunt situmque ducunt putredinis indicem & authorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas sine quibus sceniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi inunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluendæ debitam oleo quoque oblinimus.

Si tamen in vsum præsentem fiant pilulæ, possunt succo excipi, quod in multis videntur scriptores inuisse, dum ciceris scilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Est tamen quando succi emplasticam efficiunt materiam, quando scilicet his emplastica alia soluuntur, vt aloe, scammonium, sagapenum, hammoniaccũ, gumi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum massam recte comprehenderint.

Omnia in pilulis crassius terenda quàm in electariis, nisi quod vtrouique lapides preciosi, & congeneria tenuissime sunt pulueranda, & colocynthis ne partes quas permeat videret.

Quæ vero lachrymæ, siue liquores suis, siue gumi, siue resinæ, si sunt adhuc molliculæ, pistillo calido, in mortario calido terentur & puluerabuntur, aut humore idoneo dissoluentur, vt alia capiãt. De succis recētibus iã diximus, de siccatis seu sapis idẽ iudiciũ quod de lachrymis, interdũ tamen prædictæ lachrymæ, si puræ sunt, pistillo calido in mortario calido humore pauco superdato subiguntur, fiuntque idoneæ pulueribus aliis comprehendendis, vt in pilulis fœtidis, sagapeni & similibus. Si autem sint impuræ, dissoluntur humore quæsito, coquantur, coquantur ad humoris consumptionem, pulueres tunc adduntur & permiscuntur.

Magdalia seu offa, seu massa inuoluitur vbi siccata est quantum satis est, aluta, alba, potius quam rubra, vt vires illas infectricum materiarum pilulæ in se non trahant, aut pergamena, sed vtraque, oleo rosato, aut communi est ante subigenda, vt massam diu mollem feruet & transpirare vires eius prohibeat, obstructis oleo emplastico poris, non tamen ita quin humiditas, siqua adhuc superest excrementosa digeratur. In vsum autem non veniant pilulæ si potes, nisi iam fermentatæ, non tamen vetustate exuccæ, & exanimatæ: sed nec ita molles, vt in ore diffluant, sed consistentia mediocri fiant, aut plures pauciores, maiores minores pro eius, qui sumit natura, & alijs medici scopis. Si autem deuorare nequit, minima fiant, & syrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo simul deuorentur. Alij ne ingratarum earum saporem percipiant, syrupo remollitas saccharo tegunt. alij folijs auri æquius, quam nonnulli membrana prunorũ, aut vuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorũ, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quam pane missali in vinũ merso. Os quoque ante & post abluï potest vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta saporẽ tetrum non sentiat: & si quid ei hæserit, tergeatur. potest etiam vini loco pomi buccellam mandere & suc-

cum deglutire, aut aliud aliquid iucundum præsertim astringens. Sunt quoque qui os vino vel alio implent, & pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandam, idque toties repetunt, donec omnes deuorant: quod ad celeriore pilularum actionem facit, non ad diturniorē, & ventriculum lædi pilularum præsertim durarū contactu vetat, & quibus friget ventriculus confert, ut quibus is aut hepar insigniter calet, cum ptissana, vel humore alio deuorari possunt, manus etiā ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida aut oxycrato madefacere est utile. Quæ præcepta sunt communia etiam his qui medicamenta alia quauis forma sumpserint, quando vomitus eorum timetur, Et præter hæc alia multa doctè à Mesue descripta libro primo.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiunt aloes, scammonii cocti ana drachmas quinque, rosarum, seminis apii ana drachmas duas, & semissem, anisi, fœniculi, mastiches ana drachmam vnam, & semissem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam vnam, cum aqua infusionis tragacanthi fac massam.

Tragacanthi drach. vna aquæ vne. duabus maceretur ad dissolutionem super cineres calidos coletur panno raro: hac mucagine paulatim affusa cōprehēde pulueres. hodie tamē syrupo vel melle rosato comprehendunt omnia tragacantha, neque mea sententia infeliciter, Aloe, scammonium, colocynthidis, mastiche seorsum quo sæpe dixi modo terantur, simul autē semina: rosæ, crocus, ambo hæc prius minutim concisa dimidium est compositionis Nicolai Alexandrini, in quo etiam mastiche non scribitur.

Pilulæ cocciaë Rasis & Mesuæ recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni drachmas decem, colocynthidis drachmas tres, & scriptulum vnum, scammonii drach. duas & semissem, turbith, stœchados ana drachmas quinque.

Syrupo vel melle rosato excipe, turbith, & stœchas simul teruntur, cernuntur. Nam stœchas egræ teritur licet florulenta sit, nisi inter papyros siccetur ante quo modo etiam vis eius facile exhalat.

Alii ex Nicolao Galeni coccia sic parant, aloes, absinthii, colocynthidos, scammonii ana partem vnam, mastiches partem dimidiam, cum succo fœniculi vel absinthii vel solani, forma massam. Pil. Gal. ex aloë li. i. c. ph. p.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit, & vocat pilulas diacolocynthidos, hisque miscet aloes, scammonii cocti ana drach. quatuor, colocynthidos, mastiches ana drachmas duas, bdellij drach. vnam cum succo absinthii fac orobea catapotia.

Pilulæ sine quibus esse nolo apud Nicolaum recipiunt, aloes lotæ drachmas quatuordecim, myrobalanorum, flauarum, cepularum, bellericarū, emblicarum, Indarum, rha barbari, mastiches, absinthii, rosarum, violarum, sennæ, agarici, cassuthæ ana drachmam vnam. Temperentur scammonii bene tritæ & pulueratæ drachmæ sex & dimidia succo fœniculi, quantus scammonio per pannum colando, & pulueribus aliis ad pilulas comprehendendis sufficere videbitur, quæ manibus vnctis oleo violato vel communi, sed arte dicta loto formentur. In Nicolao Alexandro non inuenio.

Senna, myrobalani, absinthium, rosæ, violæ, cassutha simul: rha barbarum, aloë, scammonium, mastiche per se puluerentur, licet autem succo fœniculi purgato parua coctione & residencia, in quo dissolutum sit scammonium comprehendi possint, tamen fere scammonium per se tritum & cretum alijs pulueribus miscet, omnesque simul mistos excipiunt melle, cum quo succus fœniculi coquendo sit consumptus.

Succus absinthii sicca-
tus hodie
nō seruat,
igne tamen
in rē presen-
tem sicce-
tur.

Hi trochisci
ex Mesue
sektione. 7.
repetendi.

elephan-
ginge.

aqua sex-
tupla.

Mes. i aloes

* Aloes vnc.
sex seu sibi-
brę dat ibi-
dē expressi
lib. vnā, ergo
aloes vnc. 12
seu librę re-
cte dat: expi
si lib. 2. vnc.
semissim
Melibidem

Pilulæ rha barbari Mesue, recipiunt rha barbari drachmas tres, succi glycyrrhizæ, succi absinthii, mastiches ana drachmā vnā, myrobalanorum flauarum drachmas duas & semissem, feminis apii, fœniculi ana drachmā semissem, trochiscorum dia rhodum drachmas tres & semissem, hieræ picræ drach. decem, forma cum aqua fœniculi.

Succus fœniculi, hic vt in alijs cū melle coquendo est consumendus, myrobalani, succi concisi simul terenda, rha barbarum, mastiche, trochisci per se.

Pilulæ aromaticæ Mesue, recipiunt cinamomi, cubebę, ligni aloes, calami aromatici, macis, nucis moschatæ, cardamomi, caryophyllorum, afari, mastiches, schœnanthi, spicæ, carpobalsami ana vnciam vnā, absinthii sicci rosarum ana drachmas quinque, trita crassius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum consumptionem, frica, cola, exprime. Expressi huius libris duabus macera libram vnā aloes, prius aqua pluuiā sæpe lotam & siccata tribula, sicca. Illi miscæ myrrhæ, mastiches ana drachmas quinque, croci drach. * tres, omnia macera, reliquo expresso, tribula sicca.

Siccatur aloes primum in vmbra, post in sole Mesue cap. de aloes. Hæc vero omnia, vel seorsum quassanda, vel dura crassa cum duris crassis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, postea in aquam mittenda omnia hæc tantum contrafacta, vt promptius aqua permeet, & vires ipsorum in se trahat, macerantur, igni lento coquantur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longam postulat coctionem, quæ his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarum dimidium aloes primum per se ebibet, prius tamen aqua fontana lota & siccata, reliquum dimidium cum puluere tenuissimo myrrhæ, mastiches, croci semel aut potius paulatim combibet eadem aloes, & priusquam sicceatur, massa fingatur. æstate potius fiant, quàm parte anni alia, vt promptius sicceatur aloes.

Pilulæ lucis maiores Mesue, recipiunt rosarum, violarum, absinthii, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moschatæ, spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsami, schœnanthi, mastiches, afari, caryophyllorum, cinamomi, casia, croci, feminis rutę, anisi, apii, fœniculi ana drachmas duas, myrobalanorum quinque, rha barbari ana drachmas quatuor, agarici, sennæ ana drachmas quinque, * euphrasie drach. septem, aloes bonę pondus omnium, excipe succo fœniculi.

Colocynthis, agaricus, aloes, mastiche per se terantur: cætera simul miscæ omnia & comprehendente melle cocto, cum succo fœniculi ad ipsius consumptionem, seu donec mel valde glutinosum euaserit.

Pilulæ fœtidæ maiores Mesue recipiunt sagapeni, hammoniaci, opopanacis, bdellii, colocynthidos * rutæ agrestis, aloes, epithymi ana drachmas quinque, hermodactylorum, esulæ ana drachmas duas, scammonii drachmas tres, cinamomi, spicæ, croci, casto-

* Eius pec-
nuria hortē-
sem substi-
tutus sicca

rii ana drachmā vnam, turbith drach. quatuor, zingiberis drachmam vnam & semissem, euphorbii drac. vnius partes duas, dissolve lachrymas succo porri, & colato comprehende omnia.

Liquores quatuor primi succo porri calfacto dissoluti & colati, coquuntur ad consumptionem multi succi, deinde cætera mista comprehendunt. Scammonium tamen & euphorbium liquores per se puluerantur, nisi recentia sunt, & mollia: talia enim etiam dissolui possunt.

Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum, aloes, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarū, bdellii mollis, sagapeni ana drachmas sex, popanacis, euphorbii, farco collæ, castorii, rutæ agrestis, apii ana drac. tres, croci drachmas duas & semissem, comprehende succo brassicæ.

Melle cui incoctus sit hic succus excipiuntur omnia hæc puluerata: nam etiam puluerari possunt hi liquores pauci & sicciore cum multis siccis: vel potius vt prius, liquores hi succo brassicæ calfacto soluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiunt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachmas quatuor, * casia lignea, spica, caryophyllorum, xylobalsami, carpobalsami, zingiberis, mastiches, fœniculi, seminis lithospermi, seminis asparagi, rusci, rosarum, fallis gemmæ ana drachmā semissem, aloes pondus omnium, comprehende succo fœniculi.

* Vulgāris cinamomi.

femina in bacca eius rubra conditi.

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle vires succi adepto cætera excipiuntur. pilulas ex semine cucumeris agrestis & Alexandrinæ podagricis & arthriticis vtiles scribit Nicolaus Alexandrinus. hanc vero descriptionem non habet.

Pilulæ fumaricæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum, nigrarum scammonii ana drach. quinque, aloes drach. septem, omnia ter imbuantur succo fumaricæ, & toties siccantur, & postremo fac massam.

Imbui debent succo fumaricæ non excipi, sed melle cui succus hic incoctus fuerit, multo facilius ob myrobalanorum siccitatem, sole siccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ asleieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ vnc. vnam, mastiches, myrobalanorum citrearum ana vnc. semissem, aloes vnc. duas, cum syrupo stœchados. forma offam.

Hic syrupus vt cæteri ob lentorem idoneus est his pulueribus comprehendendis, & seruandis à situ ac putredine.

Pilulæ ex agarico Mesuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, prassii, myrrhæ ana drachmam vnam, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drac. quatuor, colocynthidos, sarcocollæ ana drach. duas, excipe sapa.

Iris Illyrica aut florentina.

Vinum ad dimidias aut tertias coctū. i. sapa erasitæ & lentore est idoneum his comprehendendis, & à putredine ac transpiratione in aerem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, cum melle rosato, fac massam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis alijs fieri possunt massæ pilularum, sed melle opus est tanto parcior ad pilulas quàm ad electaria, quanto pilulas electariis esse oportet duriores.

Pilulæ mastichinæ conciliatoris recipiunt mastiches drach. quatuor, aloes drach. decem, agarici drach. tres, cum succo artemisiæ, finge massam.

Hæc tria seorsum trita mastichæ, si vis cum pauca aqua dulci, melle excipiuntur, cui succum arthemisiæ incoxeris.

Pil. ante cibum.

Pilulæ stomachicæ Mesuæ recipiunt aloes drach. sex, mastiches rosarum ana drach. duas, syrupo rosato excipe.

Aloe æstata, & statum pestilenti lauanda.

Pilulæ rufæ, seu communes recipiunt croci, myrrhæ ana vnc. vnam, aloes vnc. duas, comprehende vino aromatico.

Nunc melle rosato comprehenduntur.

Pilulæ bechicæ Mesuæ recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari ana aureos sex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium ana aureos quatuor, comprehende mucagine seminis psyllii, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi mucagine tragacanthi, vt sequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex sacchari libra vna, in vncia mucaginis tragacanthi soluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE TROCHISCIS.

VIDE trochiscus & cur hoc nomine, & alijs appellatus, abunde nobis dictum est sectione septima Mesuæ. Horum autem vel compositio hic fieri non potest, vt trochiscorum theriacorū, vel vsus intercidit, vt iam paucissimi sint in officinis compositi. Quia vero componendi rationem habent pilulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo sermone mihi egere non videtur. Ob id paucis eos perstringā, quod adhuc sunt vsui quotidiano, qui vero aliorum erit necessitas, Mesuen & Nicolaum Alexandrinum consulas.

Trochisci de gallia moschata Mesuæ recipiunt ligni aloes crudi partes quinque, ambræ partes tres, moschi partem vnam, glutinis, tragacanthi, cum aqua rosata extracti, quātitatem illa comprehendere sufficientem: fiant trochisci magnitudine foliorum myrti, sigillentur, reponantur in vase vitreo. alii ambram oleo balani- no in vase vitreo soluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

De ben& mustelinū vocant.

Trochisci de gallia moschata Nicolai Alexandrini, recipiunt mastiches vnc. duas, gummi vnc. vnam, caphuræ scriptulum vnū, trita mollissime, cum aqua rosarū formentur in trochiscos, in vmbra siccetur, terantur subtilissime oleo iasmino, sambaceū vocant, incoquantur, adde cinamomi, caryophyllorū, nucis moschatæ, ana semunciam, fac trochiscos, illine moscho aqua rosarum soluto.

Male in Nicolao, olei sambucini vnciæ quatuor & male coquit ad dimidias, hodie mastiche trita super cineres calidos ex olei drach. vna soluitur, pul. gummi & caphuræ additur affusa pauca aqua rosarum.

Nicolai Alexandrini.

Trochisci aliptæ moschata, recipiunt ladani purissimi, vnc. tres, styracis, calamithæ vnc. vnā & semissem, styracis rubri vnciā vnam, ligni aloes drachmas duas, ambræ drachmam vnam, caphuræ script. vnum & dimidium, moschi script. dimidium, aquæ rosarum quantum sufficit.

Ladanum per se negligenter & crassius teratur, styrax vterque simul parum teratur, & per cribrum rarum cernendo purgetur: deinde tria hæc catino imposita sole æstiuo, vel sine hoc vase duplici liquetur potius, quam mortarij, aut pistilli caliditate vehementi, mox, vt liquata sunt pistillo in mortario, sole vel igni probe siccatis, diu tūdantur addendo paulatim puluerem ligni aloes. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleofas, easque vbi mortarium, & pistillum illeuerint, abijce: ibi tere primū ambra, deinde caphuram, & moschum aqua rosarum pauca affusa, misce reliquis & forma trochiscos. Hæc parandi ratio prope tota ex eodem Nicolao est sumpta.

Trochisci de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorum rute, mentastri, pulegii ceruini, rubiæ, *opi Parthici, sagapeni, opopanax, ana drach. tres, lupinorum pertritorū drach. quinque fiant trochisci cum succo rutæ ponderis drach. duarum. *assa foetida.

Trochisci de agarico Mesue recipiunt agaricum electum pulueratū, qui cū vino cui infusum sit zingiber, formatur in trochiscos.

Trochisci de spodio recipiunt spodii drach. quatuor, rosarum rubrarum drach. septem, feminis portulacæ, succi glycyrrhiæ, ana drach. duas, mucagine feminis psyllii cōprehende in trochiscos drach. vnus.

Spodium arabum sit verum non ebur vsum, ne autem accipe spodium Græcorum rem fornacariam pompholygi affinem nunquam sumendam, sed solum admouendam.

Trochisci de terra sigillata Mesue recipiunt sanguinis draconis, gummi Arabici, aysi, *ramich, rosarū, feminis rosarum, amyli aysi, spodii, acaciæ, hypocisthidos, balaustii, boli armenicæ, terre sigillatæ. i sigilli Lemni, corallii, vnionū, succini, tragacanthi, papaueris nigri, ana drach. tres, & semissem, sem. portulacæ aysi, cornu cerui vsti, thuris, nucū cypressi, ana drach. duas, cū aqua arnoglossi fac trochiscos. * i troch? Mes.

Trochisci de succino Mesue recipiunt succini aureos sex, cornu cerui vsti gummi Arabici aysi, corallii, vsti, tragacanthæ, acaciæ, hypocisthidos, balaustii, massiches, cancam loti, papaueris nigri aysi ana aureos duos, thuris, croci, opii ana aureum vnum & semissem, fac trochiscos cum mucagine feminis psyllii. Dia electra, seu de carabe

SECTIO OCTAVA DE PVLVERIBVS.

PVLVRES initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horum pulueres pyxidibus vitreis fere seruari diximus, & interdum præsertim vtendi tempore in electario solida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, seruari, coqui, ea suo calore natiuo seu (vt cum vulgo dicam) fermētari. De pulueribus alijs siquid es sollicitus: ex Mesue sectione octaua repete, tātum addam pulueres condimentis destinatos.

Puluis minutarum specierū recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moschatæ vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradisi ana vnc. vnam, cinamomi electi semiunciam fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati libr. vnam fiat puluis. Puluis eximius finis vulgo dictus, recipit zingiberis albi selibrum, granorū paradisi vnc. duas, tritis his simul misce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde simul omnia.

Libræ vni sacchari misce cinamomi vnciam vnam. habes puluerem ductis.

SECTIO NONA DE OLEIS.

LEI genera quatuor demonstraui in Mesue, quorum primū est oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expressum, quod oleū absolute dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum est quod ex seminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut descendit. Quartum quod oleo constat, sed cui plantarum partes ac animalium sunt incoctæ.

Primum genus tanquam cuius perspicuum sciens omitto, reliqua tria persequar.

Secundū genus.

Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu subiguntur manibus vbi calent calato spartaceo, aut sacco cānabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleum clarissimū & dulcissimū. Aliter quoq; fieri in Mesue docuimus.

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, pistacijs, strobilis, nucib⁹ auellanis, Indicis, balano myrepfica, nucleis persicorum, cerasorum, seminibus cucurbitæ, cucumeris, melonū, ricini, staphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyosciami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi possunt.

Mes.

Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis recentibus, tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expressis.

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentisci fieri potest oleū simplex. In vsu autem frequentiore est compositum, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonensi vbi magnus est harum baccarum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Tertium genus. Mesues.

Oleum ouorum fit ex vitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in sartagine plūbata frignantur igni mediocri, mouēdo cochleari donec rubescant, & oleum ab his resoluatur & profluat.

Alios huius olei modos lege in Mesue. alij sacculo & torculari exprimunt.

Mes.

Oleum iuniperi fit segmentis ligni iuniperi, vase solido conclusis, incenso circa id igni luculento, vt in vas subiectū descēdat oleū.

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Mesue repetite, item qua ratione fiat oleum philosophorum tartari, & alia eius generis permulta, quæ quia ibi fusius sunt explicata, neque multo vsū non celebrata, nūc putauī pluribus verbis explicanda.

Quartū genus.

Olea quarti generis ex plātarum, & animalū quorundam partibus, vbi harum vires macerando, & coquendo traxerūt, colantur, exprimunturque, & humor siquis in oleum largior transijt, coctione absimitur. Et quæ olea cum succis liquidis fiūt, aut siccis quidem vel liquorib⁹, sed humore, vt vino solutis ad humoris consumptionē percoquūtur, ne humor ille excrementosus oleo putrendi & situm ducendi occasionem afferat. succi consumptionem indicat oleum spathula iniectum igni. nam si ardet, purum est: si crepitat succū habet adhuc reliquum. Adhæc feruendo in lebetē crepitat cū succo, & bullas egerit: vbi absumptus, tranquillum est, & gutta in manu succum subiectum ostendit oleum supernatans.

Olea quibus flores miscentur æstiuo insolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vitroque.

Olea ex animalibus faciēda, viua ipsa recipiunt, vt in his moriantur scorpiones, serpentes, ranæ, formicæ, vulpes.

Quartū gen⁹ olei per impressionē factū.

Oleum rosatum Nicolao sic fit, Rosarum tritarū sesquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus vase duplici, tela alba exprimat & torculari.

Hodie rosas recentes, etiam nō exunguatas oleo omphacino, aut loto, dies, aut etiam menses aliquot in sole macerant vase vitreo, aut siliceo. Postea hyeme, aut vtendi tem

pore, pauco succo rosarum aut vino adiecto coquunt in vase duplici ne vrendo grauelentiam acquirat, sicque reponunt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Mesuæ chamæmelinum cum oleo dulci, etiam in vase duplici coquendum, & ex floribus meliloti, aneti, liliorum, iridis, leucioj lutei, nymphææ: sed à lilijs apices crocati tollendi.

Oleum melinum fit ex cydoniis acerbis tritis, in oleo omphacino sufficienti insolatus dies quindecim, dein cum succo cydoniorum coctis in vase duplici ad horas circiter quatuor. Carné & succum muta, rursus insola, & coque vt dixi, idque bis aut ter repete, cola, repone.

Oleūci-
doniorū.
Mes.

Cydonia sunt qui cortice & semine purgent, purgatione tamen nihil opus est, nisi impura sint aut semiputria.

Oleum mastichinū recipit olei rosati vnc. duodecim, mastiches Mes. vnc. tres, vini boni vnc. octo, coque ad vini consumptionem.

Fit hodie ex oleo vulgari cum tamē aut rosato, aut omphacino, aut saltē loto confici debeat in vase duplici. Consumptoque propemodū vino mastiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permista. Coctione longiore exanimatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium selibram, olei omphacini, aut loti sesquilibram: insola, aut coque cū vini albi austeri vnciis quatuor ad vini consumptionem. Fit etiam per expressionem, & per decoctionē in aqua, donec oleum supernatet quod concha separandum est.

Oleum nardinum Mesuæ recipit spicæ nardi vnc. tres, vini & aquæ ana vnc. duas & dimidiam, olei sesamini selibrā, coque in vase duplici lento igne horis circiter quatuor, sæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini cōsumptionē, sed prius infundatur spica aquæ & vino. Fit etiam sæpe oleum nardinum descriptione Nicolai Alexandrini efficax, sed sumptuosum magis, à quo etiam componendū modus abunde explicatur.

Oleum costinum recipit costi amari vnc. duas, casie vnc. vnam, extremitatum sampsuchi vnc. octo, vini odori quantum * sufficit infundere hoc biduo, olei sesamini lib. duas, coque horis septē, seu ad vini consumptionem, exprime, repone.

Mesues.
*vnc. o.
& o aut
circiter.

Aut costum verum, galāga maior hodie dictum, sumendum, aut eius loco radix enule campanæ, aut silphij, aut similis potius quàm que vulgo est in officinis qualitatum insignium expers.

Oleum rutaceum fit ex foliis rutæ recentibus, oleo maceratis, & estate tota insolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, sic fit oleum menthæ, absinthii.

Oleum euphorbii fit vt oleum mastichinū. Euphorbium enim tritum, aut si recens & molle est, minutim confectum oleo cum vino feruenti paulatim immittatur, & ad vini consumptionem semper mouendo coquatur.

Oleum castorii Nicolai fit ex castorii vnc. vna, cocta in olei lib. vna, ad consumptionem tertiæ partis castorem retinenda.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus. Nam si per se coquatur, & oleum vrendo nigrescit, & castorium vanescit. Potest tamen sine vino in sole coqui sæpe mouendo.

Oleum vulpinum Mesuę sic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aquę fluuialis & marinę aut falsę, ana sextario vno, olei antiqui clari sextariis duobus & dimidio, coque ad aquę consumptionem, & vulpis carniū dissolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in vino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco vini rubri incoctis ad vini cōsumptionem, deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sūt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiscēt in vnguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SECTIO DECIMA.

Paulus
cap. 20.
lib. 7.

VNGVENTVM, quia partibus inungitur, dictum, crassius est oleo, liquidius cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorū constat. huius materię sunt plantarum partes, & multę animalium, metallica etiam & terrea quędam. In his succi recentes, & fluidi coquendo absumuntur, vt in oleis, iidem si sunt sicci, aliquo sunt humore dissoluendi.

Si herbę in vnguenta recipiantur, vel puluerātur si sunt siccę & alijs miscentur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiā virides cōquuntur, exprimūtur: deinde reliquis vinum id vel aliud incoquitur, ad sui consumptionem. Liquores sicci & gūmi, & resinę, vel terūtur quando sunt sicciora: vel pistillo calido soluuntur, vel humore idoneo, quando præfertim sunt humidiora.

Fiunt autē vnguenta nunc igni, nunc sola subactione, sed longa, vt vnguentū ex lithargyro nutritum cum oleo, aceto alijs, & quę alia similiter nutriti diximus lib. 2. Sic argentum viuum citra ignem alijs miscetur, quod in vaporem prompte totum abeat.

Vnguentis, ceratis, emplastris, æstate minus olei, cere, & similibus corpus dantiū miscemus: hyeme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareant, æstate contra etiam sicciora per colliquationem mollescant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, & refrigerando continenter mouetur, vbi iam modice coiuit pulueres paulatim permiscētur, idque ne fiat grumosum vnguentum. Alij vbi refrigerādo coiuit, in sartagine cochleari, aut spatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponunt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his vnguentis est commune.

Vng. regis.

Vnguentum aureum Mesuę recipit cerę flauę vnc. sex, olei boni lib. duas & semissem, terebinthinę vnc. duas, resinę pineę & colophonię ana vnc. vnā & semissem, thuris, mastiches ana vnc. vnā, croci drach. vnam.

Cera ex oleo liquata pulueratę resinę affundūtur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adijcitur.

Vnguentum pompholygos spurium recipit olei rosati vnc. decē, cerę albę vnc. quinque, cerusę lotę vnc. quatuor, plūbi vsti, pompholygos ana vnc. duas, thuris vnc. vnam. Coque oleum rosatum cum succo solani ad ipsius consumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorum puluerē tenuissimum misce in mortario, vbi refrixit, quo dixi modo.

Cerę vnc. duę, aut vnc. duę, & dimidia satis sunt vnguentō. Hęc enim quantitas Emplastrum fecerit, pompholyx vera misceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum basilicum minus Mesuę recipit resinę, picis, cerę,

ana olei quantum sufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Mesue. Cera in oleo liquata, pix & resina puluerata injiciuntur, quibus liquidis igni aufer. Si verò crassius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignē tolerat, & velut vritur, nigrumque facit tunc vnguentum. Cera & resinæ vnc. dimidia olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguētum Aegyptiacum Mesuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos septem coquenda igni ad iustam crassitiem.

Mel cum aceto primum aliquandiu coquitur, deinde additur ærugo & percoquitur. Iusta autem crassities ex notis prius dictis intelligitur. hoc est, si eius portio vasi stanneo, aut marmori imposita & refrigerata coeat, nec adhareat. Aerugo coctione trāsmittatur in rubrum, sicque minus terret vnguentum ægos quàm viride.

Gal. lib. c. ph. 9

Vnguentum album rasis recipit ceræ albæ vnc. vnam, cerusæ in aqua rosarum lotæ vnc. duas, olei rosati vnc. quatuor. Sūt qui addunt paucū aceti, alii etiā vnc. vnā lithargyri, alii caphuræ drach. duas, alii duo albumina ouorū, oēs recte pro vario medici scopo.

*vnc. vnā

Hodie pleriq; addunt omnia hæc præter lithargyrum. Alij olei vnc. 12. cerusæ, ceræ albæ ana vnc. quatuor.

Vnguentum desiccatiuum rubrum nothum recipit cadmiæ lapidosæ, terræ sigillatæ, ana vnc. quatuor, lithargyri, auri, cerusæ, ana vnc. tres, caphuræ drach. vnam, ceræ vnc. quinque, olei rosati & violati ana vnc. sex.

Præstatius esset cū solo oleo rosato & eo facto ex oleo omphacino, quia magis stringeret & ficcaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur super ignē, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuis paulatim adijcitur.

Vnguentum enulatum spurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. vnā, axungia porci, olei communis, ana vnc. tres, ceræ nouæ, argenti viui, salua hominis iciumi extincti, terebinthinæ lotæ ana vnc. duas, salis cōmunis puluerati vnc. semissem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde. post additur enulæ pulpa, deinde argentū viuum & sal, post id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco salubrius miscent sulfur, alij vtrunque omittunt.

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoscyami, solani, semperuiui parui & magni, lactuce, personatæ, cotyledonis, violæ nigræ, summitatum rubi tenerrimarum, ana vnc. tres, axungia porci sine sale lib. tres.

A multis huic dupla, aut tripla cōponitur.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidūt. Nam oculi populi martio erūpunt, herbæ iunio vigent: ob id oculos ipsos in mortario per se terimus, deinde cum dimidio axungie porci purgatæ (sæuum dulce vocamus) multum diuque tundimus, in vase operculato recondimus hebdomadas 5. 6. menses duos, dum herbæ vigeant. Hæ incisæ & per se pistillo ligneo tritæ, quia simul ob lentorē, & multitudinem non possunt cum oculis populi, & sepo coquantur, cernūtur omnia, & si opus est parum recoquantur, reponuntur: vt tamen vireat magis, superadde coctioni solani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vng. de
lithargy-
ro nutri-
to.

Vnguentum tripharmacum Mesuæ recipit lithargyrum læuissi-
me tritum in mortario ad iustam crassitiem, tribulandum cum ace-
to & oleo vicissim & paulatim affusis: si verò coquis ad aceti con-
sumptione, & lithargyri fusione, vt crassescat magis, fiet emplastrum

*dictum,
quia sim-
pliciter
12. constat
quot fue-
runt apo-
stoli.

Vnguentum apostolorum Auicennæ 5. can. recipit terebinthine,
ceræ albæ, resinæ, hâmoniâ ana drach. quatuordecim, æruginis,
opopanacis ana drach. duas, aristolochiæ lógæ, thuris masculi, bdel-
lii ana drach. sex, myrrhæ, galbani ana drach. quatuor, lithargyri
drach. noué, bdellium si molle est, hammoniâ, opopanacé cum
aceto macerabis nocte vna, postridie calefac, cola, iterum pende: &
ponderi horum legitimo, terebinthinam permisce, quæ tam bel-
le hæc ac cætera cõprehendet, vt vix sis erraturus: lithargyrum auté
in oleo nutries aliquandiu sine igni friatum. Post igni trade: vbi ca-
let, ceram immitte. *Hac liquata igni aufer, liquores, vt dixi, paratos*
misce: vbi refrixit, reliquorum pulueré paulatim adiuice, & bdellii
si est siccius, quale nobis est adulterinum.

Olei li-
bræ sint
estate duæ
hyeme
tres.

Rarum vsu, tamen ob componendi & miscendi magnam difficultatē sæpe ad operis
specimen probandis seplasiarijs parari imperatur.

Emplastrum apostolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuersissimum est, & constat
simpl. viginti & vno.

Vnguentum martiatum cum Hermolao, vel Marcianum cum alijs, & de althæa, &
Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus olea 4. calida vocat) quia rarò componun-
tur, omisi, ex Nicolao petenda si componendi necessitas inciderit, & vnguentum in gra-
tiam comitis cuiusdam ad menses cohibendos scriptum, quia omnibus & solis astringen-
tibus constat, vt emplastrum contra rupturam. si tamen componendi cupiditas tibi in-
cesserit, aut etiam necessitas, nobis scribitur in fine vnguentorum Mesuæ cum vnguento
citreo, & alijs non paucis hodie obsoletis; quanquam & vnguentum citreum, etiam ho-
die quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce sit. Nam sunt qui lapidem
vitri (quem axungiam vitri vulgo vocant) alij gypsum lucidum, alij aliud. Forte autem
corrupta vox ex amiatō lapide quo adulterat hodie alumē scissile illi aspectu similitum,
sed alumen vrit, amiatus est dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide, & in
gerfa serpētaria quæ vocē ex cerusa, syncope, n, uin corruptā esse est perspicuum. Est enim
velut aut cerusa, aut amyllum (sic enim etiā quidam vocant) ex radice ari, vel dracuncu-
li depellata, trita, siccata citra lotionem his alijs post lotionem cum aqua rosarum.

Cerote & crelæon Geræcis, nobis ceratum à cera dictum, medicamentum consisten-
tia quodammodo medium inter vnguenta & emplastra.

Mes.

Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem
vnciam vnam, olei rosati ex omphacyno facti vncias quatuor,
fiat ceratum in vase duplici, quod dum est refrigeratum, multum
diuque ex aqua frigidissima, & postremo pauco aceto albo puro
subigatur.

Non esse autem ceratum hoc aqua & aceto imbuendum, nisi tempore vtendi, abun-
de ex Galeno in Mesue sectione vndecima docuimus. Postremo aqua rosarum imbuunt
hodie quod probò, sed diu seruari nolo, præsertim aere calido, quia vires suas perdit, &
grauolentiam acquirit.

Ceratum fantalatum Mesuæ recipit ceræ albæ, drach. triginta,
olei rosati librâ vnâ, rosarum drach. duodecim, fantali rubri drac.
decem, fantali albi & flauï ana drach. sex, boli armenicæ drach. se-

ptem spodii drach. quatuor, caphuræ drach. duas.

Refrigerato iam cerato & raso puluerem in mortario miscēt, paulatim potius quam inter refrigerandum, vt ante vnguenta dixi.

Ceratum Galeni stomachicum recipit vnguenti nardini optimi ceræ odore & pinguis, & lotæ ana vnc. vnam, si hyems est: si vero æstas ceræ drach. septem, liqua in vase duplici, refrigerato deinde & raso adde pulueris mollissimi aloes, & mastiches ana dra. vnā.

Succus omphacii aut absinthii quando addenda, in Mesue dixi. Hoc aliter Mesues componit ex Galeno, sed mutatis aliquot simplicibus & ipsorum pondere.

Ceratū Galeni stomachicū alterū recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana vnciā vnā, hypocisthidos vnc. semissem. fiat ceratum.

Hæc duo cerata stomachica ex Galeno vsurpanda potius suaferim, quam quæ hodie fiunt ex Nicolao & Mesue, quanquam & id clemēs, & efficax fuerit. Illud calidissimum quod nō esse Galeni caryophylla, nux moschata, macis, cubebæ, galanga, planè indicāt.

Ceratum stomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, absinthii, maioranæ, stœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, rosarum, ana manip. vnū, cinamomi, spicæ nardi, nucis moschatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana vnc. dimidiam, thuris, mastiches ana vnc. vnā, puluerata excipe ladani, ceræ ana vnc. octo, olei chamæmeli, laurini, spicini, mastichini, rosati, ana vnc. vna & dimidia.

Oleum laurinū, rosatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera misce multum, & diu tundendo, donec erit glutinosum cum oleo spicino, & mastichino.

Ceratum aliud Mesuæ recipit rosarum, mastiches ana drach. viginti, foliorum absinthii siccorum drach. quindecim, spicæ Indæ drach. decem, excipe ceræ puræ vnc. quatuor, olei rosati lib. vna, & semisse simul igni liquatis mox aqua rosarum aliquoties lotis, deinde vino veteri, succo, cydoniorum, & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HÆC emplastrum cū r, & adiectiue medicamentū emplastrum sine r, Galeno dicitur, latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplastrū, quos hic sequemur. Emplastrū autē est medicamentū corpori admouendū, durū valde & solidū ex omnibus prope medicamentis, præsertim pinguis & siccis coactum.

In emplastra enim recipiuntur omnes plantarum partes, metallica item & terrea omnia. Multæ etiā partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autē quædam vires solas emplastro distribuūt, vt vinū, acetum, aqua, succi liquidi, hæc enim ad sui consumptionem coquūtur. Alia corpus tantū, & materiā emplastro conferunt, nullam verò aut minimā virtutē largiuntur, vt lithargyrus, cera, oleum commune, recens, & frequenter resine. Reliqua prope omnia & corpus & facultatē aliquam emplastro impartuntur. Ex quibus patet scopos componendorū emplastrorum præcipuos esse duos facultatē, & consistentiam crassam, duram, glutinosam. Duos verò alios odorū & colorum minus esse præcipuos, & magis in ægorū gratiā quam medicamenti naturam, recipit tamem ob apprehensionem, magni quoque sunt momenti. præcipue odor. Is enim bonus cerebro cordi vtero commodare possit malus nocere, in sumendis verò coloris, & præter hos saporis magni quoq; ratio est habenda, vt in methodo componendi medicamenta ostendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, surculi, flores, fructus, semina sicca, & simul puluerata, vel cum alijs, ferè postrema miscentur cocto emplastro cum aristolochia gētiana,

k

Spodium
Arabum
nō Græ-
corum.
Calidum

Refrige-
rans.

chameleon remoto ab igni emplastro à Galeno miscetur: siqua verò ex his recētia & viridia fumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernuntur, miscetur: vel succus ex his si succulenta sint tritis expressus incoquēdis alijs seruit, & in vaporē exhalat, viribus tamen relictis, vt in emplastro de genua. Id quod etiā mucaginibus cōmune est, sed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum absolutis emplastris superest.

Qui verò succi constantes & corpulenti (vt aloë, hypocisthis, glycyrrhizæ succus, a cacia, glauciū, lyciū, elaterium, meconiū) in emplastra veniunt si recentes sunt, aliquo rei propositæ idoneo humore soluuntur, qui coctione prius est consumendus quàm illi cōposito misceantur, aut saltem simul incoquendo consumeretur. Si autē sicciore sunt, tamen adhuc teri cōtumaces, pistillo calido, & ob calorem siccate terantur, nisi siqui sint friabiles, vt aloë, scammoniū, tam succus quàm liquor. Dicti verò succi omnes refrigerari iam incipiētī emplastro miscēdi sunt, vel dum cerati consistentiā habet emplastrū, si illorū succorū substantiā & facultatem manere volumus in emplastro.

Sed succi sicciore, vt rarius in emplastra recipiuntur: sic liquores, gūmi, resinæ, metallica omnino frequentissime.

Liquores autem vt galbanum, opopanax, sagapenum, hammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati dissoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius consumptionem, in emplastriq̄ue consistentiam coguntur, tuncq̄ue pondus illorum quæsitum in scriptura sumitur. Si verò horū duo, tres, quatuor in idem emplastrū recipiuntur, sed pōdere diuerso, vt in emplastro diuino, separatim liquores singuli sunt macerandi, dissoluendi, colandi, coquendi, vt cuiusque per se pondus legitimū accipiatur id quod ante hanc per colum purgationem fieri probe nō potest ob ramētorum, seminum, sordium, & aliorum largam in multis horū mistionē. Si verò puri sint aut cultello purgati, potes initio statim pēdere, & mox simul dissoluere, colare, & emplastro prope modum cocto incoquere ad humoris accititij consumptionem. Quod si iam dissolui, colati, appensi, & per se cocti ad emplastri crassitudinem, vt dictū est venerint, percocto iam emplastro injiciūtur. Sunt qui terebinthina pauca, si hanc recipit emplastrum, percoctos prius resoluant quàm injiciant.

Galbanū ligneo pistillo tusum aliquando ceteris ab igne depositis injicitur, aliquando parū incoquitur, raro multū: hāmoniacū sepe multū coquitur, aut separatim, aut cum emplastro, interdū minus: est quādo digitis ad ignē, vel solem dilatatū mox vbi alia, sed remota sunt ab igne sublata injicitur, donec liquecat.

Hammoniacum solum impositum squalida & arida reddit emplastra, nisi cera & resina, vel alia ad emplasticam confectiōem idonea misceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquēdo tota consumuntur, viribus tamen (vt dixi) in medicamento relictis pro varia aceti & vini natura. Neq; enim idem potest acetum ex vino austero, & acetū ex vino valenti. adhæc tenue, purū album valentius est, in tenuando & penetrando quàm contrarium: sic vina medicamentis varia expetūtur, nunc austera in emplastris epuloticis: nūc generosa, quale falernū, si digerendū valentius est. Ob id à medico sunt hæc distinguenda in suis scripturis.

Oleum emplastris prima ratione miscetur ad coctionē, deinde vt emplastrum fiat a-nodynum, resoluens, molliens, vtq̄ue medicamenti vis acris, vel austera obtundatur.

Oleum commune emplastris miscetur, vt materiā præstet: sitque cum cerā liquatum, & mistum emplastrorum corpus, cui euphorbium vel alia misceatur. Sæpe autē ad metallicorum coctionē adhibetur, vel solum, vel cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cum axūgia in emplastro diachalciteos ad lithargyri, & chalciteos coctionē: solo itē vel cum dictis humoribus lithargyros leuissima fere veteribus coquitur ad sordium consistentiam, metallicis quibusdam, vt squamma æris, cerussa, nunc initio adiectis, nunc postea, pro varijs medici scopis.

Oleum verò vetus quanquam & materiā præbeat, tamen ad digerēdum miscetur: id quod quanto vetustius est, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleū, vel simile ad astringendum & refrigerandum miscetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Composita quoque olea omnia, & vnguenta in emplastra immitti possunt, vt præter materiā, facultatem quoque suam immittant.

Additur etiā oleum, vt resinarū sicciore, & ceræ vetustioris siccitatem corrigat: id quod resinæ recentiores quoque præstant.

Oleum hyeme vnguentis quibusdā ceratis emplastris largius miscendū quàm æstate,

à cuius calore semifusum, mollius reddit vnguentū ceratū, emplastrū, vt durius idem oleū ab hyemis frigore concretū. Eadē ratio resinarū, liquidarū, & siccarū minus & cerę, vt olei partem cotylę quartam hyeme, estate octauam : miscet Galenus, interdum cotylas olei quatuor hyeme, tres æstate idem miscuit. Resina tamen & cera quāto pinguior, humidior, recētior tanto parcior tam hyeme quā estate miscēda est, sed tamen parcior adhuc æstate quā hyeme.

Mel panacię & alijs quibusdam emplastris miscetur, vt corpus præbeat emplasticū, & præterea siccat, tergeat, digerat, à putredine vindicet.

Cera in emplastris solum materię locum habet non efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum resina, non tamen omnibus, vt pote materiam aliunde fortitis cera miscetur, aut resina. Nam emplastrum diachalciteos neutram recipit, quòd consistentiam emplastri iustam suppeditet lithargyros, chalcitis & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Adhęc quibus ladanum miscetur si largum est cerę vicem sūstinet, vt ea non sit addenda.

Porro cera vel est recēs, & ob id pinguis & glutinosa magis. Hęcque æstate parcior est miscenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunq; & ratione eadem pices, & resinę. Quę verò cera est sicciore, vel natura, vel tempore, hęc minus diu coquenda, & sepe oleo aliquo vel resina liquidiore humectanda. Adde, quod cera alba seu natura, seu lotione ad candorem quoque interdum additur. Propoleos ferè eadem quę cerę cōsistentia & ratio, sed facultate trahendi vehementi est prædita, quā cera vel nullam vel minimam obtinet, quanuis non nihil digerit, sed inter digerens & tractorium aliquid interest Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè semper remoto ab igni emplastro miscetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gummi thuris omnium frequentissimè in emplastra Græcis veteribus recipitur, myrrha & sarcocolla non rarò, bdellium & styrax interdum, cætera rarissime, nisi quòd caphuram, & alia quedam arabes ac neoterici frequenter hodie suis emplastris cōmiserunt.

Thus autem per se miscetur emplastris ad obrundendam aliorum valentiorū violentiam, nonnunquam vt materiā præbeat emplasticam, præsertim quod recentissimum est ac pinguisimum, nonnunquam vt affectus causam coquat, & modice digerat. Rationibus ijsdem manna ipsi miscetur, ac præter eas vt modice astringat. Gummi alia ferè miscetur quo emplastris facultatem aliquam suam largiatur, ac non multo ante resinas iniiciuntur, idque quia substantia sint aquea & calsiore cū resinę sint aereę magis & tenuiores, vt in simplicibus diximus. Si verò gūmi sint liquida & recentia eorū que humiditatem multam, & virtutem in emplastro manere velimus, parum diu incoquantur. Quod præceptū succis, liquoribus, resinis, & alijs permultis est cōmune: quia coquendo sicciore euadunt, & viribus velut exanimantur.

Gummi liquores semper in fine miscēatur, & succi sicci quę si humore aliquo fuerunt soluenda, ad illius consumptionem prius coquātur, post miscēantur, quando emplastrum incipit refrigerari. Succu liquidu in emplastro de ianua coquendi cū oleo. Herbar virides in emplastro gratia dei cum vino coquuntur ad eius consumptionem. Ex oleo coquuntur emplastra, vt apostolicum, ceroneum, oxycroceū, diuinū ex cōtra rupturam, diachylon, vel ex succis, vt emplastrū de ianua: vel lacte, vt emplastrū gratia dei.

Chalcanthum aceto solutum depositis ab igne paulatim miscetur Galeno cauēti ne efferuescat. Aes vstum, erugo, chalcitis, magnes, bolus armenica, terra lemnia, sulfur, auripigmentum, & cætera puluerabilia in fine depositis ab igne miscēantur. Adeps super ignem miscetur semper agitādo, crocus humore solutus dum fiūt magdalicę & moschus miscēantur.

Resina lētiscina, terebinthina, laricea, pithyinia seu pinea, picea, abietina, cupressina emplastris miscēantur sæpe ad consistentiam ipsorum constituendam tantum, seu vt materiam & corpus emplastro cum alijs præbeant, interdum vt lentorem & glutinosam qualitatem impartiantur, cum per alia emplastrum pinguis expers, nec adhærens per se partibus est, at per se promptè excidens.

Est quando vt virtutem aliquam emplastro afferant digerendi, tergendi, siccandi, vel aliam cuique seorsum resinę peculiarem, vt in ipsarum historia docui in simplicibus. Quantum autem vnus cuiusque sit miscendum, & quando coctioni sit vnaqueuis miscenda, postea suis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quā cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: sæpe, tamen emplastris iniicitur, vt ea tantum reddat glutinosa non vt facultatem ali-

DE MEDICAM. SIMPL.

quam, vel nouam tribuat, vel augeat. Alię item resinę similiter pingues eadem ratione. Quando autę ea miscetur, & simul liquores, aut succi ficci. His humore idoneo solutis, colatis, ad humoris consumptionem coctis, rectę commiscetur terebinthina, deinde ambo percocto emplastro, & ab igni deposito permiscetur, vt ignem nullum, vel minimum sentiat terebinthina. Siue per se siue cum alijs in emplastrum veniat, vt in emplastris diachylo maiore de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

ETALLICA sunt ante admodũ curiose terenda, & cribro tenui cernenda, vt promptius liquentur si liquabilia sunt, vel ne contactu nos offendat si non liquantur, etiam si liquabilia sint.

Ex his verò quę liquantur libro superiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cū aqua, vel oleo, vel vino, vel aceto, vel oleo iūctis horū aliquibus, quę tamen coquendo absumentur, & liquandi celeritatem lithargyro afferunt, vt post audies.

Lithargyri & cerussę ana lib. i. si cum olei & aque ana lib. vna, parum diu aere puro igni splendente coquantur, album fiet emplastrum: sed vt adhęreat parum terebinthina, vel resinę similis addendum, si molybdęna addatur fiet cineritiũ, si lithargyros & oleum sint lota, albius fiet emplastrum. albedinem præter dicta emplastro conciliat cera alba, oleum lotionis albatum, pōpholyx, spodiũ, calx, ossa vsta, & pisciũ testę vstę, farina. si plus cerussę accipiat quàm lithargyri albius fiet: sed minus tenax.

Aerugo citra coctionem cerato mista emplastrum facit viride: melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus leuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit. Si verò æruginem cum alijs initio mediocriter coxeris, emplastrum facies melinũ. i. coloris mali cydonij: si liberalius, rufum fiet. Rufa item & fusca efficiunt chalcitis vsta, auripigmentum, sandaracha, pix nigra, bitumẽ, gagates lapis, & alia ante misionem nigricantia, quę si largiora miscentur, nigrum faciunt emplastrũ. Melinũ etiã fiet si ærugo lithargyro ad spissitudinẽ cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufescat.

Cadmia fornacaria, vt etiam lapidosa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fusionem aptior.

Cerusa interdum additur emplastris, vt refrigeret, siccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantum conficiendo emplastro materia, vt in emplastro herę ex duabus aristolochijs.

Si cãdidum vis emplastrũ lithargyri loti & cerussę ana lib. i. cum olei vncijs nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim longa nigredinẽ affert) sed medicamentũ tunc minus est glutinosum, & adhęrens: quale vt fiat quidã terebinthinam, vel colophoniam maximẽ perlucẽtẽ miscet, ne colorem vitient, aut medicamenti virtutem. Alij eadem ratione ceram albam adijciunt, vt cerussa emplastris multis ad albedinem conciliandam miscetur: sic ad ruborem mynium sinopicũ. veteres miscuisse docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem sit fuscum emplastrum, squamma æris additur, & ignis fit ex rãda loco lignorum, ibidem.

Interdum per se ex oleo coquitur lithargyros ad spissitudinem, tuncque puluerata cerussa spergitur, vt fiat emplastrum album. Cerussa potest initio misceri, vt sal, & alia metallica, & terrea, & cum lithargyro coqui quando nihil ad albedinem confert, sed neque ad aliud quàm materiam, nisi quod valentius siccet quo diutius coquitur: sic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vsus in emplastris duplex, si enim non liquetur, materię solũ habet rationem: si liquetur præterquam quod corpus glutinosum emplastro præbet, etiam siccet, idque magis quo diutius cocta erit, fitque sic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda sit, & ei emplastro addantur muccagines, lithargyron prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginẽ paucam, vt vnc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyron vri: si non requiritur muccago, igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta: fatis glutinosum facit emplastrum sine resinoso, aut ceroso corpore, multo magis si triplo.

Si emplastrum recipit lithargyrũ, cerusam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel succo alio fluxili, prius sine igni illis nutriatur in mortario cū pistillo: deinde coquatur igni lento, donec corpus (vt dicunt) sumat, & crassum glutinosumq; euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, vt siccans magis, & glutinosum reddat emplastrum. Ea-

dem ratione metallici reliqua, & terra coctione longa sicciore euadūt, non tamen glutinosa, nisi quæ liquantur. Nam quæ glutinosa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, resine, cera, mel, siccata magis lentorem glutinumque amittūt. Oleum verò lentum sed minus ob iunctam humiditatem multam glutinosius euadit, vt vetustate sic coctione. Adde quòd fufe coquendo lithargyros, & oleo vnita probe, olei glutinositatem auget, tum quòd in pristinam duritiem non redit, tum quòd siccādo liquiditatē olei consumit. Vnde etiam citra fusionem lithargyros læuissime trita, diu cum oleo mediocri subacta, in emplastrī formā perducitur, præsertim si id in sole, vel aere aliter calido fiat.

Contra, erugo, chalcitis, squamma æris, & similia diu coquantur, vt vires eorum vehementes coctione longa obtundantur.

Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia vires tantas non habent, Quātitas quæ obtundendo veniant ob id nihil, aut minimum coquantur.

Lithargyri lib. tres, chalciteos vnc. 4. cum olei lib. tribus, & axungie lib. duabus coquantur: præstat tamē prius in mortario miscere illa omnia, quàm in cacabo coquātur. Lithargyrus & cerussa ex pari sibi oleo & aqua si coquantur, medicamentum fiet fragile, cuti non herens, si maiorem liquidorū mensurā acceperint, & ob id diutius coquantur, glutinosum euadet medicamentum. Lithargyros fusa cum aqua & oleo largo blandum, & glutinosum, & album facit emplastrum.

Lithargyri libr. vna ex aceti & olei ana lib. duabus, cocta ad liquationem, glutinosum admodum facit emplastrum, magis si ex vtriusque ana lib. tribus coquatur: quòd si vno die toto coquatur, nigrum fiet ac splendens.

Eadem ratione si cum largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maxime variat pro coctionis mensura, & aceti, vini, aque, olei varia in differentijs suis natura: quas differentias medicus Pharmacopeo in scripturis suis explicare debet. Præstātius autem fiet horum quodq;, si lithargyros ex his liquoribus, vel singulis, vel coniugatis estate sole calido multum teratur singulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplastris miscetur quàm estate, à cuius calore semifusum fit mollius emplastrum, vt à frigore concretum durius eadem ratio est resinarum liquidarum, aut minus siccarum & ceræ.

Resina aut cera quanto pinguior, humidior, & recentior, tanto parciore tam hyeme, quàm estate miscenda est.

Si medicamentū facturus es simile acopis vnguētis, & ceratis liquidis, oleum sit quadruplum ceræ. Si ad emplastrī speciem durū, ceram oleo equalem misce, maximè si cera sit vetusta & sicca: si verò recens est ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus est, vt ceratum emplastrī consistentia fiat, maxime per estatem: vt si facis ceratum diaeuphorbij, accipe ceræ drach. sex, olei drach. sex, vel drach. quinque, euphorbij drach. vnam. Quòd si resinam miscebis, vt glutinosius sit medicamentū, oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multo pingui eget: resinæ verò si sint aride, paucio: si liquide, siccam aliquam substantiam ad emplastrī consistentiam postulant. Quantū autē resinæ cerato misceas, coniectabis experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ mista, vide an emplastrī habet spissitudinem, si erit siccius, auge resinam: si mollius minue, vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio. si enim pinguis & recens est, parciore miscenda est ad emplastrī formam. si vetus & sicca, largior potest misceri.

Si medicamentū iam cerati habet consistentiā, vt emplastrū fiat, ceræ tantū tertia pars vel quarta misceatur: si adeps miscenda est, & ea humidior, ceræ dimidium addendū est,

Si ceram parem miscebis oleo, emplastron medicamentū fiet aere temperato. Si verò cera vetus est, & arida, & aer frigidus, paulo plus olei: si autem cera pinguis, & aer calidus, paulo minus olei quàm ceræ, vt ceræ pinguis lib. vni, olei vnc. duodecim, ceræ verò siccæ vnc. tredecim, pro ceræ consistentia, quantitate, & aeris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lenta cuti adhærere possit, resina additur præcipue terebinthina liquida parte ad ceram tertia, vel quarta.

Quando ceræ miscentur liquabilia, quæ frigida vbi concreuerint solida sunt, pauca cera opus est, vt in basilico tetrapharmaco recipienti ceræ, resinæ sem. colophonix, picis, seu taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ mista sicca sunt, vt metallicorum pulueres, farine, pauca misceatur, vt emp. ex se. lini. Olei veteris libr. duæ, ceræ vnc. 20. resinæ colophonix, adipis suilli ana lib. i. & dimid. lithargyri lib. i. cerusæ, & muccaginis sem. lini ana vnc. sex, thuris vnc. 4. fatinæ tenuissi, vnc. vna. Muccaginis, sem. fœni. lini, rad. althææ, & oleum

incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire desierint. i. ad mucaginis consumptionem.

Ex metallicis præsertim si pauca liquida addantur, statim durissima euadunt emplastra, ob id parua quantitate paranda, præsertim si hyeme paranda sunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, resinarum, butyri, liquorum recetium, & succorum glutinosorum misturam cum siccis. primam coniectura quadam artificiosa ex singulorum quantitate & consistencia præsumimus: non plane scientes quale crassitudine tandem medicamentum sit futurum, Sed cum mista sint omnia, clarum sit an tenerius, vel durius æquo sit redditum: quare in secunda cõpositione diligentius à nobis coniectanda est legitima cuiusque quantitas.

Olei mensura est coniectanda ex his quibus miscetur, & coctionis quantitate, & aeris temperie: nam metallica sunt coquenda diutius quæ siccare sine morfu volumus, ac glutinosiora esse, ob id largius oleum requirunt: quod si paucum habent, & minus diu coquenda & friabilia sunt, nisi resina aliqua coeat. Quod si cum oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis siccabit emplastrum.

Quæ ladanum accipiunt, non egent cera & contra, quia ladanum ceræ loco ad siccorum medicamentorum unitatem faciendam usurpatur. Multæ ceræ mistura medicamenti vim aufert cera recentissima, mollissima, pinguisima, paucum humore oleoso eget.

Coquendi
modus &
ordo.

Vnus coquendi modus in omnibus emplastris non est similiter utilis, sed colorem, & sæpe facultatem immutat. Possis enim cerussam ab initio cum lithargyro coquere, sed cadorem ex longiore coctione perdet, & astringentem, & refrigerationem: magis tamen siccabit, si cruda inijcitur, contra, si cocto iam lithargyro ad mellis consistentiam, omnia hæc mediocriter.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, spatula ferrea moue ne vratur, quod fundum ob insitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad consistentiam cocta adduntur adipes, resina, gummi, manna, cera, dum cocta adeo sunt omnia, ut digitos non inquinent, galbanum, & erugo, & opopanax, aristolochia, panacis radix, chamæleontis, radix gentiana, myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera, & terebinthina adduntur, ubi cocta sunt adeo, ut manus non inquinent, hammoniacum manibus dilatatum additur, deinde lana succida, vsta.

Quod si sepum & mannam thuris accipiat illa, ante ceram miscentur, & assidue mouentur: post ubi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridam, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum, post æruginem, & opopanax aceto dissoluta.

Lithargyro ex oleo cocta squama læuissima miscetur semper mouedo, deinde chalcites ex vino calido acrimoniam exuta, vel aceto trita, paulatim miscetur.

Si bitumen, pix, cera, resina, ppolis spissato illi addatur, quibus liquatis erugo, & pyritis lapis ab igni sublato, & modice refrigerato alumine, galbanum subactum manna inijcitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto teruntur, interdum & ichthiocola minutim concisa prius, puluis laque succide, manna, galbanum, extra ignem inijciuntur.

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad consistentiam cocto, deinde hammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & squama eris: post hæc ipsum æs vstum, ptyinam, & ceram: post hæc, metallica.

Coquendi
finis.

Finis coctionis emplastrorum est, cum scopos prius dictos attigit: consistentiam scilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæsitum ac odorem. Consistentia autem iusta, hoc est crassa, dura, glutinosa, & adhaerens cognoscitur, quando emplastrum portio exempta, & refrigerata in aere, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos non inficit, & omnia in vno probe coierunt: nec fragile, sed tenax, ductile, rumpi cõtumax, duritiæ ceræ igni, vel alio calore mollit æ.

Vires autem emplastrum expetitas cognosces si quas frangi noluit medicus, integre sunt, nec igni dissolutæ: quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorum mistione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit, experiëntia & vsu emplastrum probabit medicus, & tibi postea insinuabit. Ignis ipse non modo vehemens aut clemens, sed subiectorum ratione, & diurnitate emplastrum, vim aliam alia mutat: nam vehementior vrir, & denigrat, uti & diurnior & fumosus, & qui ex tedis fit, vel alijs fumum multum & crassum ob resinofam substantiam edentibus, & in aere crasso, & nebuloso factus. Contra verò clementior coquit, & qui ex lignis fit siccis, ac sine fumo, sinceram & splendidam flammam edentibus in aere puro.

Lithargyros flamma acris & continua interdum coquitur, interdum igni lento. Probe coctum est emplastrum diachylon Nicolai Alexandrini, quando in eo vesiculae, ebullare

& subsistere videris, cap. eiusdem. 104.

Pyxide rubra quædã alia lignea, alia pelle excepta reponitur, fere tamen hodie Damocra-
tis exemplo lib. 5. c. ph. g. *μαρτυρίας* manibus facimus, quas papyro circumdamus.

Emplastron diachylon cõmune Mesuæ sic fit, lithargyri tenuissi-
me triti, & à plumbo, & scoria purgati vnc. vna & dimidia, cū olei
antiqui clari vnc. tribus in mortario * lapideo pistillo ferreo diu cõ-
quassetur & agitetur, post igni lento coque, rudicula semper mo-
uendo, donec lithargyrum crassescat: tunc igni aufer, vt paulatim
frigescat, sine. Interim vncias tres mucaginis ex semine lini, & fœ-
nigræci & radice maluæ, extractæ parum feruefac, deinde illã pau-
latim lithargyro & oleo probe pistillo ligneo permisce: postremo
percoq; omnia simul ad iustam spissitudinem. Si vis ireatum face-
re, misce, aut oleum irinum pro cõmuni, aut pulueris ireos vnciã
vnam in lib. singulas: si addatur mucago, se. meliloti, anodynum
magis euadet.

Hodie sic paramus. sunt qui semina lini & fœnigræci purgata sordibus, & radicem maluæ
mūdã & contusã nonnulli triduo aqua macerãt, super prunas clementes, deinde semper
mouendo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantisper
coquunt, postea puluerem lithargyri miscent, & cõtinenter rudicula mouentes coquunt, do-
nec bullas & stridorem edere desinat, seu donec marmorì vel aquæ frigidæ infusa portiun-
cula & refrigerata idoneam habere consistentiam videatur.

Si lithargyros & oleum diligenter sint abluta, multo albius erit emplastrũ. Nicolao Ale-
xãdrino recipit olei veteris vnc. 4 2. lithargyri vnc. 3 6. radices maluæ agrestis, & ibisci, fœni-
græci, seminis lini ana vnc. 12. radices & semina in aquæ phialis tribus triduo infusas, igni
lento coque ad dimidias, cola: expressi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein pul-
uerem lithargyri quãtum satis est in coque semper mouendo: dũ percoctum erit, hoc est, dũ
vesiculas bullare & subsidere videris aufer igni: dum refrixerit, conde. Lithargyrũ cum oleo
vidi diu agitari in mortario metallico pistillo ferreo, albu: sed dũ ignem attingit, nigruit, ma-
xime vt diachylo ineptissimum videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impositum miseris, oleum paulatim affundatur, semper mi-
scendo pistillo ligneo vbi probe erunt mista, partem meliorem mucaginis affunde & co-
que, dum ea videbitur consumpta: reliquum paulatim adice semper mouendo.

Cum autem lithargyrũ prõpte vratur motu per spatham ligneam latam assiduo est opus,
qui eã à fundo vasis separet: ignis præterea sit blandus, & affundatur vt dictũ est, mucago.

Album autem fiet vt vulgo expetitur, si mucago parũ habeat se. fœnig. id enim largius
flauum facit emplastrum. addunt nonnulli salem paucum initio extrahende mucaginis, vt
clarior & albius sit. Lithargyros item bene lota aqua cõmuni vel fãlsa, albedinem addit, &
coctio mediocris. Nam multa & vstioni propinqua flauitiem & ruborem & nigrorem im-
partit. Si vero violenta est flamma, etiam mox nigredinem dat lithargyro.

Empl. diachylon magnum Mesuæ recipit lithargyri puri, tri-
ti & creti vnc. 12. olei irini, anethini, chamæmelini ana vnc. octo,
mucaginis, seminis lini & fœnigræci, & radices althææ, & ficuum
pinguium & vuarum passarum, succi ireos, & scille, cæsypi, ichthio-
collæ ana drach. duodecim & semissem, terebinthinę vnc. tres, resi-
nę, pini, cerę flauę ana vnc. duas, compone vt diachylon cõmune.

Mucagines vt prius emulgeantur, oleoque lithargyros in mortario vel vase in quo co-
quenda est diu ante coctionẽ nutriatur semper mouendo, deinde igni lento coquatur, dum
crassescere incipit, mucago paulatim affundatur, hac prope cõsumpta igni auferatur em-
plastrum, affundatur succus ireos & scillæ, & ichthiocollæ glutinis mucago, cum vino &
aqua simul mistis & coctis extracta. His cõsumptis coctum est emplastrum, & cera minutim

Repositio

Diachylõ
albu m.

* aereo ho-
dic.

Si pulue-
rem ireos
misceas
oleum ali-
quod etiã
tum mi-
scendum.

Propor-
tio lithar-
gyri ad o-
leũ hic ea-
dem quæ
prius.

Ichthio-
colla etiã
piscis est.

k iij

secta & pini resina miscendę his liquatis, terebinthina & cęsypus extra ignem miscenda, quia coctionem non sustinent.

Empl. de muccaginibus spurium recipit muccaginę, sem. lini & fęnigręci, & althęę, & mediani corticis vlmiana vnc. quatuor & semissem, olei, liliorum, anethi, chamemęli ana vnc. vnam, hammoniacci, galbani, opopanacis, sagapeniana vnc. semissem, cerę nouę vnc. viginti, terebinthinę vnc. duas, croci drac. duas. fac emplastrum.

Muccagines vt dictum est extrahantur cortice vlmii medio bene prius confuso, eadem oleis incoquendo consumantur, olea residendo purgentur, vel linteo sine expressione colentur: his calentibus cera particulatim secta liquefiat, & liquores isti quatuor aceto * soluti, & linteo colati cerelęo calido misceantur: postremo extra ignem terebinthina probeque omnia commisceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmoris inspergitur & manibus fingendo magdalias immiscetur.

vel came
meli &
meliloti
decocto.

Empl. de meliloto Mesue recipit, meliloti vnc. sex, florum chamęmeli, se. fęnigręci, rad. althęę, absinthii, sampfuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, casię, spicę nardi, seminis apii, ameos, anisi ana drach. duas & semissem, hammoniacci drach. decem, styracis, bdellii ana drac. quinque, terebinthinę vnc. vnā & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinę ana vnc.

Ut ana vn
ciam vnā.

duas & semissem, cerę vnc. sex, olei sampfuchini & de spica ana. q. sufficit infundendis & extendendis omnibus.

Sepum hirci colatum resina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parum humectate probe trite per mantile, aut stamen, aut cribrum setaceum cernantur, prędictis misceantur, deinde hammoniicum & bdellium in aceto soluta & colata, postea terebinthina, postremo vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & simul cum his styrax per se diligenter tritus. Si vero ficus essent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, possent hę minutim concisę cum aliis teri, baccę lauri excorticandę. Sunt qui Hammoniicum & bdellium aqua (cui melilotus, chamęmelum, & foenumgręcum sint incocta) dissolui malunt, vt emplastrum fiat emolliens magis: sed aqua illa ægrius soluuntur: quęm aceto essentię tenuitate promptius ipsa tota penetrante & dissolvente.

Emplastrum
ceroma Ni-
colaus Ale-
xandrinus,
& primę
classis drac.
7. 2. drach.
6. tertia. 4.
quarta. 3.
quinte duas
& galbanum,
ex qua bdellium
& consistit.
i. styracem rubram
in sextam
separet
drach. vnam
vtriusque con-
tentus, vt lithargyri
drach. dimidia.

Empl. ceroneum Nicolai recipit picis naualis colatę, cerę ana vnc. duas, & drach. tres, sagapeni vnc. duas, hammoniacci, terebinthinę, colophonię, croci, ana vnc. vnam, & drach. tres, aloes, thuris, myrrhę ana vnc. vnā, opopanacis, styracis, galbani, mastiches, aluminis, fęnigręci, styracis rubri, bdellii ana drach. tres, lithargyri drach. vnam & dimidiam, sagapenum, galbanum, opoponax, hammoniicum fracta vel potius incisa vino tecta nocte macerentur: coquantur ad vini dimidii consumptionem, colentur, tunc picem colatam misce, spatula moue, hac liquata cerę: qua fusa colophoniam colatam, postea styracem pistillo calido tritum frustatim adde: hinc mastichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu post iniice, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fęnumgręcum percoctum effunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere, aloes super marmor oleo laurino vinctum subige, cum puluerato croco finge offas manibus eodem oleo vinctis.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrum tenuissime tritum, cum oleo quantum satis est, perco-

quit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fusa lachrymas colatas, hammoniacum, sagapenum, opopanax, galbanum, styracem vtrūque, terebinthinā, & spathula probe miscet. Hinc colophonie, thuris, mastiches, bdelliū, aluminis, myrrhæ, fœnigræci, puluerē paulatim miscet: vbi prococtū est, in aquā inijcit. Ceroma autē proprie oleū quo luctaturi se perfundit.

Hodie melius picem & colophoniam liquatā colant, ceram in ea liquant, sagapenū, hammoniacum, galbanum, opopanax, bdelliū, vino soluta & collata cocta que ad vini prope totius cōsumptionē, paulatim miscent, deinde terebinthinam, postremō puluerē reliquorum tenuissimē tritorum & cretorū, crocum verō inter subigendum super marmor & oleo manus vngunt, ne his emplastrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miscetur cera, resina, colophonia liquata, vel cera particulatim iisdem miscetur: & hac fusa, reliqua duo liquata paulatim miscentur: sic enim citius & perfectius in corpus vnū coeunt. Si vero simul vel liquores ceræ, picis, colophonie, vel contrā liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim inicis, liquores fundum ob gravitatem petētes vrentur: & cum aquosi sine ægrius, alijs pinguibus summū leuitate sua petentibus miscerentur: nisi forte tandem iam vel vsti vel semiusti. Vide diligēter, ne aloë, & myrrha vrantur, & grumosum reddāt emplastrū.

Alij secreto quodam modo hammoniacum, sagapenum, opopanax, galbanum, bdellium vino soluta, colata, cocta ad emplastri consistentiam, terebinthina paulatim mista sine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, sed etiam emplastro præcedenti de meliloto & alijs, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miscent, postremō reliqua.

Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophonie, ceræ ana vnc. quatuor, terebinthine, galbani, hammoniici, myrrhæ, mastiches, thuris ana vnc. vnam, & drach. tres: Galbanum & hammoniacū aceto nocte vna macerantur, postridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti consumptionem: addit tunc picem naualem colatā, hac fusa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam aliquandiu post mastichen, thus, myrrham, semper spathula mouendo. Cocta in aquam frigidā immitte, manibus hanc totam exprime, super marmor oleo inunctū cum puluere croci molli, & offas finge.

Nico. Alexan. in prima classe vnc. duodecim, in secūda. 4. aceti phisalam vnam miscet.

Alij picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanū & hammoniacum in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis mastichen, thus, myrrham, postremō terebinthinam, & vbi iam refrigit manibus molliendo & subigēdo super marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verō addi potest olei vnc. vna ob emplastri siccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti cōsumptionē, cum reliqua hammoniacum, thus, in mortario terit & soluit, & coquit semper mouēdo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum est consumptum, galbanū, myrrham, mastichen addit, his feruefactis crocum pulueratum miscet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante, galbanum & hammoniacum & croco largiore. Nam eius vncias quatuor recipit, ceroneum verō tantum vnciā vnam & drach. tres, in ceroneo præterea liquores vino macerantur, cætera multum conueniunt: sed illud valentius, hoc propter crocum largiorem sumptuosius, quem varie minuunt. Ob id vt vilis sit, croci vnc. tantum duas hodie miscent, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt causa sit nulla, cur hic adeo augeatur sumptu parum necessario, nec viribus adeo æstimandis.

Empl. de Ianua Nicolai recipit succorum apii, plantaginis, bethonice ana lib. vnam: ceræ, picis, resinæ, terebinthine ana libr. semissem, forma emplastrum.

In succis his reliqua tria sunt igni lento coquenda, & continenter mouēda ad succorum consumptionem, postremō terebinthina mista semel, aut bis feruefacienda. Alij terebinthinæ partem dictis simul incoquūt, reliquam extra ignem miscent, vt siccitatem aliorū emendent, sicque formam emplastro meliorem impertiunt. Suecos per se in sapis coquerem potius, deinde liquatis alijs miscerem, In neutro Nicolao inuenio hoc emplastrum, vt neque

tria sequentia, sed tantum ex his ceroneum, oxycroceum, apostolicum.

Empl. gratia dei Nicolao recipit, terebinthinę lib. semissem, resinę lib. vnam, cerę vnc. quatuor, mastiches vnc. vnam, verbenę, bipinnellę, bethonicę ana manip. vnũ. herbę hæ tuse ex vino albo valenti coquantur ad vini tertię partis consumptionem, cola, herbarum substantiam abiice, in colato cera, resina, mastiche coquantur, ad corporis idonei constitutionem. aufer igni, terebinthinã adde, spathula moue, fac emplastrum.

Herbę hæ recentes incisę, tuse in vino albo potenti ad sui dissolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & resina ad colati prope consumptionem coquantur: tunc mastichen adde, postremo terebinthinam, semel feruefac, aufer igni, vbi refrigit finge in offas cylindricas.

Alij in colato resinam solam coquunt: hoc prope consumpto ceram addunt, postremo terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit, mastichen pulueratam permiscunt. Vterque hic modus, quam Nicolai est præstantior, quod mastiche coctionem non sustineat ob essentię tenuitatem.

Hodie vt sit albius, addita paulo largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empl. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloes ana vnc. tres, lithargyri, cerę rubrę, colophonię, galbani, hammoniacy ana vnc. duas. Visci a quercu vnc. sex. Boli armenię, vtriusque simphyti, gypsi, vtriusque aristolochię, lumbricorũ terrę, gallarum ana vnc. quatuor, myrrhę, thuris ana vnc. sex, terebinthinę vnc. duas, sanguinis humani lib. vnã. Pellis a veruece mox vbi ablata est, horis. 24. coquatur, deinde expressa pelle & abiecta viscũ quernum in hoc iure diu coctum vbi fuerit, igni auferatur, addaturq; terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc mastiche, thus, myrrha, galbanũ, hammoniacy, lumbrici terrę, paulo post symphytũ maius & minus, gypsum, bolus armenia: igni tũc redde, & adde sanguinem humanũ, aristolochiam longam & rotundam, postremo aloen, semper spatha agitãdo, impone marmor quod oleo violato inunxeris & manibus subige. Iterũ biduo aut triduo in mortario cõtinẽter teratur.

Aliud est
Arnoldi
villanoua.

In decocto prædicto pellis arietinę recentis visci baccę ad sui dissolutionem percoctę, colado expressę abiiciuntur, additur lithargyros, aliquãto post cerę, pix, colophonia, coquendo semper mouenda ne vrantur: coctis his, & aqua prope consumpta, galbanum hammoniacum vino soluta & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depositis, sed adhuc calentibus, thus mastiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probe seorsum cocti. Tempore nimis durefcit, nisi addatur oleum. Alij post colatum viscum extra ignem addunt ceram colophoniam, terebinthinam, aliquãto post iniiciunt liquores dissolutos, colatos, coctos, vt sæpe dictũ est. Lithargyros, gypsum, thus, myrrha, bolus armenia, sanguis humanus, &c. teri habilia.

Emp. diuinum Nicolai recipit galbani, myrrhę ana vnc. vnam & drac. duas, hammoniacy vnc. tres & drach. tres, opopanacy, mastiches, aristoloch. longę, æruginis ana vnc. vnam, lithargyri & olei communis ana lib. vnam & semissem, cerę nouę vnc. octo, thuris vnc. vnam & drach. vnam, bdellii vnc. duas, Magnetis vnc. tres, misce omnia vt decet.

* (id quod Lithargyrum cũ oleo diu ante coctionem nutriatur, postea ad spissitudinem vsque cocti cito, quãtatur: tunc adde ceram minutim concisam: qua liquata aufer igni, & adde galbanũ, ham-

moniacum, opopanax, bdellium, si molle est in aceto vel vino dissoluta & colata & cocta: paucū est oleū, accidēde pulvis myrrhæ, bdellii, si est sicum, mastiches, thuris, aristolochiæ, magnetis: postremo ærugo ne si diu coquatur empl. fiat rubrum, sit tamen medicamentum adhuc valde ca- lidum, alioqui, ob ipsius solidam duritiem ægre permiscerentur omnia. Si vero flauum vis semiuistam æruginem impone, vel coquendo talem redde: si rubrum (quale Narbonensis Gallia præfert) eius æruginis drach. duas, vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drach. in fine, si non vis ita coloratum, totam misce postremum.

Emplastri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum, & vnguentum de cerusa.

Empl. apostolicū Nicolai recipit, lithargyri vnc. sex, ceræ mauricę, colophonię ana vnc. duas, propoleos, visci querni ana vnc. vnā hammoniacy, cadmiæ lapidis ana drac. sex. mastiches, thuris ana vnc. semis. terebinthinæ, bdellii, opopanax, galbani, myrrhæ, sarco collę, æris vsti, squammæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, & mumię ana drachmas tres.

* prasij vi-
ridis Ni-

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquatur, semper mouendo ad emplastri cōsistentiam, seu donec scutellæ imposita, ceræ, aut mellis modo coacta sint: tunc cera, colophonia, mastiche, thus, myrrha, bdellii, propolis, viscū quernum, terebinthina in his quo scribitur ordine liquentur. His fufis igni auferatur, adde paulatim: ne efferueant liquores hammo si pōderiā niacum, opopanax galbanum dissolutos aceto aut vino, colatos, coctos ad aceti aut vini bus oībus consumptionem, vt dictū est, recoque, deinde pulueres sarcocollæ, cadmiæ lapidosæ, æruginis, squammæ æris, æris vsti, dictamni, aristolochiæ, dū erit pcoctū, hoc est aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoso adhæsu, tūc totum aquę frigidæ iniiciatur: dum refrixit, exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexandrinus lithargyro, cum oleo ad emplastri consistentiam percocto, cerā, galbanū, terebinthinam, propolim, colophoniam seorsum & modico interuallo addit: postea, æs vstū, cadmiam commiscet, probe semper feruefaciēdo, deinde opopanax, hammoniacy, bdellii, viscum, myrrham, thus, mastichen, sarcocollam, squāmam æris cū pauco aceto trita in mortario, & in lactis formam deducta misceet, & coquit spatula certatim mouendo.

Empl. de vigo recipit olei chamæmeli, anethi, de spica, de lilio ana vnc. duas, adipis porci vitul. ana lib. vnam. euphorbii drach. quinque, thuris drach. decem, olei laurini fescunciam, adipis viperæ vnc. duas & semissem, ranas viuentes sex, lumbricorum in vino lotorum vnc. tres & semissem: succi radicū, ebuli & enulę ana vnc. duas, schoenanthi, stœchadis, matricariæ ana manip. vnū, vini odoriferi lib. duas, coque omnia simul ad vini cōsumptionē: coletur, colato adde lithargyri auri lib. vnā, terebinthinæ claræ vnc. duas, cū cera alba, fiat ceratum, aut vnguentum, addendo in fine, styracis calamitæ fescunciam, & igni ablatum pistillo tribuletur, donec tepidum erit, tunc adde argēti viui saliuā extincti vnc. quatuor, misce diu pistillo.

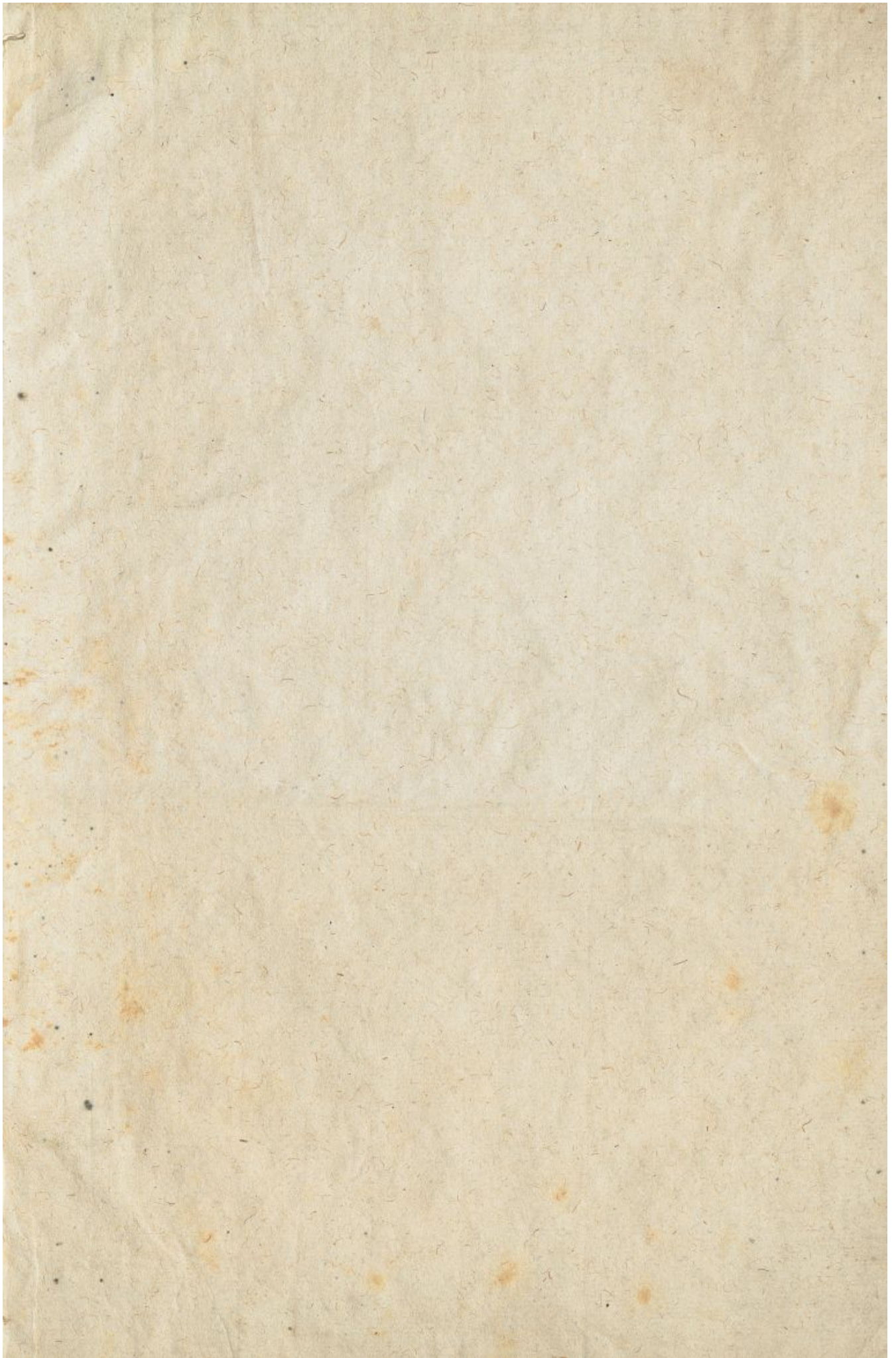
Hoc emplastrum adscripturus non eram, quod argētum habeat viuū à cuius vsu omnī maxime abhorreo, propter noxas à prioribus designatas, à recentioribus experientia quotidiana plusquam vellent cognitatas. Sed publica vtendi eius consuetudo, ne omittēre effecit. accessit ad id Petri Grufelij olim mihi in re medica cōdiscipuli, nūc vero medici longe præstantissimi elogiū de hoc emplastro à se non semel magnis successib⁹ vsurpato in articulis & reliquarū partiū neruofarū doloribus etiā hæreditariis, nō solis hispanam luem cōcomitantibus in corporib⁹ carnosis. Plura composita medicamenta describere, mihi visum non est, quod etiam in his multa idē promittūt, & præstant, ob idq; ociosa videri possint. Inte-

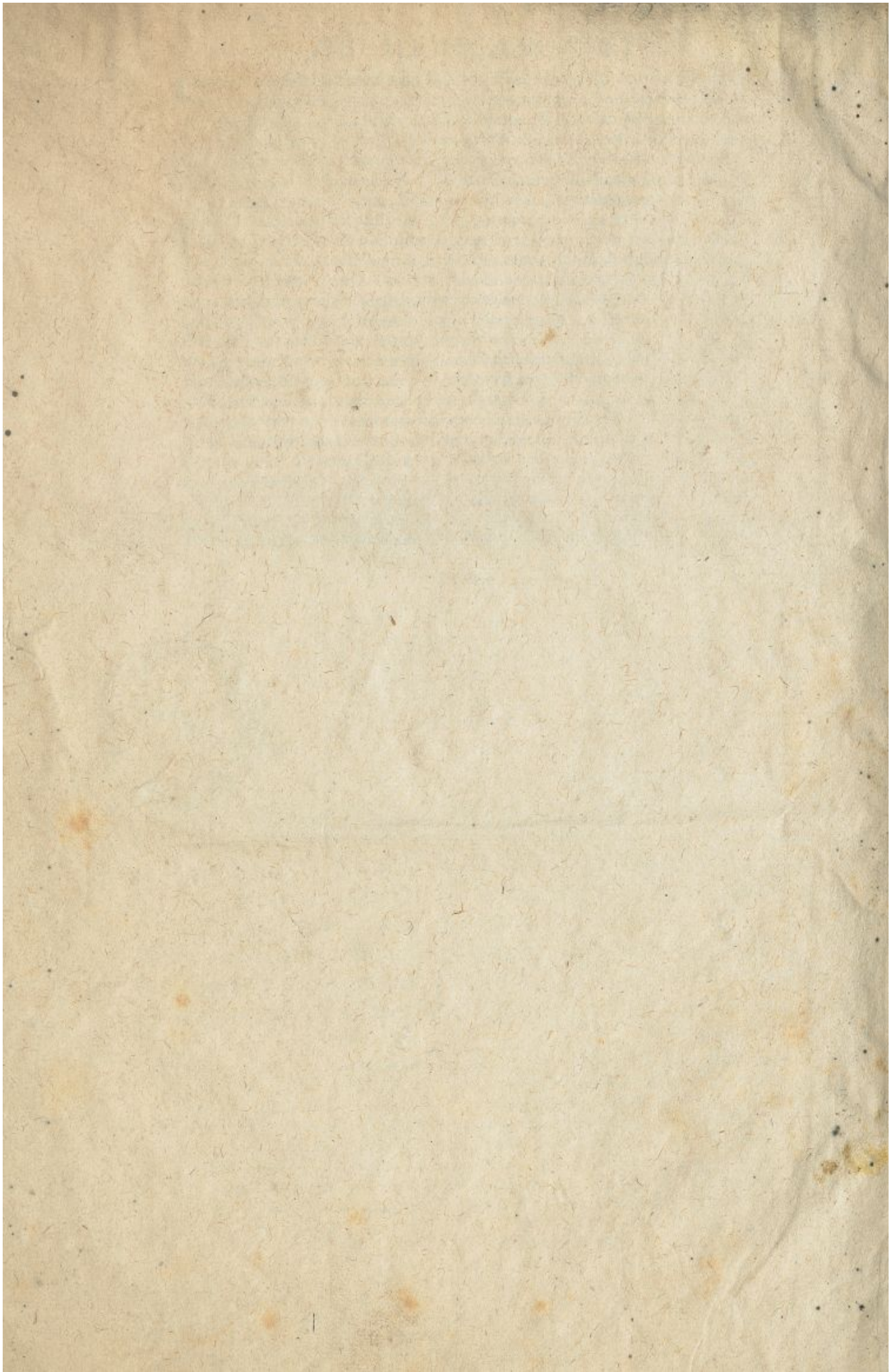
DE MEDICAM. SIMPL.

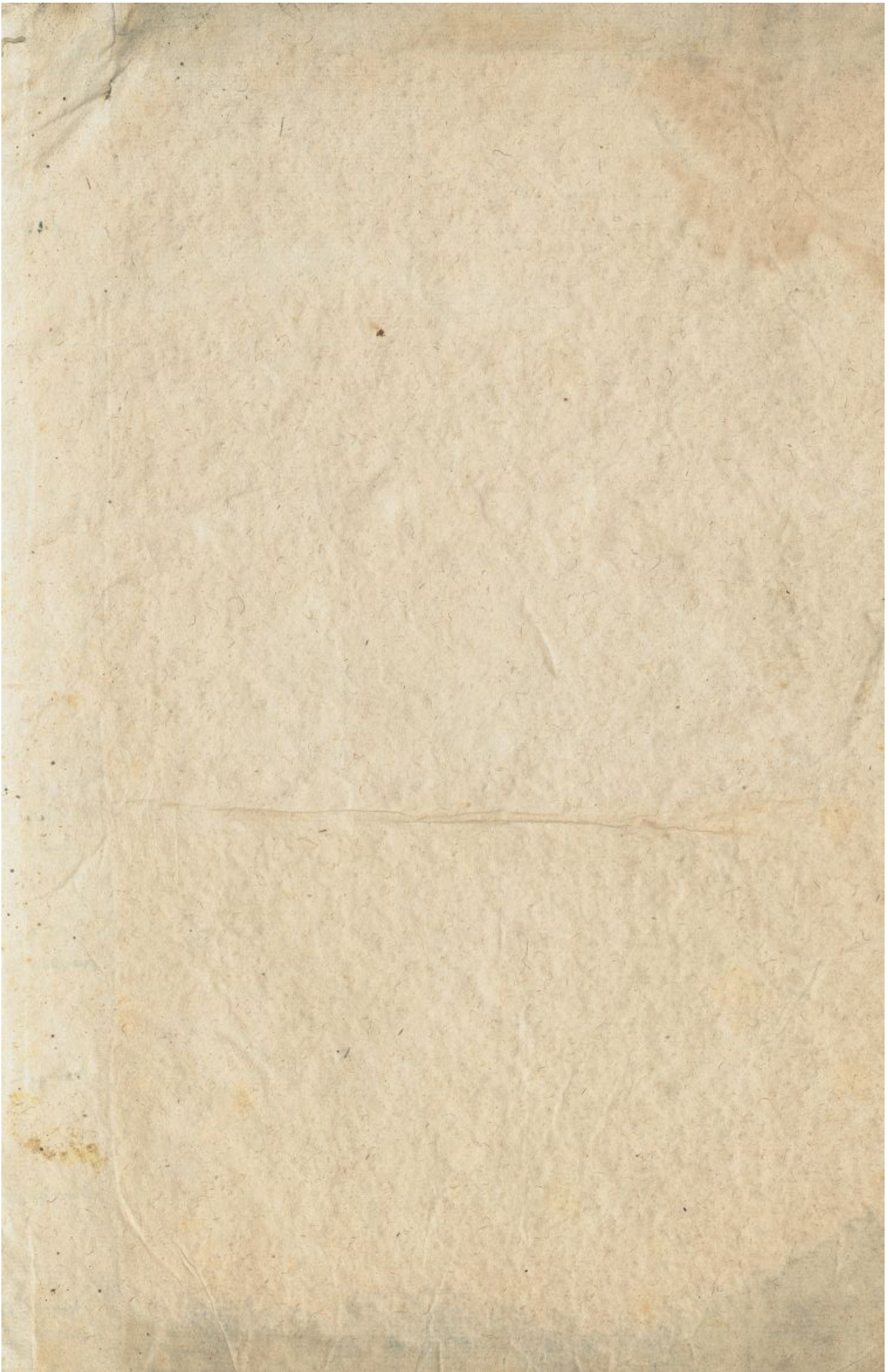
grum autem cuius docto, vel noua adiicere, vel ex his quædam expungere, aut saltem mutare, vt simplicibus constent, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idè pollutibus. Huc pertinet quod nullo negotio quouis potest ex Mesue, & Nicolao Alexandrino potius quàm ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore sufficit experiri quid hæc in re aliquando præstare poterimus. Quapropter paucis singula tantumque leuiter perstrinximus, cum plurima superaddere nobis licuisset, nisi noluissemus prolixitate auditorem deterrere nouitium, vel obruere. Est autem id totum velut imago quædam rudis tantum coru que post scribemus: sed paulatim mihi pharmacopœi sunt melioribus assuefaciendi, vt postea non fugiant maiora. Cum non ignorem in horum fæce plurimos omnino & indoctos, & rerum omnium imperitos, & stolidos, dicâ audacius, & maleficos, & haud dubie veneficos, qui hunc laborem nostrum accusabunt tanquam parum vtilem: immo noxiu, scio, calumniabûtur, quod hætenus miseris mortalibus ægris recte esse consultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur. Sed hi non ita multo post etiam inuiti intelligent, quàm fuerit in hunc diem iniqua ipsorum conditio: & volent non volent, sub nostra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Interea vero quia nihil suis his cum amaracino vnguento est, musis & purioris pharmacopœtices studiosis scribo id quantulum quantulum est: quod oro manu grata accipiant, & secum repetent, quàm non fuerit facile rem hætenus intentatam excitasse. Id quod iudicare facillimu his est, qui scripta sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, vigilijs, ingenii summis virib⁹ cõparata, Qui vero nihil adhuc ediderûnt, ignari nostroru laboru, ad calunias sunt propèssissimi, sed hæc tege ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hisq; ingratis seruire nephas est, vt est apud poetas. Boni igitur cõsule: & fronte non ingrata sume lector candide nostru hoc tirocinium, interea dum huius medicinæ partis specimen apparamus, longe pulcherrimum, fœcundissimum, posteritatis memoria dignissimum.

FINIS.

A DILIGENTIA ET LA
BOULEN. DEBOVRGES.
EG. CHEVRE V. BOV
RDIN. DEVOVRES.
13. NOVEB. AN. 1570.